KURENAI : Kyoto University Research Information Repository

Title	Royal Orders of Burma in Burmese(pp.331-694)
Author(s)	
Citation	THE ROYAL ORDERS OF BURMA, A.D. 1598-1885 (1986), 5: 331-1061
Issue Date	1986
URL	http://hdl.handle.net/2433/173874
Right	
Type	Departmental Bulletin Paper
Textversion	publisher

Kyoto University

2 January 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုနှစ်အခွန်တော်ရေး စစ်သိမ်း ခံမည်မှာ ရွှေမြို့တော်ပတ် 1787
လည်အထောက်အလှမ်း တော်သည့်မြို့ရွာ ရေကြောင်း လှေတက် တော်သည့်မြို့ရွာ
များ မှာစပါး ကို ရေး စစ်သိမ်း ခံ၍ကျီ တော်မှာသွင်း စေ။ ကျီ တော်များ တွင်
မပြီး မပြေလုပ် ဆောင်ရန်ရှိသည်ကိုလည်း ပြီး ပြေအောင်လုပ် စေ၊ အုတ်ကြွပ်ကို
လည်း မိုး စေ၊ ငချစ်ကောင်း ပန်း ဘဲ ဝန်တို့ကိုချမ်း သာ ပေး တော်မူသည်၊
အကျည်း ကလွတ်၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၈ ခုနှစ်ခန့်ထား သည့်ရခိုင်မြို့ကလက်နက်ကိုင် 1786
လူတို့ကို ရွှေမော် ထောဘုရား ရှင်မှာမလုပ် စေနှင့်၊ ရခိုင်ယမ်း ပြဲမြို့သို့ပြန်
သွား စေ၊ ရခိုင်ယမ်း ပြဲမန် အောင်မြို့ကစပါး ကိုခန့်ထား ၍တ ပေါင်း လ ရော (6) February (1788)
ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပို့ဆက် စေ။

2 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ခ ပြော့ကြား
မှုး ကို ခေါ်၍ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ရနိုင်ယမ်းပြဲသာသနာပြုအလဲအလှယ်ကြွသွား စေရမည်မှာ မုံ့တောတိုက်ရှင်နန္ဒမာလာ၊ တောင်တွင်းတိုက်ရှင်ဣန္ဒ၊ ဗားကရာတိုက်ရှင်ဥာဏဓဇ၊ ငှင်းတိုက်ရှင်ဝရမေဓာ၊ ကတိုးတိုက်ရှင်ဝိဇိယာရန္တတို့ကိုရနိုင်မြို့သာသနာပြု၊ မလည်တိုက်ရှင်ဣန္ဒဝစီရာ၊ ရွှေတောင်တိုက်ရှင်ဝိယာမ၊ လောကမှန်ကင်းတိုက်ရှင်ဇောတယန္တ၊ မိထီးတိုက်ရှင်သာရဒဿီ၊ ဆင်တဲတိုက်ရှင်နန္ဒစာရီတို့ကိုယမ်းပြဲမြို့သာသနာပြုကြွသွားစေ၊ ရနိုင်သာသနာပြုသင်္ဃာတော်တို့ကိုဆင်ဖြူကျွန်းဆိပ်ရောက်၊ ယမ်းပြဲသာသနာပြုသင်္ဃာတော်တို့ကိုမလွန်ဆိပ်ရောက်၊ လှေလုံလောက်အောင်ငါး ရမ်းရှိအကြီးအကြပ်နှင့်ပို့စေ။ ဆင်ဖြူကျွန်းဆိပ်မလွန်ဆိပ်သို့ရောက်လျှင်ရနိုင်ယမ်းပြဲမြို့ကဆီးကြိုဆောင်ယူစေ၊ ဆီးကြိုဆောင်ယူစေရမည့်အကြောင်းနှင့်ရနိုင်ယမ်းပြဲသို့သင်္ဃာတော်တို့မကြွမသွားမီမှာအထက်ရနိုင်သာသနာပြုသင်္ဃာတော်တို့ကိုရနိုင်မြို့ဝန်တို့ကဆင်ဖြူကျွန်းဆိပ်ရောက်၊ ယမ်းပြဲသာသနာပြုသင်္ဃာတော်တို့ကိုမလွန်ဆိပ်ရောက်ရနိုင်မြို့ဝန်ယမ်းပြဲမြို့ဝန်တို့ကအကြီးအကြပ်နှင့်ပို့စေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုနှစ်အရပ်ရပ်အခွန်တော်ရေးစစ်သိမ်းခံရမည်မှာဆိုင်ဝန်စုရှင်တို့ 1787 ကရေးစစ်သိမ်းခံ၍ဆက်သွင်းစေ၊ ရေးစစ်ရမည်မှာစပါးပြောင်းပဲမှစ၍ရေးစစ်သမျှကိုမြို့ရွာအဘို့ ဈေးနှုန်းဖိုးရာတွက်ကိုငွေကိုခံယူစေ၊ ပြည်မြို့တောင်ငူမြို့အမြင့်မြို့ရွှေတွင်းအောင်းဘုရားရှင်ဝတ်မြေနယ်ဝင်မြစ်ဆိပ်ကူးတို့မှာမြို့စားမြို့လပ်ဝန်တို့ကအဘို့အခွန်ကိုကောက်ခံစားယူကြောင်းနှင့်ရွှေနားတော်ကြားတော်မူသည်၊ ရွှေတွင်းအောင်းဘုရားရှင်ကိုရှေးမင်းတို့လှူသည့်နယ်အတွင်းမြစ်ဆိပ်ကူးတို့ဖြစ်သည်ကိုမြို့စားမြို့လပ်ဝန်တို့ကကူးတို့အဘို့အခွန်မကောက်မခံမစားမယူစေနှင့်၊ ကူးတို့ကဲတို့ကသာကောက်ခံ၍ရသည့်အဘို့အခွန်ကို ၁၀ နိုင်တနိုင်မှန်အောင်ဘုရားရှင်မှာဆီမီးဝတ်သင်ပုတ်ဝတ်ဆိုင်ရာပေးသွင်းလှူဒါန်းစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် 3 January 1788 နေ့နံနား ခပြေ့ကြီးမှူးတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

တရုဝ်ပြည်ကလာ ရောက်သည့်ကိုင်မား စား သား နှင့်ဆက်ခံ၍ စေသည့်လက် ရွေး ကြီး မှူး နေမျိုး ရွှေတောင်၊ သီဟကျော်ခေါင်၊ ဝေလုသာရတို့ကိုမြင်း စီး မြင်း သည် နေ့ခန့်ရက်ခန့်အလျှင် ရောက် အောင် ခေါ် စေ။

3 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာ နေဝ်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ဝန်ထောက်စာရေးကြီး ငယ်တို့သည်ဇင်းမယ်ကြောင်း ချိတပ်သို့အကြောင်း အရာကိုသိတော်မူရအောင်စေကြောင်း နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်တန်ဆောင်မုန်းလကပင်ယခုတိုင်မပြန်မရောက်အမှုတော်မဟုတ်သကဲ့သို့ ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့စီရင်ခန့်ထားကြ၍ နေ့ရက်ရှည်ကြာရသည်ဖြစ်သည်၊ ဝန်ထောက်စာရေးကြီး ငယ်တို့ကို ခြေချင်းနှင့်အကျည်းထား၊ စေရင်းသူတို့ပြန်ရောက်မှလွှတ်။

3 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခံပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ်ပေမူ)

ကာမမင်းသား မှာအကြီး ဒွေ တောင်လှ ကျော်သူကိုလဲ၍အတွင်း ဝန်တို့ကသင့်ရာ လူကို ရွေး၍ခန့်စေ၊ ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောဆင်ဖြူသခင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ သတိုး သီရိမဟာဥဇနာသည်တိုင်း ရေး ပြည်မှုစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသမျှကိုခန့်ထား တော်မူ၍စီရင်ရသည့်ဝန်ကြီး ဖြစ်လျှက်ငါအသျှင်ကေရာဇ်မင်း မြတ်အလို တော်ရှိသည့်အမှုကိုအမှုမမှတ်မကြည့်မရှုမစီမရင်ဇင်း မယ်ကြောင်း ချိတဝ်သို့စေသည်မှာလည်း တန်

(11) October 1787

ဆောင်မှုန်း လကသည်ယခုတိုင်မပြန်မရောက်သင်း တို့ကဲ့သို့ နေလိုရာ နေ၍ရှည်ကြာရလျှင်အရေး တော်ကိုကြား သိတော်မူရမည်မဟုတ်၊ မင်း မှုတော်ကိုနှေ့ထား စီရင်သည်ဆိုသမျှသည် နေ့ခန့်ရက်ခန့်အမှုတော်တွင် အောင်ကြည့်ရှုစီရင်ခန့်ထား ရမည်သာဖြစ်သည်၊ သင်း တို့နေလိုရာ နေ၍ရက်လရှည်ကြာရသည့်အရာသည် ဝန်ကြီး မကြည့်မရှုမစီမရင် ပေါ့လျော့သော ကြောင့်ရှည်ကြာရသည်မဟုတ်လော။

4 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခကျော်ရွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

. 1787

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုနှစ်အရပ်ရပ်မြို့ရွာတွင်အခွန်တော်ရေး စစ်သိမ်း ခံရမည်မှာအိမ်ရှေ့မင်း မင်း မိဘုရား မင်း ကိုယ်လုပ်မင်း ညီမင်း သား မှူးတော်မတ် တော်တို့ကိုသနား တော်မူသည့်မြို့ ကျေး ရွာ များ ကအခွန်၊ ကျေး စား ရွာ စား မရှိသည့်မြို့ရွာ များ တအဘို့အခွန် များ ကိုဆိုင်ရာ ရေး စစ်သိမ်း ခံ၍ ကျီတော် ရောက်သွင်း စေ၊ ကျောင်း ဘုရား ဝတ်မိုး ဝတ် မြေမင်း မြေ များ က ရေး စစ်သိမ်း ခံရသည်ကိုလည်း ခြား နား ၍သိမ်း ခံခံ့ စေရမည့်အကြောင်း နှင့်သိမ်း ခံသူတို့ကိုမှာ။

5 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့ညနား ခံ ပြော ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

5 January 1788

ဝန်ဆောက်စာရေးကြီးတို့မှာ တကြိမ်တခါကို ချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ တက်၍ စီရင်မြဲစီရင်စေ။

5 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ ပြော့ ကြီး မှူး ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ဒပမှု)

(၈) January 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလနှစ်စဉ်ယာဂု ဒ ဗျူ တော်၊ မီး ဘု သဘင်ပွဲ တော်၊ မီး ဘုံ ထင်း ယူမြဲ စီရင်ခန့်ထား ရန်ရှိသည် များ ကို စေ့ငု အောင် စီရင်မြဲ စီရင် စေ။

8 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁ ရက် နေ့ နား ခံ ပြော ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ပြည်လုံး အံ့ ထောင်ကဲသိဂိုဇာလရာမ ကျော်ထင်မှာ အသက်အရွယ်ကြီး ရင့်၍ အစုအဝန်း အမှုထမ်း ငယ်သား တို့ကို မထိန်း မသိမ်း မအုပ် မချုပ် မစီမရင်နိုင်ပါ၊ ထောင်ကဲအရာကလွတ်ကင်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည့် အတိုင်း ထောင်ကဲအရာကလွတ် စေ။

9 . January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

12 January 1788

အလယ်နန်း တော်မိဘုရား ကျောင်းသာမု ခေါ် ရေစက် တော်သွန်း တန်ဆောင်း တဲနန်း တော်ပုံကို ဝန်တို့ကဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ။

12 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၅ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

နန်း မတော်မိဘုရား ကို ပေး ဘွဲ့သနား တော်မူသည့်လမိုင်း အစုသား တို့နှင့် လမိုင်း သား တို့လုပ်သည့်စပါး ကိုမိဘုရား ဝန်တို့ကစီရင်ထိန်း သိမ်း မြဲစီရင် ထိန်း သိမ်း ၍ဆက်သွင်း စေ။

13. January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၆ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

14 January 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၇ ရက် နေ့ဆင်ကျုံး တော်သို့ထွက် တော်မူမည်၊ ရှေ့တစ် နောက်တပ် နောက် တော်လိုက် ဝင်း ခင်း အစောင့်အနေ များ ကို ပြေ တုန် အောင်စီရင်မြဲစီရင်။

14 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၇ ရက် နေ့နံ၁း ခံ ကျော်စွာ နေဘ်ရ ထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အိမ်ရှေ့မင်းက ဆောက်လုပ်မည့်ဆုံထား တိုက် ကျောင်း မှာအတွင်း တော်သို့ဆက်
သွင်း သည့် နောက်ပုံ တော်အတိုင်း မဟာဂုံကိုလုပ် စေ၊ လုပ်ရမည့်မဟာဂုံ မြောက်
မျက်နှာကိုဟင်္သာကမြို့စား မြောက် ကျောင်း တကာတို့ကအ ရှေ့မျက်နှာ မဟာဂုံကို
အသည်ဝန်ကလုပ် စေ၊ ရွှေမြို့တော်အ ရှေ့မျက်နှာ မြောက်မျက်နှာဆိပ်တည်ပွဲများ
ကိုအ နောက်မျက်နှာ တောင်မျက်နှာပွဲများ နည်း စား တော်ကဲ ဇေယျသင်္ခယာ
ကျော်ထင်သင်္ခယာတို့မှာအထက်ပြတ် ကောက်မြဲလူတို့ကပြတ် ကောက်၍ဆက်သွင်း ကျွေး
မွေး စေ။ တလယ်၊ ကျည်းကုလား တို့ဆဗ္ဗာသည်က ဝါသည်ကိုစွဲ၍ဆိုကြသည့်အမှုမှာတရား
မစွဲမဆိုတိုက်ဖြစ်သည်၊ တရား မ တွေ့မဆို စေနှင့်၊ ဆဗ္ဗာသည်က ဝါသည်အမှုကိုပြု စေ၊
၂ဦး တွင်ကုန်သည့်စရိတ်ကိုလည်း စား ယူသူတစုမှာ ရွှေတိုက်ဝန်က တောင်း၍ပြန်
11 February 1788
ပေး စေ။ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၆ရက် ၂ နေ့နံနက် ၄ ချက်တီး
ကျော် ၃ နာရီ ၁ ပါဒ် ၁၄ ဗီဇ နာ ၂ ပြန် ၂ ခရာပြည့်လျှင်အလယ်နန်း မိဘုရား
ကျောင်း မှန်ကင်း တင် စေရာသည်အခါ တော်ရ ကြောင်း နှင့်ပညာရှိတို့ကအခါစါ
ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ပညာရှိတို့ကို မေး ၍ မှန်ကင်း တင် စေ။

16 January 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၉ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်
ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဇာင်း မယ်ဆင်တော်မှုန်ပြင်း၌ ကျောက်ဆည်တောင်သမန္တလင်မှာရှိ ကြောင်း နှင့်ဆင်ဝန်တို့ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်၊ ဆင်တော်ကို အောက်မား နှင့်တိုက် ငင်စေ၊ ယရည်သား တို့ကိုလည်း လွန်နှင့်လိုက်စေ။

16. January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၉ရက်နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

ဟုန်းနတ်ကိုဂိုဟ မကစ္ဆနာတို့ကို မပူဇော်စေနှင့်၊ စကြဝတီတို့ကပူဇော်စေ၊ ကျောက်တလုံး တင်း ကို ဖေါင်း တော်ရက် မိလည်ပွဲ၊ မိယည်နုတို့က ကောက်ခံ စား စေ။

18 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့ နာ ၁း ခ ကျော်ဖွာ နောက် ရထာ ၁ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

သက္ကရာဇ် ၁၁၂၆ ခု ၂၇ ခုနှစ် ရွှေတိုက်သွင်း ဆွေတော်စဉ် မျိုး တော်စဉ်ယူ ညီ 1764 1765
စာရင်း တိုသွင်း စေ။

20 January 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခံ ကျော်ဇွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ဆင်ကြိုး ရွှေကူမယာရုံအတွင်း ကျောင်းတော်ဆောက်လုပ်တော်မူသည်၊ ပြင်
ဆင်သယ်ယူထုပ်ဆောင်သော အောင်ရှင်းလင်း ဂုဏ်ရှိသမျှကိုမြို့ဝန်မြို့စာရေးတို့
တရှင်းလင်းစေ၊ မိုးကောင်း စေဘွား မှာချင်း ကချင်တို့ကိုတိုက်လှံသိမ်း
ရုံးစေရမည်ဖြစ်သည်၊ စိန်ပြောင်း ၅ ပေး အပ်ဆောင်ယူစေ၊ သေနတ် ၂၀၀
ယမ်းဆေး ခဲမီး ကျောက်များ ကိုလည်း ဝယ်ယူစေ၊ ပယင်းမီး ကောင်း အသုံး
တော်ရကိုလည်း ဆက်လှာစေ၊ ပယင်းတွင်း ကကိုမိုင်း လုံမြို့ ရေ့ကျောက်လမ်း တလျှော်
ရှိသည့်ချင်း ကချင်တို့ကိုတိုက်လှံဘမ်းဆီး သတ်ညှစ်၍ မိုင်း လုံမြို့ ရောက်ချီသွားစေ၊

21 January 1788

မင်းညီမင်းသား မှူး တော်မတ်တော်တို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း
၁၄ ရက် နေ့ ဝတ်လုံလျှ၍ ဝတ်မြဲအကျီကို ဝတ်စေ။

21 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နံနက်နာရီ ခ ပြော့
ကြီး မှူး တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

21 January 1788

သင်္ကြန်တော် ခေါ်တော်မူသည့်ကာလမြစ်အကြေအညာ ပိုက်တန်း စေရမည်၊ မြစ်ကိုခတ်မည့်ပိုက်ကြီး ၃စင်း ၄စင်း ခန့်ထား၍အသင့်ရှိစေ။

21 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့စာရေးကြီး နေမျိုး ရာဇကျော်ထင်ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

21 January 1788

22 January 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၅ ရက် နေ့သကြန် တော်ခေါ်ထွက်တော်မူ မည် မှာပုခန်း စား ဟောင်း ကိုအလျှင်ထွက်နှင့်စေ၊ မြို့စား မြင်း မှူး မင်း သား တို့ကို ရှေ့ တော်ကအကုန်အစင်လိုက်မြဲလိုက် စေ၊ အိမ် ရှေ့မင်း စကုမင်း တို့ကို စောင့်နေရစ် စေ။

21 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့ညနား ခါ ပြော့ကြီး မှူး ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

စကုမင်း သား ကာမမင်း သား တို့ကို ရွှေ့တင်ဦး ကလိုက် စေ။

22 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၅ရက် နေ့စာ ရေး ကြီး မြောင် လှစား ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

အိမ်ရှေ့မင်းကိုအတွင်း တော်သို့ဝင်၍ နေစေ၊ အိမ်ရှေ့တော်မှာအိမ်ရှေ့အတွင်း ဝန်နေမျိုး ဇေယစည်သူနှင့်လုံခြုံအောင်စောင့်နေစေ။

22 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၅ ရက်နေ့နံ ၁း ခ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

တရုပ်ပြည်ကြီး သို့ စေခန့်သည့်သံလက်ဆောင်တော်ရာဇသံများကို မဝင်ရဆီး တားကြောင်း နှင့် ရွှေနား တော်ကြား တော်မူ၍ စေတော်မူသည့်လက်ဆောင် ရွှေးကြီး မှူး နေမျိုး ရွှေတောင်၊ သီဟကျော်ခေါင်၊ ဝေလုသာရတို့နှင့်ရာဇသံလက်ဆောင် တော်များကို ခေါ်စေသည်မှာ ဝင်ထွက်ရကြောင်း နှင့်သိန္နီစော်ဘွားကသံ တော်ဦးတင်သည်၊ ဝင်သွား ရလျှင်မခေါ်စေနှင့်၊ အခေါ်စေသူတို့ကို နေ့ခန့် ရက်ခန့်နှင့်လိုက်၍ ခေါ်စေ၊ လိုင်မင်းသား ရွှေကိုနိုး သူငဝိန်၊ ငမျှော့၊ င ရွှေလှ၊ ငရွှန်၊ မိလှော၊ ငမြတ်ကျော်၊ ငရွှဲ၊ ငစံ၊ မိအောင်၊ ငရွှေရည်၊ မိ မွှေး၊ ရာဇဝတ်မှုစကား ကိုဆိုသူငသာပန်း၊ ပန်းဘဲဝန်ဥစ္စာကိုနိုး သူမယား မိလှ၊ မုဒိန်း မှုကြောင့်သစ်တောကိုပို့သူငသါမြတ်၊ ငကြာငိုး၊ နှုတ်လွန်မှုနှင့်ပို့ သူငဝဲတို့ကိုချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ အကျည်းကလွှတ်၊ ပို့ထားသူတို့ကိုလည်း ခေါ် စေ။

24 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ခံကျော်စွာ နော်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ငချစ်တင်သည်ငမောင်လက်ထက်ကပင်တိုင်းပြည်လှုပ်ရှား အောင်ပြုကျင့်ကြ ဆောင်သူဖြစ်သည်၊ သင်းတို့အထက်ကပင် တွေ့မိ အောင်မဘမ်း မဆီး ကြသော ကြောင့်လွတ်နှင့်ရသည်၊ ယခုစစ် ကြောချက်များ တွင်လည်း ရှမ်းပြည် ညောင် ရွှေအရပ်ကလူသူအများ စုရုံး၍လာ ရောက်မည့်အကြောင်း ကိုထွက်သည်၊ ငချစ် တင်ငယ်ကို ညောင်ရွှေ၊ ရောက် စောက်၊ ပွေး လှ၊ ရွာငံမြို့ရွာတပြင်တရွှင် စော်ဘွား မြို့စား ငွေခွန် ကျော့ခေါင်း အကြီး တို့က တွေ့မိ အောင်ဘမ်း ဆီး၍ ဆက်လှာစေ၊ ငချစ်တင်ငယ်ကိုမရလျှင် စော်ဘွား မြို့စား ငွေခွန် ကျော့ခေါင်း အကြီး တို့ကိုထင်ရှား အောင်စီရင် မည်။

24 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုနှစ်တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ခ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ချောင်း တောက်ရွာ ကြေး မှုမှာ ရွာ နေ ခေါင်း အကြီး ကြေး ပေး ကြေး ဆုံ တို့ကျွန် တော်တို့သူကြီး နှင့် ကြေး ကိုစစ် ဆေး ပြေငြိမ်း ရှိပါသည်ကို ရွာ နေတစု သ ဘောတူပြု၍ ငလွှမ်း ပြေ လျှောက်ထား ခဲ့သည်၊ ကျွန် တော်တို့ ခေါင်း အကြီး ကြေး ပေး ကြေး ဆုံတို့လည်း ကြေး မထွက်လိုပါ၊ ငလွှမ်း ပြေလည်း ကြေး ကိုမဆုံမ ပေး နေသူဖြစ်ပါသည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော် ဦး တင်သည်၊ ကြေး ကိုမထွက်မ စစ်ချေနှင့်၊ င ရွှေစကိုလည်း ခန့်ထား တော်မူရင်း အတိုင်း ကြီး စိုး စီရင် စေ၊ ငလွှမ်း ပြေမှာလည်း ကြေး ဟောင်း ကြေး သစ် ပေး ဆုံသင့်သမျှကို ပေး ဆုံထမ်း ရွက် စေ။

26 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခ ပြော့ကြီး မှူး နေမျိုး သကြိန်တွဲဝ်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေ မူ)

အလယ်နန်း တော်ကျောင်း မှာသာဓု ခေါ်မီး ကြည့်နန်း တော်မှာနန်း မ တော်ကျောင်း ဘာဓု ခေါ်တွင်မီး ကြည့်သဘင်နန်း တော်ကိုပြင်ဆင်စေ၊ ဋ ကိုင်း အောင်မြေ လောက ကျောင်း ရေစက်သွန်း ထွက် တော်မူမည်မှာ စကိုဝ်း ညီအစ်မ ကောင်း မှု ကျောင်း သို့လည်း အဖူး အမွှော်ဝင် တော်မူမည်၊ လမ်း ခ ရီး မျှား ကိုတော်ယင့် အောင်ပြင်ဆင်စေ၊ တဲနန်း တော်မှာဆက်သွင်း သည့်ပုံ အတိုင်း မဆောက်မလုပ်စေနှင့် တော့၊ ကွန်း ထောက်ကန္နား ပြင်း အတော်အ သင့်သာ ဆောက်လုပ်စေ။

26 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ်ပြေ၁ကြီး မှုး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ဥပမှု)

27 January 1788

စကိုင်း အောင်မြေ လောက ကျောင်း တော်ရေစက်တော်သွန်း ထွက်တော်မူ
4 February 1788
မည်မှာ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့ထွက်တော်မူ၍
5 February 1788
(သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲ) လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နံနက် ရေစက်သွန်း လှူ
တော်မူသည်၊ မင်း မိဘုရား မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်တို့မီး
စက်မှား ကိုမဆောင်မယူခဲ့စေနှင့်၊ ဘောင်တော်သမ္မန်တော် လှော်ကား
တော်ဆွဲ လှေငင် လှေ ကြည်း ဘက် ရေဘက် ရွှေတပ် နောက်တပ်ဝင်း ခင်း နောက်
တော်လိုက်အစောင့်အနေ မှစ၍ စီရင်ရန်ရှိသည်ကို စေ့ငု အောင်စီရင်မြဲခန့်ထား
စီရင်၊ တပ်ခင်း တပ်လိုက်အစောင့်အနေ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း မြဲသွင်း ။
27 January 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ ကျော် ၉ ဝ
နော်ရထာတွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

အောင်မြေ လောကဘုရား ရှင်သို့ထွက် တော်မူလျှင်မင်း မိဘုရား မင်း ကိုယ် လုပ်တော်တို့စီး ရန်အောင် တော်လှေ တော်သမ္ဗန် တော်ခင်း မြဲပြင်ယွန်းဆက် ဘောင်ဖစင်း ကိုတိုး ရှိခင်း စေ၊ လေချိန်ကာလ ရောက်ပြီ၊ ရွှေနန်း တော် ပတ်လည်လက်တွင်း လက်ပြင်အိမ်စဉ်မှစ၍မြို့တွင်း မြို့ပြင်ရပ်စုကွက်စုများ မှာမီး ထင်းလုံခြုံအောင်စစ် ကြော စေ၊ အိမ်စေ့ချိတ်ချွန်း လောဝါး ရေအိုး ရေပြည့် တည်စေ၊ ကလား ထရံအ ဟောင်း အနွမ်း အဆွေး အမြေ့ရှိသည့်အရာများ ကို ကောင်း မွန် အောင်အသစ်လဲလှည် စေ၊ အမှိုက်မီး စာမရှိ စေနှင့်။

27 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ခ ကျော်ခွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

29 January 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၇ ရက် ၃ နေ့

ည ရွှေမြို့တော်အတွင်း မြင်ရ၀ိစုကွက်စုများ တွင်ကမ္ဗဝါဘက်၌ ပရိတ်တော်ဂူကျ

30 January 1788

တော်များကို ရွတ်စေပြီး လျှင် (သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော်) ၈ ရက်

နေ့နံနက်သင်္ဃာတော် ၈ ပါး စီဆွမ်းလုပ်ကျွေး စေ၊ ငမြွတ်ထွန်း၊ ငမြွတ်ကျော်၊

ငကြာ၊ ငဟုံ၀နခန်၊ ရှမ်းကြီး ငမြွတ်ဖြူ၊ ငခန့်တီတို့ဥစ္စာရပ်များ ကိုသိမ်း၍

ဆိုင်ရာသွင်း ၊ သား မယားတို့ကို ထောင်ခြင့်မှာဖြည့်။

28 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၆ ရက် ၂ နေ့ နာ: ခ ပြော့ကြီး မှုး

ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ်ပေမှု)

ရွှေလှံအမှုတမ်း သီဟရဲ၊ ရန်နိုင်ရဲတို့ကို ဒဝယ် ဆောင် တော်မှာ မြဲခွဲထပ်း ရွက် စေ၊ ရွှေတိုက် တော်မှာ မိုး ရန်အုတ်ကြွပ်လုံ လောက် အောင်သွင်း စေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့ (4 February 1788) အောင် မြေ လောက စေတီ တော်တွင် ဆောက်လုပ်သည့် ကျောင်း တော် ၄ ရပ်ကို ရေစက် တော်သွန်း ထွက် တော်မူ ရာဝင်း ခင်း တပ်ခင်း စာရင်း ဆက်သွင်း သည်မှာ သင့်ပြီ၊ အနေ ဘက်ဘက် ကျောင်း ၆ တပ်ကိုလည်း (သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ (3 February 1788) ညကူး ၍ ခင်း ကျင်း စောင့်နေ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၇ ရက် နေ့ (29 January 1788) နံ ၁း ခ ကျော် ဖွာ နေ်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြိုဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

စကိုင်း အောင်မြေ လောက စေတီတော်တွင် ဆောက်လုပ်သည့် ကျောင်း တော် ၄ ကျောင်း ကို ရေစက် တော်သွန်း ပွဲ တော်ခံမည်မှာ ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း သည့် အတိုင်း သင့်ပြီ ။

29 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော်၇ရက် နေ့ညနာ ၁း ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင် ခေါ်၍ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ပုသိန်မင်းသား အကြီး မယား သေလွန်ရာမှာအဘုံး ကမွတ် ရွှေထည့်သင်္ဂြိုဟ်
စေ။

30 January 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၈ ရက် နေ့နံနက် ခံ ကျော်ဖွ၁
နေ်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြိုဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မောင်ဘညိုကိုက လေး မြို့၊ မောင်ရွှေအဝ်ကို ကောလဝ်း မြို့ကိုသနား တော်မူ
သည်၊ ကျောင်း တော်ကြီး မှာအိမ်သာ ဆောင်ကိုမဟာ မုနိဘုရား ကြီး အနောက်
မုတ်ဝအထွက် (လမ်း) မြောက်တွင်မင်္ဂလာ ဒေဝီက ပြောင်း၍ ဆောက်လုပ်စေ၊
အောင် မြေ လောက စေတီ တော်အဝုံတွင် ဆောက်လုပ်သည့် ကျောင်း တော် ၄ ရပ်
ကို ရေစက်သွန်း တော်မူမည်မှာ မဟာဒါန်ဝန်ကစာရင်း ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း
5 February 1788
သဃ် ၁၁၀၀ ကိုသက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၀၄ ရက် နေ့အလှူတော်ခံပင့်
စေ။

1 February 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ
နော်ရထာ တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

3 February 1788

29 February 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၉ ရက် ၆ နေ့ နံနက် ၄ ချက်တီး ကျော် ၁ နာရီ ပဒ်ပြည့် ၃ ဗီဇနာ ၂ ပြန် ခရာ ပြည့်လျှင် မြင်းဝန်က ဆောက်လုပ်သည့် ကျောင်းတော်ကို ရေစက်တော်သွန်း ထွက်တော်မူမည် စီရင်ရန်ရှိသည်ကို မြင်းဝန်ကို မေး၍ စီရင်၊ ရွှေမြို့ ကော်အာ နောက်မျက်နှာ တည့်ကို သုခဒေဝကို ကောက်ပြတ်စေ၊ ရတနာသိင်္ဃမြို့ပယ်နယ်မှာ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၅ ခုနှစ်တိုင် စာရင်း 1783 စစ်သိမ်း တော်မူရာတွင် ဆက်သွင်း သည့် ရွှေတိုက်စစ်တမ်း စာရင်း တော်ထွက်သည့်အတိုင်း ဖြစ်စေ၊ နိုး သေး မိး ပွဲး ရာဇဝတ်မှုများ မှာအထက် ၄ ၆ ခေါင်း ကျေး ရွာကို မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့က စီရင်စေ၊ ပတ္တမြား စေတီဘုရား တက်လမ်း တော်သင့်ရာ ဆင်ရှည်၊ ဘောင်ရှည်၊ ဝေါရှည် အသင့်ရှိစေ၊ အကြေအညာ ရေကင်း အာစောင့် အနေထား ။

3 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခ ကျော်ဖွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

မီး ကိုယ ခုညမလင်း မီငြိမ်း အောင်ဝန်ကြီး ဝန် ထောက်မြို့ဝန်စာ ရေး ကြီး ထောင်မှူး တို့ကြပ်မျှ ရပ်ရွကွက်စု မိန်း မယောကျ်ား မှတ်ဦး တံခါး လေညန် တံခါး ကိုဖွင့်၍ကျုံး မှာ ရေကိုခပ်၍ လောင်း စေ။

3 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ညနာ ၁း ခ ပြော့ ကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

8 February 1788

4 January 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်နေ့မီး လောင်သည်အရပ်ခေါင်းတို့သည်အရပ်သားတို့ကိုနှိုး ဆော်၍မီး လောင်စခွဲစကငြိမ်း အောင်မသတ်သောကြောင့်အများ လောင်ရခြင်း ဖြစ်သည်၊ သင်းတို့အရပ်ခေါင်းအကြီးတို့ကို မောင်းကျော်ပြီး လျှင်ရွှေမြို့တော်အတွင်း ပြင်အရပ်ခေါင်းတို့ကိုပြ၍ရိုက်၊ ရွှေမြို့တော်အတွင်း အိမ်များ မှာဝါး ကပ်ပြား ရိုင်မမိုး မတော စေနှင့်၊ လမ်း သေး လမ်း မတန်း အိမ်များ မှာအထက်တိုင်း တာမှတ်သား ပေး သည့်အတိုင်း သာ ဆောက် နေစေ၊ တိုး ပွါး ၍ မဆောက်မလုပ်စေနှင့်၊ ဆိုင်ကနား ဆွယ်၍လည်း မဆောက်မလုပ်စေနှင့်၊ အရပ်ခေါင်း သွေး ဆော်တို့ကိုမီး မှုထင်း မှုမရှိစေရ၊ မြို့ဝန်တို့ကနှိပ်ချွန်း လောဝါး မီးကပ်ရေအိုး များ ကိုနှိုး ဆော်စီရင်၊ နေ့ဝင်မီး မှုထင်းမှုရှိသည်ကြား ရလျှင်မြို့ဝန်တို့ရာဇဝတ်တော်ခံကြရမည်၊ တရုပ်ပြည်နှင့်တရက်တို့နိုက်ရန်ဖြစ်၍တိုက်နိုက်ကြသည့်အမှုကို ရွှေတိုက်ဝန်ကဘော်တွင်း ရှိ ပေါက်ရောက်သည့်တရုတ်သိန္နီစော်ဘွား ကလည်း ကိုင်း မား စား နှင့်တိုင်ပင်၍ ပေါက်ရောက်သူဗန်မော်ကောင်း တံမြို့ဝန်ကလည်း ပေါက်ရောက်သူတို့ကို ရွေး ချယ်၍တရုပ်ပြည်အကြောင်းအရာကိုအတပ်အကြပ်သိရအောင် စေလွှတ်စုံစမ်း စေ။ 8 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်းလဆန်း ၃ ရက်နေ့နား ခံပြောကြီး မှူးတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မိုး နံ့အိုင်ကြီး တောကဥသင်း အောက်မား တော်နှင့် အောက်ငင်ခဲ့သည့်ဆင်
တော်ကိုဝန် ထောက်မြို့ဝန်စာ ရေးကြီး တို့ကြပ်မ၍ကျူး သို့သွင်း မြှသွင်း စေ။

8 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၃ ရက် နေ့ညနား ခ ပြော့ကြီး
မှူး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

စလင်း မြို့က ရောက်သည့်စပါး တော်ကိုကျီ တော်သို့သွင်း စေ။

8 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၃ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ ကျော်စွာ
နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ကျောင်း တော်မှာ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့က 11 February 1788
စ၍ ပွဲသဘင်စည်ပင် အောင်ခံ စေ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း) လဆန်း 14 February 1788
၉ ရက် နေ့အလှူတော်ခံသင်္ဘော တော်များ မှာ မဟာဒါန်ဝန်ကစာရင်း ဆက်သွင်း
သည့်အတိုင်း သင်္ဘော တော် ၁၀၀ အလှူတော်ခံပင့် စေ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတ
ပေါင်း) လဆန်း ၉ ရက် နေ့ ရေစက် တော်သွန်း လွှတ် တော်မူမည်၊ ရွှေတဝိ နော် 14 February 1788
တဝ်ဝင်း ခင်း နောက်တော်လိုက်အစောင့်အနေခန့်မြဲခန့်၊ အစောင့်အနေစာ
ရင်း ကိုလည်း သွင်း၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုအခွန်တော်စပါး များ မှာ မင်း 1787
မြေတာအခွန် တော်စပါး ကိုသာကျီ တော်သို့သွင်း စေ၊ ဘုရား မြေ ကျောင်း မြေ
ကအခွန်စပါး များ ကို ရောင်း၍ဆိုင်ရာဘုရား ကျောင်း မှာပြင်လုပ်လှူဒါန်း
စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခပြော့ကြီး မှူး 11 February 1788
ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

11 February 1788

ကျောက်ဆည်မှာသီရိဥဇ္ဈမ ဇေယျသူရနှင့်ဘက်၍သမန္တရန္တဇ ကျော်သူကို ကျောက်ဆည်ဝန်ခန့်၊ အဝမြို့မှာ ဇေယျသူရ ကျော်ထင်ကိုမြို့ဝန်ခန့်၊ ရွှေမြို့တော် ထောင်၄ရပ်မှာလက်ယာသူရကို တောင် ထောင်စီး၊ ရဲထွတ် ကျော်ထင်ကိုအနောက် ထောင်စီး ရွှေ တောင်ကဝိကို မြောက် ထောင်စီး၊ ဒေဝ ကျော်ထင်ကိုအရှေ့ ထောင်စီးခန့်၊ သိန္နီအကောက်စာရေး နှင့်ငပင်တို့ကို ခေါ်စေ၊ ကသည်းတို့အကြောင်း အရာကို သိရအောင်သာထွန်း နန်း မြေကပ်မှူး စစ်ကဲတို့ကကင်း ဆင့်စုံစမ်း စေ၊ ဘောဂသိရိ ရွေး မြို့မှား ကိုမြင်း ဝန်တ တောင်း ၍ ပေး စေ။

11 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၆ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

13 February 1788

13 February 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၈ ရက် နေ့အလယ်နန်း တော်က ဆောက်လုပ်သည့် ကျောင်း တော်သို့ထွက် တော်မူမည်၊ ရှေ့တပ် နောက်တပ်ဝင်း ခင်း နောက်တော်လိုက်အ စောင့်အ နေ စီရင်ရန် ရှိသည်ကိုယနုပြီး ပြေ အောင်စီရင်။

13 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၈ ရက် နေ့ နှ၁း ခ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အလယ်နန်း တော်ကျောင်း တော်သာခု ခေါ်မှာဆွမ်း နှင့်လှူဒါန်း ရန်များ ကိုလှူနှင့်စေ၊ ထွက်တော်မူ၍ ကျောင်း တော်သို့ရောက် တော်မူမှ ရေစက်သွန်း တော်မူမည်၊ မီး ထင့်သည့်အိမ်များ မှာအိမ်ကောင်း မဆောက်မိအကြား ကပ် ရိုင်မိုး ကာ၍ နေနှင့်စေ၊ စပါး လည်း တအိမ် ၂ စီကို တော်ကထုတ်၍ ပေး ဝေစေ၊ ထမင်း အိုး ရေအိုး လည်း အတွင်း တော်မှာယူ၍အိမ် စေ့ ပေး ။

13 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၈ ရက် နေ့ညနာ ခ ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မြေသက်ဘက်တိုက်ဝန်စက်စုတွင် စက်ကြီးကိုစ၍ရှိစေ၊ ပြီးလျှင်စက် တော်အရှေ့ဘက်စက်စုကိုစသရင်း စည်အတိုင်း ရှိ့စေ၊ ပြီးလျှင်စက် တော်အနေသက်ဘက်စက်စုများကိုရှိစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်းလဆန်း ၉ ရက်နေ့ မိုးကြည့်နန်း တော်တွင်စာရေးကြီး သီရိနန္ဒမိတ်ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြိုဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

14 February 1788

15 February 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု တပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ မိုး စက်ရှိပြီး လျှင် မဟာမုနိ ဘုရားကြီး သို့အဘုး အမှော်ဝင် တော်မူမည်၊ စီရင်ရန်ရှိသည်ကို စေ့ငု အောင် စီရင်၊ မင်္ဂလာစံလွှတ် ကျောင်း တော် ရေစက် တော်သွန်း တွင်တန်း ထောင်အကျဉ်း ခံနေရသူတို့ကိုဆရာ တော်တို့က မေတ္တာရပ်ခံသည့်အတိုင်း ချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ အကျဉ်း ကလွှတ်၍ ချမ်းသာစေ၊ သီကျစ်စား ကိုလည်း မခေါ်စေ နှင့်တော့။

14 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု တပေါင်း လဆန်း ၉ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခံ ပြေ့ကြီး မှုး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

မိဘုရါးများကိုဝင်နှင့် စောပွဲကြည့်လူတို့ကိုလည်း ဝင်စေ၊

(သက္ကရာဇ်၁၁၄၉ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ရက်) နေ့မိုး 15 February 1788 ကြည့်နန်း တော်တွင်နား ခံကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

15 February 1788
သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု တပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့အိမ်ရှေ့မင်း စက်တော်များ ကိုအလျင်ရှိစေ၊ ပြီးလျှင်ကျန်သည့်စက်များ ကိုစာရင်း စည်အတိုင်း ရှိလွှတ်ကြစေ။

15 February 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု တပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ မီး ကြည့်နန်း တော်တွင်နားခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရွှေမြို့တော်အတွင်း တန်း အိမ်များ မှာအုတ်တိုက်လုပ်၍ နေစေ၊ ကပ်မိုး အိမ်များ မှာလည်း အမိုး ကြွမ်း နံရံကိုကပ်တွင် မြေကုံပစ်၍ နေစေ။

15 February 1788

(သက္ကရာဇ်၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၀ရက် နေ့မိုး ကြည့်နန်း တော်တွင်နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ပြင်စည်မြို့တိုင် စာရင်း မဝင် ၃၀၀ ကျော်လူတို့မှာအထက်အမိန့်တော်ရင်း အ
တိုင်း သေနတ်ခွဲကိုင်၍ စကိုင်း မင်းသား မှာထမ်း ရွက်စေ၊ အအုပ်အချုပ်မှာ
အထိန်း တော်အချို တော်တို့ကသင့်ရာခန့်ထား၍ အုပ်ချုပ်စေ၊ ငလျှော်ကိုမအုပ်မ
ချုပ်စေနှင့်၊ သကျင်သံ ရွာစား မြတ်စွာ ဒေဝိကငါး ဆိခွန်ကိုအမိန့်တော်ရင်း
နှင့်အညီ ရေး စစ်သိမ်း ခံပါစေသည်ကို ရွှေမြို့တော်ပတ်လည် လှေသင်း ရွှေလှေ
လောင်း အောက်မား တော်အစုသား တို့နှင့် ကျောက်ဆည် ဇခရိုင်နယ်အတွင်း
တငါအတတ်နှင့်လုပ်စား သူငါး ပတ် ၂၆ ရွာ တကောင်း မြို့ထမ်း နီမြို့မင်း ခင်း မြို့
ပုဂံမြို့ စကုမြို့ ဒိုင်း လမိုင်း အစုသား တို့အရေး အစစ်ကိုမခံရှိခဲ့သည့်အကြောင်း နှင့်
သံတော်ဦး တင်သည့်အတိုင်း ဆီး တား သည်မှန်လျှင်မဆီး မတား စေနှင့်၊ အမိန့်
တော်ရင်း နှင့်အညီ ရေး စစ်သိမ်း ခံစေ၊ လွှတ်စေအမိန့်တော်ရ မှလွှတ်စေ။

15 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ
နော်ရထာထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

ပုသိန်မြို့စား မင်းသား လှိုင်မြို့စား မင်းသား ကောလင်းမြို့စား ကလေး
21 February 1788
မြို့စား တို့ကို သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့ ရှောင်ထုံး
နားထွင်း မင်္ဂလာဆောင်တော်မူမည်၊ စီရင်ရန်ရှိသည်ကို စီရင်မြဲစီရင်၊
လက်ဘွဲ့ရန်လယ်ပယ်ဥယျာဉ်စာရင်းများကိုလည်း သွင်း၊ ယမ်းဗြဲမြို့တ တောင်
စည်ရခိုဝ်မှာ ဖယောင်း၊ ဆင်စွယ်၊ ချိပ်၊ ပျဉ်၊ ပွဲရက်၊ ရေနံများကိုယူ
မြဲအတိုင်း ယူပါရမည့်အကြောင်း နှင့်သံတော်ဦးတင်သည့်အတိုင်း ဝယ်ယူစေ၊
ဒင်္ဂါး တံဆိပ်သဘော်အထည်တံဆိပ်များကိုလည်း ရနိုင်မြို့နည်းတူလုပ်၍ပေးအပ်
စေ၊ ရနိုင်၊ ယမ်းဗြဲ၊ သံတွဲ၊ မန်အောင်မြို့ရွာများ တစပါးကို ရွှေဘဝါးတော်
အောက်ပို့စေ အမိန့်တော်ပြန်ဆိုသည့်အတိုင်း ရနိုင်၊ ယမ်းဗြဲ၊ သံတွဲ၊ မန်အောင်
မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့က တောင်ကမ်းကြီး၍ ခရီးခက်ခဲကြောင်း ရေကြောင်းမပေါက်
ကြောင်း မြို့စောင့်လက်နက်ကိုင်တို့စား သုံးရကြောင်းများ နှင့်သံတော်ဦး
တင်ပြန်သည်၊ အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထားသည့်စပါးများကို ရနိုင်၊ ယမ်းဗြဲ၊ သံ
တွဲ၊ မန်အောင်မြို့ရွာများ တွင်သာစုပုံထားစေ၊ ရွှေဘဝါးတော်အောက်မ
ပို့စေနှင့်၊ ရာဇဝတ်တော်ရေး နှင့်မလွတ်မကင်းကွပ်ချက်တော်မူမည်ထုတ်ယူ
သွား သူတို့ကို အိမ်ရှေ့မိဘုရား ကနှုတ်ယူလျှင် နှုတ်ယူချမ်းသာစေ၊ ငွမ်းဝါဘောက်
ကား ရောင်းဝယ်သူ ငပုဏ္ဏား၊ ငနီ၊ ငနုတို့နှင့်ကုန်သည်တစုတို့မှာ ရှေးထုံးစံ
အစဉ်စမွယ်နဂိုကင်းအကောက်တော်ကိုခံရလျှင်ဆိပ်တည်ပွဲဗန်း မော်စော်ဘွား
ဝန်အဆက်ဆက်တောက်စား မြဲမရှိပါ၊ တရုပ်ကုန်သည်တို့မှာသာ မြင်းနွား ၁တင်
လျှင်ပွဲကင်း ချး ဝဲ ကောက်ခံမြဲထုံးစံရှိပါသည်ကိုဗန်း မော်ဝန်လက်တက်ပွဲကချိပ်
ခဟူ၍မြန်မာကုန်သည်တို့မှာ ကောက်ခံမည်ရှိပါသည်၊ ရှေးထုံးစံအစဉ်ရှိသည်အ
တိုင်း စမွယ်နဂိုကင်းအကောက်တော်ကိုခံ၍ ဖေါက်ကား ရောင်းဝယ်ပါရမည့်
အကြောင်း နှင့်သံတော်ဦးတင်သည်၊ အစဉ်ထုံးစံသာဖြစ်စေ၊ ယမ်းဗြဲမြို့ဝန်န
ရာသမန်ကျော်ကိုကွမ်းခွက်အဝန်း၊ ငွေဆွေးအင်၊ ကျိုင်းဆင်စွယ်ချက်ငှံခံ၊ ထီး
ကံတော့ ခွေးမခွေး ငယ်နောက်ပိတ်ပတ္တမြား စီအိမ်ခတ္တိပါဖိမ်း မွမ်း၊ သံပတ်
၅တန့်ပတ္တမြား စီသက္ကလတ်တင်ရန်း စက်ရွှန်း ၃ဆင့်သနား တော်မူသည်။
18 February 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု တပေါင်းလဆန်း ၁၃ ရက်နေ့နား ခကျော်စွာ

18 February 1788

နေဝ်ရထာဝတွင်ပြန်း။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ဘုန်းကြီး ရှင်ပညာနှင့်ရှင်ပုတ္တိုရ ဆောင်ရွာစေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၃ ရက်) နေ့ညနား ခွဲ ကျော် 18 February 1788
ဖွာ နေ်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမှု)

ကျောင်း တော်ကြီး မှာအစီရင်အကြီး အကြပ်ခန့်ထား သူတို့ ပေါ့လျော့သော ကြောင့် သံဃာ အလုပ်အဆောင်မကောင်း ရှိရသည်ဖြစ်သည်၊ ကြယ်မသုဝန် ယောက်ကိုတန်း မှာထား ၊ သံဃာ ခေါင်း အကြီး သုတ်လုပ်သူတို့ကိုလည်း ဝါး ၄ စိတ်ခွဲ၍ ရိုက်၊ သံဃာ ကိုလည်း ကောင်း မွန် အောင်သုတ်လုပ်စေ။

19 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့ညနေ ခပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မင်း ရဲမြတ် စောကိုကွမ်း ခွက်ရှစ် ထောင့်မှန်တစ်အနား ပတ္တမြား ၂ရစ်စီ၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြှုအနား ပတ္တမြား ၂ရစ်စီ၊ လဘက်အိုး တကောင်း ဖိတ်မှန်တစ် အထွတ်ပတ္တမြား ၂ရစ်စီ၊ ရွှေထွေး အင်၊ ထား မိုးကြိုး ဆင်မည်သရီအိတ်သွတ်၊ မြင်း တကိုင်း ညောင်ရွက်ဇ ရွှေပစ္စန်ခွံမှမ်း၊ နင်း နှင်း သိပ်ဆက်ပါး ကာ ရွှေ ဇာဝါပိန်း ၊ ကတောင် ရွှေပိန်း၊ မြင်း ကြိုး ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင် ပတ်ကြိုး ခတ္တီပါ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ခတ္တီပါ၊ ခတ္တီပါတင်ရန်း စက်ရွှန်း ၃ဆင့် ရွှေ ရက်ပြား ကွပ်၊ ဆင် ပေါ်ဝ်း ဝန်း နက်အုံး ရွှေ ရေး ခြင်ဖိတ်ပန်း ဆွဲ ရွှေတစု အနီတစု၊ ဆင်သတ္တလပ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ ရဲကာ ရွှေတစုအနီကစု၊ ဝေါပလာ ရွှေပိန်း အ တွင်း အနီသုတ်၊ ကျိုင်း ၂၊ အထွတ် ရွှေပိန်း ၊ ရွှေစလွယ် ၁ဂသွယ်ဆင် ခြေအုံး မိုး နဲ ရွှေလှံ ၅၀၊ စည်နီ ၇၊ စည်ပုတ် ၁၊ ပုံသာ ၁၊ လင်း ခွင်း ၁၊ ငွေခရာ ၂၊ ငွေနှဲ ကြီး ၂၊ ငွေနှဲငယ် ၃၊ ဝတ်လုံဘဲရုံ ၂ဆင့်တစ် လက်ကျယ်လက်ရင်း ကိုချန်၍ ချုပ်စေ၊ ဗောင်း ခတ္တီပါနှုး စည်း ရွှေသား ဇာ ဘောက် ရောင်ပြား သစ္စာပန်း ရ ပွင့်နဘူး စည်း အောက်အထက်ပန်း ထိပ်တလုံး စီ၊ သရက်ကင်း မြင်း နား ဇာ ဘောက်ပန်း ထိပ် ဘော်ခြယ်တမာရွက် ထောင်ဇာ ဘောက်ပန်း ထိပ် ဘော်ခြယ် ပေါက်ချပ်ဇွတ္တင်း ဆံကျင် ကျောက်စီနဘူး စည်း ဇာ ဘောက် ကျောက် ၃ရစ်စီပန်း နား တောင်။ မင်း ရဲမြတ်စွာကိုကွမ်း ခွက်ဂ ထောင့်မှန်တစ်၊ ကျောက် ၁ရစ် စီ၊ ကွမ်း လိပ်ခုမြှု ကျောက် ၁ရစ်စီ၊ လဘက်အိုး တကောင်း ဖိတ်မှန်ထပ်အထွတ် ပတ္တမြား ၁ရစ်စီ၊ ရွှေ ထွေး အင်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရ ရွှေပစ္စန်ခွံ မှမ်း၊ နင်း နှင်း သိပ်ဆက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝါပိန်း၊ ကတောင် ရွှေပိန်း၊ မြင်း ကြိုး ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်း ရင်ပတ်ကြိုး ခတ္တီပါ ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး ခတ္တီပါ၊ ခတ္တီပါတင်ရန်း စက်ရွှန်း ၃ဆင့် ရွှေရက်ပြား သတ်၊ ဝေါပလာ ရွှေပိန်း အတွင်း အနီသုတ်ကျိုင်း ၂အထွတ် ရွှေပိန်း ၊ ထား မိုး ကြိုး ဆင်ခတ္တီပါအိတ်သွတ်၊ စလွယ် ၁၅ သွယ်၊ မိုး နဲ ရွှေလှံ ၃၀၊ ဆင် ပေါင်း ဝန်း နက်၊ အချက် ရွှေ၊ ကဒေါင် ရွှေပြည့် ရေး၊ ကခွက် ရွှေတစုအနီ ၂စု၊ ဝတ်လုံဘဲရုံ ၁ဆင့်တစ် လက်ကျယ်လက်ရင်း ကိုချန်၍ ချုပ်စေ၊ ဗောင်း ခတ္တီပါ၊ နဘူး စည်း ရွှေသား ဇာ ဘောက် ရောင်ပြား ခံ အထက်နား အောက်နား ပန်း ထိပ်အလယ်သစ္စာပန်း ရပွင့်၊ သရက်ကင်း ၊ မြင်း နား ဇာ

ဘောက် ပန်းထပ်၊ တမာရွက်ယောင် ရောင်ပြား ခံ ဇာဘောက်ပန်း ထပ်၊ စည်နီရ၊ ပုံသာ ၁၊ စည်ပုတ် ၁၊ လင်းခွင်း ၁၊ ငွေနှံကြီး ၁၊ ငွေနှံငယ် ၁၊ ငွေခရာ ၂၊ ပေါက်ချပ်ဆူးကွင်း၊ ဆံကျင်ကျောက် ၂ ရစ်၊ နဘူး စည်း ဇာ ဘောက်ကျောက် ၂ ရစ်စီ။ သား တော်မောင်ရွှေအပ်ကို ရွှေကျပ်မြင့်မို၊ ကြုတ် ခွက်အစုံ၊ လဘက်အိုး ၄ ထောင့်၊ စလွယ် ၁၂ သွယ်၊ ပေါက်ချပ်၊ ဆူးကွင်း ဆံကျင်ပါ၊ နဘူး စည်း ဇာဘောက် ငွေပုလဲသွယ် ၉၊ ရွှေထွေးအင်၊ ကျိုင်း ရွှေချက် ၁၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရ၊ နှင်း နှင်း သိပ် ရွှေဇာဝါဇိမ် မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း၊ ဆက် ပါး ကာ ရွှေဇာဝါပိန်း၊ က တောင်ရွှေရေး၊ တိုး ရုပ်ခြုံး သေး သွတ်၊ အနား သံငုံ ရွှေပိန်း၊ မြင်းကြိုး သက္ကလပ် ရွှေကြယ်တပ်၊ သက္ကလပ်ထင်ရန်း စက်ရွှန်း ၃ ဆင့်၊ ဆင်ပေါက် ၁၊ ထား တော်မောင်ဘညိုကို ရွှေကျပ်မြင့် မို၊ ကြုတ်ခွက်အစုံ၊ လဘက်အိုး ၄ ထောင့်၊ စလွယ် ၁၂ သွယ်၊ ပေါက်ချပ်ဆူးကွင်း ဆံကျင်ပါ၊ နဘူး စည်း ဇာဘောက်၊ ငွေပုလဲသွယ် ၉၊ ရွှေထွေးအင်၊ ကျိုင်း ရွှေချက် ၁၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရ၊ နှင်း နှင်း သိပ် ရွှေဇာဝါဇိမ် မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း ဆက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝါပိန်း၊ က တောင်ရွှေရေး၊ တိုး ရုပ်ခြုံး သေး သွတ်၊ အနား သံငုံ ရွှေပိန်း၊ မြင်းကြိုး သက္ကလတ် ရွှေကြယ်တပ်၊ သက္ကလပ်တင်ရန်း စက်ရွှန်း ၃ ဆင့်၊ ဆင်ပေါက် ၁၊ သနား တော်မူသည်။

20 February 1788

(သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာ နော်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှ)

20 February 1788

20 February 1788

သက္ကရာဇ်၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လပြည့်နေ့ နေမဝင်မီ ဂိရိရှိ ဒိုက်သမိုက် မော်ကွန်း
မိန့်တော်တမ်း ကိုရှင်လမ်း သာကြည်၍ နေသည်ပြုလျှင်ပြီး အောင်မြင်သည်ကြည်လင်
သာမှုခေါ်စေသော်။
(မျိုးကြည့်၊ ၁၉၄၄)

အောက်မား တော်မင်္ဂလာငှသင်း နှင့် အောက်ငင်ခဲ့သည့်မဟာခြိုင် ဒေတာရအ
တိုင်း ၎င်း ကျော်အစွယ် ဦခန့်ဆင် တော် ရွှေဘဝါး တော် အောက် ရောက်သည်ကိုကျူး
ဟော်သို့သွင်း ၍ဘမ်း မြဲဘမ်း စေ။

21 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ခါ ကျော်စွာ နော်ရထာထွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

နောင်တော်ဆင်ဖြူရှင်လွှက် ရွှေလေး အစုကနှုတ်၍ သွေး သောက်စုဘွဲ့သည့်လက် ဝဲကျော်ထင် သွေး သောက်လု ၅ ဝကို ရွှေလေး ဖိုလ်စာ ရေး သွေး သောက်ကြီး တို့ ကပခန့်မထား စေနှင့်၊ အတွင်း တော်မှာ အိပ်လှည့်အိပ်သာနန်နှင့်မြို့စွဲထမ်း ရွက် စေ၊ သီရိရန္တ ကျော်ထင်၊ အိန္ဒပုံချိ၊ ပုံချိကျော် ခေါင်၊ လက်ဝဲသီရိ ကျော်ထင်တို့ကို မြင်းကကိုင်းသြောင်ရွက် ၅၊ သံပရာခွံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲ၊ ဆက်ပါး ကာ ရွှေ ဇဝါဝိန်း ၊ နှင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ်ဖြွောင်ရင်ပတ်ကွင်း ၊ ဒွေဇဝါက တောင် ရွှေ ရေး ၊ စာမရိုရှုပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ ရွှေဝိန်း ၊ ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ဖြန်းရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒန်သနား တော်မူသည်။

23 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာ နေဉ်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အဝမြို့မှာအရှေ့ကိုမြစ်ငယ်၊ တောင်ကိုတန်တား ဦး နယ်ကုန် ပင်း ယနယ် မြေ နှင့် ကျောနိုင်း ၊ အနောက်ကိုကျည်း ပင်၊ မြောက်ကိုဧရာဝတီ၊ နယ်၄ရပ်အတွင်း တိုက်ဝင် ကျေး ရွာပါဝင်သည်များ မှာလက်နက်ကိုင်တိုင်သူရင်း မင်း မှုကိုတိုက်ပန် တို့ကစီရင်စေ၊ ရွာစား ရှိ ကျေး ရွာများ မှာလည်း အပေါ်ဝန်အကောက်အ စား တရား ထွမ်း ဘိုး ရွာစား နှင့်ဆိုင်သမျှကိုရွာစား သာစီရင် စေ၊ အဝ မြို့နယ်၄ရပ်အတွင်း တိုက်ဝင် ကျေး ရွာမဟုတ်ရွာစား မရှိလျှင်အဝမြို့ဝန်ကစီရင် ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသမျှကိုစီရင် စေ၊ တိုက်ဝင်ရွာစား ရှိ ကျေး ရွာများ တွင်ရာ ဇဝတ်ခိုး သေး မီး ပွါး ကိုအဝမြို့ဝန်ကစီရင်စေ။

24 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နာ ခ ပြော့ကြီး မှုး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

27 February 1788

28 February 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၇ ရက် နေ့နံနက်တချက်တီး ကျော် ၂ နာ ရီသာ ၁ တွင်မြင်း ရထား သိမ်း တော်မူမည်၊ စီရင်ရန် ရှိသည်ကို စီရင်မြဲ စီရင်စေ၊ ဝန်ထောက် နေမျိုး ကျော်သူ နှင့်သ ခွေး သုတ်ခေါင်း ငယ်သား တို့ကို ချမ်း သာ ပေး တော်မူသည်။

27 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့ညနာ ၁း ခံ ကျော် ဆွာ ငနော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဖြုဋ္ဌသ ရေကို ခြေချင်း နှင့်ထား ။

29 February 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့ ကျောင်း တော်ကြီး တဲနန်း တော်မှာနား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာကို ခေါ်၍ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ကွမ်းဘုံ တောရဆရာ တော်ကကွမ်း ဘုံရွာနယ်အတွင်း (အဘယ) ဒါနဖြစ်စေရ မည့်အကြောင်း နှင့် မေတ္တာရပ်သည့်အတိုင်း ကွမ်းဘုံရွာနယ် ၄ ရပ်အတွင်း သတ္တဝါတို့အား ဘေး မဲ့လှူတော်မူသည်ကိုမတည်၊ သတ္တဝါသား ငါး မျှား ကိုပစ်ခတ်ဘမ်း ယူညှင်း ဆဲကြောင်း နှင့် ရွှေနား တော်မြွက်ကြား တော်မူသည်၊ အထက်အမိန့်တော် ရင်း အတိုင်း နယ် ၄ ရပ်အတွင်း မုဆိုး တင်လူဆိုး လူသွမ်း အရှာအဘော မဝင်မထွက် မပစ်မခတ်မဘမ်း မယူမညှင်း မဆဲစေနှင့်။ 2 March 1788

(ယက္ခရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

ဗြုဿသ ရေကိုအကျည်း ကလွှတ်၊ ဗိဿုကာ ငသာ ဗိန်ကို ထောင်မှာအပ်၍အကျည်း ထား ။

2 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတ ပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့

ကြီး မှူး ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဝိဿုကာ ငသာ ဝိန်ကို ခြေချင်း နှင့်မြင်း ဝန်ဆီသို့ယခုပို့။

3 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ နား ခံ ကျော်ဇွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော သာသနဒါယကာ ဆင်ဖြူများ သခင် ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ညာဏာဘိဝံသဓမ္မ သေနာပတိမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာဂုရုဆရာ တော်ကို ရွှေပြည်တော်မှ စ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သတင်းသုံး နေသည့်သံဃာ တော်တို့တွင် စီရင်ဆုံး မရန်ရှိသမျှ သာသနာ တော်ရေး ကိုဝိနည်း ဓမ္မဂန်နှင့်အညီ စီရင်ဆုံး မစီမံ့မည်သာသနာ ပြုအပ် တော်မူသည်၊ ညာဏာဘိဝံသဓမ္မ သေနာပတိမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာဂုရုဆရာ တော်ကသာသနာ တော်ရေး နှင့်စပ်သမျှစီရင်ဆုံး မရန်ရှိသည်များ ကိုတဝတည်း ထိန်း သိမ်း အုပ်ချုပ်စီရင်ဆုံး ဖြတ်စေ၊ အရပ်ရပ်ပင့်ခေါ် စေါ်ရန်ရှိသည်ကိုလည်း မထာဒါန်ဝန်ကိုဆရာ တော်ကဆင့်ဆို၍ မဟာဒါန်ဝန်ကလွှတ် တော်မှာစာရင်း တင်ဆက်ပြီး လျှင်မြို့စုထိုက်စုမြို့စား ရွာစား ဆိုင်ရာဆင့်ဆို၍ ကြေး ငွေမကုန်မကျစေရပင့်ခေါ်စေ။

7 March 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတန်ခူး လဆန်း တရက် နေ့သုမဓမ္မာစရိယ်တော် မှာ ရွှေမြို့တော်ပတ်လည်သံဃာ တော်အစည်း အဝေး တွင်အတွင်း သေနာပတိ ပြင်သေနာပတိအစုံအညီပွဲသဘင်အစုံနှင့်အမိန့် တော်ကိုဖဲနီ ရွှေဖျင်ထွပ်အိတ်နှင့် ငွေသား ကလပ်ယက်ဘင် ဆောင်၍ ရွှေနား ခံ တော်ကြီး ဘတ်သည်၊ ပြီး လျှင်ဆရာ တော်သို့အပ်သည်။

(မျိုးကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၂၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စ၊ ၁၉၇၆၊ ပိဒ်၅၀၉၊ စါ၂၅၃)

ပုသိန်သာသနာပြုဆရာတော်ပုံ တော်မူရာမှာတံဆိပ် တော်ရဆရာတော်တို့ကို သဂြိုဟ်ယည့်နည်း သဂြိုဟ် စေ။

7 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြား မှုး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မောင်း ထောင်ဆရာ တော်ကိုသာသနာပြုခန့်တော်မူသည်၊ အမိန့်တော်ကို အတွင်း ဝန်၊ ဝန် ထောက်စာရေး ကြီး တို့နှင့်အတက်ခန့်တော်မူသည်တွင်ခန့်ထား
7 March 1788
စီရင်သည့်အတိုင်း ခန့်ထား စီရင်၍ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁ ရက် နေ့သုဓမ္မာစရပ် တော်မှာသံဃာ တော်တို့ကိုစည်းဝေး စေ၍ပြန်အပ်စေ။
7 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁ရက် နေ့ နားခံ ကျော်စွာနော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ <u>သူရိယ</u>၊ တွဲ ၁၆၊ မှတ် ၁၊ မတ် ၁၉၃၂၊ စာ ၂၁၊ မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၂)

24 March 1788
သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုတန်ခူး လပြည့်ကျော် ၃ ရက် ၂ နေ့ ရွှေနန်း တော် ရွှေတွင်
23 March 1788
တန်ဆောင်းကြီး ဆောက်၍ ဒက္ခိဏသာခါဘုရား ရုပ်ပွားတော်မြတ်ကိုလပြည့်ကျော်
၂ ရက် ၁ နေ့ကပင့် ဆောင်တည်ထား၍ ပွဲသဘင်နှင့်အလှူတော် ရွှေပန်းခိုင် ငွေ
ပန်းခိုင် ရွှေတန်ဆောင်း ငွေတန်ဆောင်း ရွှေပေါက်ပေါက် ငွေပေါက်ပေါက်
ထီးဖြူထီး နီ တံခွန်ကုက္ကား မုလေးပွါး ပူဇော်တော်ပွဲ ရေချမ်းအိုး ဆီမီး
တန်ဆောင်ထွန်းညှိ ပူဇော်စေ၍ဆရာတော်သင်္ဃာတော် ၄၅ ပါး တညည့် ၃ ဂုံပ
24 March 1788
ရိတ်တော်ရွတ်၍ ၃ ရက် နေ့နံနက်သင်ပုတ်တော်ဆွမ်း ၄၅ တံခွန်ကြက်လျှာ ၁၅၂၉
ပန်းပွင့် ရေ ၁၅၀၄၁ ပေါက်ပေါက် ၉၅၀၄၀ ပွင့်ပူဇော်တော်ပွဲ ညောင်ရေ
အိုး ဂြိုဟ် ၉ ပါး နံသင့်ဘုရား ဂဆူအကျော် ၄ ဆူဘုရား ရှင်များ မှာလည်း အလှူ
တော်တင်လှူပူဇော်စေရသည်၊ ဆရာတော်သင်္ဃာတော်မြတ်တို့ကိုဆွမ်း စသော
လှူဘွယ်ဝတ္ထုတို့ဖြင့်လှူတော်မူစေရသည်၊ သာသနာတော် စောင့်သမ္မာဒေဝနတ်
တို့အားလည်း နှီး မြှောက်ပူဇော်စေရသည်၊ သတင်းသုံးသူတော် သူတောင်း
စား မဖွမ်း သံသူတို့ကိုလည်း ဝတ်ယည်ကြေး ငွေဆန်ရေစပါး ပေးလှူတော်မူရာ
သည်၊ ရာဇဝတ်အလျှောက်တန်းထောင်အကျည်း ခံနေရသည့်သူထားသူနှောင်တို့ကို
ချမ်းသာပေး တော်မူရသည့်အကြောင်း နှင့်ပညာရှိတို့က လျှောက်သည်၊ ပညာ
1788
ရှိတို့ကို မေး၍နှစ်စည်လှူဒါန်း ပူဇော်မြဲလှူဒါန်း ပူဇော်စေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၀
ပြည့်နှစ်သည်အဓိမာသ် ၂ ပါး တွင်ပဌာမဓိမာသ်မှာ ဒသာဓိမာသ်နှင့်ကြုံသည်ဖြစ်၍
လုဇ်ခေတ်၊ ရာဇမတ္တန်၊ လောကဒီပဏီစသောကျမ်း ဂန်လာသည်နှင့်အညီ၊ တပို
16 January 1788
တွဲလဆန်း ၉ ရက် ၄ နေ့အဓိမာသ်တွက်ရိုးကိန်း ရသည်၊ ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၁၅ ရက်
18 July 1788
၆ နေ့ (သည်) တီထိ ၁၅ ဃဋီ ၃၆ နက္ခတ် ၂၁ ဃဋီ ၁၃ ညီသည်၊ ဇိတြဗိသာခါစသောနက္ခတ်
တို့နှင့်ရှည်၍ (   ) သည့် နေ့တို့နှိုက်ဥပုသ်ပြုသော ကြောင့်မင်း မှစ၍ပြည်သူလူရ
ဟန်းတို့အ (   ) တန်ခူး ကဆုန်စသော ၁၂ လတို့နှိုက်ပုဏ္ဏတီထိပြည့်စုံညီမှုတို့ကာလ
တွင်ကောင်း (မြတ်) ပြည့်စုံခြင်း ဖြစ်သည်ကိုကျမ်း ဂန်လာသည်နှင့်အညီ ဒုတိယဝါဆို
12 July 1788
လဆန်း ၉ ရက်စနေ နေ့တီထိ ၉ ဃဋီ ၅၀ နက္ခတ် ၁၅ ဃဋီ ၃ ရနှင့်ရှည်လျက်ဗိဃနိုး နတ်
13 October 1788
အိပ်သည်၊ သတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၃ ရက် ၂ နေ့တီထိ ၁၃ ဃဋီ ၄၅ နက္ခတ် ၂၅ ဃဋီ ၅၃ နှင့်
ရှည်လျက်ဗိဃနိုး နတ်နိုး သည်နှင့်လည်း ညီသည်ဖြစ်သောကြောင့်ကဆုန်လရက် ၃၀

8 March 1788

နယုန်လရက် ၃၀ ပထမဝါဆိုလရက် ၃၀ ဒုတိယဝါဆိုလရက် ၃၀၊ ၄လကိုရက်စုံပြု၍ ဒုတိယ
19 July 1788
ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် စနေနေ့ ရွှေပြည်တော်မှ စ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သတင်းသုံးနေသည့် ရဟန်း သံဃာတို့ကို တညီတညွတ်တည်း ဝါကပ်စေရမည့်အကြောင်းနှင့် အရပ်ရပ်စေတ်သွား မြို့ဝား မြို့ဝန်စစ်ကဲသူကြီး ကလန်တို့ကို စေ့နှံ့အောင်ပြန်ဆိုမှာထား ရမည်။

8 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတန်ခူး လဆန်း ၂ ရက်နေ့နာခံ ကျော်စွာနော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

9 March 1788

1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခုနှစ် ရန်ကုန်၊ ဒလ၊ သန်လျင်အခွန် စပါး ကို မဟာသီဟသူရက သိမ်း၍ ရန်ကုန်မြို့တွင်အလို တော်ရှိလျှင်ရ အောင်စုပုံထား စေ။

9 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုတန်ခူး လဆန်း ၃ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

12 March 1788

မင်းကြီး နန္ဒကျော်ထင်ခံ ငမြတ်သာကိုအနောက်သို့ ယူသွားစေ။
12 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှုး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

သွေး ယောက်စုမြင်း တော်သည်မြင်း စီး မြင်း ခေါင်း ဒိုင်း မှူး သင်း မှူး ထောင်ကဲကြီး အဝန်း တို့မှာအစီး အနင်း ၎င်း ဆောင်အရွက်အဝတ်အစား အိမ်လှည့်အိပ်ဘန်ခဲယမ်း တက်သက် စောင့်နေသည်များ မှာ ရှေး ထုံး စံစာတမ်း စာတောင်း ရှိသည့်အတိုင်း ဝတ်ဆင်ဘက်သက်ဝင်ထွက်ထမ်း ရွက် စေရမည်အမိန့်တော်တမ်း ထုတ်ပြန် တော်မူ၍ ရှိသည်ကိုမစီမစစ်မစီမရင် သော ကြောင့်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း မတည်ရှိသည်၊ ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်းစီရင်မြဲ ခွဲတက်သက်ခယမ်း နေထိုင်ထမ်း ရွက်စေ၊ အရပ်ရပ်နိုင်ငံ တော်အတွင်း ငွေရွက်နီသုံး ဆောင်ကြ စေအမိန့်တော်ထုတ်ပြန် တော်မူသည်ကိုမတည်၊ အပိုအကဲနှင့်သုံး ဆောင်ကြပြန် ကြောင်း ကို ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ရွက်နီဖြစ်မှသုံး ဆောင် စေ၊ အပိုအကဲနှင့်မှတ်သည့်ပွဲစား သုံး သူတို့ကိုနာ အောင်ရိုက်၊ ထွန်း ဘုံရွာသူကြီး ငကင်း လျှောက်ချက်ကို ယောက်၍စစ် ကြောစီရင်၊ ပန်း တောင်း မြို့သူကြီး သီရိပွံ့ချိုကစိရင်စုပန်း တောင်း မြို့အဝင်တက်သက်ရွာ မြေတွင် ရှေး မင်း တို့လက်ထက်လမိုင်း 1783
စုသား လမိုင်း မြေနယ်ငရပ်ဂရပ်သတ်မှတ်၍ မရှိပါ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၅ ခု 1784
ဇခုတိုင်စာရင်း သွဲ့ဘက် တော်မူသည့်ကာလ လမိုင်း မြေမရှိသည်မှန်၍လမိုင်း စန်လမိုင်း စာ ရေး လမိုင်း မှူး တို့က မ လျှောက်မထား မဆိုပါရ၊ အသည်သူကြီး နှင့်အသည်ရွာအသည် မြေဖြစ် ကြောင်း ကို ရွှေတိုက် တော်စာရင်း ခစ်တမ်း ဆက်သွင်း ရာပါရှိသည့်အတိုင်း ဖြစ်ပါရမည့်အး ကြောင်း နှင့်သံ တော်ဦး တင်သည်၊ လမိုင်း အစုရင်း သား လမိုင်း တော်လယ်ရာ မြေမှန်လျှင်အခြား အစုသား ကဲ့သို့တိုင်စာရင်း သွင်း ၍မပေး သာ၊မှန်မမှန်ကိုစစ်၍သွင်း ။

13 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း)တန်ခူး လဆန်း ၇ရက် နေ့နား ခံကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အရပ်ရပ်အခွန်တော်စပါး များ မှာ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဝယ်ချမ်း ၍ မ
သွင်း စေနှင့်။

13 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း)တန်ခူး လဆန်း ၇ ရက် နေ့ညနား ခံ
ကျော်စွာ နော်ရထာ ဘွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

15 March 1788

နေမျိုး ကျော်ထင်တရဖျား သေလွန်ရာမှာ တော်(နေရာ) နေတို့ကိုသင်္ဂြိုဟ်
ထုံး အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ် စေ။

15 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၉ ရက် နေ့နားခံ
ကျော်စွာ နော်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ဒပမှု)

အပြစ်နှင့် လျှော်စွာ ရာဇဝတ် တော်နှင့်ကွပ်မျက် တော်မူမည် (သူ) တို့ကိုအိမ်ရှေ့ မင်း သမီး ကအရွတ်ဝန်ကိုဆင့်၍အရွတ်ဝန်ကနှုတ်ယူစေ။

15 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၉ ရက် နေ့နာ ၁း ခံ ပြေ ၁ ကြိုး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့သုန်း ဖြွယ် ပေမူ)

— 403 —

မင်းကြီး နန္ဒကျော်ထင်မှာသက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာရပ်များကိုသနားတော်မူသည်၊ အိမ်မှာ နေမြဲနေ၍အတွင်း တော်သို့ဝင်ထွက်ခယမ်း ထမ်း ရွက်မြဲအိပ်လှည့်အိပ်ဘန် နှင့်ထမ်း ရွက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း [15 March 1788] ၉ရက် နေ့နား ခ ပြော့ကြီး မှူး ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

15 March 1788

16 March 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့ ကျောင်းတော်သို့ထွက်တော်မူမည်၊ ရွှေတပ်နောက်တပ်ဝင်း ခင်း နောက်တော်လိုက်အစောင့်အနေ စီရင်ရန်ရှိသမျှကို စီရင်မြဲ စီရင်၊ အစောင့်အနေစာရင်းကိုလည်း သွင်း ။

15 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၉ ရက်နေ့ ညနေ ၁း ခ ပြေ ၁ ကြီး မှူး တွင်ပြန် ။

(မေမြို့ ကုန်း ဩွယ် ပေမူ)

တောင်လေးလုံးဘုန်းကြီးသည်ဆရာတော်တို့နှင့်သဘာဂကတိကဝတ်ရှိပြီး မှ သဘာဂမဟုတ်၊ အထက်စွန့်သည့်ကျောင်းတိုက်မှာသဘာဂမဖြစ်သူတို့နှင့်ပေါင်း ဘက်နေထိုင်ပြန်သည်၊ တောင်လေးလုံးအနောက်တိုက်၊ အုန်အင်တိုက်သံဃာတို့ လည်းဆရာတောင်လေးလုံးနှင့်ပင်သဘာဂပြုလို ကြောင်းနှင့်ရွှေနားတော် ကြားတော်မူသည်၊ တောင်လေးလုံးဘုန်းကြီးနှင့်တောင်လေးလုံးအနောက် တိုက်၊ အုန်အင်တိုက်သံဃာတို့ကိုမည်သူကမျှမလျှမဒါန်း မရောက်မပေါက်စေနှင့်၊ လျှ ဒါန်း ရောက်ပေါက်လျှင်လျှဒါန်းရောက်ပေါက်သူတို့ကိုခြေကိုဖြတ်၊ လက်ဝဲသီရိကိုအ ထက်ခန့်ရင်း ကျောက်ဆည်စာရေးသုံး ယောက်နှင့်ဘက်၍ ကျောက်ဆည်စာရေး ခန့်။

17 March 1788

(သက္ကရာဇ်)၁၁၄၉ခု(နှောင်း)တန်ခူးလဆန်း ၁၁ရက်နေ့နား ခ ကျော်စွာနော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

17 March 1788

18 March 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့ ရဲပတိုင် လေး
သင်း အောက်မား တော်နှင့်တိုက်ငင်ခဲ့သည့်သရက်မြို့ တောရဆင် တော်ငှ၂
ကျော်အစွယ်ဝ်ကျော် ရွှေဘဝါး တော် အောက် ရောက်သည့်ဆင် တော်ကိုကျုံး တော်
သို့သွင်း၍ ကျော့ဘမ်း တော်မူပြီး လျှင် ကျောင်း တော်သို့ထွက် တော်မူမည်၊ ရွှေ
တပ်နောက်တပ်ဝင်း ခင်း နောက် တော်လိုက်အစောင့်အနေမှစ၍ စီရင်ရန်
ရှိသည်ကို ပြေကုန် အောင်စီရင်မြဲစီရင်၊ အစောင့်အနေစာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

17 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့ညနေ ၁း
ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။
(မေမြို့တုန်း ကြွယ် ပေမူ)

တောင်လေးလုံး ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တောင်လေးလုံး အနောက်တိုက်အုန်အင်တိုက်သယ်ာ
တို့ကကတိက ဝတ်မတည်သော ကြောင့်အာဏာထား တော်မူသည် မှာ ဆရာ တော်က
မေတ္တာစာဆက်သွင်း သည်ကို ထောက်၍ အာဏာ တော်ရုပ်သိမ်း တော်မူသည်၊
တောင်လေးလုံး ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တောင်လေးလုံး အနောက်တိုက်အုန်အင်တိုက်သယ်ာ
တို့ကိုသဘာ ဂအာဝင်ကျွန်ကျွန်သယ်ာတို့နည်း သာဖြစ် စေ၊ အရပ်ရပ်မြို့စား ရွာစား
တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုနှစ်စပါး ခွန်ကိုသာကျွ တော်သို့သွင်း စေ၊ စပါး [1788] ပြင်
အခွန်များ မှာမြို့စား ရွာစား တို့ကစား စေ၊ တန်တား ဦး ပင်း ယက္ကမ်း ခြံ
ခွန်မှာလုပ်စား ရသမျှတွင် ၁၀ နိုင် ၁ နိုင်ရ စေ၊ ဝန်သို့မြို့စား မဟာမင်း လှ
မင်း ခေါင်ကဝန်း သို့မြို့သူကြီး သည် စေဘ်ဘွား (နှင့်လူ ၅၀) ကျော်ဖဝခံယူ၍
လျှောက်ထား မည်ပြုကျင့်ခဲ့သည်၊ အခွန် ရေး စစ်သိမ်း ခံစိမ့်မည် (မေး စစ်သည်) ကို
လည်း အရေး အစစ်မခံအခွန် ရေး တို့ကိုလူ ၅၀ ကျော်ဖဝနှင့် (အင်း) တော်ပင်လယ်
(ဘူး) မှသူကြီး ငမြတ်လှ၊ ငမြတ်ထင်တို့ (လျှောက်ထား မည်) ပြုကျင့်ခဲ့သည့်အကြောင်း
များ နှင့်သံ တော်ဦး တင်သည်၊ စစ်၍ (အများ) တကာ နည်း စား ၍အဘိုးအခွန်ကို
ထိုး စံ၍ရှိရာ ရေး စစ်သိမ်း ခံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း [18 March 1788] (၁၂) ရက် နေ့နား ခံ
ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

20 March 1788

ဇောင်းက လောကန်တော် (ရေဝင်ရေပြည့်မြန်) သော ကြောင့်ကန်တော် ရေအလိုက်များသည်၊ ဇောင်းက လောကန်လွှဲမှာပြွန်တပ်၍လွှဲကိုအခြားကတောက်စေ၊ သိန္နီမြို့ကမိုင်း ဆည်စုံတူကလက် ဆောင်တော် ရောက်သည်များကိုအကောက်ဓါရေး တို့ကိုပြန်သွား စေ၍သိန္နီ စော်ဘွား ကကြွပ်မ ဆောင်ယူ၍ ရွှေဘဂါး တော်အောက်လာ စေ။

20 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နားခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

နေမျိုး စည်သူကို မိုးနဲ မိုင်းပန်မြို့က စောင့်နေ၍ သံလွင်ကူးတို့ဆိပ်ထား လမ်း ပေါက်လမ်း ဝမ္မား ကိုလုံခြုံအောင် မြေလတ်တပြင် စော်ဘွား မြို့စား တို့နှင့် လူလက်နက်ရှိမျိုး ရိက္ခာအင်တန် အောင်ခန့်ထား ခွဲတောင်း၍ စောင့်နေထမ်း ရွက်စေ၊ အသည်ဝန်နှင့်ချီသွား ယည့်တပ် တော်ကဆိုက် ရောက်လာသည့်လူတို့ကိုလည်း ထပ်မှူး တပ်အုပ်ပါလျှင်ဆိုင်ရာတပ်မှူး တပ်အုပ်ကိုအပ်၍ စောင့်နေစေ၊ တပ်မှူး တပ်အုပ်မပါသသူတို့ကိုလည်း သိမ်း၍အစည်း အကြပ်နှင့်ယင့်ရာ စောင့်နေစေ၊ ယွန်းစလင်း ကြောင်း နှီလက်ယာသီဟသင်္ကြံအုပ်ချုပ်ခြဲအုပ်ချုပ်စီရင်၍ယွန်းစလင်း မြို့တွင်စောင့်နေစေ၊ ဒဝယ်မြို့၊ မြိတ်မြို့၊ နေမျိုး ဂုန္နကျော်သူကိုမြို့ဝန်ခန့်၍လက် နက်ကိုင်လူ ၄၀၀၀ နှင့်စောင့်နေစေ၊ မဟာသီရိသီဟသူမှာ ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာစေ၊ မုတ္တမမြို့မှာမင်းကြီး ကျော်ထင်ကိုမြို့ဝန်ခန့်၍လက်နက်ကိုင် လူ ၅၀၀၀ နှင့်စောင့်နေစေ၊ ငနန်ကုန်မြို့မှာမင်း လှစည်သူကိုရန်ကုန်မြို့ဝန် ခန့်၊ မဟာသီဟသူရကိုယ်နှင့်ပါသည့်အရာရှိလူတို့ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်လာစေ၊ ဒဝယ်၊ မြိတ်မြို့အစောင့်အနေလက်နက်ကိုင်လူ ၂၀၀၀၊ မုတ္တမအစောင့်အနေလက် နက်ကိုင်လူ ၅၀၀၀ မှာအစု သေနတ်နှင့်ပြည်မြို့နှင့် အထက်တပြင်မြို့ ကျေး ရွာကပါ သည့်လက်နက်ကိုင်ကိုမခန့်မထားနှင့်၊ ပြည်မြို့အောက်တပြင် ကျေး ရွာလက်နက်ကိုင် ကခန့်၊ မပြည့်မမီမှပြည်မြို့နှင့်အထက် ကျေး ရွာကလက်နက်ကိုင်လူတို့ကိုဖြည့်ရမည်။

21 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နေဗ်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

22 March 1788

နေမျိုး ကျော်စွာ၊ နေမျိုး ကျော်သူတို့ကိုလွှတ်သို့ထက်၍ စီရင်စေ။
22 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နေဉ ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

22 March 1788

27 March 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့ သက်တော်ပြည့် အလှူတော်မှာ မဟာဒါန်ဝန်ကစာရင်း ဆက်သွင်းသည့်အတိုင်း ဆရာ သံဃာ တော်တို့ကို ပင့်၍ အလှူတော်ခံစေ၊ နွား ခံစ မြောင်မှူး ကိုထမ်း ရွက်မြဲတက်သက် ထမ်း ရွက်စေ။

22 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ နွား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ရန်ကုန်မြို့မှာ ခန့်ထား မြို့မဟာသီဟသူရကို စောင့်နေစေ၊ နေမျိုး စည်သူကို ခန့်ထား ရင်း အတိုင်း မိုးနဲ မိုင်းပန်သို့အဆီး အဆိုသွား စေ၊ မိုးနဲ မိုင်းပန် သို့ ရောက်လျှင်တစ်အနိုင်အလုံတည်ရပ်စွဲနေ၍ မိုင်းပန် မိုးနဲ ကျိုင်း တောင်သံလွင် ထား ဆိပ်အကူး အပို့နီး ရှာ မြေလပ်တပြင်သား တို့ကိုလ(ည်း တက်သ)က်လုပ်ဆောင် စေ၊ နောင်တစ်ချိထပ်တက်ဘဲလိုရှိလျှင်ရအောင်အနီး အပါး မြို့(ကျေး ရွာ များ က) စပါး ကိုလည်း မိုင်း ပန်တစ်သို့ (ကျိုကျ) နှင့်သွင်း ၍ စုပုံ (ထား ၍ နေ့)ညမပြတ်မ လ(ပ် ထောက်လှမ်း စုံ)စမ်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နားခံ ကျော်စွာ နော်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

တောင်ငူမြို့အခွန်တော်စပါးကို တောင်ငူမြို့မှာပင်စုပုံ၍ရှိစေ။

23 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူးလပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့ နား
ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ ဘွင့်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ဇင်းမယ်ကြောင်း ချိတပ်တသံ တော်ဦး တင်လသွယ်နား ခံ့ဖွင့်ယမ်း မီး ကျောက်
လုံလောက်အောင်ပေး အပ်၍ မဟာဇေယျသူရကို ခန့်ထား ရင်း တပ်စုနှင့်သံလွင်
အရှေ့ဘက်မြို့ ဂိုဏ္ဍရွာအ ယောက်အလှမ်း မှီသည့် အရပ်က မဟာဇေယျသူရကိုယ်တပ်
မချနေ၍ တော်သင့်ရာတပ်ဦး တပ်ဖျား စောင့်နေထမ်း ရှက်စေ၊ နား ခံကို
လည်း ပြန်သွား စေ၊ လက်နက်ကိုင်ကျန် ငွေမှာ တောင်း မိသည်ကိုသာ တောင်း စေ၊
ကျန်သည်ကို နောက်မ တောင်း စေနှင့်၊ စလင်း မြို့ကစပါး တော်ဆောင်ယူခဲ့သည့်လှေ
ခလူခ ငွေ ၁၂။ ဂဝိ၄ကိုလက်နက်ကိုင်ခံကျန်သည့် ငွေကကျိုဝန်စာ ရေး တို့ကို ပေး
စေ၊ တောင်ဘက်စွန်ရဲလမိုင်း စုသား တို့ကို သေနတ်အပ်၍ သေနတ်စုဘွဲ့ တော်မှု
မည်ခေါ် စေ၊ ဒဝယ်မြို့တွင် နေမျိုး ဂုန္နကျော်သူနှင့်အ စောင့်အနေလူ ၂၀၀၀
မှာ နေမျိုး ဂုန္နကျော်သူကြိုက်ရာတပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ်ရေး တို့ကို ခန့်၍ စောင့်
နေစေ၊ ကျန်တင်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အမည်ရအမှုထမ်း တို့မှာ ရွှေဘဝါး
တော်အောက်လာ စေ၊ မုတ္တမမြို့တွင်မင်းကြီး ကျော်ထင်နှင့်အ စောင့်အနေလူ
၅၀၀၀မှာမင်းကြီး ကျော်ထင်ကြိုက်ရာတပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး တို့ကိုခန့်
၍ စောင့်နေစေ၊ ကျန်တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ် ရေး အမည်ရအမှုထမ်း တို့ကို ရွှေ
ဘဝါး တော်အောက်လာစေ၊ သား တော်သုမေမွှရာဇာကိုနား ထွင်း မင်္ဂလာ
ဆောင် တော်မှုသည်တွင်လက်ဘွဲ့ တော်မှုသည့်ဆင် ပေါက်မ၆၊ မြင်း ၁။ ကွမ်း ကိုင် ရေ
ကိုင်လူ ၄၂၊ ရွှေခဲ လှေထမ်း ပဲ့နင်း ငချမ်းသာနှင့်ကသည်း ၅ရ၊ ငပြုံး နှင့်က
သည်း ၂၆၊ မေ့ရှင်စုငလိုဟုံကိုယ်နှင့်တသည်း ၄ရ၊ မေ့ဂုံနှင့် ၂၀၊ အဝမြို့မဟာ
ဗောဓိရှိငကွန်သိမ်း စုဥယျာဉ်၊ အမြင့်မြို့ရှိ လှော်ကား လယ်ပယ် ၃၀၊ သတိုး မင်း
ဖျား ကိုနား ထွင်း မင်္ဂလာ ဆောင် တော်မှုသည်တွင်လက်ဘွဲ့ တော်မှုသည့်ဆင် ပေါက်
မ၃၊ မြင်း ၁၊ ကွမ်း ကိုင် ရေကိုင်လူ ရ၀၊ တပက်ဆွဲ တောင်စဏ္ဍရက် ကျော်သိမ်း စု
ဥယျာဉ်။ အမြင့်မြို့ရှိ လှော်ကား လယ်ပယ် ၃၀၊ မင်း ရဲမြတ်စွာကိုနား ထွင်း မင်္ဂ
လာ ဆောင် တော်မှုသည်တွင်လက်ဘွဲ့ တော်မှုသည့်ဆင် ပေါက်၁၊ မြင်း ၁၊ ကွမ်း ကိုင်
ရေကိုင်လူ ၅၀၊ စကိုင်း မြို့မြောက်နို့ငချမ်းသာသိမ်း စုဥယျာဉ်၊ အမြင့်မြို့ရှိ စစ်
သား လယ်ပယ် ၂၀၊ မင်း ရဲမြတ်စောကိုနား ထွင်း မင်္ဂလာ ဆောင် တော်မှုသည်
တွင်လက်ဘွဲ့ တော်မှုသည့်ဆင် ပေါက်၁၊ မြင်း ၁၊ ကွမ်း ကိုင် ရေကိုင်လူ ၄၀၊ စကိုင်း

24 March 1788

မြို့မြောက်ဖို့ငရန် အောင်သိမ်း စုဥယျာဉ်၊ အမြင့်မြို့ဖို့စစ်သား လယ်ပယ် ၂၀ များ ကိုအကြီး စာရေး တို့ကိုအပ်၍ထိန်း သိမ်း စေ၊ လက်ဆွဲ တော်မူသည့်လှူစာ ရင်း ကိုလည်း စာရင်း ကျယ်စာရင်း ချုပ်နှင့်သွင်း စေ။

24 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

25 March 1788

ဗိုး နဲ့ မိုင်း ပန်သို့ဝန် ယောက်နှင့်ခန့်အပ်ချီသွား ရန်စာရင်း ရန်ထား ဆက်
သွင်း သည့်အစုများ မှာချနှိမ်၍ ခန့်ထား ရန်မရှိ၊ အထက်တွက်ချက်ချနှိမ်၍ညီညွတ်
အောင်ခန့်ထား လေပြီး သည့်အစုကြီး အစုသေး ကိုခန့်လျှင်အသစ်ခန့်ထား ရန်
11 April 1788
သာရှိသည်၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုနှစ် (ကုန်) တွင်မပြေကျန်မြို့စုတိုက်စု
ကလက်နက်ကိုင်ကျန်ကိုခန့်။

25 March 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် (၄) ရက်နေ့
နားခံ (ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်)။
(မမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

1785
မိုး ကောင်း စော်ဘွား က(၁၁၄)၇ခု(၁၁၄)၈ခုနှစ်အမှုတော် ကောင်း
1786
ရာလိုက်ထမ်း သည် (မိုး ကောင်း မြို့နယ်) ကျေး ရွာပတ်လည်ရှိ မြေ ထောင်ထား
သည့်ချင်း ကရင်ခတ္တီသား တို့ကို (အခြား မြို့နယ် ကျေး ရွာ) ရွှေအစုသား တို့မှာ
ဝင် နေသည်၊ မိုး ကောင်း မြို့နယ်အတွင်း ကျေး ရွာကလူ စုတို့တိမ်း ရှောင်ထွက်
ပြေး ၍အခြား မြို့ရွာ များ ကသိမ်း ထား လက်ခံ ခဲ့သည့်အ ကြောင်း များ နှင့်သံ
တော် ဦး တင်သည်၊ ကိုဝန်း ဝန်စုသို့ဝင် ရောက်မှီခို နေသည်၊ မိုး ကောင်း နယ်
တွင်း ကထွက်သွား ၍အခြား ကျေး ရွာမှာသိမ်း ထား လက်ခံ နေသည်မှန်လျှင်စစ်
ကြော၍ မိုး ကောင်း စော်ဘွား ကိုအပ်၊ လက်ယာအတွင်း ဝန်း ကျင်၊ လက်ဝဲအ
တွင်း ဝန်း ကျင် တန်း ကိုပျည်အုတ်ခြုပ်မိုး ကာ၍ ကောင်း မွန် အောင်လုပ် စေ၊
မုတ္တမမြို့ရှိဝင် ယော်မြို့သူကြီး စန္ဒရွတ္တ၊ ရှင်ပုံကြီး ၊ ရှင်ပုံငယ်၊ ဗညား ဏ္ဏန္ဒရာ
ဇာ၊ ငပို၊ ငရ၊ ငတ၊ တလငင်၊ ဇယား မြို့သူကြီး ကမန်သန္ဒီ၊ သူရဲတမွတ်၊ ငထွန်း၊
ဝါခရု၊ လမိုင်း စား တို့နှင့်အမှုထမ်း လူကြီး တစုတို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်သို့
သား မယား နှင့် ပြောင်း ၍အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် စေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု
9 April 1788
ကဆုန်လဆန်း ၅ရက်၄ နေ့ည ၄ချက်တီး ကျော် ၆နာရီ ၃ပဒ် ၄ဗိဇနာ ၃ပြန်ခရာ
ပြည့်အဿလိဿနက္ခတ်မှန်း တည့်အချိန်တွင် ကောဇာတနက် နေ့ဂြိုဟ်မိန်ရာသီမှမိဿ
10 April 1788
ရာသီသို့သင်္ကြံန် ပြောင်း မည်၊ အ မြောက်သံ ပေး စေရာသည်၊ ကဆုန်လဆန်း ၆
11 April 1788
ရက်၅ နေ့၊ ၇ရက်၆ နေ့၊ ၂ရက်ကြတ်၍ ဂရက်စနေ နေ့သို့အဝင်ညည့် ၂ ချက်တီး ကျော်
12 April 1788
၁နာရီ၁ပဒ်၁၃ဗိဇနာ၁၃ပြန်ခရာပြည့်ဇိတြနက္ခတ်၂ပဒ်မှန်း တည့်အခါတွင်အ
12 April 1788
တာတက်မည်၊ ဂရက် နေ့နံနက်အတာပွဲ ကျွေး မြဲ ကျွေး စေရာသည်၊ သင်္ကြံန် နေ့၊ အ
ကြတ် နေ့၊ အတာ နေ့၄ရက်တွင် ရွှေနန်း တော်မှစ၍နှစ်စဉ်ပူ ဇော်မြဲကဆုန်လ
11 April 1788
ဆန်း ၇ရက်၆ နေ့နံနက်တချက်တီး ကျော် ၂နာရီ၃ပဒ်၁၁ဗိဇနာ၄ပြန်၃ခရာ
အခါတော်တွင် ရွှေနန်း တော်တွင်သင်္ကြံန်တဲနှင့်သင်္ကြံန် ခေါ် တော်မူသင့် ကြောင်း
များ ကိုပညာရှိတို့ကသံ တော်ဦး တင်သည်၊ ပညာရှိတို့ လျှောက်ချက်ကို ထောက်၍ ပ
ညာရှိတို့ကို မေး ပြီး လျှင်စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုစီရင်၊ ငလင်း မြို့ကစပါး တော် ဆောင်
ယူခဲ့သည့် လှေခလူ ငွေ ၁၂။ ဂဝိဏ္ဏကိုလက်နက်ကိုင်ကျန်ခံ့သည့် ငွေကကျိုဝန်ကိုဝ ရေး
တို့ကို ပေး စေ။

26 March 1788

26 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့ည
နှ ၁း ခံ ပြေ ဘကြီး မှူး ထွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဝေါတော်ကြီး အစုသား တို့ဟင်္သာတ၊ ရွှေတောင်၊ သာယာဝတီ၊ မနုဖြူ၊ က
နောင်၊ ဒလ၊ ပန်းတနော်မြို့ရွာသူကြီး တို့ကလက်ခံ၍အသိမ်း အရုံး ကိုမခံရှိ
နေကြောင်း နှင့်ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ မြို့ရွာသူကြီး တို့ကမဆီး မ
တား လက်မခံ စေနှင့်၊ ပေး ချသနား တော်မူမည့် မြေမှာသိမ်း ရုံး၍တစုတည်း
နေထိုင်ထမ်း ရွက်စေ၊ မြေခက်ဘက်တိုက်နှင့် ရွှေကာ ကျေး ရွာ များ တွင်ငို နေသည့်
လူစုတို့ကိုမြင်း ရွေး ဆောက်နှင့်ရည်တူအမှုထမ်း စုဖွဲ့တော်မူ၍ မြေခက်ဘက်တိုက်ဝန်
မင်း ကြီး မဟာသက် တော်ရှည်နှင့်ထမ်း ရွက်စေရမည်၊ တိုင်ကိုနှုတ်သိမ်း ၍ ရွှေ
လေး၊ ရွှေလှံ၊ ဒိုင်း၊ လမိုင်း၊ ဝင်း၊ ကိုယ်ရံလူစုတို့ပြင်ကျန်သည့်အစုလူတို့ကိုမည်
သည့်အစုအမှုထမ်း မဆိုဗဒ္ဒိမြို့သား နည်း ထမ်း ရွက်စေ၊ ကြေး ဟောင်း ငွေ ဟေါင်း
တိုင်သူရင်း အခြား မင်း မှုမင်း ခင်း များ ကိုမခန့်မတောင်း စေနှင့်လက်
(ခံ) စေ၊...မင်း သား မှာ အိန္ဒပုံချိုကိုအကြီး၊ လိုင်မင်း သား မှာသီရိ(နန္ဒ)
ကိုအကြီး ခန့်၊ ...နှမတော် နေသည့်အိမ်၊စည့်ကူး စား အမ(တော်
နေသည့်အိမ်၊ စွန်ရဲမိုင်း)ပန်သား တို့မှာစပါး တော်ကိုသွင်း မိသည်ကိုသာသွင်း
စေ၊ မသွင်း ကျန်သည်ကိုလွှတ်ငြိမ်း စေ၊ ရွှေတိုက်ဝန်စာရင်း ကျန်စွန်ရဲမိုင်း ပန်
သား တို့ကိုလည်း လမိုင်း ဝန်ထက(ဝတည်း စာရင်း ချုပ်အင်း) ချုပ်နှင့်သွင်း စေ။

28 March 1788

(သက္ကရာဇ်)၁၁၄၉ခု(နှောင်း)တန်ခူး လပြည့်ကျော်ရရက် နေ့နား
ခံ ပြောကြီး မှူး တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

သံတွဲမြို့ဝန်နန္ဒရာဇာသင်္ကြံကိုကွမ်း ခွက်အဝန်း ၊ ငွေထွေး အင်၊ ကျိုင်း ဆင်စွယ် ချက်ငုံခံ၊ ထားကံတော့ ခွေး မ   ခွေး ငယ် နောက်ပိတ်ပတ္တမြား စီအိမ် ခတ္တိပါစိမ်း မှမ်း သံပတ်၅ဘန်ပတ္တမြား စီ၊ သတ္တလဝ်တင်ရန်း စက်ရှန်း ၃ဆင့် သနား တော်မူသည်၊ စစ်ကဲနန္ဒမိတ် ကျော်စွာ၊ လက်ဝဲသူတို့တို့ ရွှေကျဝ်လဘက်အိုး သနား တော်မူသည်။

28 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း)တန်ခူး လပြည့်ကျော် ရရက် နေ့ညနား ခံ ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

31 March 1788

31 March 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ကျောင်း တော်ကြီး သို့ထွက် တော်မူမည်၊ ဝင်း ခင်း နောက် တော်လိုက်အ စောင့် အနေ စီရင်ရန် ရှိသမျှကို ခန့်ထား မြဲ ခန့်ထား၍ အသင့်ရှိစေ။

31 March 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ နားခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မြင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်ကိုရန်ကုန်မြို့သို့အစောင့်အနေခန့်ထား သွား စေ။ မုတ္တမမြို့၊ ဒဝယ်မြို့အရေး အကြောင်း များ ကိုကြား သိရလျှင်အရေး အကြောင်း ငှိုလျှင်ရှိလျှောက် အောက်မြစ်စည်တ လျှောက်မြို့ ကျေး ရွာများ ကိုသိမ်း ရုံး၍ထမ်း ရွက် စေ၊ တောင်ငူမြို့မှာ တောင်ဘက်တိုက်ဝန် မင်း လှစည်သူကိုအစောင့်အနေခန့်ထား သွား စေ၊ တောင်ငူမြို့သို့ ရောက်လျှင်ဒဝယ်၊ မုတ္တမ၊ ယွန်စလင်း အရေး အကြောင်း ကို ယောက်၍ တောင်ငူ၊ ရမည်း သင်း ၊ ယင်း တော်၊ မိတ္ထိလာ၊ ညောင်ရမ်း ၊ တောင်တွင်း ၊ လှိုင်း တက်၊ သာဂရမှစ၍ နီး စပ် တော်သင့်သည့် မြို့ရွာများ ကိုသိမ်း ရုံး ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေ၊ ဝန် ထောက် နေမျိုး စည်သူကို မိုး နဲ၊ မိုင်း ပန်မြို့တွင်တပ်အနိုင်အလုံတည်ရပ်ပြီး လျှင်သံလွင်ထား ဆိပ်လမ်း ပေါက် လမ်း ဝများ မှာကင်း တိုကင်း ရှည် စောင့် နေထိုး သွား စေ၍ မိုး နဲမိုင်း ပန် မြို့ ကျေး ရွာများ တွင် မြေလတ်တပြင်မြို့ရွာ စော်ဘွား မြို့စား တို့မှာအင်တန် အောင် ခန့်ထား နှိုး ဆော်စီရင်၍လယ်ယာလုပ် ဆောင် စောင့် နေထမ်း ရွက် စေ။

1 April 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ခု(နှောင်း)တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ညနား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

သေနတ်မီး လုပ်အိမ်လုပ် နောက်ပိတ် တောကာလုပ် သေနတ်တန်ဆာကိုလုပ်ဆောင်နိုင်သမျှလူတို့ကို မည်သည့်အစုအမှုထမ်း မဆို ခေါ်သိမ်း၍အတွင်း တော်မှာလုပ်စေ၊ မြင်းစုကြီး ဝန်၊ တောင်ဘက်တိုက်ဝန်၊ ဝန်ထောက်တို့သွား ရာ သေနတ်နှင့်ဆေးယမ်း မီး ကျောက် တော်သင့်အောင် ပေး အပ်၍သွား စေ၊ ယမ်း ချက်လုပ်သည့်မြို့ရွာများ မှာခန့်ထား နှိုး ဆော်၍သွင်း စေ၊ အဘိုး ဈေး နှုန်း ရှိရာ ပေးမည်၊ လဿုရက္ခသူကိုမြင်း စုကြီး ဝန်နှင့်လိုက်ထမ်း စေ။

2 April 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်နေ့

နားခံ ကျော်စွာ နော်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ဇင်းမယ်ကြောင်း ရှိမတာ ဇေယျသူရတပ်ကျိုင်း သည်မြို့တွင်တည်ရပ်ခံနေကြောင်း မိုင်းပန်ကျိုင်းတောင် -------------------------

----

ကိုမိုး နဲ မိုင်းပန်မြေ -------------------------

မှာထား၍မြင်း လူအလျင်စေ၊ ရွှေမြို့တော်အတွင်း ပြင်လှည်း ငယ်နွား ငယ်စီး နင်း သည်ပုဆိုး အဝတ်ကိုပတတီဝတ်မြဲမဝတ်၊ ထွေးလုံး ပင့်ဝတ်သည်၊ မညီမညွတ်

ညညည့်အချိန်မတော်နိမိတ်ပြဿနာမဂ္ဂသည့်တေးချင်း စကားများကိုဆို၍လှည့်ပတ် သွားလာသည်၊ သတ္တလတ်ဘိနပ်စီး သည်များကိုမြို့ဝန်ထောင်မှူးတို့ကမစစ်မကြော နေသင့်သည်မဟုတ်၊ နိုင်နင်းအောင်စစ်ကြောစေ၊

3 April 1788

(သက္ကရာဇ်)၁၁၄၉ခု(နှောင်း)တန်ခူးလပြည့်ကျော်၁၃ရက်နေ့နား ခံကျော်စွာနော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမှု)

6 April 1788

မုတ္တမ၊ ဒဝယ်မြို့များ မှာရာဇဝတ်တော်ရေး လုံခြုံအောင်ပြင်ဆင်ယမ်း ပြီး ချိန် ၅၀၀၀၊ ဘော်ပြီး ဆေး ချိန် ၅၀၀၀ နှင့်ယမ်း မီး ကျောက်လုံ လောက် အောင် မြင်း ဝန်ရှိရာအလျင် ရောက်အောင်ပို့စေ၊ မြင်း ဝန်က မုတ္တမမြို့မင်း ကြီး ကျော် ထင်ရှိရာအလျင်အမြန် ရောက်အောင်ပို့စေ။

6 April 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုကဆုန်လဆန်း ၂ ရက်နေ့နာ၁း ၆ ကျော်စွာ နေဝင်ရ ထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဒဝယ်မြို့မှာလက်နက်ကိုင် ၂၀၀၀၊ မုတ္တမမြို့မှာလက်နက်ကိုင် ၅၀၀၀ထား၍ကျန် အမည်ရအမှုထမ်း လက်နက်ကိုင်လူတို့ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်ပြန်စေ၊ အထက်အမိန့်တော်ပါသည်မှာ ဒဝယ်၊ မုတ္တမအရေးအကြောင်းကို ထောက်၍ပြန်သာတော့သည်မဟုတ်မြို၊ အထက်ခန့်ထား ရင်း အတိုင်း ဒဝယ်၊ မြိတ်လက်နက်ကိုင်လူတို့နှင့်မဟာသီရိသီဟသူ ဒဝယ်၊ မြိတ်မြို့များ မှာနိုင်လုံအောင် စောင့်နေထမ်း ရွက်မြဲ စောင့်နေထမ်း ရွက်စေ၊ မုတ္တမမြို့များ မှာလည်း အထက်လက်နက်ကိုင်လူများ နှင့်မင်းကြီး ကျော်ထင်၊ မုတ္တမအရေးအကြောင်း နိုင်လုံမြဲမြန် အောင် စောင့်နေထမ်း ရွက်မြဲအတိုင်း စောင့်နေထမ်း ရွက်စေရမည့်အကြောင်း နှင့်မှာထား၍ ဒဝယ်၊ မုတ္တမကလာသလူတို့ကိုအလျင်အမြန်ပြန်သွားစေ။

7. April 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုကဆုန်လဆန်း ၃ ရက်နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ် ၄ပမူ)

8 April 1788

သကြွန်ပြောင်း အမြောက်သံမပေး မီ၊ အမြောက်သံပေးပြီး နောက်ရွှေနန်း
တော်ပတ်လည်မြို့တွင်း မြို့ပြင်ရပ်စုကွက်စုများ တွင်သေနတ်မီး အိုး မီး ပုံမပစ်
မဖောက်မလွှတ်စေနှင့်၊ ရေသွန်း နှစ်ဦး လည်း ဖြစ်သည်ကဆုန်လဆန်း ၅ရက် 9 April 1788
နေ့ကစ၍အခါ ၄ရက်တွင်း ပြည်သူပြည်သား တို့ ရေသွန်း ဖြန်း ပက်သည်မှာထုံး နှင်း
အိုး ခဲ မသန့်မစင်သည့် ရေနှင့်မဖြန်း မပက်စေနှင့်၊ မြစ်ဆိပ်ကမ်း နား များ
မှာလည်း နစ်မွန်း အောင်မဖြန်း မပက်စေနှင့်၊ ခိုက်ရန်မပွါး မဖြစ်စေ၍
(-----) စစ်ကြောစေ၊ အမြောက်သံပေး မှလွှတ်တော် ရှေ့တွင်တော်သင့်
သည့် (----) သာအခါတော် ရောက်လျှင်ပေး မြဲ (--------------

-----------------------------------)
ရေကြည်အမမှာဆင့်ကြမ်း (-----------------------

-----------------------------------)

သက္ကရာဇ်၁၁၄၉ခုကဆုန်လဆန်း ၄ရက် နေ့နား ခံ----------) 8 April 1788
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

နှစ်သစ်သင်္ကြန် ပြောင်းသင်္ကြန်တော်မှာ ရှေးရှေးမင်းတို့လက်ထက် ရွှေနန်းတော်အတွင်း သင်္ကြန်တဲ ဆောက်၍သင်္ကြန် ခေါ်တော်မူမြဲမဟုတ်၊ ခမည်းတော်ကသည် ရွှေလက်ထက်တော်တိုင်နန်းတော်အတွင်း သင်္ကြန်တဲ ဆောက်၍ နှစ်သစ်သင်္ကြန်ကိုစီရင်သည်သာဖြစ်ကြောင်း နှင့်ပညာရှိတို့က လျှောက်သည်၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉
11 April 1788
ခုကဆုန်လဆန်း ၇ရက် နေ့သင်္ကြန် ခေါ်ရန်နန်းတော်အတွင်း ဆောက်သည့်သင်္ကြန်တဲကိုသိမ်းစေ၊ ရေတော်ကိုလည်း မခပ်စေနှင့်၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုကဆုန်
10 April 1788
လဆန်း ၆ရက် နေ့နံနက် ရွှေနန်းတော်ကိုလှည့်၍ ရေသွန်း သဘင်ခံတော်မူသည်၊ စီရင်ရန်ရှိသမျှကို စေ့ငုအောင်စီရင်။

9 April 1788
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုကဆုန်လဆန်း ၅ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ ကျော်ဗွာ နေ်ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(ဇမ္ဗူဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

11 April 1788

အနောက်အတွင်း မီး နေအိမ်မှသက်ကယ်အသစ်မိုး စေ၊ အကာကဲလား တရုံများ ကိုလည်း အသစ်လုပ်စေ။

11 April 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုကဆုန်လဆန်း ၇ ရက် နေ့နား ခံကျော်စွာ နော် ရထာကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

12 April 1788

သတိုးသီရိမဟာဥဇနာကိုလွှတ်တော်ကိုတက်မြဲတက်၍ ကျောင်းတော်ကိုပြီး ပြေလွယ်အောင်ကြပ်မလုပ်ဆောင်စေ။

12 April 1788

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၉ ခုကဆုန်လဆန်း ၇ ရက်နေ့စာရေးကြီး နေမျိုးရာဇာကျော်ထင်တွင်ပြန်။

(မေမြို့ ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ဘုန်း တော်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သော ဆင်ဖြူသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ကိုင်း ရွာ သေနတ်သွေး သောက်ကြီး ငလူညီကိုထား ခါးပတ်တွင် ငွေကွတ်ဝတ်လုံသက္ကလပ်ဘဲကွက်၊ မောက်တိုအုံး နီ၊ ယပ်နီ၊ မောက်ရှူ၊ ပါး ကာ နား ကာ၊ ပါလည်ဆွေး ဘဲ၊ သင်ချော ဘဲကွက်၊ မျဉ်း တိုဘဲ၊ သင်ချော ဘဲကွက်၊ မြင်း ကကိုင်း တပွင့်၊ ငွေဇာဝါမြင်းကြိုး သက္ကလပ်အစိမ်း အနီတန့် ဘဲကွက်၊ စီး နှီး သက္ကလပ် အစိမ်း အနီတန့် ဘဲကွက်၊ က တောင်အနီသုတ်သနား တော်မူသည်၊ စီး နင်း ဆောင်ရွက်ဝတ်ဆင်စေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၀ ပြည့်ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့) (20 April 1788)

(မြင်း ခြံကိုင်း မြောက်ရွာ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ဆင်ဖြူသခင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီးဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည် ရှေး ဘေး လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်တို့လက်ထက်ထီး နန်း ကနက်စိုက် ဆောက်တည် ထောင်အုပ်စိုး တော်မူသည်သာသနာပြုကေရာဇ်မင်း မြတ် အဆက်ဆက်အမှုထမ်း အရာထမ်း ဆင်သည်မြင်း သည် ခြေသည်သူရဲတို့ကိုသား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်အနွယ်နှံ့ ရှည်စွာသာသနာ တော် ရေး နှင့်တကွ မထွေး မရှုပ်ဥဒါန်း မော်ကွန်း အစဉ်ထွန်း အောင် သွေး သောက်စု၊ မြင်း စု၊ ဒိုင်း ၊ လမိုင်း ၊ ဝင်း ၊ ကိုယ်ရံ၊ ကောင်း တန်၊ သေနတ်စု၊ ယွန်း စု၊ ရွှေဝန်း ကျင် သေနတ်၊ နောက်ဝန်း ကျင် သေနတ်၊ မြေနန်း သေနတ်မှစ၍အသီး အသီး အစုအအုပ်ဖွဲ့ တော်မူသည်၊ ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်လည်း ရွှေ လေး ဖွဲ့လက်ဝဲ ကြောင်း လက်ယာ ကြောင်း ရွှေ ကြောင်း နတ်စုဘွဲ့ တော်မူသည်၊ နောင် တော်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်လည်း သွေး သောက် စု၊ မြင်း စု၊ သေနတ်စု၊ ဘွဲ့ဘက်ရင်း ကိုမပျက် စေရ၊ ဘွဲ့ဘက်ထင်ရှား ရှိစေသည်၊ ငါ့လက်ထက် တော်တွင်လည်း ၄၀၊ ၅၀၊ စား တော်ကွမ်း ရေကိုင်၊ သေနတ်စု၊ မြင်း စုတို့ ပွါး ဘွဲ့ တော်မူ၍ ရှိပြီး အထွတ်အထိပ်စိုး အုပ် တော်မူသည်မှစ၍သာသနာ တော် စီး ပွါး ကိုယ် တော်စီး ပွါး သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်စီး ပွါး ပြည်သူလူအ ပေါင်း တို့စီး ပွါး များ မည်အ ကြောင်း ကို နေ့ညည့်မပြတ်အား ထုတ် တော်မူသည်၊ ထီး နန်း ကနက်စိုက် ဆောက်တည် ထောင်စိုး အုပ် တော်မူသည်၊ ကေရာဇ်မင်း မြတ် တို့လက်ထက်စု ဖွဲ့ငန်း ဖွဲ့ဆိုသည့်အရာသည်တိုင်း နိုင်ငံအ ခြေအမြတ်ဖြစ်၍အစဉ်ရှည်စွာ ထင်ရှား တည်ထွန်း မည်ဖြစ်သည်၊ တိုင်း ရေး ပြည် မှုငြိမ်ဝပ်မှသာသနာ တော်စည် ပင်ပွင့်လင်း မည်ဖြစ်သည်၊ တိုင်း မှုပြည် မှုရှိလျှင်အလွယ်တကူတစုတရုံး တည်း ကောက် ကာငင်ကာရ၍တိုင်း ရေး ပြည် မှုငြိမ်ဝပ် အောင်သစ္စာ တော် ပေး မြဲ ပေး ၍ မြောက် ဘက်တိုက်၊ ဆင် ခြေတိုက်၊ တွင်း သင်း တိုက်၊ မဟာ ဒါန်တိုက်၊ ငါး စို့တိုက်၊ မြောက်တက် မြင်း ၊ ဂတနာသိယ်မြို့၊ ငရနဲမြို့၊ ခေါသန္တီမြို့၊ စည်ပုတ္တရာမြို့၊ သပွတ် တော ခြောက်ရွာ၊ ရွှေကါဠ်စု ကျေးရွာနေအသည်တိုင်ထမ်းလူတို့ကိုနတ်ရှင်မြင်းရဲ ဘော်မြင်း ၊ နန်း ဦးမြင်း ၊ နန်း တွင်း မြင်း ၊ ရွှေပြည်ကြီး မြင်း ၊ ရွှေပြည် တော်မြင်း များ နှင့်ရည်တူသစ္စာ တော် ပေး မြဲ ပေး ၍ သေနတ် သွေး သောက်စုဘွဲ့၊ ဘွဲ့ရာ ပါဝင်သည့်လူတို့ကိုစု ရေးစုကိုင် မြို့ရွာသူကြီး တို့ကမင်း မှုမင်း ခင်း မခန့်မထား စေနှင့်၊ ကြွေး ဟောင်း မြီ ဟောင်း

မတောင်း မထုတ်စေနှင့်၊ သား မြေး တို့အရွယ် ရောက်လျှင် သေနတ်စု မှာထမ်း ရွက်စေ၊ သွေး သောက်ကြီး တို့မှာ ဓါး ငါး ပတ်ခံတွင် ငွေကွပ်၊ ဝတ်လုံသက္ကလပ်ဘဲကွပ်၊ မောက်တိုအုံနီ၊ ယပ်နီ၊ မောက်ရှု ပါး ကာနား ကာ၊ ပါလည် ကွေး ဘဲ၊ သင်ချော ဘဲကွပ်၊ မှုဦး တိုဘဲ၊ သင်ချောဘဲကွပ်၊ မှုဦး ရှည်၊ သင်ချောကတ္တီပါဘဲကွပ်၊ မြင်း က သံကိုင်း သုံး ပွင့်၊ ငွေဇာ ဝါမြင်း ကြိုး သက္ကလပ်အစိမ်း အနီတန့်ဘဲကွပ်၊ စီး နှီး သက္ကလပ် အစိမ်း အနီတန့်ဘဲကွပ်၊ ကာ ဘောင်အနီသုတ်၊ အကြပ်တို့မှာ ဓါး ရိုး ရှည်ရင်း ဖွား ငွေကွပ်၊ မောက်တိုအုံနက်၊ ယပ်နီ၊ မောက်ရှုပါး ကာနား ကာ၊ ပါလည် ကွေး ဘဲ၊ သင်ချောဘဲကွပ်၊ မှုဦး တိုဖဲ၊ သင်ချောဘဲကွပ်၊ မှုဦး ရှည်သင်ချောကတ္တီပါပြောဘဲ ကွပ်၊ သေနတ်စွဲကိုင်သူ ဝယ်သား တို့မှာ မောက်တိုအုံနီ၊ ယပ်နီ၊ မောက်ရှုပါး ကာ နား ကာ၊ ပါလည် ကွေး ဘဲ၊ သင်ချောဘဲကွပ်၊ မှုဦး တိုဘဲ၊ သင်ချောဘဲကွပ်၊ မှုဦး ရှည်သင်ချောကတ္တီပါပြောဘဲကွပ်၊ သေနတ်နီပါး ထည်အိတ်သွပ်စီး နင်း ဆောင်ရွက် ဝတ်ဆင်စေ။

20 April 1788

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၀ ပြည့်ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နံနက် ခ ကျော်ဖွာ နေဘ် ရထာတွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ တ၊ ၁၉၇၀၊ ပိုဒ်၃၃၀၊ စါ၄၆-၈)

20 April 1788

ကိုင်း ရွာအသည်အလာ ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့၊ မင်း မှုတော်ရပ်ရှိလျှင် (ကိုင်း ရွာသူကြီး ငရော) ဆင့်ဆိုရာနာခံကြရမည်၊ ကိုင်း ရွာသူကြီး ငရော လည်း ကျေး ရွာစည်ပင်ဖြစ်ပွါး သာယာငြိမ်ဝပ် အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစု (စီရင်ဆောင်ရွက်ရ) မည်၊ မင်း မှုတော်ရပ်များ ကိုတလုပ်မြို့ဝန်မြို့သူကြီး မြို့စာရေး သွေး သောက်ကြီး တို့ဆင့်ဆိုရာနာခံပြီး လျှင် ကျေး ရွာ နေအသည်အလာအမှုထမ်း လူတို့မှာသာနာညီမျှခွဲခန့်၍ ပြေကုန် အောင် ဆောင်ရွက်ရမည်။

20 April 1788

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၀ပြည့်ကဆုန်လပြည့် ကျော်၁ရက်)

(မြင်း ခြံကိုင်း မြောက်ရွာ)

ရခိုင်ပြည်က ရောက်သည့် ပုဏ္ဏားတို့ကို ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား ဒုရ်ဂါရာမိတို့နှင့် တစုတ
အုပ်တည်း နေထိုင်စေ၊ နေရာမနေ လောက်လျှင် ပတ်လည်ကာရံသည့် စီး ခြံများ
ကိုသိမ်းစေ၊ ရခိုင်က ရောက်သည့် မင်းဆွေစိုးမျိုး ပုဏ္ဏားတို့ကို ကျောင်းတော်
ကြီး နန်းတော် တောင်သင့်ရာအရပ်တွင် ချထား နေထိုင်စေ၊ နောက်ရောက်
မင်းဆွေစိုးမျိုး ပုဏ္ဏားတို့ကိုလည်း တနှစ်တွက် ရိက္ခာကိုကို တော်တပေးစေ၊ ရခိုင်
မှာကျန်ရှိသည့် မင်းဆွေစိုးမျိုး မှူးမတ်ဆွေမျိုး များကို မကြွင်း မကျန်စေနှင့်
ကုန်စင်အောင် ရခိုင်မြို့ဝန်တစစ်ကြော၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်သို့ ပို့လာစေ၊
ရွှေဘဝါး တော်အောက် ရောက်သည့် မင်းဆွေစိုးမျိုး မှူးမတ်ဆွေမျိုး ကျန်သည်
ထွက်သွား၍ ရခိုင်မြို့သို့ ရောက်လျှင် ရခိုင်မြို့ဝန်တစီရင်စေ၊ ပုဏ္ဏားမျိုး၊ ဆတ္တာမျိုး၊ မိန်း
မစိုးတို့ကိုလည်း စစ်ကြောသိမ်းရုံး၍ ရခိုင်မြို့ဝန်က ရွှေဘဝါး တော်အောက်သို့
ပို့လာစေ။

4 February 1789

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၀ (ပြည့်) တပို့တွဲလဆန်း ၉ ရက်နေ့ နဝး ခ ပြောကြီး
မှူးပြန်။
(အောင်ငြိမ်း စု)

ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏားတို့မှာ ဒုရ်ဂါရာမိ၊ ဂုဝိန္ဒရာမိ၊ မာတောကီ၊ မုနိရာမိ၊ ငှာကုစံ၊ သိရိပြဟ္မာ၊ ဂဂီရာမိ၊ မော်ကာလာတို့ရှစ်ယောက်နှင့် မဟာဒိဝိ၊ တရိုရာမိ၊ အဿာရာမိ၊ ဒေါယာရာမိ၊ ရဂုနတ်၊ ရာဇဗလ၊ ရမ်နာရာမိ၊ ဂုဝိန္ဒရာမိတို့အလှည့်အလည်ထမ်း ရွက်စေ၊ ရခိုင်က ရောက်သည့်ပညာရှိ ပရိတ်ရွတ်၊ မင်စာရေး၊ တရောထိုး၊ အရှေ့မြိုနတ်ပူဇော်တို့မှာလည်း ဆိုင်ရာအမှုနှင့်ထမ်း ရွက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၀ (ပြည့်) တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့ 19 February 1789 ကျော်စွာနော်ရထာပြန်။

(အောင်ငြိမ်းစု)

ရနိုင်ပုဏ္ဏားတို့မှာ ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား၊ ပရိတ်ရွတ်ပုဏ္ဏား၊ အင်း ရေး ပုဏ္ဏား၊ တရေသထိုး၊ စောင်းတီး ပုဏ္ဏားတို့ကိုချထား ရင်း ပုဏ္ဏား တို့နေရပ်တွင်တစု နှင့်တစုမ ရောသွား မရှက်စေရ၊ သိသာပြေး နား ကွက်မှတ်၍ နေထိုင်ထမ်း ရွက်ကြစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၁ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက်နေ့နားခံ (5 June 1789) စ မြောင်မှူး ပြန်။

(အောင်ငြိမ်း စု)

8 June 1789

ဒုရ်ဂါရာမိအုပ်သည့်ပုဏ္ဏားတို့မှာမုန်ရာမ်ကိုအကြီးခန့်။

8 June 1789

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၁ ခုနယုန်လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော် ရထာပြန်။

(အောင်ငြိမ်း စု)

17 July 1789

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၁ ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ မဟာဒါန်ဝန်(နှင့်)သိကို ကျော်သူ တို့ကို စေ၍ လျှောက်ထားသည်တွင်အမိန့်ရှိလိုက်သည်ကား ။ ရှစ်ရွေး တပဲအစတည်း၍လုပ်ဆောင်သုံး စွဲသည့်အလေး ။ ခြောက်ရွေး တပဲအစတည်း၍လုပ်ဆောင်သုံး စွဲသည့်အလေး ။ နှစ်ရွေး တပဲအစတည်း၍လုပ်ဆောင်သုံး စွဲသည့်အလေး သာအဘိဓါန်ကျမ်း ။ ဝိနည်း ဋီကာကျမ်း များ နှင့်ညီညွတ်သည်၊ အဒိန္နာဒါန်ပါရာဇိကအဆုံး အဖြတ် ရောက်လျှင်အလေး သုံး ရပ်မှာ မည်သည့်အလေး နှင့်ဆုံး ဖြတ်သင့်သည်အမေး တော်အရတွင်နှစ်ရွေး တပဲ အစတည်း၍လုပ်ဆောင်သုံး စွဲသည့်အလေး နှင့်မိဿက ကဟာပဏ လေး ဖို့တဖို့မက်ဖြင့် ဆုံး ဖြတ်သင့်သည်၊ ရွေး စင်ဆောင်ငွေ မက်၏ထက်ဝက်သာထိုက်သည်ဟူ၍ ဥဇ္ဇုရဝိနိစ္ဆယ ဋီကာ၌ဆိုသည်၊ မုံညင်း နှမ်း က အထက်အသီး ဦး သည် ရွေး ကိုယူသင့်သည်ဖြစ်မည်၊ စပါး သာမန် လေး လုံး အလေး ရွေး ကိုယူသင့်သည်ဖြစ်မည်အမေး တော်အရတွင်စပါး မျိုး ခုနစ်ပါး ရှိသည်အနက်မကြီး မငယ်အလတ်ပမာဏသန်း ခုနစ်တောင်အစုခန့်ရှိ သည့် ကောက်စပါး လေး လုံး အလေး ရွေး ကိုယူမှုအဘိဓါန်ကျမ်း တွင် ကောက်စပါး လုံး ပမာဏကိုဆိုသည်၊ ရက္ခ ခြောက်ပါး တွင် ဟေမဝန္တရတု၌ဖြစ်သောစပါး မျိုး သည်သေး မည်၏၊ ဂိမ္ဟန္တရတု၌ဖြစ်သောစပါး မျိုး သည်သဋ္ဌကမည်၏၊ ဝဿနရတု၊ သရဒရတုတို့၌ ဖြစ်သောစပါး မျိုး သည် ကောက်မည်၏ဟူ၍ဒြဗျဂုဏ်ကျမ်း ၌ဆိုသည်နှင့်အညီ ဝဿနရတု၊ သရဒရတုတို့၌ဖြစ်သောစပါး မျိုး ကို ကောက်စပါး ဟူ၍ယူအပ်သည်၊ ဂဏန်း စာ၌လည်း မုံညင်း သုံး လုံး လျှင်နှမ်း တလုံး ။ နှမ်း လေး လုံး လျှင်ဆန်တလုံး ဟူ၍ပမာဏကိုသာဆို သည်၊ သုံး ဆုပ်ကိုတကချိတက်၍လုပ်ဆောင်သုံး စွဲသည့်ဇလား တောင်း တင်း ။ လေး ဆုပ် ကိုတကချိတက်၍လုပ်ဆောင်သုံး စွဲသည့်ဇလား တောင်း တင်း ။ ဒေသအလျောက်လုပ် ဆောင်သုံး စွဲကြသည့်ဇလား တောင်း တင်း များ တွင်မည်သည့်မှာကျမ်း ဂန်နှင့်ညီ သည်ဖြစ်မည်အမေး တော်အရတွင် လေး ဆုပ်တကချိတက်၍လုပ်ဆောင်သုံး စွဲသည့်ဇလား တောင်း တင်း သာအဘိဓါန်ကျမ်း ။ သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာကျမ်း များ နှင့်ညီညွတ်သည်၊ သပိတ်သုံး လုံး ပမာဏကိုဆိုသည့်မဂဓရာဇ်တွမ်း စား လည်း အသီး အသီး ကွဲပြား သည်၊ ကျမ်း ဂန်နှင့်ညီ သောမဂဓရာဇ်တွမ်း စား သည်လက်ဖက်ကချိမည်မှ ဝင်သည့်အမေး တော်အရတွင်ကွဲပြား သမျှမဂဓရာဇ်တွမ်း စား နည်း သည်ကျမ်း ဂန်လာသည်၊ ဝိ နည်း ဋီကာဆရာတို့နှစ်သက်သည်မှာ ငါး ကချိတလက်ဆုပ်၏သုံး ဖို့တဖို့ဝင်သည့်မဂဓရာဇ်

ကွမ်းစားကိုသာငွေကာဆရာတို့နှစ်သက်သည်၊ စပါးခုနစ်လုံးသည်တလက်သစ်စသည်
ဖြင့်ဆိုသည်မှာမည်သည့်စပါးခုနစ်လုံးကိုတလက်သစ်ပြု၍အရညာကင်ယူသင့်သည်ဖြစ်မည်
အမေးတော်အရတွင်သန်းခုနစ်ကောင်အစုအရှိခန့်ကောက်စပါးမျိုးခုနစ်လုံးကို
တလက်သစ်ပြု၍ယူသင့်သည်ကိုအဘိဓါန်ကျမ်း၌ဆိုသည်၊ အလေးတောင်းတင်းတောင်
တာမှုသည်လောကဝတ်ရေးနှင့်သာစပ်သည်မဟုတ်၊ သာသနာရေးနှင့်လည်းစပ်
သည်ဖြစ်၍အမှန်အကန်ကျမ်းဂန်ညီရာသုံးဆောင်စေရမည်၊ အလေးမှာစပါးလေး
လုံးကိုတရွေး၊ ရှစ်ရွေးတပဲအစတည်၍လုပ်ဆောင်သုံးစွဲသည့်အလေး၊ ခြောက်ရွေး
ကိုတပဲအစတည်၍လုပ်ဆောင်သုံးစွဲသည့်အလေး၊ နှစ်ရွေးကိုတပဲအစတည်၍လုပ်ဆောင်
သုံးစွဲသည့်အလေးသုံးဂုဏ်တွင်မည်သည့်အလေးသည်ကျမ်းဂန်နှင့်ညီသည်ဖြစ်မည်၊ အဒိန္န
ဒါန် ပါရာဇိက အဆုံးအဖြတ်ရောက်လျှင်လည်းအလေးသုံးဂုဏ်တွင်မည်သည့်အလေး
မတ်နှင့်ဆုံးဖြတ်သင့်သည်၊ တရွေးအလေးစပါးလေးလုံးမှာလည်းမုံညင်းလေးလုံး
လျှင်နှမ်းတလုံး၊ နှမ်းလေးလုံးလျှင်စပါးတလုံးဂဏန်းစာဆိုသည်အတိုင်းမုံညင်း
နှမ်းက အတက်အသက်ညီစွာသည်၊ စပါးလေးလုံးအလေးရွေးကိုယူသင့်သည်၊ သို့မဟုတ်စပါး
သာမန်လေးလုံးအလေးရွေးကိုယူသင့်သည်ဖြစ်မည်၊ ဇလားတောင်းတင်းမှာလည်
သုံးဆုပ်ကိုလက်ဖက်တကဉ္စု၊ လေးကဉ္စုကိုတကွမ်းစား၊ ငါးကွမ်းစားတပြဲ၊ လေးပြဲ
ကိုတစိတ်၊ လေးစိတ်ကိုတတင်းလုပ်ဆောင်သုံးစွဲသည့်ဇလားတောင်းတင်း၊ လေး
ဆုပ်ကိုလက်ဖက်တကဉ္စု၊ လေးကဉ္စုတကွမ်းစား၊ လေးကွမ်းစားကိုတပြဲ၊ လေးပြဲကို
တစိတ်၊ လေးစိတ်ကိုတတင်းလုပ်ဆောင်သုံးစွဲသည့်ဇလားတောင်းတင်း၊ သည်မှတ
ပါးဒေသအလိုက်လုပ်ဆောင်သုံးစွဲကြသည့်ဇလားတောင်းတင်းများတွင်မည်သည့်ဇ
လားတောင်းတင်းကျမ်းဂန်နှင့်ညီသည်ဖြစ်မည်၊ အဘိဓာန်ဋီကပ္ပနာထိုက်သည့်သ
ဒိတ်သုံးလုံးပမာဏကိုနှိုင်းယှဉ်သည့်မဂဓရာဇ်ကွမ်းစားလည်းအသီးအသီးကွဲပြား
သည်၊ ကျမ်းဂန်နှင့်ညီသည့်မဂဓရာဇ်ကွမ်းစားသည်လက်ဖက်တကဉ္စုမည်မျှဝင်သည်၊
လက်သစ်တောင်တာမှာလည်းစပါးခုနစ်လုံးသည်လက်တသစ်၊ ၁၂သစ်သည်တထွာ၊ ၂
ထွာသည်တတောင်၊ ၄င်းခုနစ်တောင်ကိုတတာဆိုသည်၊ မည်သည့်စပါးမျိုးခုနစ်လုံး
ကိုလက်တသစ်ပြု၍အရညာကင်ယူရမည်များကိုအထက်အလေးတောင်းတင်းမှုကမေတ္တာ
စာသွင်းချက်တွင်တခုခုဥပဒေအဖြေသောအချာမှတ်တော်မူသာအောင်မပါသေးဖြစ်သည်

17 July 1789

ဆရာတော်ကို လျှောက်စေဦး ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၁ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့ ဘုရားအမိန့်တော်မြတ်ကိုဦးထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း မဟာဒါန်ဝန်နှင့်သီရိကျော်သူတို့ကို လျှောက်လှာပါစေသည်၊ အထင်အမြင်ရှိတော်မူကြသည့်အတိုင်း တခုခုအသေအချာမှတ်တော်မူသာအောင်စာသွင်း တော်မူပါ၊ ကင်းကူးတို့များမှာလည်း ရဟန်းတို့အဖို့အခွန်မပေး မတိုင်မကြားသွားသည့်ရဟန်းမှာ မည်သည့်နှလုံးထား၍သွားလျှင်တရားမည်သို့ရှိထည်များကိုလည်း လျှောက် ဘုရားအမိန့်တော်မြတ်ကိုဦးထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရပါသည်၊ တရားကျမ်းဂန်ရှိသည့်အတိုင်း မိန့်တော်မူပါဆရာတော်ဘုရား ၊ ကင်းကူးတို့များမှာအဖိုးအခွန်မပေး မတိုင်မကြားသွားသည့်ရဟန်းတို့မှာမည်သို့နှလုံးထား၍သွားလျှင်မည်သို့တရားရှိမည်အမေးတော်အရထွင်ရဟန်းများမှာ ကင်းကူးတို့စောင့်သူတို့အဖိုးအခွန်ယူလေ့မရှိဟုစင်ကြယ်သောစိတ်ဖြင့်သွားသော ရဟန်း ၊ တိုင်ကြား၍သွားသော ရဟန်းတို့မှာကင်းကူးတို့စောင့်ပို့သူတို့နှလုံးထားလျှင်အပြစ်မရှိ၊ ရှောင်ရှားလိုသောစိတ်ဖြင့်သွားသော ရဟန်းတို့မှာဘဏ္ဍာအလျောက်အပြစ်ရှိသည်၊ ကင်းကူးတို့များမှာလည်း ရဟန်းတို့အား စောင်မရသောအပရိဟာနိယတရား ၇ ပါးရှိသည်နှင့်အညီရဟန်းတို့ကိုအသွားအလာချမ်းသာစေခြင်းငှါထိုး စံဥပဒေထား တော်မူသောသာသနာတော်ကိုချီးမြှင့်ခြင်း ထာဝရတုသိုလ်တော်ပွါးများမည်အကြောင်းကို မေတ္တာစာဆက်သွင်း အပ်သည်သာသနာဒါယကာတရားမင်းမြတ်။

(<u>အမေးတော်ဖြေ</u>၊ ၁၉၆၁၊ စာ၂၁၀-၁၉)

သားသမီး တို့ဆက်ခံရသည့်မိဘတို့အမွေသည် ဝေကောင်း သည့်အမွေလည်း ရှိသည်၊ မဝေကောင်း သည့်အမွေလည်း ရှိသည်၊ ကြီး ငိုး စိုး ငိုး မှူး ငိုး ကဲငိုး များ သည်အဘကကိုသား အကြီး တယောက်သာ ခံထိုက်၍ မဝေကောင်း သောအမွေဖြစ်သည်၊ ငိုး ရာဆိုသည်လည်း ဆက်ခံထိုက် အောင်တတ်ကုန် ဆောင်ရွမ်း နိုင်မှဆက်ခံရမည်ဖြစ်သည်၊ မတတ်ကုန်မ ဆောင်ရွမ်း နိုင်၍အခြား သူကိုလွှဲအပ်သည်၊ တယောက်တည်း မနိုင်၍ ဖက်တွဲ ဆောင်ရွက်ကြီး စိုး စေသည်များ ကြောင့်အငိုး ပွါး များ ၍အလုအယက်အငြင်း အခုံမစဲဆင်း ရဲသား မလွတ်အပင်အပန်း ရှိကြသော ကြောင့်တမြိုတရွာလျှင်တယောက်သာတလုံး တဝတည်း ကြီး စိုး စေပြဋ္ဌာန်း တော်မူသည်၊ ကြီးငိုး စိုးငိုး မှူးငိုး ကဲငိုးများ ကိုအခြား မဆိုင်သူသို့မလွှဲမအပ်စေနှင့်၊ တယောက်တည်း မနိုင်သည်ဟူ၍လည်း ဖက်တွဲဆင့်ပွါး ၍ မစီရင်စေနှင့်၊ ငါလည်းကြီးစိုး စီရင်ရဘူး သည်အစွဲပြု၍အငိုး လည်း ပုက်ပြား မည်၊ တယောက်ကိုနှစ်ယောက်အငိုး လည်း ပွါး မည်၊ မတတ်ကုန်မ ဆောင်ရွမ်း နိုင်၍လွှဲအပ်လိုလျှင်သား ကိုသာလွှဲအပ်စေ၊ သား ငယ်ရွယ်၍ မတတ်တုန်မ ဆောင်ရွမ်း နိုင် သော ကြောင့်အခြား မဆိုင်သူသို့လွှဲအပ်လျှင် မူလအငိုး ဆိုင်သူတတ်ကုန် ဆောင်ရွမ်း နိုင်သည့်ကာလအပ်စေ၊ ကြေးငွေနှင့်လွှဲလျှင်အငိုး ဆိုင်သူက ကြေး ငွေ ပေး စေ၊ တသန္တာန်ပိုင်ပါလေ တော့သိး စဉ်မြေး ဆက်ပါပိုင်ပါစေ တော့ဆို သော်လည်း မပိုင်စေနှင့်။

7 September 1789

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၁ ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခံစမြောင်မှူး တွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ ၃၊ ဝါ၁၅၆-၇၊ ဗိုဒ်၂၅၃(၁၁))

19 October 1789

သဘာဂဆရာတော်တို့နှင့်သမဂ္ဂသမောဓာန သဘာဂရဟန်း သံဃာတို့မှာ အရပ်ရပ်ကင်း ကူး တို့အခွန်မကောက်မခံ စေနှင့်လွတ်စေ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၁ ခု 19 October 1789 တန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(အမေး တော်ဖြေ၊ ၁၉၆၀၊ စာ ၂၁၉)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ဆင်ဖြူများ သခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း
တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်၊ ရွှေနန်း တော်ပတ်လည် ရွှေရုံး နောက်
ရုံး မှစ၍ပြင်အိမ်ဝန်အိမ်များ တွင်ဆင်း ရဲသား ကျွန် တော်မျိုး တို့အိမ်မှ ရွာမှ
တရား စကား အရှက်အတင်များ ကို လျှော်ပြစ် လျှော်ဒဏ်ကျ ရောက်လျှင် ကြေး ချိန်
ကြေး ကျနည်း ၍ ရာဇဝတ်ဒဏ်မထား လျှင်တ ယောက်ကိုတ ယောက်၊ မလိုလျှင်မလို
လျှောက်ကြူး လွန် သော်လည်း အ လျှော်အပြစ် ကြေး ဒဏ် ငွေ ဒဏ် မည် မျှသာ ဖြစ်သည်
စွဲယူ၍ နိုက်ပွါး ရန်စည်အမှုအရာ ပွါးများ မည်၊ လျှော်ပြစ် လျှော်ဒဏ်သို့ ရောက်သည့်
အမှုများ ကိုရာဇဝတ်ဒဏ်ထား ၍အ လေး အနာ စီရင်ကြရမှအမှုမပွါး များ ငြိမ်
ဝပ်မည်ဖြစ်သည်၊ ရာဇဝတ်ဒဏ်ထား ရာ မှာလည်း မြေမှု ရေမှုအ မွေအနှစ် ကြေး
ကျွန်ဥစ္စာလယ်ယာ ချောင်း ခင်း အမှုစကား များ ကိုဥစ္စာလိုက်တရား ဓမ္မသတ်
အစုအဆ စီရင်ထုံးဆီရင်နည်း ရှိကြ လေပြီး သည်ရာဇဝတ်နှင့်ပိုင်း ခြား ပြဋ္ဌာန်း
ရ တော့မည်မဟုတ်ပြီ၊ သူခိုး ဓါး ပြ မုဒိန်း တန္တလု မွေလု နှောက်လုလျှပ်လု ပေါက်
များ မှာလည်း ဘေး လောင်း ကော်တိုး လောင်း တော်အဆက်ဆက်ပြည် လှေး
ပြည်မှား ဖြစ်သည့်ရာဇဝတ် လေး ပေါ့ကို ထောက်၍ကွပ်ညှပ်စီရင်မြဲထုံး စံရှိပြီး၊
သူ့သား အိမ်ယာသား ပျိုသမီး ပျိုတို့ကိုပြစ်မှား သည်အမှုတ ယောက်ကိုတ ယောက်
ရိုက်ပုတ် ထောင်း သတ်သည့်အမှုများ ကိုသာ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်အမိန့် တော်
သည့် ဒေသအရပ်အကွက်သာ မဟုတ်၊ ရာဇဝတ်ဆိုင်သည်ကိုစီရင်ပိုင်ရာအရပ်တွင်
လည်း စီရင်ပိုင်ရာသည်၊ အ ဝေး အလံမြို့ကိုင်ရွာသူကြီး ကလံတို့ ရှေ့သည့်ကဲ့သို့အိမ်မှု
ရာမှုနှုတ်လွန်လက်လွန်အမှုများ ကိုပင်ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ ပို့အပ်ရ လေလျှင်လည်း
မြို့စား ရွာစား တို့မှာ စီရင်ရန်ရှိ တော့မည်မဟုတ်ပြီ၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်
တွင်အမှုကိုလည်း အယုတ်အမြတ်ပိုင်း ခြား ၍ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်ရာဇဝတ်
ထား ရာ ဒေသအရပ်အလိုက်အ ဝေး အလံမြို့ကိုင်ရွာကိုင်သူကြီး ကလံတို့ ရှေ့ဖြစ်ကြသည့်
အမှုကိုလည်း အ ဝေး အလံအလိုက်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ၍ဖြစ် စေရမှ ရာဇဝတ်
ကြောင်း မ ထွေး မရှက်ရှင်း လင်း သိသာ၍ စီရင် ရေး စီရင်မှုမပွါး မများ သေ
ချာငြိမ်ဝပ်မည်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ရာဇဝတ်နှင့်သိး သန့်ရမည့်အမှုများ
မှာသူခိုး ထား ပြမုဒိန်း တန္တလု မွေလု နှောက်လုလျှပ်လု ပေါက်တို့မှာလည်း ပြည် လှေး

ပြည်မှာ ရာဇဝတ် တော်နှင့်ဆိုင်သည့်အမှုဖြစ်သည်၊ ရာဇဝတ် တော်နှင့်ဆိုင်သည့်
အမှုကိုလည်း နည်း သည်များ သည်ဟူ၍ ရာဇဝတ် ဒဏ်မှာသာ နည်း များ အလိုက်ဆင်
ချင်၍ စီရင်ရမည်ကိုနိုး တက်ဥစ္စာအနည်း သာဖြစ်သည်၊ လျော် စေကျ စေ၊ ဓမ္မ
သတ်စာ ဟောင်း သို့လိုက်၍ စီရင်ကြသည့်အရာများ သည်ရာဇဝတ် တော် ကြောင်း
ပွါး များ မည်ကိုမ ထောက်၊ သည်အမှုကိုငါတို့စစ် ကြော စီရင်လျှင်စစ်ဝတ်ပန္နာ ကြေး
ငွေရမည်၊ ကြေး ငွေပန္နာသို့လိုက်၍ ရာဇဝတ်စီရင် ရေး စီရင်မှုပွါး များ အောင်
စီရင်ကြသည်၊ သူနိုး ခါး ပြုမှု ဒိန်းဟန္တလု လျှပ်လု ပေါက် ပေါ် ဖိုလျှင်မြို့ကိုင်ရွာကိုင်သူ
ကြီး ကလံတို့ ရှေ့တရား စကား ကဲ့သို့ဆင် ခြေဆင်လက်တင်၍ မစစ်မ ကြော စေနှင့်၊
ရှေ့နေ ရှေ့ရပ်တို့လည်း လိုက်လံ၍ မ ဆောင်မရွက် မလဲမဆို စေနှင့်၊ ရာဇဝတ်စစ်
သာ စစ် ကြော၍ မှန်လျှင်နိုး ထုတ်ဥစ္စာ နည်း သည်များ သည်မဆိုသူနိုး ထား ပြုမှု
ဒိန်း တန္တလျှပ်စား ပေါက်စား ပြုကျင့်သူတို့ကို ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာကြီး ပင်း သကား
နှင့်ပို့အပ် စေ၊ မြို့ကိုင်ရွာကိုင်သူကြီး ကလံတို့က စစ်ချက် ကြော ချက်နှင့်ရာဇဝတ်ဆိုင်
ရာပို့အပ် လေပြီး သည့်သူတို့ကိုလည်း ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာမြို့ဝန်တို့ ရှေ့ ရောက်လျှင်ထပ်
၍ မစစ်မ ကြော စေနှင့်၊ အပြစ် လေး ပေါ့ကို ထောက်၍သာကွက် မှတ်၍ ဖြည့်တန်သည်၊
တည့်တန်သည်၊ သတ်တန်သည်၊ ဖြတ်တန်သည်၊ ရာဇဝတ်အ လျှောက်ကွပ်ညှပ်စီရင် စေ၊
အ လျှော်အ ပေါ့မစီရင်ကြ စေနှင့်၊ တမြို့နှင့်တမြို့တရွာနှင့်တရွာ မြေမှု ရေမှုအချင်း
များ ကြလျှင် ရှေး အမိန့် တော်တမ်း မှာ လည်း ရွှေတိုက်စာရင်း တော်ရှိရာသိ
ဖြစ် စေ၊ ရှိသည် ရွှေတိုက်ရှိရာသာဖြစ် စေရမည်ကိုတမြို့နှင့်တမြို့တရွာနှင့်တရွာစစ်
ရေး မင်း မှုကဲ့သို့တုတ် ခါး လှံနှင့်ခိုက်ရန်ဖြစ်ကြသည့်အမှုများ သည်ရာဇဝတ် တော်
စီရင် ရေး ပွါး များ မည့်အမှုဖြစ်သည်၊ ကြူး လွန်သည့်သူကြီး တလံ ခေါင်း အကြီး တို့ကို
ရင်ကိုခွဲ၍ပြစ်၊ သင်း တို့နှင့်အ ပေါင်း အဘက်ခိုက်ရန်ဖြစ်ရာ ပါသမျှတို့ကိုဖိန်း ထိုး
၍ ပို့၊ အိမ်မှုယာမှု လျှော်ပြစ် လျှော် ဒဏ်တရား စကား များ မှာလည်း နေရာ
ငါး သွယ် နေမှုး မတ်မှ စ၍ ၄၀၊ ၅၀အတွင်း မြဲလူမျိုးတော်စု ရေး စုကိုင်အရာအ
ထူး နှင့်ခန့် တော် မူသသူတို့အမှုဖြစ်လျှင်အ ဝေး အလံမှာ ပင်ဖြစ် သော်လည်း မြို့ကိုင်
ရွာကိုင်သူကြီး ကလံတို့ ရှေ့စီရင်ရမည်မဟုတ်၊ ငါအသျှင် ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သူ ကော်င်း
ပြု တော် မူ၍အရာဌာနနှင့်သီး ခြား လေပြီး သည်ဖြစ်သည်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်

တွင်သော နေရာအမျိုး အမည်အရာဌာနသို့လိုက်၍ ရာဇဝတ် ဆိုင်ရာဖြစ်
စေရမည်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်လည်း နေရာငါး သွယ် နေအမှုး အမတ်
နေရာမ နေသုံး သွယ် နေရာနှင့်ရည်တူ ၄၀ တော် ၅၀ တော်မှုး မတ်အရာဌာ
နသို့မရောက် သေး ဗိုလ်မှုး တပ်မှုး ပြု၍အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သူ၊ အရာဌာန
သို့ရောက်သည့်စု ရေး စုကိုင်အမှုး အကြီး အသီး သီး အမျိုး အမည် နေရာထိုင်ရာ
သို့လိုက်၍သီး သန့်ခြား နား ပိုင်ခြား ပြဌာန်း ရမည်၊ တော် နေရာ နေဒူး
နေရာ နေသို့ ရောက် လေပြီး သည်မှုး ကြီး တို့သား မယား ကိုသူ ကောင်း သူလတ်
သူယုတ်မဆိုပြစ်မှား လျှင်အသက်ဆုံး စေ၊ သုံး သွယ် နေရာ နေမှုး မတ်တို့နှင့်အတွင်း
တော်မြို ၄၀၊ ၅၀မှုး မတ်တို့သား မယား ကိုပြစ်မှား လျှင်မိန်း မနှင့် ယောကျ်ား
ကိုဥ ဈောင်း ကို လေး ထောင့်ကြား ၍ မျက်နှာကိုမီး သွေး သုတ်ပြီး လျှင်အဝတ်နံ ငယ်
နှင့်ကြိုး မျက် မှောင်တည့်၍အများ ကြောက်ရွံ့ထင်ရှား အောင်ပြည်ကို မောင်း လည်
၍ မသာသွား ရာတံခါး ဖြင့် နေပူတွင် ခြေနှင့်လက်ကိုကား ကြက်၍ထား ၊ နာကြင်
လှ အောင်ရိုက်၍သက်ရှိသက် မဲ့ ပစ္စည်း ဥစ္စာကိုသိမ်း စေ၊ ယင့်ကိုယ်နှင့်တကွသား မ
ယား တို့ကိုလည်း ကျွန်ပြု စေ၊ နေရာသို့မ ရောက် သေး သည့်အမှုထမ်း ဗိုလ်မှုး တပ်
မှုး စု ရေး စုကိုင်အမှုး အကြီး သား မယား ကိုပြစ်မှား လျှင်မျက်နှာကိုအိုး မည်း
သုတ်၍ မိန်း မနှင့် ယောကျ်ား ကိုအဝတ်နံ ငယ်နှင့်ကြိုး မျက် မှောင်ထည့်ပြီး လျှင်ပြည်
ကို မောင်း လည်၍ မသာသွား ရာတံခါး ပြင်တွင် ခြေနှင့်လက်ကိုကား ကြက်၍အချက်
၅၀နာ အောင်ရိုက်ပြီး လျှင်ဆင်စာမြင်း စာရိတ် စေ၊ အ ရှော်အပြစ်မရှိ စေနှင့်၊
သူနှုတ်ကိုသူနှုတ်ခြင်း သား မယား ကိုပြစ်မှား လျှင်အ ဝေး အလံမြို့ကိုင်ရွာကိုင် ကျေး
စား ရွာစား တို့လည်း စစ် ကြော စီရင်ကြရမည့်အမှုဖြစ်သည်၊ ကြေး ရှော်ကိုသာ
လွှတ် စေရမည်၊ ကျွန်ကို ရှော်ပြစ်ထား ၍အစုမဲ့ကျွန်တ ယောက် ပေး ရှော် စေ၊ ကျွန်
ကို ရှော်ပြစ်ထား လေပြီး သည်ကိုလည်း ကျွန်ဘိုး ကိုမည်သို့ဖြစ် စေမပိုင်း မခြား သာ၊
ကျွန်တ ယောက်အဘိုး တန်ကိုသာဖြစ် စေ၊ သူသား ဖျိုသမီး ဖျိုကိုအိမ် ထောင်ကြီး ဖွဲ့
ပတ်ဖျက်ဆီး သည့်အမှုမှာ ယောကျ်ား မြတ်သူဖြစ်၍ မိန်း မအမျိုး ယုတ်ဖြစ်လျှင်သင့်
နေ စေ၊ မသင့်မ နေလိုလျှင်ကျွန်ကိုသာ ရှော်ပြစ်ထား ၍ ပေး ရှော် စေ၊ သူကိုအ
သေသတ်သည့်အမှုမှာအ ရှော်အပြစ်မစီရင်သာ၊ ရာဇဝတ်သည် သေလျှင် သေစား

သေ စေ၊ သူတ ယောက်ကိုတ ယောက်လက် ရောက်ဂိုက်ပုတ် ယောင်း သတ်သည့်အမှုမှာ ရွှေတဝါး တော် အောက်အမှုဖြစ်လျှင်အချက် ၅၀ နှာလှ အောင်ဂိုက်၍ဆင် ချေး မြင်း ချေး ကြိုး စေ၊ ခံရသူမှာလည်း ဒဏ်ချက်ဒဏ်ရာကို ယောက်၍ကျွန်တ ယောက်တန်သည် ၂ ယောက်တန်သည်၊ ၃ ယောက်တန်သည် ပေး လျှော် စေ၊ သူတ ယောက်ကို ၂ ယောက် ၃ ယောက် ၄ ယောက် ၅ ယောက် ဝန်း ဂုံအုံညီ၍သတ်ပုတ်လျှင်လက် ရောက်သူကိုအချက် ၅၀ ဂိုက်၍ဆင်စာဂိုတ်မြင်း စာဂိုတ်ထည့်၊ ဝန်း ဂုံသူတို့ကိုလည်း ကျွန်အ လျှော်အပြစ်တတ်၍ လျှော် ပေး စေ၊ အ ဝေး အလံမြို့ကိုင်ရွာကိုင် ကျေး စား ရွာစား တို့ ရှေ့အမှုဖြစ်လျှင်ရာဇဝတ်မစီရင် စေနှင့်၊ ကျွန် လျှော်ပြစ်တွင်သာတဆကို ၂ ဆထပ်၍ ရာဇဝတ် ပေး လျှော် စေ၊ ကြေး လျှော် ငွေ လျှော်မစီရင်ကြ စေနှင့်၊ ကျွန်သာ လျှော်ပြစ် လျှော်ဒဏ်တတ်၍ လျှော် ပေး စေ၊ အ ဝေး အလံ ဝန်စစ်ကဲခန့်ထား တော်မူသည့်မြို့ ရွာများ မှာ ရွှေဘဝါး တော် အောက်မှာနည်း ရာဇဝတ်ကိုပင်စစ် ကြောစီရင် ကြရမည်ဖြစ်သည်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်စီရင်သည့်နည်း ကိုသာလိုက်၍ စီရင် စေ အမိန့်တော်ကိုမတည်ရာဇဝတ်ထား လေပြီး သည်ဤမှုအရပ်ရပ်ကို ကြေး ငွေလပ် ပန္နာသို့လိုက်၍ လျှော် ငွေ လျှော် ကြေး စီရင်လျှင် ၂ ခွန်း ချေရမည်မမှတ်နှင့်၊ ထင် ရှား အောင်စီရင်မည်၊ ရှေ့ရုံး နောက်ရုံး ပြင်အိမ်ဝန်အိမ်မှစ၍အ ဝေး အလံ မြို့ဝန်စစ်ကဲမြို့ကိုင်ရွာကိုင်သူကြီး ကလံတို့ကို စေ့နှံ့ အောင်ပြန်ဆိုမှာထား ရမည်။

5 December 1789

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၁ ခုနှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခ စ မြောင်များ ထွင်ပြန်။

(မှူး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၁၆၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

12 April 1791

ဝန်စာရေးကြီး တို့ကထွင်း သင်း တိုက်အဝင်သံတို့ရွာ ကျေးသီး ချောင်းဆုံရွာ
များတွင်နေထိုင်၍ မယ်တော်ကြီးထမ်း ဟောင်းသံတို ချောင်းဆုံရွာများတွင်နေ
ထိုင်ထမ်း ရွက်သူ ငချစ်မှတ်၊ ငကြွယ်၊ ငချော၊ ငချစ်ရာ၊ ငမြတ်ရွှင်၊ ငသာထွေး၊
ငညိုဦး၊ ငတွယ်၊ ငမြတ်ရွဲ၊ ငကြာညို၊ ငချစ်စံ၊ မိရ၊ ငသာအိုး၊ ငစံ၊ မိသာလှေး၊
ငနိုး၊ ငကြွင်း၊ ငမှိုင်း၊ ငရွှေဦး၊ ငရွှန်း၊ ငရွှဲ၊ ငဘိုးသူ၊ ငသာပဲ၊ ငမြတ်
နု၊ ငဝက်၊ ငမွေး၊ ငပန်း ဖြူတို့ကို မြို့စစ်ကဲတိုက်ဝန် တိုက်စာရေး ကျေးရွာသူ
ကြီးတို့က စရိတ်ကျေး ငွေစစ်လက်နက်ကိုင်အခန့်အထား အနုတ်အယူ မရှိစေရ၊ နန်း
မတော်ဝန်စာရေးကြီးတို့က သိမ်းရုံးထမ်းရွက်၍ ကျေးရွာမှာအသည်အလာဝင်
နေကပ်ပါး တို့ကိုသိမ်းသွင်း ပြုစုထမ်းရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်
ဦးတင်ချက်အတိုင်း သံတို ချောင်းဆုံရွာ နေငချစ်မှတ်၊ ငကြွယ်၊ ငချော၊ ငချစ်
ရာ၊ ငမြတ်ရွှင်၊ ငသာထွေး၊ ငညိုဦး၊ ငတွယ်၊ ငမြတ်ရွဲ၊ ငကြာညို၊ ငချစ်စံ၊
မိရ၊ ငသာအိုး၊ ငစံ၊ မိသာလှေး၊ ငနိုး၊ ငကြွင်း၊ ငမှိုင်း၊ ငရွှေဦး၊ င
ရွှန်း၊ ငရွှဲ၊ ငဘိုးသူ၊ ငသာပဲ၊ ငမြတ်နု၊ ငဝက်၊ ငမွေး၊ ငပန်းဖြူတို့နှင့်လူ
၂၀ ကျော်သားတို့ကို မိဘုရားမှာ တဝတည်း ထမ်းရွက်စေ၊ မြို့ဝန်စစ်ကဲတိုက်ဝန်
တိုက်စာရေး ကျေးရွာသူကြီးတို့က အနှုတ်အယူ စရိတ်ကြေး ငွေအခွဲအခန့်အနှောက်
အရှက်မရှိစေနှင့်၊ အသည်အလာဝင်နေကပ်ပါးတို့ကိုလည်း ကျေးရွာမှာသိမ်းသွင်း
ပြုစု၍ထမ်းရွက်စေ။

J2 April 1791

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၃ ခု ကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့ ငါး ခ ပြောကြီးမှူး
ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

သံချက်အစုသား တို့ကိုကျီဝန်မဟာဘတရဖွား ကိုအပ်၍ထိန်းသိမ်း အုပ်ချုပ်စီရင်စေ၊ သံချက်အစုသား ကပ်နိုသမျှလူတို့ကိုလည်း မကပ်မနိုစေနှင့်၊ နှုတ်သိမ်း၍ သံချက်အစုမှာထမ်းရွက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၃ ခု တပေါင်းလဆန်း ၃ ရက်နေ့နှာ: ခ (24. February 1792) နေ့ဘုရ ထာပြန်။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၄)

12 November 1792

ကျီဝန် ဝန်စု၊ ငွေခွန်ဝန်စု၊ ရွှေခွန် ငွေခွန်ဆက် ကျေးရွာများ မှာ စစ်လက်နက်ကိုင် မခန့်နှင့်၊ ရွှေခွန် ငွေခွန်ကိုသာ ဆက်သွင်း မြဲအတိုင်း ဆက်သွင်း ထမ်းရွက် စေ။

12 November 1792

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၄ ခုတန်ဆောင်းမုန်း လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နာ ၁း ခ
စ မြောင်မျှး ပြန်။

(မျိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၄)

ရနိုင်ပါစလွယ်တင်ပုဏ္ဏားတို့ကိုရှစ်ပါး ပုဏ္ဏားတို့အပေါင်း ဖြစ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၄ ခုပြာသိုလဆန်း ၇ ရက် နေ့နား ခံ 19 December 1792 ကျော်စွာ နော်ရထာပြန်။

(အောင်ငြိမ်း စု)

ကျိုဝန် ဝန်စုနန်း ရိုး ရွှေခွန် ငွေခွန်သံသ ဈေး ပယင်း ကျောက်ငှက်မြီး ဆက်
အခွန် ထော်ထမ်း အစုသား တို့မှာအစဉ်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း တိုက် တော်ကျ တော်
ကိုနှစ်စဉ်ဆက်သွင်း ရသည်ဖြစ်သည်၊ မင်း မိဘုရား မင်း ညီမင်း သား တို့ကို
ပေး ဘွဲ့ရာ ပါလျှင်သင့်ရာအစုသား တို့နှင့်လဲ၍ ပေး ၊ အရပ်ရပ်ကပ်နိုထမ်း ရွက်
သည့်လူတို့ကိုနှုတ်၍ကျိုဝန်ကိုအပ်၊ ရွှေခွန် ငွေခွန်နန်း ရိုး အခွန် တော်ထမိး လူတို့
လုမ်စား နေထိုင်မြို့ ပယ်နယ် ကျေး ရွာကို စော်ဘွား မြို့စား မြို့ရွာသူကြီး တို့က ပယ်
တွင်း နယ်တွင်း ဖြစ်သည် စီရင်ရ ကောင်း သည် မဆို စေနှင့်၊ အခွန် တော်ထမ်း မှန်
သမျှလူတို့ကို ဝန်စုဆိုင်ရာ စီရင် စေ၊ စစ်လက်နက်ကိုင်ရိုကျွာဆန် ဝန်တင်စရိတ် ကြေး
ငွေမခန့်မထား စေနှင့်၊ ကျိုဝန် ဝန်စုဆက်သွင်း မြဲအခွန် တော်မ ပြေသည်ကိုလည်း
ရှိသည့်အိမ်နှင့်ပြန်အမ်း ၍ ပြေ အောင်အခွန် တော်ကိုဆက်သွင်း ထမ်း ရွက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၅ ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံ (13 July 1793) ကျော်စွာ
နော်ရထာပြန်။

(မှီး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၄)

သီရိမဟာဓမ္မာဘိ ဇေယသီဟသူရ အိမ်ရှေ့စံမင်းကြီး အိမ်ရှေ့မင်း မိဖုရားကို အိမ်ရှေ့တော်တွင်အရှေ့မြောက်ထောင့် မြေလပ်တွင်သင်္ဂြိုဟ်စေ၊ အခမ်းအနားမှာ မယ်တော်ဘုရားကြီး ကိုသင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း ပြီးပြေ အောင်သင်္ဂြိုဟ်စေ။

24 March 1794

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၅ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့ အိမ်ရှေ့တော်နားခ ကျော်စွာ နော်ရထာ ဘွင်ပြန်။

(တက်ဗဟို၊ ၄၅၂၀၇)

မဟာသိဂိုဇေယသန်ယာခံ ငမြတ်တော်သည်မှူး ကြီး မတ်ကြီး ကျောင်းတကာဖြစ် လျှက်ပိဋကတ်စာတော် ရွှေရေး မင်ရေး ကညစ်ရေး စာတော်များ ကိုတိပိဋ ကာလင်္ကာရသိဂိုဓဇမဟာဓမ္မရာဇဓိရာဇဂုရုတံဆိပ်ခံဗား ကရာ ကျောင်း နေငကျော်ထွေး ကျောင်း သို့ဆောင်ယူသွား သည်ကို ကျေးဇူး သစ္စာ တော်ရှိ သည့်အတိုင်း မလျှောက်မထား နေသူဖြစ်သည်၊ တိပိဋကာလင်္ကာရသိဂိုဓဇမဟာ ဓမ္မရာဇဓိရာဇဂုရုတံဆိပ်ခံဗား ကရာ ကျောင်း နေငကျော်ထွေး လည်း ပိ ဋကတ်စာတော်များ ကိုမသိမ်း မယူသင့်သည်ကိုသိမ်း ယူထား သောကြောင့်မိုး မ သင့်တန်မီး သင့်၍ဆုံး ရလေသည်၊ ကျောင်း တကာ ငမြတ်တော်နှင့် ကျောင်း နေ ငကျော်ထွေး တို့နှစ်ယောက်ကို ရွှေမြို့တော်သို့ပို့၍အနောက်သို့သွား မြုသွား စေ။

12 April 1794

(သက္ကရာဇ်)· ၁၁၅၆ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁၃ရက် နေ့မင်း ကွန်း အနောက် ဘက်စိန်နန်း တော်တွင်နား ခံ ဇေယနော်ရထာ တွင်ပြန်။

(တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

ဗြာဟ္မဏစု မဟာရာဇိန္ဒဓမ္မရာဇာဂုရုအုပ်စု၊ ဗြာဟ္မဏစန္ဒီနတ်ပူဇော်ပုဏ္ဏား
ကျား ကြီး မကြီး ၁၄ ဝကိုရိုကွာ တော်ကို တော်ကထုတ်၍လစဉ် ပေး မြဲ ပေး ။

24 April 1794

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၆ ခုတန်ခူး လဆုတ် ၁၀ ရက် နေ့နံ ၁ ဇေယနော်ရ
ထာပြန် ။

(အောင်ငြိမ်း စု)

၁။ ။ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ဆင်ဖြူများသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ငါအစိုးရတော်မူသည့်တိုင်း ခရိုင် နိုင်ငံတော်အလွန်ကြီး ကျယ်သည်။ သို့ကြီး ကျယ်သည့်နိုင်ငံတော်အတွင်း စီရင်ခြင်း စီရင်ဘွယ်လည်း အလွန်များ ပြား စွာရှိသည်။ အဂတိ လေး ပါး သို့လိုက်၍ မစုံ မ စမ်း မစီမစစ်စီရင်လျှင်အမှုမှန်ရာမဖြစ်၊ စီရင်သူလည်း ပစ္စုပ္ပန်သံသရာအ ပြစ်နှစ်ပါး မကင်း မလွတ်ရှိမည်။ အဂတိ လေး ပါး သို့လိုက်၍ မစီရင်နှင့်။

၂။ ။ဗာရာဏသီပြည်ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ပု ရောဟိတ်ပုဏ္ဏား ရထား နှင့်မိမိစား သည့် ကျေး ရွာသို့သွား ရာလမ်း ခရီး အကျဉ်း အမြောင်း တွင်လှည်း သမား တ ယောက်နှင့်ဆိုင်မိ၍ခရီး မလွဲ နေ သော ကြောင့်ရထား နှင်တံနှင့်လှည်း သမား ကိုပုဏ္ဏား ထိုး ရာလှည်း သမား ကိုမထိ၊ ရထား နှင်တံနှင့်လှည်း ဦး ကိုနိုက်တိုက်မိ သည်နှင့်ပုဏ္ဏား နဖူး ကိုပြန်၍ထိုး မိသည်တွင်အဘူး အ ရောင်ရှိသည်ကိုလှည်း သမား ပုတ်ခတ်သည်ဟု လျှောက်ရာမစုံ မစမ်း အလျှင်ဦး သော ပုဏ္ဏား စကား ကိုသာယုံ၍မစီမစစ်မစီရင်နှင့်၊ နှစ်ဦး သား တို့စကား ကိုကြား ပြီး မှစုံ စမ်း စိစစ်၍မှန် အောင်စီရင်။

၃။ ။တရား နှင့်အညီဆုံး ဖြတ်စီရင်ခြင်း လည်း နတ်ရွာလမ်း ကြောင်း ကုသိုလ်ဖြစ်သည်ဆိုသည့်တရား နှင့်အညီအမှန်အကန်ဖြစ် အောင်လည်း တရား ကျမ်း ဂန် ရှေး ထုံး စံရှိလျှင်ရှိ လျှောက်မရှိလျှင်မရှိ လျှောက်ဖြစ်သည့်အမှုစကား နှင့် လျော် အောင်သ ဘောယုတ္တိကို ထောက်၍ စီရင်မှအမှန်အကန်ဖြစ်မည်။ ဝေသာလီပြည်ဝဇ္ဇီ မင်း တို့အစဉ်ထုံး ဥပ ဒေပ ဝေဏီမှာလည်း ခိုး သူဟု၍ပို့ဆက်လာလျှင်ဝိနိစ္ဆယအမတ် တို့စစ်၍ခိုး သူမဟုတ်လျှင်လွှတ်သည်။ ခိုး သူထင်လျှင်မည်သို့မဆို ဝေါဟာရိကအမတ်ကြီး တို့ သို့၊ ဝေါဟာရိကအမတ်ကြီး တို့ကအန္တောကာရိကအမတ်ကြီး တို့သို့၊ အန္တောကာရိကအ မတ်ကြီး တို့ကအဋ္ဌကုလိကအမတ်ကြီး တို့သို့၊ အဋ္ဌကုလိကအမတ်ကြီး တို့က သေနာပတိတို့သို့၊ သေနာပတိကအိမ် ရှေ့မင်း သို့၊ အိမ် ရှေ့မင်း ကမင်း ဧကရာဇ်သို့အပ်သည်။ စိစစ် ၍ခိုး သူမဟုတ်လျှင်လွှတ်သည်။ ခိုး သူဟုတ်လျှင်အစည်ပ ဝေဏီစီရင်တမ်း စာကိုဘတ် စေ သည်။ စီရင်တမ်း စာတွက်နှင့်နှိုင်း ယှဉ်၍အပြစ်နှင့် လျော်စွာစီရင်သည်။ ကမ္ဘာဦး ကလည်း ခိုး သူလက်ဦး စ၍ ပေါ်သည်။ ခိုး သူတို့ကိုစီရင်သည့်ထုံး ဥပ ဒေမှာ စပါး

လေးလုံး လျှင်တချင်ရွေး ၊ နှစ်ချင်ရွေး လျှင်ထဲ၊ ၅ပဲလျှင်တမတ်၊ ငွေစင်ထိုက် သည့်ဥစ္စာကိုခိုး လျှင်မောင်း မဲဆဲရေး ထိုက်သည်၊ နှောင်ဖွဲ့ထိုက်သည်၊ ပြည်ကနှင် ထုတ်ထိုက်သည်၊ သတ်ထိုက်သည်၊ သူသေသို့သွား ရာ တောင်မျက်နှာထံခါး သို့ထုတ်အပ် သည်၊ ထုံး ထမ်း ရှိသည်၊ ခိုး သူဆိုကလည်း ပြည်ဆူး ပြည်ညှောင့်သာဖြစ်သည်၊ နေ ပြည်တော်မှစ၍နိုင်ငံ တော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာ များ မှာသူခိုး သူဓားပြ မပေါ်မထွက် စေနှင့်၊ ပေါ်ထွက်လျှင်စစ်ကြော၍ခိုး သူမှန်လျှင်စစ်ဝတ်ကြေးငွေ ပဏ္ဏာ လျှော်ပြစ် လျှော် ဒဏ်မရှိ စေနှင့်၊ အကြိမ်နည်း များ အမှုကြီး ငယ်ကို ထောက် ၍ရာဇဝတ်အလျောက်သာ စီရင်၊

၄၊ ၊ထီး ရုံနန်း ရုံစော်ဘွား စော်ကန်တို့စီရင်စုမြို့ ကျေး ရွာရာဇဝတ်မှုကို အပ်၍မြို့စား မြို့ဝန်ထား မြဲမြို့ ကျေး ရွာ များ ပြင်အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာ များ မှာ သူခိုး ပေါ်ထွက်ဘမ်း မိလျှင်သူကြီး ကလန်မြို့ကိုင်ရွာကိုင်တို့စစ် ကြော၍မှန်လျှင်ရာ ဇာ ဒဏ်ရာဇဝတ်နှင့်စပ်သမှုကိုသူကြီး ကလန်မြို့ကိုင်ရွာကိုင်တို့အလျောက်မစီရင် စေနှင့်၊ ဆိုင်ရာမြို့စား ရွာစား ဝန်စာရေး တို့ကိုအပ်စေ၊ မြို့စား ရွာစား ဝန်စာရေး တို့ကလည်း ရုံး တော်သို့အပ်စေ၊

၅၊ ၊ခိုး ခြင်း အပြား ၂၅ပါး ရှိသည်၊ အလေး စည်း လဲ တောင်း စည်း လဲအသ ပြာစည်း လဲပြု၍ ရောင်း ဝယ်ခြင်း လည်း ခိုး ခြင်း ၂၅ပါး အဝင်ဖြစ်သည်၊ အ လေး တောင်း တင်း မမှန်မကန်မသုံး မစွဲမရောင်း မဝယ်စေနှင့်၊ ကျမ်း ဂန်ထုံး စံနှင့်အညီငါသမုတ်ပိုင်း ခြား ထား တော်မူသည့်အလေး တောင်း ထင်း အတိုင်း သာသုံး စွဲ ရောင်း ဝယ်ကြ စေ၊

၆၊ ၊ငွေဆိုး ငွေကြမ်း အဆန်း အပြား မမှတ်မလုတ်မသုံး မစွဲစေနှင့်၊ ရွက်နီ မှန်ကိုသာမှတ်လုပ်သုံး စွဲကြ စေ၊

၇၊ ၊ပယ်နယ်အပိုင်း အခြား ကန်သင်း အမှတ်အသား ထား သည်များ ကို ပြောင်း လဲ စိုက်ထား ခြင်း မဟုတ်မမှန်တရား ပြု၍လုဆိုခြင်း များ လည်း ခိုး ခြင်း အဝင် ဖြစ်သည်၊ ပယ်မှုနယ်မှုငြင်း ခုံလုဆိုကြလျှင်ပကတိပယ်မင်း ပယ်နှစ်ရပ်အပိုင်း အခြား သေချာမှန်ကန် အောင် ကျောက်တိုင် ကျောက်မှတ်နှင့်စိုက်ထား ၍ ရှိ လေပြီး သည်၊ ထား သည့်ပယ်ပုံပယ်မှတ်နှင့်အညီတိုင်း တာ၍ ပေး စေ၊

၈။ ။ဆုံးဖြတ်မပြီးနိုင်သည့်ကလဟဝိဝါဒကိုများ ရာလိုက်ရသော ယေဘုယျသိသက်၊ မသန့်မစင်သည်ကိုဖြက်ဖုံး သကဲ့သို့ပြုရသော တိဏဝတ္ထာရကကံပြု၍ငြိမ်း စေရမည်။ မြို့ရွာပယ်နယ်စီရင်စုအငြင်း အခုံလုဆိုကြလျှင်လည်း အလိုရှိရာဆိုတိုင်း လိုက်ရတော့ မည်မဟုတ်၊ ၁၁၄၅ ခုနှစ်နိုင်ငံတော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ရွာစီရင်နက်ပယ်နယ် စာရင်းကိုစစ်ကြောဆက်သွင်း ရှိလေပြီး သည့်စာရင်း ဝင်သည့်အတိုင်း သာဖြစ်စေ။

၉။ ။တမြို့နှင့်တမြို့တရွာနှင့်တရွာစာရင်း ပေး နယ်ပယ်အရှက်အတင်ထပ်မိကြ သည်များ မှာအမှန်အတန်စီစစ်၍အရှက်အတင်မရှိ စေနှင့်။ ခြား နား သိသာ အောင်စီရင်၊ အရှက်အတင်ထပ်မိကြသည့်စာရင်း ကိုလည်း ပြင်စေ။

၁၀။ ။အသည်အလာအစုအဝန်း ဘုရား ကျွန် ကျောင်း ကျွန်စုနိမ့်စုမြင့်ခြား နား သီး သန့်စာရင်း ပေး သွင်း ဝင်သူတို့မှာလည်း တစုနှင့်တစုကူး သန်း ရှက် တင်၍မထမ်း မရွက် စေနှင့်၊ စာရင်း ပါသည့်အတိုင်း သာဆိုင်ရာထမ်း ရွက် စေ၊ စာရင်း ပါဝင်သူတို့သား မြေး မှာလည်း စာရင်း ပါဝင်သည်မဆို စေနှင့်၊ အစု ရင်း ဆိုင်ရာသာထမ်း ရွက် စေ၊ လူတကိုယ်ကိုအစုစာရင်း ပေး ထပ်မိသည်မှာအ သည်သူကြီး တို့ ပေး သည့်စာရင်း အတိုင်း တည် စေ။

၁၁။ ။ဘုရား ကျွန် ကျောင်း ကျွန်များ မှာအသည်အစုစာရင်း ပါဝင် သော်လည်း မင်း ကျွန်မင်း လူနှင့်မ ရော မရှက် စေအပ်၊ မှန်ရာစစ်၍ထမ်း ရွက် စေ၊ မြို့ရွာ ပယ်နယ်အတွင်း အမှုထမ်း အစုသား တို့ကို ပေး ချသည့် မြေမှာလည်း လုပ် မြေ ပေး လျှင်လုပ် စေ၊ နေ မြေ ပေး လျှင် နေ စေ၊ ဆိုင်ရာအမှု(ထမ်း)ကိုစုထိန်း စုရှင် တို့ကခန့်ထား ရာထမ်း ရွက် စေ၊ အပေါ် ဝန်မှုမှာမြို့စား ရွာစား သူကြီး မြေ တိုင်တို့ကစီရင် တောက်ခံ စေ၊ ပေး ချသည့်လုပ် မြေ နေ မြေတွင်အစုရင်း သား တို့ ကမဟုတ်အခြား သူတို့ဝင် နေသည်ကိုလည်း ဆိုင်ရာသူကြီး မြေတိုင်တို့ကသာစီရင် စေ၊ စား မြေ ပေး သည်မှာအဘို့အခွန်အပေါ် ဝန်မှတပါး အခြား မှုများ ကိုဆိုင်ရာ ခန့်ထား စီရင် စေ။

၁၂။ ။မင်း မိဘုရား သား တော်သမီး တော်တို့မှာလည်း အမှုထမ်း ကျေး ကျွန် သင်း ပင်း အင်တန်လုံ လောက် အောင် ပေး သွဲ့သနား တော်မူ၍ ရှိ လေပြီး သည်။

ပေးဘွဲ့တော်မူသည့်စာရင်း ဝင်လူတို့ပြင်အခြား သူတို့နိုကပ်ထမ်း ရွက်လျှင်အမှု ငြိမ်း နိုင်မည်မဟုတ်၊ မကပ်မနိုမဝင်မထမ်း စေနှင့်၊ စာရင်း ပေးဘွဲ့သနား တော်မူသည့်လူတို့သာထမ်း ရွက်စေ၊

၁၃၊ ၊ စော်ဘွား တို့စီရင်နက်နယ်ပယ်အတွင်း မြို့စား ထပ်ပေါင်း စား တို့မှာအသီး အခြား မထမ်း မရွက်စေနှင့်၊ စော်ဘွား တို့ကဆင့်ဆိုခန့်ထား ရာသာ နာခံထမ်း ရွက်စေ၊

၁၄၊ ၊ ဝန်တို့ကဆင့်ဆိုခန့်ထား ရန်ရှိလျှင်လည်း မြို့စား တို့ကိုသီး ခြား ၍မခန့်ထား နှင့်၊ စီရင်စုမြို့ ကျေး ရွာနှင့်အင်တန် (အောင်) စော်ဘွား တို့ကိုသာတဝ တည်း ဆင့်ဆိုခန့်ထား ၊ ဝန်တို့ကဆင့်ဆိုသည့်အမှုကို ထောက်၍သာ စော်ဘွား တို့ကဆိုင်ရာမြို့စား တို့ကိုဆင့်ဆိုခွဲဝေခန့်ထား စေ၊

၁၅၊ ၊ ကေသရာဇာခြေသံ့မင်း နှင့် မြေခွေး မရှက်တင်၍ မွေး မြင်သည့်သား ငယ်သည်အသွင်အပြင်အရုပ်သဏ္ဍာန်သာခြေသံ့စစ်ကဲ့သို့ရှိ၍အသံ မြေခွေး သံထွက်သည်၊ ကျီး ဖိုနှင့်ကြက်မရှက်တင်ကြ၍ မွေး မြင်သည့်သား လည်း ကြက်သံတွန်လျှင်အာ အောက်ကလိ၊ ကျီး သံတွန်လျှင် အောက်ကလိအာ၊ ကြက်သံမရောက်ကျီး သံမရောက် မိဘတို့ဇာတိ သဘော (မ) တူကြ၍အမျိုး မသန့်ရှိသည်၊ လူတို့မှာလည်း အမျိုး ယုတ်မြတ်စုနိမ့်စုမြင့် သင့်နေကြလျှင်အမျိုး အစုမသန့်ရှိမည်ဖြစ်သည်၊ ယောကျ်ား မိန်း မအမျိုး ယုတ်မြတ် စုနိမ့်စုမြင့်မတူသည်ကိုမသင့်မနေ စေနှင့်၊ အမျိုး အစုရည်တူခြင်း သာသင့်နေ စေ၊

၁၆၊ ၊ အမိသူကျွန်အဘအလွတ်သူသား မိဘနှစ်ဦး ကျွန်ဖြစ်သသူသား ဖြစ်လျှင်ရဟန်း မပြုအပ်၊ အမိအလွတ်သူအဘသူကျွန်ဖြစ်သူသား မိဘနှစ်ဦး အလွတ်သူသား ဖြစ်လျှင်ရဟန်း ပြုအပ်သည်ကို ထောက်၍အမိသို့သာလိုက်အပ်သည်၊ အဘသို့မလိုက်အပ်၊ ဘုရား ကျွန်နှင့်ကျောင်း ကျွန်သင့်နေ၍ မွေး မြင်သည့်သား သမီး တို့မှာအမိဘုရား ကျွန်ဖြစ်လျှင်ဘုရား သို့ပါစေ၊ ကျောင်း ကျွန်ဖြစ်လျှင် ကျောင်း သို့ပါစေ၊ (မင်း ကျွန်မင်း လူစုနိမ့်စုမြင့်သင့်နေ၍ မွေး မြင်သည့်ဘုရား ကျွန် ကျောင်း ကျွန်တို့နှင့်သင့်နေ၍ မွေး မြင်သည့်သား သမီး တို့မှာမိလိုက်ဘပါစီရင်လျှင်အမျိုး အစုခြား နား သန့်ရှင်း နိုင်မည်မဟုတ်အစုနိမ့်ရာသာပါစေ)၊ သွေး ယောက်စုမြင်း စုအသည်စုအစုကွဲ ယော်လည်း အရည်တူကြသည့်အစုများ မှာမိန်း မလိုက်မိန်း မပါယောကျ်ား လိုက်

ယောကျ်ား မိဖြစ်စေ၊

၁၇။ ။လယ်ယာကိုင်း ကျွန်း အပ်၍ အိုင်ဆည် မြောင်း လုပ်ဆောင်ကြသည်မှာလည်း အဘိုး အခွန်ကိုကျူး လွန်သာပို၍ မရေး မစစ်သိမ်း ခံခြင်း ခွန်ပေး ခွန်ချင်တို့က ပယ်နယ်(နည်း များ)အတွက်အရကိုယုတ် လျော့၍ ပေး ခြင်း များ လည်း ရှိ ခြင်း အဝင်ပင်ဖြစ်သည်၊ အဘိုး အခွန် ရေး စစ်သိမ်း ခံသူတို့လည်း ကျူး လွန်သာပို၍ မရေး မစစ်မသိမ်း မခံ စေနှင့်၊ လုပ်သား ခွန် ပေး ခွန်ချင်တို့ကလည်း ပယ်နယ်အတွက်အရကိုယုတ် လျော့၍ မပေး စေနှင့်တင်း ချင့် တောင်း ချင့်နှင့်စပ်သမျှမှာဆတ်တင်းတတင်း၊ ချိန်ဝန်နှင့်စပ်သမျှမှာ ဝလျှင်ဘကျမှန်ကန် အောင် ရေး စစ်သိမ်း ခံပေး ချင့်ကြ စေ၊ အသီး အရွက်အဘိုး အခွန် ရေစစ်ရ ကောင်း သမျှမှာ မှန်ကန် စေ့ငု အောင် ရေတွက်မှတ်သား နိုင် တော့မည်မဟုတ်၊ လုပ်နက်အတွက်အရကိုအ တော်အသင့်ရမ်း ရေတွက်ဆ၍သာ ဆယ်ဘိုတဘိုဆယ် စုတစုကျ ခံ စေ၊ အဘိုး ကိုသာ ခံလို ပေးလိုလျှင်မြို့ရွာ ဒေသကာလ ဈေး နှုန်း မျှရာတွက်ချက်၍ ခံ စေ၊ ပေး စေ၊ ပယ်နယ်သာရှိ၍ မလုပ်မစား ရ၊ အပင်သာရှိ၍အရွက်အသီး မသုံး မစား ရ၊ အတက်အရမရှိသည်ကိုမ ရေး မစစ် စေနှင့်၊ စီး ပွါး မဖြစ် လောက်သုံး ဂုံစား ဂုံလုပ် ဆောင် စိုက်ပျိုး သည်ကိုလည်း မ ရေး မစစ် စေနှင့်၊

၁၈။ ။ဘိက္ခုနီမတို့စပါး စိမ်း တောင်း ခံ၍သာ ဝတ်ပြည်မြို့တံခါး အဝင်တွင်အခွန် ပေး ရ လေသည်၊ မင်း တို့ထား သည့်ကင်း ကိုလွန်လျှင်လည်း ပေး အပ်သည်၊ ကင်း ခွန်နည်း များ အ လျောက်ရဟန်း တို့မှာအပြစ် ရောက်သည်၊ သတိမရှိလျှင်အပြစ် မကင်း မလွတ်ရှိမည်ဖြစ်သည်၊ မြို့တံခါး အတွက်အဝင်ကင်း ကူး တို့များ မှာ ရဟန်း သဃာနှင့်စပ်သည်ကိုအဘိုး အခွန်မ တောင်း မခံ စေနှင့်လွတ် စေ၊

၁၉။ ။အစဉ်တင်း ထား မြဲကိုမထား လျှင် ရှေး ပညတ်ကိုဖျက်သည်၊ ထား မြဲမ ဟုတ်သည်ကိုထား လျှင် မယုတ်တန်သည်ကိုယုတ်သည်ဆိုသည်၊ အစဉ်ထား မြဲမဟုတ်သည်ကို တိုး ပွါး ၍ မထား စေနှင့်၊ ထား မြဲထုံး စံရှိသည်မှာသာထား စေ၊ တိုး ပွား၍ ထား သည့်ကင်း များ ကိုသိမ်း ၊ မြို့တံခါး အတွက်အဝင်ကင်း ကူး တို့ဆိပ်(တည်)ပွဲ များ မှာလည်း အဘိုး အခွန်ကိုအကျူး အလွန်မခံ စေနှင့်၊ ရှေး ထုံး စံရှိသည်အ တိုင်း သာ တောက်ခံ စေ၊

၂၀။ ။သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး လက်ထက်တရားသဘင်တတနေ့တသိန်း ရသည် ဆိုသည်၊ ဖွဲ့နှစ်ခုငါးကြင်းကြီး တကောင်ရသည်ကိုမဝေနိုင်၍ မြေခွေးကိုအဝေထည့် သည်၊ ငါးကိုသုံးပိုင်းပိုင်း၍ပြီး လျှင်ခေါင်းနှင့်အမြီးနှစ်ပိုင်းကိုဖွဲ့နှစ်ခုတပိုင်း စီပေး၍အလယ်ပိုင်းကိုငါတရားသူကြီးထိုက်သည်ဟုယူလေသောကြောင့်ဖွဲ့နှစ်ခုတို့ ငါးကြင်းသားအလယ်ပိုင်းဆုံးပါး လေသကဲ့သို့လူတို့မှာလည်းငြင်းခုံခိုက်ရန်ဖြစ် ၍တရားဆုံးဖြတ်သည့်အရှင်စိုးမင်းထံရောက်လျှင်ရှုံးသူကရှုံး ဒဏ်၊ နိုင်သူအောင် ဘိုးနှစ်ဦးသားပင်ဥစ္စာအကုန်အကျအရစီရင်ကြသည်မှာလည်း ဒဏ္ဍဇယဘာဂရှုံး ဒဏ်အောင်ဘိုးမင်းတို့အဘို့အရာအခွန်ပင်ဖြစ်သည်၊ အကျိုးအလွန်ခံယူတရားနှင့် မညီဖြစ်သည်၊ တရားကွမ်းဘိုးအကျအရကိုအကြူးအလွန်မခံစေနှင့်၊ ဆုံးဖြတ်၍ပြီး သည်အမှုသဘောတူပြီးသည့်အမှုများမှာပေးယူကြသည့်ဥစ္စာကိုထောက်၍ဆယ်ဘို့တဘို့ (ဆယ်စုတစုသာခံယူစေ)၊

၂၁။ ။တရားဆုံးဖြတ်စီရင်သည်မှာလည်း ရောက်သည့်အမှုခပ်သိမ်းတို့နှင့် တိုက်ဆိုင်မိအောင်ဓမ္မသတ်ဖြတ်ထုံးစီရင်ထုံးရှိနိုင်မည်မဟုတ်၊ ဆိုသည်စကားပြုသည် အမှုနှင့်လျော်အောင်စီရင်ခြင်းသာအသင့်ဖြစ်သည်၊ ဘုရားအလောင်းတော် မဟော်သဓာသူခမိန်စီရင်သည်လည်းအမှုသည်နှစ်ဦးတို့စကားကိုထောက်၍သာ မှန်အောင်စီရင်သည်၊ အာဒါသမုခမင်းလည်း ဂါမဏိစန္ဒငှါးသည့်နွားကိုနွား ရှင်(မြင်စဦ)ပို့လျှောသည်ကိုမြင်လျက်မမြင်နွားရှင်ပျက်ကွယ်သောကြောင့်မျက်စိ ကိုဖောက်၊ မြင်းရှင်ကလည်းမြင်းကိုပစ်ချောက်လိုက်ပါဆိုလျက်မဆိုမြင်းရှင်ပျက် ကွယ်သောကြောင့်လျှာကိုလှီး၊ နွားရှင်မြင်းရှင်တို့နှုတ်ထွက်အလိုက်သာစီရင်သည်၊

၂၂။ ။ယောကျ်ားတယောက်ဆန်တကွန်းစားထမင်းတထုပ်အသပြာတထောင် နှင့်မြစ်သို့ကူးသည်၊ မြစ်လယ်သို့ရောက်လျှင်မကူးနိုင်သောကြောင့်ကယ်ဆယ်နိုင်သူ ကယ်ဆယ်ပါငါ့တွင်ပါသည့်ဥစ္စာခုရပ်တွင်ငါနှစ်သက်ရာပေးပါမည်ဆိုသောကြောင့် ယောကျ်ားတယောက်ကယ်ယူ၍ကယ်ဆယ်ခေါင်းရွက်ဆန်တကွန်းစားကိုသော်လည်း ယူထမင်းထုပ်ကိုသော်လည်းယူပေးသည်တွင်အသက်ကိုစွန့်၍ကယ်ဆယ်ရသည်ငါမယူ ငါနှစ်သက်ရာပေးမည်ဆိုသည့်အတိုင်းပေးပြီ၊ ယူလိုလျှင်ယူ၊ အငြင်းအခုံဖြစ်ကြ သောကြောင့်တရားသဘင်သို့ရောက်ကာလဓမ္မဝိနိစ္ဆယအမတ်တို့တနှစ်သက်ရာ

ပေးမည်ဆိုသည့်အတိုင်း ပေးသည်ကိုယူစေဆုံးဖြတ်ကြသည်ကိုကယ်ဆယ်သူစိတ်မကျေ၍ စုန္ဒကီဖြဟ္မဒတ်မင်း ရှေ့ရောက်လျှင်လည်း ကယ်ဆယ်သူကိုပင်အရှုံးပေးဘူး လေသည်၊ တရားမမှန်သောကြောင့်မယ်တော်စလာက ဒေဝီက ရေမျောယောကျ်ားကို ခေါ်၍သင့်လက်တွင်ပါသည့်ဥစ္စာခုရပ်ကိုစီထား၍သင်ကြိုက်ရာ ကောက်ဆိုလျှင် ထောင်ထုပ်ဥစ္စာကို ရေမျောယောကျ်ား ကောက်ယူလေသည်၊ သင်ကြိုက်၏လော မေးလျှင်လည်း ကြိုက်ပါ၏တုဆိုသည်၊ ငါကြိုက်ရာပေးမည်ဆိုသည့်အတိုင်း သင်ကြိုက်သည့် ဥစ္စာအသပြာတထောင်ကိုကယ်ဆယ်သူကိုပေး စေစီရင်သည်လည်း ရေမျော ယောကျ်ား စကားနှုတ်ထွက်အလိုက်သာစီရင်လေသည်၊

၂၃၊ ၊ ဗိမ္ဗသာရမင်း၏သူရဲသူခက်တို့ရဟန်းပြုသောကြောင့်အမှုထမ်းမင်းခ ယောကျ်ားတို့ကိုရဟန်းပြုလျှင်အပြစ်မည်သို့ထိုက်သည်တရားသူကြီးတို့ကိုမေးရာ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာဥ ကျွောင်းကိုဖြတ်အပ်သည်၊ ကမ္မဝါဆရာလျှာကိုလှီးအပ်သည်၊ ကာ ရကသင်္ဃာတို့နံရိုး (ကို) ချိုးအပ်သည်ဟုလျှောက်ကြသည်၊ သို့လျှောက်ခြင်းလည်း စီ ရင်ထုံးရှိသောကြောင့်မဟုတ်၊ ရဟန်းပြုသည့်အမှု၌ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကြီး ခေါင်း တည်ဖြစ်သည်၊ ကမ္မဝါဆရာလျှာနှင့်လူးလည်ဘတ်သည်ရှတ်သည်၊ ကာရကဂိုဏ်း (အုပ်) သင်္ဃာတို့နှစ်တောင်ထွာဟတ္ထပတ်မကွာနံပါးခြင်းမှီ၍တာယသာမဂ္ဂဖြစ်အောင် စည်းဝေးနေထိုင်ကြသည်ကိုထောက်၍သာလျှောက်လေသည်၊

၂၄၊ ၊ သို့ဖြစ်သောကြောင့်ဥစ္စာနှံ့မနှံ့ချေးမချေးအပြင်းအခုံဖြစ်ကြ၍မနှံ့ မချေးသည်မှန်လျှင် (စွတ်တိုင်း) လျှော်စေ (နှံ့သည်ချေးသည်မှန်လျှင်တန်ဘိုးလျှော် စေ) စီရင်သကဲ့သို့အမှုသည်တို့ထွက်ဆိုသည့်စကားအလိုက်စီရင်တန်သည်ကိုစီရင်၊ မပြု အပ်မပြုကန်သည်ကိုပြုလျှင်လည်း မည်သည့်လူအကြီးခေါင်းတည်ဖြစ်သည်မည်သည့်သူငယ်သား နောက်လိုက်ဖြစ်သည်မည်သည့်သူနှုတ်နှင့်စီမံဆော်ဘန်သည်မည်သည့်သူလက်နှင့်လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်သည်မည်သည့်သူသဘောတူအပေါင်းအဘော်မျှသာဖြစ်သည်ကိုထောက်၍စီ ရင်၊

၂၅၊ ၊ စကားမမှန်ရှုတ်ယှင်းပျက်ကွယ်ခြင်းသည်အပြစ်ကြီးစွာရှိသည်၊ အပြင်း အခုံတရားစကားနှစ်ဦးသားတို့ဆိုကြသည်မှာမှန်သည်ကိုသာဆိုစေ၊ မဟုတ်မမှန် ပျက်ကွယ်လျှင်ပျက်ကွယ်သည့်စကားကိုထောက်၍အပြစ်ဒဏ်စီရင်၊ ဆိုကြသည့်အမှုမှာလည်း

စစ်၍တရား နှင့်အညီထိုက်ရာစီရင်၊ သက်သေပြနှစ်မေး လျှင်လည်း ဖြစ်သည့်အမှုကိုအဆုံး အစကုန်စင် အောင်အမှန်အကန်သက်သေခံသူ ပြောဆိုစေ၊ တုတ်နှင့်ပစ်သည်ကိုမမြင်အုတ်ကျောက်နှင့်ပစ်သည်ကိုမြင်၏သွက်ဆိုလျှင်တုတ်နှင့်ပစ်သည်စွဲချက်ရှိသော်လည်း သက်သေထွက်ချက်အတိုင်း အုတ်ကျောက်နှင့်ပစ်သည့်အဖြစ်ကိုစီရင်၊ တုတ်နှင့်ပစ်သည့်စွဲချက်ရှိသည်တူ၍အရှုံး မစီရင်နှင့်၊

၂၆။ ။ (သူသေအောင်ကိုသေအောင်)ဖြတ်ခြင်း သတ်ခြင်း ဒဏ်ထိုက်သည့်သူတို့ကိုတောင်မျက်နှာတံခါး သို့ထုတ်မြဲအစဉ်ထုံး ရှိသောကြောင့် ယေနဒက္ခိဏဒွါရေန ပေတဝွဇ္ဈံ ပိသုဏာ၊ ပါဏာတိပါတိ တောလုဒ္ဒါ၊ စောရာ နေကဋ္ဌကဇနာ၊ ယေနဒက္ခိဏဒွါရေနအကြင် တောင်မျက်နှာတံခါး ဖြင့်၊ ပေတာ၊ သူသေတို့ကိုငှင်း ၊ ပိသုဏာ၊ ချောပစ်သောသူတို့ကိုငှင်း ၊ (ပိဋ္ဌိမံသိကာ၊ သူ့ကျောက်ကုန်း သား ကိုစား သကဲ့သို့ပြုကျင့်သောသူတို့ကိုငှင်း)၊ ပါဏာတိပါတိတော၊ သူကိုအသေသတ် သောသူတို့ကိုငှင်း ၊ လုဒ္ဒါ၊ ဆိုး သွမ်း ကြမ်း ကြုတ် သောသူတို့ကိုငှင်း ၊ စောရာ၊ ခိုး သူတို့ကိုငှင်း ၊ နေကဋ္ဌကဇနာ၊ စည်း လဲလှယ် ပေါ်သောသူတို့ကိုငှင်း ၊ နီဟရိယန္တိ၊ ထုတ် လေကုန်ဟူ၍၊ ဝဇ္ဈံ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဟူ၍ဆိုသည်၊ သူကို ချောပစ် သောသူတယောက်၊ သူ့ကျောက်ကုန်း သား ကိုစား သကဲ့သို့ပြု သောသူတယောက်၊ သူကိုအသေသတ် သောသူတယောက်၊ ဆိုး သွမ်း ကြမ်း ကြုတ် သောသူတယောက်၊ ခိုး သူတယောက်၊ စည်း လဲလှယ် ပေါ် သောသူတယောက်၊ သည် ခြောက် ယောက်သား တို့သည်သူသေတို့ထုတ်ရာ (တောင်)တံခါး သို့ထုတ်အပ် သောသူဟူ၍မှတ်၊

၂၇။ ။ သို့မှတ်ပြီး လျှင် ခြောက် ယောက်တွင်မည်သည့်သူအဝင်ဖြစ်သည်ဟူ၍ မှတ်၊ သို့မှတ်ပြီး မှ ချောပစ်သူအမှုမှာတ ယောက် (နှင့်)တ ယောက်အချစ်ပျက်ခြင်း မုန်းခြင်း ဖြစ်ရုံသာ ချောပစ်သည် လျော်ပစ်ဖြတ်ပစ်သတ်ပစ် ရောက် အောင် ချောပစ်သည်များ ကိုစီစစ်၍အပြစ်အ လျောက်စီရင်၊

၂၀။ ။ ချက်ကွယ်သူကိုချုတ်ချပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့သောသူ၊ တံတိုး စား ၍တရား ပမှန်စီရင်သောသူတို့အား သူ့ကျောက်ကုန်း သား ကိုစား သောသူဟူ၍ဆိုသည်၊ မျက်ကွယ်ချုတ်ချပြောဆိုသည့်စကား ကြီး သည်ငယ်သည်တံတိုး စား ၍ စီရင်သောအမှုကြီး သည်ငယ်သည်စား သည်တစိုး များ သည်နည်း သည်အ သေသတ်သည့်အမှုမှာလည်း အပြစ်မရှိ၊

သေစေလိုသည့်စိတ်နှင့်သတ်သည်၊ သူရန်ပြုလာသည်ကိုဆီး ကာရာတွင်တဆုံး တခက် ထိပါး၍ သေသည်၊ သူကို စေ၍သတ် စေသည်၊ ကိုယ်ပင်သတ်သည်၊ သတ်တွင်း ပင် သေသည်၊ နောက်မှ သေသည်၊ ဆိုး သွမ်း သည့်အမှုမှာလည်း လျော်ပစ်ထိုက် အောင်ဆိုး သွမ်း သည်၊ ကြီး ကြိမ်ထိုက် ခြေကျည်း ထိုက် အောင်ဆိုး သွမ်း သည်၊ ဖြတ်ပစ်ထိုက် အောင်ဆိုး သွမ်း သည်၊ သတ်ပစ်ထိုက် အောင်ဆိုး သွမ်း သည်၊

၂၃၊ ၊ ခိုး မှုမှာလည်း ခိုး ခြင်း အပြား ၂၅ပါး ပင်ရှိသည်၊ တရား ပြု၍ခိုး သည်၊ (ဆောင်ယူသွား သည့်ဥစ္စာကိုခိုး သည်)၊ အပ်နှံထား သည့်ဥစ္စာကိုခိုး သည်၊ အလေး စဉ်း လဲ တောင်း စဉ်း လဲပြု၍ ခိုး သည်၊ (အသပြာ စဉ်း လဲပြု၍ ခိုး သည်)၊ ပယ်နယ်အမှတ်အသား ကန်သင်း ပြောင်း ၍ခိုး သည်၊ သူအိမ်ရာဟိုက်စပ်နံ့ရံထက် ဘောက်၍ ခိုး သည်၊ ရွာကိုဖျက် သော ဂါမဃာတက ခိုး သူဖြစ်သည်၊ (နိဂုံး ကိုဖျက် သော နိဃမဃာတက ခိုး သူဖြစ်သည်)၊ ခရီး ခွဲလုယက်ဖျက်ဆီး သော ပရိဘဏ္ဍာ ခိုး သူဖြစ်သည်၊ မင်း ဖြစ်ကြံ သော ဒါမရိက ခိုး သူဖြစ်သည်၊

၃၀၊ ၊ စည်း လဲလျှပ် ပေါ်သည့်အမှုမှာလည်း မြို့ရွာအရပ်နှင့်စပ်၍ စည်း လဲလျှပ် ပေါ်သည်၊ သူတပါး အကျိုး စီး ပွါး မဲ့နှင့်စပ်၍ စည်း လဲလျှပ် ပေါ်သည်၊ စည်း ချိန် ရောင်း ဝယ်ချင်း နှင့်စပ်၍ စည်း လဲလျှပ် ပေါ်သည်များ ကို ထောက်၍ စီရင်၊

၃၁၊ ၊ သူကို ချောပစ်သည့်အမှုမှာ မာဃလုလင်တို့သုံး ကျိပ်သုံး ယောက်သား တို့အပစ် မရှိဘဲလျက်ရွာကိုဖျက် သော ခိုး သူဟုရွာစား မျှောပစ် လျှောက်ထား သော ကြောင့် မစီမစစ်ဆင်နှင့်နင်း စေသည်၊ ဆင်အလဲလဲမနင်း ဝံ့ရှိသည်တွင်မှစစ်၍အဟုတ်အမှန်သိလျှင်သက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာနှင့်ရွာစား ကိုကျွန်ပြုတော့ပေး လေသည်၊ ဆင်နှင့် ရွာကိုလည်း ပေး သည်၊ ရွာစား ချောပစ်သည်မှာ သေပြစ် ရောက် အောင် ချောပစ်သည် (ဖြစ်၍) သက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာနှင့်ရွာ (စါး) ကိုပင်သူကျွန်ဖြစ်၍ဆုံး ရှုံး ခြင်း ရောက်သည်၊ ရွာလက်လွှတ် လေသည်၊

၃၂၊ ၊ သိန်း ၊ ဒေဝိန်း ၊ ကာမိန်း ၊ ပကုတ်တို့လေး ယောက်လည်း မဟော သဓောကိုမင်း ၏ရန်သူဖြစ်သည်ဟု၍ ချောပြစ် လျှောက်ထား သော ကြောင့်တကျင် သော်လည်း လျှိုဥ ကျွောင်း ကို သော်လည်း ဖြတ်စီရင်သည်၊ ကြီး မျက် မှောက်ချည်၍ ခရီး လမ်း ဆုံတိုင်း အချက်တ ထောင်ရိုက်နှက်ထုတ်ယူသည်ကို မဟောသဓာ တောင်း

ပန်လျှောက်ထားသောကြောင့်ကျွန်ပြုလေတော့ပေးသည်။ မဟော်သမော (တောင်းပန်လျှောက်ထားပြန်၍)ပြည်တနှင်ထုတ်လေစီရင်ပြန်သည်။ မဟော်သမောတောင်းပန်လျှောက်ထား(ပြန်)၍ထိုသူလေးယောက်တို့ရာတူးရမြို့ပြန်လေသည်ထုံးသက်သေများလည်းရှိသည်။

၃၃။ ။သူ့ကိုမရူးဘဲကိုရူးသည်။ မကျိုးဘဲကိုကျိုးသည်။ မကန်းဘဲကိုကန်းသည်။ နှင့်ရူးသလောနှင့်ကျိုးနှင့်ကန်းသလောစသည်ဖြင့်မေးသကဲ့သို့ဆိုသည့်စကားများမှာဒေဝဒတ်အလောင်းငါးမှားသမားမယားသည်အိမ်နီးချင်းတို့နှင့်ခိုက်ရန်ဖြစ်အောင်နားတဘက်မှာထန်းရွက်ကိုပန်၍မျက်စိတဘက်မှာအိုးမဲကွင်းလျှက်ခွေးငယ်ကိုသိုးကဲ့သို့ချီပိုက်၍အိမ်နီးချင်းရှိရာသွားသည်။ သူငယ်ချင်းမိန်းမတယောက်ကသူ့ရူးသလောဆိုသည်ကိုငါ့ကိုအရူးဆိုရမည်လောရှစ်သပြောဒဏ်ကျသည်ကိုယခုပင်မြင်ရတော့မည်ဆို၍ရှာစားထံတရားပြုသည်။ စစ်၍အဟုတ်အမှန်သိလျှင်နင်သာမပြုရာသည့်အမှုကိုပြု၍ခိုက်ရန်ဖြစ်အောင်ပြုသူဖြစ်သည်ဟူ၍တုတ်နှောင်ပြီးလျှင်ဒဏ်ကိုခံစေသည့်ထုံးစံများကိုထောက်၍မပြုတန်သည့်အမှုအရာကိုပြုသောကြောင့်ဆိုသူမှာဆိုသူအပြစ်မရှိပြုသူသာဒဏ်ကျခံစေ။ သူတပါးဆိုရအောင်မပြုဘဲကိုဆိုသည်မှာဆိုသူသာဒဏ်ကျခံစေ။

၃၄။ ။ရတနာသုံးပါးနှင့်စပ်၍မဆိုတန်ဆိုသည်။ အရှင်သူကြီးနှင့်စပ်၍မဆိုတန်ဆိုသည်များမှာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလျှင်သုဘတ်ရဟန်းကြီးမဆိုတန်ဆိုသည်ကိုရှင်မဟာကဿပကြားတော်မူ၍သည်ရဟန်းကြီးကိုအဝတ်နှမ်းလဲပြီးလျှင်ပြာပက်၍နှင်ထုတ်အပ်သူဖြစ်သည်ဟုဆိုသောထုံးစံကိုထောက်၍စီရင်။

၃၅။ ။ခိုက်ရန်ဖြစ်အောင်ပြုလျှင်ရဟန်းတို့မှသံဃာအရုံအလုံးကနှင်ထုတ်အပ်သည်။ အချင်းချင်းခိုက်ရန်ဖြစ်အောင်ပြုကျင့်သသူကိုအရပ်နှင့်တန်လျှင်အရပ်ကရွာနှင့်တန်လျှင်ရွာကမြို့နှင့်တန်လျှင်မြို့ကနှင်။ စိတ္တသူကြွယ်ဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာဆရာရှင်သုဓမ္မကြည့်ရှု၍ပြီးလျှင်စိတ္တသူကြွယ်နှမ်းဖြစ်မုန့်သည်ဖြစ်ဘူးသည်ကိုစွဲ၍ချိုချဉ်သနပ်စားဘွယ်ခဲဘွယ်အထူးထူးအပြားပြားစုံလင်ပေ၏နှမ်းပြစ်မုန့်တခုသာမပါဆိုသောကြောင့်ဆရာရှင်သုဓမ္မာကပင်စိတ္တသူကြွယ်ကိုကံ့တော့(ရ)ချေသည်။ သည်ကဲ့သို့သူကောင်းဖြစ်လေပြီးသသူကိုရှေးပြုသည့်အမှုအမျိုးအနွယ်ကိုစွဲ၍

ယုတ်နှမ်း လေအောင် စောင်း ရိပ်ပြောဆိုလျှင် နောင်မဝံ့ပါပြီဝန်ချ၍ပုဇော်ကံတော့စေ၊

၃၆၊ ၊ သူကျေးဇူးကိုမှီ၍ကြွယ်ဝချမ်းသာရှိလျက် ကျေးဇူးပြုသူဆင်းရဲရောက်သည်ကို ကျေးဇူးတုံ့မပြုသသူဖြစ်လျှင်ဗာရာဏသီပိဋ္ဌိယသူဌေး ဆင်း ရဲရောက်၍အဆွေခင်ပွန်း ဖြစ်သောရာဇဂြိုဟ်သင်္ခသူဌေး ထံရောက်လာရာသက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာကိုတဝက်ခွဲ၍ ပိဋ္ဌိယသူဌေး အား ပေး သဖြင့်ကြွယ်ဝချမ်း သာရှိပြန် လေသည်၊ နောက်သင်္ခသူဌေး ဆင်း ရဲရောက်၍ ပိဋ္ဌိယသူဌေး ထံရောက်လာသည်ကို ကျေးဇူး တုံ့မပြုစပါး ဖျင်း (တကတုံ့ငွေ) မျှသာ ပေး သဖြင့်မင်း နား ကြား သည်တွင်အမတ်တို့နှင့်တိုင်ပင်၍ ပိဋ္ဌိယသူဌေး သက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာအလုံး ကိုသင်္ခသူဌေး အား ပေး စေသည့်ထုံးစံအတိုင်း စီရင်၊

၃၇၊ ၊ မြောက်မထား မယား ခိုး မှုမှာ ပုဏ္ဏား အိုတ ယောက်မယား အဖို့အရွယ်ကို မြောက်မထား သည် မည်သသူဟူ၍အတတ်မသိ သော ကြောင့်ပုဏ္ဏား အိုကလည်း ခုနစ်ယောက်မယား ကလည်း ခုနစ် ယောက်တကျိပ် လေး ယောက် သော ပုဏ္ဏား တို့ကိုတ နေ့တ ယောက်စီ ဆွေ့၍ ရက်လည် အောင်ထမင်း ကျွေး မယား ခိုး ပုဏ္ဏား စုကရက်လည်အောင် နေ့တိုင်း ပါသည့်ပုဏ္ဏား ကိုမှတ်၍ ငါ့ကို ပြော သေနကသူခမိန်ဆိုသည်၊ ပုဏ္ဏား အိုလည်း ဆိုတိုင်း ကျွေး မွေး ၍ နေ့စဉ်ပါသည့်ပုဏ္ဏား ကိုမှတ်ပြီး လျှင် သေနကသူခမိန်ကို လျှောက်သည်၊ သေနကသူခမိန်လည်း ပုဏ္ဏား အိုမယား ပုဏ္ဏေး မနှင့်မယား ခိုး ပုဏ္ဏား ကို ခေါ် စေ၍ မယား ခိုး ပုဏ္ဏား ကိုမင်း ၏အာဏာရာဇဒဏ် ပေး ၍မြို့ကိုစည်လည် စေသည်၊ မြောက်မထား ပုဏ္ဏေး မကိုလည်း မင်း အာဏာရာဇဒဏ် ပေး သည်၊ (သေနကသူခမိန်စီရင်သည့်ထုံး စံရှိသည်)၊ မြောက်မထား မိန်း မကို ကြိမ်ရာဇဒဏ် ပေး ၊ မယား ခိုး ယောက်ျား ကို မောင်း ကျော်ပြီး လျှင်ရိုက်၍လွှတ်၊ (မောင်း ခတ်မြို့မဟုတ်သည်မြို့ ကျေး ရွာ များ မှာမြို့ရွာကိုလှည့်၍ ရိုက်နှက်၍လွှတ်)၊

၃၈၊ ၊ အမှုကို ထောက်လျှင်သူမယား ကိုခိုး ကြောင်ဖျက်ဆီး သူသည်သူ သေတို့သွား ရာတံခါး သို့ထုတ်အပ်သသူ ခြောက် ယောက်တွင်လူဆိုး လူသွမ်း သူခိုး အဝင်ဖြစ်သည်၊ ရှေး (မင်း)တို့လက်ထက် ငခြေတို့နှင့်မှား သည့်မိဖုရား ကိုရှုတ်သည့် တောင်း နှင့် (ငခြေတို့ကို) ဥကျောင်း ကမချနိုင် အောင်ခင်း နှောင် (၍) လွှတ်သည်၊

နန်းတွင်း၌ပစ်မှားသော မူးမတ်တို့ကိုတိုင်းပြည်ကနှင်သည်၊ အမှုကုန်တွင်၍ ကျေးဇူးရှိသသူဖြစ်လျှင်အပြစ်မပြုသီး ခံသည်များ မှာကိုယ်နှင့်စပ်သည့်အမှုလည်း ဖြစ်သည်၊ အစိုးရသည်ဖြစ်၍အလိုရှိရာဖြစ်ရသည်၊

၃၉၊ ၊ ခနတ္တိတစသော မယားတကျိပ်နှင့်သာ ရက္ခသပရိဒ္ဓ မိန်းမနှစ်ယောက်ကိုကြူးလွန်လျှင်မိန်းမ ယောကျ်ားနှစ်ဦးသား ပင်ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံထိုက်သည်၊ မာတုရက္ခိတစသော မိန်းမရှစ်ယောက်ကိုကြူးလွန်လျှင်မိန်းမ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံမထိုက်၊ ယောကျ်ားသာထိုက်သည်ကို ဆောက်၍ မိဘစသော ထိန်းအုပ်သူ သမီး အပျိုအငယ်ကို ယောကျ်ား ရောက် ပေါက်ကြူးလွန်လျှင်ကြူးလွန်သည့် ယောကျ်ားကိုကြိမ်ရာဇာဒဏ်ကို လျှော၍ မောင်းကြော်၊

၄၀၊ ၊ လူတို့တို စောင့်ထိန်းသည့်တရား (မှာ) ဟိရီနှင့်ဩတ္တပ္ပနှစ်ပါးသာဖြစ်သည်၊ အစောင့်အထိန်းတရားနှစ်ပါးကင်းလွတ်လျှင်အိမ်ခွေး တောခွေး စသော တိရစ္ဆာန်တို့ကဲ့သို့အပိုင်းအခြားမရှိ၊ အမိနှင့်သား အဘနှင့်သမီး တတ်မက်ခြင်း လည်းအခမ္မရာဂ၊ မိန်းမချင်း ယောကျ်ားချင်း တပ်မက်ခြင်းလည်း မိစ္ဆာဓမ္မဟုဆိုသည်၊ အမိနှင့်သား အဘနှင့်သမီး မှားယွင်းလျှင် ခွေး ဝက်နှင့်အတူအမူ အကျင့်ရှိသည်နှင့် လျော်အောင် ခွေး ဝက်ကဲ့သို့ထမင်းကိုစား စေပြီး လျှင်တိုင်းပြည် ကနှင်၊

၄၁၊ ၊ ကြူးလွန်ပြီး) အပ်သည့်မိန်းမ (ကို) လိုက်၍လည်း အပြစ်ကြီး ငယ်ရှိသည်၊ ခနတ္တိတစသော မိန်းမ အကြင်တယောက်တွင် မည်သည့်မယား ဖြစ်မည်အကျင့်မည်သို့ ရှိမည်ကြူးလွန်သည့် ယောကျ်ားလည်း ကြီးသည်ငယ်သည်ယုတ်သည်မြတ်သည်မယား ရှိဖြစ် သည်မယား မရှိဖြစ်သည်များ ကို ဆောက်၍ စီရင်၊

၄၂၊ ၊ မိန်းမချင်း ယောကျ်ားချင်း မှားယွင်းလျှင်သင်းတို့အကျင့်မှားယွင်း သည်နှင့် လျော်အောင်မိန်းမချင်း ဖြစ်လျှင် ယောကျ်ား ဝတ်၊ ယောကျ်ားချင်း ဖြစ်လျှင်မိန်းမ ဝတ်နွမ်း ကိုလဲ၍အရှက်ခွဲ၊

၄၃၊ ၊ တပ်မက်အပ်သောအရာ၌လည်း အလွန်အကြူး တပ်မက်ခြင်း သည်ဝိသမ လောဘဟူ၍ဆိုသည်၊ မိန်းမကြူး ခြင်း လည်း ပျက်စီး အံ့သောအကြောင်း ဝိသမလောဘဟူ၍ဆိုသည်၊ မိန်းမကြူး ခြင်း ဣတ္ထိဓုတ္တမမဖြစ်စေနှင့်၊

၄၄၊ ၊ ပြည့်တန်ဆာပြည်ပျက်စီမိန်းမလည်း မယားတကျိပ်တွင်မုဟုတ္တိတမယားဖြစ်

သည်၊ အလျှင်ပေးသွင်းသူအဘိုး အခမကြေဘဲအခြားတပါး လက်ဆွဲကြိုး လွန်လျှင်မိန်းမ ယောကျ်ားနှစ်ပါး ပင်ကာမေသုမိန္နာရကံထိုက်သည်၊

၄၅၊ ၊ ပြည်တံဆာမတ ယောက်ကိုဒဏ္ဍာကီမင်း အရာကချ၍အလျောက်နေရသည်၊ နောက်ပြီး တဖန်မင်းအောက်မေ့၍ ပကတိပြည်တံဆာမအရာရပြန်လေသည်၊ ပြည်တံဆာဆိုသည်ကိုလည်း မင်းကထားမှရှိစေရမည်၊ ပြည်တံဆာပြုလိုသည်ဟူ၍ မထားသည်ကိုပြုစေရမည်မဟုတ်၊ ဆိုးသွမ်းသူတို့ခိုဝင်ရာသည်လည်း ဖြစ်သည်၊ အရာထားသူသာပြည်တံဆာဖြစ်စေ၊ အင်တန်အောင်လည်း ရွေးချယ်၍အရေအတွက်အမှတ်အသားနှင့်ပြည်တံဆာအရာစာအပ်၍ထား ၊ စာရင်းချထားသည်ကယွင်းယိုယုတ်လျော့လျှင်လည်း တော်သည့်သူကိုစာအပ်၍ဖြည့်၊ ကျေးကျွန်မိန်းမကိုအဘိုးအင်မတန်ကျွန်ရှင်ကရောင်း၍ပြည်တံဆာမဖြစ်တန်ဖြစ်ရလျှင်လည်း ရောင်းသူကရောင်းရင်းအဘိုးကြေးငွေကိုပေး၍လွတ်စေ၊

၄၆၊ ၊ ယောကျ်ားမိန်းမအိမ်ထောင်ချင်းလည်း ယောကျ်ားအကျင့်ကောင်း၍မိန်းမအကျင့်မကောင်းနတ်သားနှင့်နဂါးအိမ်ထောင်ခြင်း ၊ မိန်းမအကျင့်ကောင်း၍ ယောကျ်ားအကျင့်မကောင်းနတ်သမီးနှင့်နဂါးတို့အိမ်ထောင်ခြင်း ၊ ယောကျ်ားမိန်းမနှစ်ဦးအကျင့်ကောင်းနတ်သားနှင့်နတ်သမီးအိမ်ထောင်ခြင်း ၊ ယောကျ်ားနှင့်မိန်းမနှစ်ဦးအကျင့်မကောင်းနဂါးနှင့်နဂါးတို့အိမ်ထောင်ခြင်းဟူ၍ လေးပါးရှိသည်၊ အဆွေခင်ပွန်းကောင်းနှင့်ပေါင်းဘက်ခြင်း ၊ မရသေးသောဥစ္စာကိုရအောင်ပြုခြင်း ၊ ရပြီးသောဥစ္စာကိုအမြဲတည်အောင်ပြုခြင်း ၊ ကိုယ်နှင့်ဥစ္စာတန်ရုံသာသုံးဆွဲဝတ်စားခြင်း ၊ အကြောင်းလေးပါးသည်ယောကျ်ားတို့ပစ္စုပ္ပန်ဘဝစီးပွါးချမ်းသာဖြစ်ခြင်းအကြောင်း ၊ အိမ်ထောင်မှုကိုကျိုးစားအားထုတ်လုပ်ဆောင်ဆော်ဖန်ခြင်း ၊ ယောကျ်ားဆည်းပူး၍ရသည့်ဥစ္စာကိုမပျောက်မပျက်ရအောင်ထိမ်းသိမ်းခြင်း ၊ ယောကျ်ားအလိုမရှိသည်ကိုအသက်ပင်သေသော်လည်း မပြောမဆိုခြင်း ၊ ယောကျ်ားအဆွေအမျိုးတို့ကိုထောက်ပံ့ခြင်း ၊ အကြောင်းလေးပါးသည်မိန်းမတို့ပစ္စုပ္ပန်ဘဝစီးပွါးချမ်းသာဖြစ်ခြင်းအကြောင်း ၊ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ (သုတ)၊ စာဂအကြောင်းလေးပါးတို့သည်ယောကျ်ားမိန်းမတို့သံသရာဘဝအဆက်ဆက်စီးပွါးချမ်းသာဖြစ်မည်အကြောင်း

အတူတကွ တွေ့မြင် ပေါင်းဘက်ရမည့်အကြောင်း ဟူ၍ဆိုသည်။ လင်နှင့်မယား ကျင့်ရာသည့်ဝတ်ငါးပါး လည်း ရှိသည်။ ပစ္စုပ္ပန်သံသရာဘဝနှစ်ပါး စီးပွါး ချမ်းသာဖြစ်မည့်အကြောင်း တရားကျင့်ဝတ်များကို ယောကျ်ားလည်း ယောကျ်ားတရားနှင့် လျော်အောင်။ မိန်းမလည်း မိန်းမတရားနှင့် လျော်အောင်ကျင့်ရမည်။ ယောကျ်ား မိန်းမတို့ကျင့်အပ်သောတရား ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီအကျင့်မကောင်းသောကြောင့်လင်နှင့်မယား ခိုက်ရန်ဖြစ်ကြလျှင်တရားကျင့်ဝတ်ပျက်၍အကျင့်မကောင်း သူကိုအပြစ်နှင့် လျော်အောင်စီရင်။

၄၇။ ။နန္ဒီယမယား ရေဝတီအကျင့်မကောင်း သောကြောင့်အိမ်ကနှင်ထုတ်လိုက်သည်ကိုအဆွေခင်ပွန်း ဆုံးမ၍ ခေါ်ပြန်သည်။ သားကို မွေးခဲရာတွင်သန္ဓာပြုသောမဟာဇမယား ။လင်ကိုမနှစ်သက်ဘဲလျက်အမျိုး ခုနစ်ဆက်တလင်ကွာ၍တလင်နေရိုး မဟုတ်။ အမျိုး မလေ့ကျင့်ဝတ်ပျက်မည်စိုး သောကြောင့်မနှစ်သက်ကြောင်း (ကိုမှု)သူတပါး တို့မသိစေဘဲ ပေါင်းဘက်သည့်ထုံး သက်သေများ လည်း ရှိသည်။ လင်နှင့်မယား အစည်း အနှောင်ဆိုသည်လည်း အလွန်ကြပ်တည်း သည်။ အစည်း အနှောင်မပျက်စေအပ်။ လင်နှင့်မယား ကွာလိုသည်ဆိုလျှင် (စစ်၍အကျင့်မကောင်း လျှင်မကောင်း သူကိုသာဆုံး မလျှက်ကောင်း အောင်မကျင့်မသင့်မနေလိုပါဆိုလျှင် ကောင်းအောင်မကျင့်မသင့်မနေသူကိုသာကွာပြစ်ကွာဒဏ်စီရင်)။ အပြစ်မရှိတရား နှင့်အညီအကျင့်ကောင်း ပျက်မချစ်မကြိုက်ကာ (မှု) နှင့်ကွာလိုလျှင်ကွာလိုသူကိုကြိမ်ရာဇဒဏ်နှင့်တကွထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း ကွာပြစ်စီရင်။

၄၈။ ။သား သမီး ပေး စား ထိမ်း မြား မှုမှာဗာရာဏသီမြို့နေသား နှင့်ဇာနပုဒ်နေသမီး ထိမ်း မြား မည့်နေ့ရက်ချိန်း ချက်ကြသည်။ မြို့နေသား ကနက္ခတ်မကောင်း သေး ဟုချိန်း ချက်သည့်နေ့မသွား နေသည်။ ဇာနပုဒ်နေသူတို့လည်း ချိန်းချက်သည့်နေ့မြို့နေသား ကိုမလာ သောကြောင့်သမီး ကိုအခြား သူသား နှင့်ထိမ်းမြန်းပေး စား ပြီး ဆိုသည်။ နက္ခတ်မကောင်း ဆို သောကြောင့်သာမလာဆိုသည်သမီး ကိုပေး ကော်င်း ဟောင်း သည်။ ချိန်း ချက်သည့်နေ့မလာ၍အခြား သူသား နှင့်ထိမ်း မြန်းပေး စား လေပြီး သည်ကိုသမီး ကိုယူရတော့မည်မဟုတ်ဟူ၍အချင်း ချင်း ငြင်း ခုံမှုနှင့်ဘုရား လောင်း ထံရောက်ရာဘုရား လောင်း ပညာရှိကနက္ခတ်ကိုင်လင့်ရွေး

ချယ်ခြင်း သည်အကျိုး မရှိသတို့သမီး ကိုရခြင်း သာနကွတ် ကောင်း ဖြစ်သည်ဟုဆုံး ဖြတ်၍မြို့နေသား သတို့သမီး ကိုမရ၊ မိဘတို့ ပေး စား သူသား သာသတို့သမီး ကိုရ လေသည်ထုံး သက် သေရှိသည်ကို ထောက်၍ မိဘနှစ်ဦး သား နှင့်သမီး ထိမ်း မြား မည် ချိန်း ချက်၍မပေး မထိမ်း မြား အငြင်း အခုံဖြစ်ကြလျှင်ဗဒရာဏသီမြို့နေသား နှင့်ဇနပုဒ်နေသမီး တို့ထုံး စံကို ထောက်၍ စီရင်၊

၄၉၊ ၊အမွေမှုစကား ငြင်း ခုံလုဆိုကြသည်မှာလည်း သူဌေး ထဦး မှာသား ရှိသည်၊ ရတနာသုံး ပါး ကိုမကြည်ညွတ် သေခါနီး ကာလအမွေဥစ္စာကိုရတနာသုံး ပါး ကြည်ညွတ်သည့်(တူ)ကို ပေး ခဲ့သည်၊ သား တအားထ ဥစ္စာကိုရ ကောင်း သည်အဆုံး အဖြတ်ခံလျှင်သူဌေး ပေး ခဲ့သည်အတိုင်း တူကရ လေသည်၊ မိဘအမွေဆိုသည်လည်း မိဘတို့အဆုံး အမကိုလိုက်နာ၍အမွေခံထိုက် အောင်ကျင့်မှရထိုက်သည်၊ မိဘအား သား သမီး တို့ကျင့်ရာ သောဂါး ပါး တွင်လည်း အမွေခံထိုက် အောင်ကျင့်ခြင်း တပါး ဖြစ်သည်၊ သား သမီး တို့ဆက်ခံရသည့်မိဘအမွေလည်း ဝေ ကောင်း သည်အမွေလည်း ရှိသည်၊ မဝေ ကောင်း သည့်အမွေလည်း ရှိသည်၊ ကြိုး ဂိုး စိုး ရိုး မှူး ငိုး ကဲရိုး များ မှာ အဘအမွေကိုသား အကြီး တယောက်သာဆက်ခံထိုက်၍မဝေ ထောင်း သောအမွေ ဖြစ်သည်၊ ဗာရာဏသီသူ့သိတမင်း ၏ဆင်မင်္ဂလာပြုမြဲပု ရောဟိတ်ပုဏ္ဏား သေလွန်၍ဆင်မင်္ဂလာပြုသဘင် ရောက်လျှင်မင်္ဂလာမြဲမြဲပု ရောဟိတ်ပုဏ္ဏား သား အလွန်ငယ်နုသည် ဗေဒင်သုံး ပုံဟတ္ထိသုတ္တအတတ်ကို မတတ်ဟူ၍ လျှောက်ကြသည်နှင့်မင်း ကအခြား ပုဏ္ဏား တို့ကိုခန့်ထား ရာအထက်ပု ရောဟိတ်သား ဘုရား အလောင်း တော်(သည်)ယူဇနာ ၁၂၀ ကွာ သောတက္ကသိုလ်ပြည် ဒိသာပါမောက္ခဆရာထံ နေ့ခြင်း ရောက်သွား၍တညည့်ခြင်း ဗေဒင်သုံး ပုံဟတ္ထိသုတ္တအတတ်များ ကိုသင်၍ မိုး သောက်လျှင် နေ့ခြင်း ရောက်ဗာရာဏသီသို့ပြန်လာသည်၊ ဆင်မင်္ဂလာပြုမည် နေ့မင်း ကြီး ထံသွား၍အမျိုး ခုနစ်ဆက်အကျွန်ုပ်တို့အမျိုး ကိုသာဆင်မင်္ဂလာပြုခန့်မြဲအကျွန်ုပ်တို့အမျိုး ခုနစ်ဆက်လည်း ဆင်မင်္ဂလာပြုမြဲအမျိုး ဖြစ်သည်ဟူ၍ လျှောက်လျှင်ပြုမြဲအမျိုး အဆက်မပျက်ဆင် တော်မင်္ဂလာပြုရ လေသည်ဥစ္စာလာဘ်လာဘလည်း ရ လေသည်ထုံး သက် သေရှိသည်၊ ရိုး ရာဆိုသည်ကိုလည်း ဆက်ခံထိုက် အောင်တတ်ကုန် ဆောင်စွမ်း နိုင်မှဆက်ခံရမည်ဖြစ်သည်၊ မတတ်ကုန်မဆောင်စွမ်း နိုင်၍အခြား သူတို့လွှဲအပ်သည်၊ တယောက်တည်း မနိုင်၍

ဘက်တွဲကြီး စိုး စေသည်များ ကြောင့်အရိုး ပွါး များ ၍အလုအယက်အငြင်း အခုံ
(မစဲ)ဆင်း ရဲသား (တို့)တွင်အပင်အပန်း ရှိကြမည်ဖြစ်သည်၊ ကမြို့တရွာတွင်တ
ယောက်သာတဦး တဝတည်း ကြီး စိုး စေ၊ ပြဋ္ဌာန်း တော်မူသည့်ကြီး ရိုး စိုး ရိုး
(မျိုး ရိုး)ကဲရိုး များ ကိုအခြား မဆိုင်သူတို့မလွှဲမအပ်စေနှင့်၊ တယောက်တည်း
မနိုင်သည်ဟုဘက်တွဲဆင့်ပွါး ၍မစီရင်စေနှင့်၊ ငါလည်း ကြီး စိုး စီရင်ဘူး လေသည်
အစွဲပြု၍အရိုး လည်း ပျက်ပြား မည်၊ တယောက်ကိုနှစ်ယောက်အရိုး လည်း ပွါး များ
မည်၊ မဘတ်ကုန်မဆောင်စွမ်း နိုင်၍လွှဲအပ်လိုလျှင်သား ကိုသာလွှဲအပ်စေ၊ သား
ငယ်ရွယ်(၍)မဘတ်ကုန်မဆောင်စွမ်း နိုင်သောကြောင့်အခြား မဆိုင်သူကိုလွှဲ
အပ်လျှင်မူလအရိုး ဆိုင်သူတတ်ကုန်ဆောင်စွမ်း နိုင်သည့်ကာလအပ်စေ၊ ကြေး ငွေ
နှင့်လွှဲအပ်လျှင်အရိုး ဆိုင်သူက ကြေး ငွေကိုပေး စေ၊ တသက္ကာန်ပင်ပိုင်ပါစေတော့
သား စဉ်မြေး ဆက်ပိုင်ပါလေတော့ဆိုသော်လည်း မပိုင်စေအပ်၊

၅၀၊ ၊ လောင်း တမ်း အကစား မှုမှာဂန္ဓာရတိုင်း ထက္ကသိုလ်ပြည်တွင်ပုဏ္ဏား တယောက်ငယ်က မွေး သည့်နန္ဒီဝိသာလနွား အရွယ်ရောက်၍ခွန်အား ကြီး သည့်ကာလပုဏ္ဏား ကိုမွေး ကျေး ဇူး ဆပ်လိုသည်ဆိုလျှင် ဂေါဝိန္ဒသူဌေး နှင့်အသပြာတထောင် လောင်း တမ်း ထိုး ၍လှည်း (ငါး ရာ)ကိုသဲကျောက်စစ်အပြည့်တင်ပြီး လျှင်အစဉ်အတိုင်း လွန်ဆက်၍ရွှေ(ဖြား)လှည်း မှာနန္ဒီဝိသာလနွား ကိုကပြီး လျှင်ပုဏ္ဏား လှည်း ဦး က နေ၍နွား စည်း လဲသွား နွား စည်း လဲ့း ကိုယုတ်ယုတ်ချချဆို၍ မောင်း နှင်သောကြောင့်မရုံး နေ၍ပုဏ္ဏား အသပြာ(တထောင်)ရှုံး လေသည်၊ နန္ဒီဝိသာလလည်း ငကိုနွား စည်း လဲဆိုသောကြောင့်မရုံး နေသည်တဘန်နှစ်ထောင် လောင်း ဦး လော့နွား စည်း လဲမဆိုနှင့်ဆိုသည်၊ ပုဏ္ဏား လည်း အသပြာနှစ်ထောင်လောင်း တမ်း ထိုး ၍နွား ကောင်း သွား ပါနွား ကောင်း ရုံး ပါဟု အသာအယာမောင်း နှင်လျှင်ရွှေဖြား လှည်း နေရာနောက်ဆုံး လှည်း ရောက်အောင်လှည်း (ငါး ရာ)ကိုတဟုန်တည်း ရုံး ငင်၍အသပြာနှစ်ထောင်နိုင်ပြန် လေသည်၊

၅၁၊ ၊ ဗာရာဏသီပြည်တွင်လည်း မိန်း မကြီး တယောက်ငယ်က မွေး သည့်အရိက နွား နက်မွေး ကျေး ဇူး ဆပ်လိုသောကြောင့်အခဥ္စာရအောင်ရှာသည်၊ လှည်း

ကုန်သည်သားတယောက်လှည်း ငါး ရာနှင့်မညီမညွတ်သောမြစ်ဆိပ်အရပ်သို့ ရောက်လျှင်မရုံး နိုင်သောကြောင့်အရိုကန္တား နက်ကိုလှည်း တစီး လျှင်နှစ်သပြာကျအသပြာတထောင်ပေး ပါမည်လှည်း ငါး ရာကိုတက်အောင်ရုံး ပါဆိုသည်၊ အရိုကန္တား နက်သည်း လှည်း ငါး ရာကိုတဟုန်တည်း ရုံး၍ကြည်း သို့ရောက်လျှင်အထက်ဆိုရင်း လှည်း ကုန်သည်လည်း လှည်း တစီး တသပြာကျအသပြာ ငါး ရာထုတ်၍ နွား နက်လည်မှာဆွဲသည်ကိုဆိုတိုင်း အခမပေး ဟူ၍လှည်း ငါး ရာကိုရှေ့ကတား ဆီး သည်၊ လှည်း ကုန်သည်လည်း အရိုကန္တား နက်ကိုခရီး လွဲအောင်မတတ်နိုင်၍လှည်း တစီး နှစ်သပြာကျသပြာတထောင်ကိုထုတ်၍လည်မှာဆွဲမှသွား လေသည်၊ ဥစ္စာထောင်ထုပ်ကိုလည်း မိန်း မကြီး သို့မွေး ကျေး ဇူး ဆပ် လေသည့်ထုံး သက်သေရှိသည်၊ လောင်း တမ်း အခစား မှုအကြွင်း အခုံဖြစ်ကြလျှင်မည်မျှလောင်း မည်မည်မျှအခပေး မည်ဆိုရင်း စကား သာမူလဖြစ်သည်၊ ဆိုရင်း စကား ကိုထောက်၍စီရင်၊

၅၂။ ။ သူတယောက်ကိုသူတယောက် မွေး ကျွေး ၍မွေး ကျေး ဇူး ဆပ်လို၍ဆိုသည်မှာလည်း တိရစ္ဆာန်မျှမွေး ကျေး ဇူး ဆက်တုံသေး ၏၊ ကျေး ဇူး မဆပ်လိုဟူ၍မနေစေနှင့်၊ ကျေး ဇူး ဆပ်ပါမည်ဆိုဦး စကား မရှိသော်လည်း အင်တန်အောင်ဆပ်စေ၊

၅၃။ ။ ရောင်း ဝယ်မှုမှာ ပဏ္ဍိတနှင့်အတိပဏ္ဍိတကုန်သည်နှစ်ယောက်ဘက်စပ်ရောင်း ဝယ်၍ဥစ္စာဝေကြရာ ငါအတိပဏ္ဍိတနှစ်ဆရကောင်း သည်အမည်သညာမှုကိုစွဲ၍စဉ်း လဲစဉ်း စား ပြုသကဲ့သို့အရင်း အနှီး လုံ့လအား ထုတ်တူကြလျှက်စဉ်း လဲစဉ်း စား သာလွန်၍ရကောင်း သည်မဆိုစေနှင့်၊ အရင်း အနှီး လုံ့လအား ထုတ်မတူသည်မှာသာမတူလိုက်ဖြစ်စေ၊

၅၄။ ။ အရာမ်မြေရပ်အဘိုး အပိုင်း အခြား သည်မှာလည်း အနာတပိတ်သူဌေး ကျောင်း ရာဘို့ဇေတမင်း သား ဥယျာဉ်ကိုရောင်း ပါဆိုလျှင်အသပြာအပြည့်စီ၍ပေး သော်လည်း ငါမရောင်း ဆိုသည်ကိုအနာတပိတ်သူဌေး ကလည်း အသပြာအပြည့်စီ၍ပေး မည်ဆိုသည်၊ မရောင်း ဘူး ရောင်း ရမည်အငြင်း အခုံနှင့်တရား အဆုံး အဖြတ်သို့ရောက်ကြလျှင်အရာမ်ရှင်ပင်အဘိုး ပိုင်း ခြား ၍ရှိလေပြီး သည်မရောင်း မနေသာ၊ ရောင်း စေစီရင်သည်၊

၅၅။ ။မြီမှုစကား မှာသူ့မြီတင်သည်ကို ပေး ဆပ်နိုင်လျက်မပေး မဆပ်နေသူကို သူယုတ်မာဟူ၍ဆိုသည်၊ တတ်နိုင်လျက်မပေး မဆပ်မနေစေနှင့်ဆပ်စေ၊ သူ့မြီဆိုသည် လည်း ဘိုးဘွား ယူသည့်မြီ၊ မိဘယူသည့်မြီ၊ ကိုယ်ယူသည့်မြီ၊ မိဘတို့သူကပါး ထံ ပေါင်ထား နေရသည့်မြီ၌ လေး ရပ်ပင်ဆပ်အပ် သောမြီဖြစ်သည်ဆပ်စေ၊ မိဘတို့သား ချင်း ဆွေမျိုး ဖြစ်လျှင်မပေါင်ထား ပိုင်၊ ပေါင်ထား သော်လည်း မြီတင်သသူမမည်ဟု ၍ဆိုသည်၊ အစ်ကိုအစ်မ မောင်နှမ မဘကြီး ဘထွေး ဦး ရီး ဆွေနီး မျိုး သား တို့ ပေါင်ထား လျှင်တရား နှင့်မညီဖြစ်သည်၊ မိဘမှတပါး အဆွေအမျိုး တို့မပေါင်မ ထား စေနှင့်၊ မြီစား ဆင်း ရဲ၍မတတ်နိုင်လျှင်တဖြည်း ဖြည်း ဆပ်စေ၊

၅၆။ ။အတိုး အပွါး မှာမင်း တို့သင်္ဂဟတရား လေး ပါး တွင်ဆင်း ရဲသား တို့ အား ဥစ္စာချေး ပေး၍သုံး နှစ်လည်မှအရင်း သာခံယူခြင်း သည်၊ သမာပါသ သင်္ဂဟဆိုသောကြောင့်မင်း တို့မှာအတိုး အပွါး မယူအပ်၊ အခြား သူတို့မြီဖြစ်လျှင် ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း သာယူစေ၊

၅၇။ ။ကျွန်မှုစကား မှာအိမ်ကျွန်မတွင်မြင်သည့်အန္တောဇာတကျွန်၊ မိဘတို့မှာ ဖြစ်စေကျွန်ရှင်မှာဖြစ်စေဥစ္စာကြေး ငွေနှင့်ကျွန်စာရင်း တင်၍ဝယ်သော ဓနက္ကီတကျွန်၊ တိုင်း တပါး မှ ခေါ်ခဲ့သည်ဖြစ်စေတိုင်း တွင်း ပင်မင်း ပြစ်စိုး ဒဏ်ရှိ၍ (ဌာ) ကိုဖျက်ဆီး လုယက် ခေါ်ငင်ခဲ့သဖြင့်သုံ့လက်ရဖြစ် သောကရမရာ နီတကျွန်၊ ကိုယ်အသက် ကြောင့်ဖြစ်စေအစောင့်အရှောက်အခိုအမှီပြုလို သောကြောင့် ဖြစ်စေချင်း အလိုလိုဝင်၍ကျွန်ခံ သောသာမဒါသဗျကျွန်ဟူ၍ကျွန်မျိုး လေး ပါး ပြား သည်၊ လေး ပါး အနက်အန္တောဇာတကျွန်မှာစာရင်း မရှိ၊ ဓနက္ကီတကျွန်မှာကျွန်စာ ရင်း တင်မှကျွန်အဖြစ် မြောက်သည်၊ ကရမရာနီတဖြစ် သောသုံ့လက်ရကျွန်လည်း စာရင်း မရှိ၊ ခေါ်ခဲ့သူထံတွင်မနေ၍တရပ်တကျေး ရောက်လျှင်ကျွန်မဆိုအပ် လွှတ်စေ၊ သည့်ပြင်ကျွန်သုံး ယောက်မှာထွက် ပြေး ၍တရပ်တကျေး အဝေး ရောက် သော်လည်း မလွှတ်သာ၊ တပါး သူတို့မသိ၍ရှင်ရဟန်း ပြုမိ သော်လည်း ကျွန်ရှင် တွေ့ကာလ တော်တန် အောင်ပြုမှလွှတ်ရသည်၊ ယုံတမ်း ပြော သော သေ သောက် ကြူး တို့သူကိုကျွန်ပြု အောင်ကြံစည်လှည့်ပတ်၍သူကိုကား ကျွန်မပြုရချင်း တို့သာသူ့ကျွန် ဖြစ်ရသည်မှာကျွန်မတုတ်ဘဲပင်ချင်း တို့စကား အလျှောက်အဆုံး အဖြစ် ရောက်၍

ကျွန်ပြုရလေသည်၊ သို့ဖြစ်သောကြောင့်အမှုမည်သည်စကားသာတရားအဆုံးအဖြတ်ကိုဖြစ်စေသည်မှတ်၊

၅၈၊ ၊ သေသောက်ကြူးတို့သုကျွန်ဖြစ်ရသည်မှာလည်းကျွန်ချီးလေးပါးတွင်ချင်းတိုက်ကိုယ်ချင်းတို့ပင်ကျွန်ဖြစ်အောင်ပြုသည်မည်သောကြောင့်သာမဒါသဗျအဝင်ချင်းစကားအလိုက်စီရင်ရသည်၊ အဆုံးအဖြတ်ကျွန်သိန်း၊ ဒေဝိန်း၊ ကာမိန်း၊ ပကုတ်တို့မဟောသဓောသုခမိန်ကျွန်ဖြစ်ရသည်လည်းသာမံဒါသဗျအဝင်သေပြစ်ထိုက်သောမင်း၏အာဏာရာဇသတ်ကျွန်ဟူ၍လည်းမှတ်၊

၅၉၊ ၊ သည်ကဲ့သို့ပကတိကျွန်ဖြစ်ရင်းမဟုတ်ချင်းတို့စကားအလျောက်စီရင်ရသောအဆုံးအဖြတ်ကျွန်မင်း၏အာဏာဖြင့်ဖြစ်ရသောရာဇသတ်ကျွန်ကိုတသက်ကျွန်သာကျွန်ပြုပိုင်စေ၊

၆၀၊ ၊ သားပြုသင့်မပြုသင့်ငြင်းခုံလုဆိုကြသည်မှာဝိဒေတတိုင်းမိမိလာပြည်အရွေ့မဏ္ဍိုဂ်းရွာတွင်အမိနှင့်ဘီလူးမသားလုကြသည်ကိုမဟောသဓောသုခမိန်စီရင်၍ဘီလူးမကမရအမိကသားကိုရသည်၊ ကောသမ္ဗီပြည်သူဌေးကဦးတွင်လည်းသားကိုငါးကြီးမျို၍ဗာရာဏသီမြို့နေတံငါမိရာသားမရှိသောသူဌေးမကဝယ်ယူသဖြင့်ငါးဝမ်းတွင်းသားကိုရသည်ကာလကောသမ္ဗီသူဌေးကြား၍သားကိုတောင်းရာအငြင်းအခုံဖြစ်ကြ၍မင်းအိမ်သို့ရောက်လျှင်နှစ်ဦးပင်သားပြုကြစေဆုံးဖြတ်၍သူဌေးနှစ်ဦးပင်သားပြုရသည်မှာသားပြုချင်းတူကြလျှက်အဆုံးအဖြတ်မတူ၊ ဘီလူးမကစားချင်သည့်စိတ်အမိကချစ်ခင်သည့်စိတ်၊ သူဌေးနှစ်ဦးမှာတဦးဝမ်းနှင့်လွယ်၍ရသည့်သားတဦးမှာဘုန်းကံကြောင့်ငါးဝမ်းတွင်ရသည့်သားချစ်ခင်ကြင်နာချင်းတူကြသည်၊ သို့အကြောင်းကွဲသောကြောင့်အဆုံးအဖြတ်မတူကွဲပြားလေသည်၊ သည်ကဲ့သို့အမှုများမှာသဘောအကြောင်းခံယူဇွဲကိုထောက်၍စီရင်၊

၆၁၊ ၊ နေရာကြီးငယ်နိမ့်မြင့်ယုတ်မြတ်ငြင်းခုံမှုအရိုအသေပြုရမည့်အမှုများမှာဗာရာဏသီဗြဟ္မဒတ်မင်းနှင့်ကောသလ္လပလ္လိကမင်းနှစ်ပါးတချားနှင့်မညီလျှင်ပြည်သူပြည်သားတို့ကျေးဇူးမဲ့စကားကိုပြောဆိုရာသည်ဟူ၍သတင်းသံနာအံ့၍ရထားစီးလျှက်မထင်ရှားသောအသွင်ဖြင့်ရုပ်ဖျောက်(ခါ)လှည်း(စီး၍)

သွား ကြကာလချင့်ချိန်း ရာလှည်း ကြောင်း အရပ်တွင်ရထား ဦး ချင်း ဆိုင်ပြိုင်မိ
သည်နှင့်ပလ္လိကမင်း၏ရထား ထိန်း ကဗာရာဏသီပြဟ္မဒတ်မင်း၏ရထား ထိန်း ကို
ခရီး လွှဲဆိုသည်၊ ဗြဟ္မဒတ်မင်း ရထား ထိန်း ကလည်း ငါ့ရထား တွင်ဗာရာဏသီပြည်
ရှင်ဗြဟ္မဒတ်မင်း စံ နေ တော်မူသည်သင့်ရထား ကိုသာလွှဲဆိုသည်၊ နှစ်ဦး ပင်လည်း
မင်း ချည်း နှင့်နှင့်ဖြစ်ကြသည်၊ အရွယ်ကြီး ငယ်ကို မေး စစ်ပြီး မှငယ်သူရထား လွှဲ
ထိုက်သည်ဟုအရွယ်ကို မေး ရာအတူတူဖြစ်ကြ၍ နိုင်ငံကျဉ်း ကျယ် ဗိုလ်ဥစ္စာ ရွှေငွေ အမျိုး နွယ်
များ ကို မေး မြန်း ကြသည်တွင်လည်း အတူတူပင်ဖြစ်ကြ သော ကြောင့်အကျင့်သီလရှိသူ
သာသူကိုခရီး လမ်း ပေး မည်ဟုဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ရထား ထိန်း ကသင်တို့မင်း အဘယ်
သို့အကျင့်သီလရှိသနည်း ကောသလမင်း၏ရထား ထိန်း ကို မေး ရာပြင်း ထန်လျှင်
ပြင်း ထန် ချောက်နူး ညံ့လျှင်နူး ညံ့ ချောက် ကောင်း လျှင် ကောင်း ချောက်မကောင်း
လျှင်မကောင်း ချောက်ပြု၍ အောင် စေခြင်း သည်ငါတို့ကောသလမင်း၏အလေ့အ
ကျင့်ဂုဏ်ကျေး ဇူး ဖြစ်သည်သင့်ရထား ကိုလွှဲ၍ဆိုသည်၊ ဗာရာဏသီမင်း၏ရထား
ထိန်း ကလည်း သင်ဆို သော ကျေး ဇူး သည် ကျေး ဇူး မဟုတ်ငါတို့ပြည့်ရှင်မင်း မှာအ
မျက်ထွက်သူကိုသည်း ခံသဖြင့်မကောင်း သူကို ကောင်း စွာယဉ်ကျေး အောင်ဆုံး မ
သဖြင့်စည်း လဲဝန်တိုသူကို ပေး ကမ်း သဖြင့်စကား မမှန်ချွတ်ယွင်း ပြောဆိုသူကိုမ
ချွေမလွှန်မှန် သောစကား ဖြင့် အောင် စေသည်ဟုသို့ဆိုခဲ့ပြီး သောအကျင့်သီလ ကျေး
ဇူး နှင့်ပြည့်စုံ သောငါတို့အရှင်မင်း သာသွား ထိုက်သည်သင့်ရထား ကိုလွှဲဆိုသည်၊ သို့
ဆိုလျှင်ပလ္လိကမင်း ရထား ထိန်း ဆင်း ၍မြင်း က သောရထား ကိုပယ်ရှား လျက်
ဗြဟ္မဒတ်မင်း အား ခရီး ပေး လေသည်၊ ဗြဟ္မဒတ်မင်း လည်း ကောသလမင်း အား
ဂရား နှင့်[illegible] ၃ ၃ နေပြည်ဗာရာဏသီသို့ပြန်[illegible] [illegible]သည်၊ [illegible]
မှုများ မှာအသက်အရွယ်အမျိုး အမည်ကိုစစ်၍ဆိုကဲ့ပြီး သောထုံး ဥပဒေပုံစံနည်း
နာရှိသည်နှင့်အညီကူလျှင်တူ ချောက်သာလျှင်သာ ချောက် လျော့လျှင် လျော့ ချောက်
စီရင်၊

၆၂၊ ၊ လက် ရောက်နှုတ်လွန်မှုစကား မှာထ ယောက်နှင့်တ ယောက်ခိုက်ရန်ဖြစ်
ခြင်း သည်အမျက် ဒေါသ (သာ) အ ကြောင်း မူလဖြစ်သည်၊ အမျက် ဒေါသရှိလျှင်ဆဲ ရေး
ကြမ်း ကြုတ်ဖရုသာဝါစာဖြစ်သည်၊ ဖရုသာဝါစာဖြစ်လျှင်ဆွဲငင်တွန်း ထိုး ခြင်း ဖြစ်

သည်ဆွဲငင်တွန်းထိုးခြင်းဖြစ်လျှင်လက်ရောက်လက်ပါသတ်ပုတ်ခြင်းဖြစ်သည်၊ သတ်ပုတ်ခြင်းဖြစ်လျှင်တုတ်လှံကန်စွဲကိုင်ခြင်းဖြစ်သည်၊ တုတ်လှံကန်ထားလက်နက်စွဲကိုင်(ခြင်းဖြစ်လျှင်)အသေသတ်သည်၊ အသေသတ်(ခြင်းဖြစ်)လျှင်သင့်လက်နက်နှင့်သင့်ကိုးပါးမှအပြီးအဆုံး ရောက်သည်ဆိုသည်၊ သာကီဝင်မင်းမျိုး ကောသလိယမင်းတို့စစ်မက်ဆင်ရအောင်နိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း၊ လုဝ်သားတို့လယ်လုပ်ရာလယ်ရေတောင်းကြသည့်စကားကိုစွဲ၍ငြင်းခုံနိုက်ရန်ဖြစ်ကြ(ခြင်းတို့မှာ) ရှေးဦး(မလေး)မလောက်သည့်အမှုနှင့်ပင်တစတစအဆင့်ဆင့်ပွါးများ၍အမှုကြီးအပြစ်ကြီးဖြစ်မည်အကြောင်းဖြစ်သည်၊ အငြင်းအခုံနိုက်ရန်မဖြစ်စေနှင့်၊ နိုက်ရန်ဖြစ်လျှင်ကြူးသည့်စကားကြူးသည့်အမှုကိုစစ်၍သင်းနှုတ်သင်းလက်သင်းလက်နက်သင်းအမှုလိုက်အပြစ်ဒဏ်စီရင်၊

၆၃၊ ၊မျိုးမတ်အမှုထမ်းအရာထမ်း(တို့ကို)အရည်အသွားနှင့်လျော်အောင်မြို့နှင့်တန်သူကိုမြို့ရွာနှင့်တန်သူကိုရွာအစုနှင့်တန်သူကိုအစုရုံးနှင့်တန်သူကိုရုံးလွှတ်နှင့်တန်သူကိုလွှတ်အသီးအသီးပေးကမ်းခန့်ထားတော်မူ၍ရှိသည်၊ ဆိုင်ရာသာစီရင်စေ၊ မဆိုင်သည်ကိုမစီရင်စေနှင့်၊ မြို့ဂိုဏ်းစုအစုငယ်သားတို့ကမှုခင်းရှိလျှင်အခြားမဆိုင်ရာများမှာနိုဗ္ဗိကပ်ကိုး၍မနေစေနှင့်၊ ဆိုင်ရာမြို့စားရွာစားအစုမှူးအမှူးအကြီးတို့ရှေ့မပြီးမှရုံးနှင့်တန်လျှင်ရုံးလွှတ်နှင့်တန်လျှင်လွှတ်သို့ရောက်စေ၊

၆၄၊ ၊မြို့ရွာဆိုသည်လည်းမင်းစေသံတမန်အရောက်အပေါက်များလျှင်ဆင်းရဲသားတို့ပင်ပန်းမည်အကြောင်းဖြစ်သည်၊ အာဒါသမုခမင်းလက်ထက်မင်းစေတမန်မရှိ၊ အမှုတရားပြုလိုလျှင်အမှုသည်ပင်ကျောက်စည်အိုးချမ်းတခုခုကိုမြှောက်ကိုင်လျှက်၍သည်ကားမင်းတမန်(တည်းဆိုရုံမှုဖြင့်အချအခေါ်ပြုခြင်းကိစ္စပြီးသည်၊ မလိုဘဲ)အစေအလွှတ်အချအခေါ်မရှိစေနှင့်၊ စေလွှတ်လောက်သည်အမှု(ဖြစ်)မှအမှုနှင့်တန်ရုံသာစေလွှတ်ခေါ်ချစေ၊

၆၅၊ ၊စာချွန်ရေးစစ်သည်မှာလည်းမြို့ရွာနှင့်အင်မတန်စေလွှတ်ခန့်ထား၍မရေးမစစ်စေနှင့်၊ အမှုမလောက်သည်ကိုပင်စည်းလဲစည်းစားအကောက်ကြ၍အမှုဖြစ်လာအောင်ပြုတတ်သည်၊ မလောက်သည့်အမှုကိုလက်ခံ၍မစီရင်စေနှင့်၊

မဟောသဓာသုခမိန် သေနာပတိအရာကိုရလျှင်ပြည် ရေးတိုင်း ရေးကိုငါသာစီ
ရင်ရမည်အ ရေး အမှုဖြင့်ပေသည် မေမေ့ လျော့ လျော့မပြုအပ် ချေဟုပြည် ရေးတိုင်း
ရေး ရာဇဝတ် ရေး ကင်း လွှတ်လုံခြုံအောင် မမေ့မလျော့ကြည့်ရှုစီရင် လေသတဲ့သို့ငါ
ခန့်ထား တော်မူသည့် သေနာပတိတို့လည်း သေနာပတိပီပီအမှုကြီး ငယ်ပြည် ရေး
တိုင်း ရေး ရာဇဝတ် ရေး များ ကို ပေါ့ပေါ့ လျော့ လျော့မပြု၊ မဟောသဓာ ရှေး
သေနာပတိတို့ထုံး များ ကို ထောက်၍သာသနာ တော်အစီး အပွါး ငါအရှင်ကေရာဇ်
အစီး အပွါး သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အဆွန့်တို့အစီး အပွါး
ပြည်သူသဏ္ဍ ဝါတို့အစီး အပွါး ဖြစ်ဆွန်း အောင်စီရင်၊

၆၆။ ။အမရပူရ ရွှေမြို့ နန်းကြီး ထီး နန်း ကိုတည် ဆောင် တော်မူ၍ မူခါတ် သေက
ခံ တော်မူသည်အတိုင်း သာသနာ တော်အစီး အပွါး ပြည်သူ သဏ္ဍ ဝါတို့အစီး အပွား
ဖြစ်မည်အကြောင်း တရား နှင့်အညီမင်း ပြု တော်မူသည်၊ ငါသား တော်အစဉ်
မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အဆွန့်ထီး ဆိုး နန်း ခွင်တို့လည်း ရှေး မင်း ကောင်း
အ လောင်း အလျာတို့ထုံး စံမင်း တို့ကျင့်အပ်သည့်တရား များ ကိုနှလုံး ထား ၍ကျင့်
ဆောင်မှုကိုယ်ကျိုး လဲဖြစ်မည်၊ သာသနာ တော်အကျိုး ပြည်သူသဏ္ဍ ဝါတို့အကျိုး လည်း ဖြစ်
မည်၊

၆၇။ ။ပဥ္စမဝေနေဝဝိဟတံ၊ ကောဓံဟာသံနိဝါရယေ၊ တထောကိစ္စာနိကာ
ရယေ၊ တံဝတ္တံအာဟုခတ္တိယ၊ ။ခတ္တိယ၊ မင်း မြတ်၊ ပဥ္စမဝေနေ ဝ၊ ရှေး ဦး စွာ
လျှင်၊ ဝိဟတံ၊ (စကား) ချွတ်ယွင်း ခြင်း ကိုလည်း ကောင်း ၊ နိဝါရယော၊ မြစ်ရာ
၏၊ တထော ထိုနောင်မှ၊ ကိစ္စာနိ၊ တိုင်း ပြည်သူတို့၏ကိစ္စတို့ကို၊ ကာရယေ၊ ပြုရာ
၏၊ တံ၊ ထိုမြစ်ဘွယ်သုံး ပါး တို့ကိုမြစ်ခြင်း ကို၊ ဝတ္တံ၊ မင်း တို့ကျင့်ရာ သောဝတ်ဟူ၍၊
အာဟု၊ ဆိုကုန်၏ဟူ၍ဆိုသည်၊ မြစ်ဘွယ် သောတရား ကိုနှလုံး ထား ၊ စကား ချွတ်
ယွင်း လျှင် မြေပြဇာခုနှစ် ကောင်မှုငတ်သည်၊ အစား အဟာရဆီများ ပင်လဲ
သော ဘေး ပါး ကိုပြဇာ မရှိ၊ လူတို့အား လည်း ဘနာနှိပ်စက်သည်၊ အသက် ကြောင့်
သော်လည်း စကား မမှန်မပြောမဆိုအပ်၊ စကား မမှန် ပြောဆိုခြင်း လည်း အ
ကျိုး မဲ့ပျက်စီး ခြင်း သာအဆုံး ရှိသည်၊ ထိုသည့်အခြား မဲ့(ငြ)အဝီစိသို့လား သည်ဆို
သည်၊ စကား မမှန်မဖြစ် စေနှင့်၊ မြစ်၊

၆၈။ ။ မင်း တို့လက်နက်နှုတ်သာဖြစ်သည်၊ အမျက်ထွက်၍ကြည့်ကာမျှ ပင်သူတပါး တို့ ပျက်စီး ဘတ်သည်၊ မင်း ဆိုတလည်း သူကပါး ထက်အမျက်နည်း အပ်သည်၊ ဟူး ဟူး ရှား ရှား ကိုယ်အမျက်ကို မထွက် စေနှင့်၊ မြစ်၊

၆၉။ ။ ပေါ်လွင်ထွင်မြူးခြင်း အလေ့ရှိလျှင်လည်း မနိုင်း မယှက်သူတပါး စကား ကိုယ့်ရှုံးဟုပြုမိသော ကြောင့်အကျိုး စီး ပွါး မရှိပျက်စီး ခြင်း သို့ ရောက်တတ်သည်၊ ပေါ်လွင်ထွင်မြူး ခြင်း မဖြစ် စေနှင့်၊ မြစ်၊

၇၀။ ။ သို့မြင်အပ် သောဘာရား သုံး ပါး ကိုမြစ်ပြီး မှတိုင်း သူပြည်သား တို့အမျက်ထွ ကိုပြု၊ အမ စွေတာတဇာနာတိ၊ မိ ရေအဏ္ဍာ ကောဝိဒေ၊ အနဣာကီတ စေစာဝိ၊ အ သော ဇွာအဝိနာသကေ၊ ။ ဘာတ၊ အဘ၊ မိ ရေ၊ ပညာရှိကုန် သော၊ အဏ္ဍာ ကောဝိဒေ၊ အကျိုး စီး ပွား ၌လိမ္မာကုန် သော၊ အန ဇွာ၊ ကြွေးကစား ခြင်း ကို မပြုကုန် သော၊ အကိတ စေဝါဝိ၊ စဉ်း လဲစဉ်း စား မပြုကုန် သော၊ အ သော ဇွာ၊ သေမ သောက်ကုန် သော၊ အဝိနာသ ကေ၊ ဥစ္စာဘဏ္ဍာ မပျက်စီး အောင်ပြုတတ်ကုန် သော၊ အမ ဇွေ၊ အမတ်တို့ကို၊ ဇာနာတိ၊ သိ အောင်ပြု လော့၊

၇၁။ ။ (ဤသို့) ဆိုသည်တို့နှလုံး စွဲ၍ဘဏ္ဍာ တိုး ဘဏ္ဍာထိန်း စ သောအမှုနှဲ့ ခန့်ထား သည့်မှူး မတ်တို့လိမ္မာသည်အကျင့် ကောင်း သည်မ ကောင်း သည် များ ကိုလည်း သိ အောင် ပြု၊

၇၂။ ။ သယ်အာယံ ဝယံ၊ ဇာညာ၊ သယံဇာညာကတာကတံ၊ နိဂ္ဂဟ ဇွာ နိဂ္ဂဏှာရဟံ၊ ပဂ္ဂ ဇွာ ပဂ္ဂဏှာရဟံ၊ အာယံ၊ ဖြစ် သောအစီး အပွား ကိုလည်း ကောင်း ၊ ဝယံ၊ သုံး စွဲ၍ကုန်းသည်မျိုး ရိက္ခာ ပေး ၍ကုန်သည်ကိုလည်း ကောင်း ၊ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်၊ (သယံ) ဇာညာ၊ သိ အောင်ပြုရာ၏၊ ကတာကတံ၊ မည်သူအမှုကိုပြုမပြုထမ်း မထမ်း ကိုလည်း ၊ သယံဇာညာ၊ ကိုယ့်တိုင်သိ အောင်ပြုရာ၏၊ နိဂ္ဂဏှာရဟံ၊ နှိပ်ထိုက် သော သူကို၊ နိဂ္ဂ ဇွာ၊ နှိပ် လော့၊ ပဂ္ဂဏှာရဟံ၊ ချီး မြှောက်ထိုက် သောသူကို၊ ပဂ္ဂ ဇွာ၊ ချီး မြှောက် လော့၊

၇၃။ ။ (ဤသို့) ဆိုသည်အတိုင်း လည်း လစဉ်နှစ်စဉ်ဖြစ်မြဲဝင်မြဲ စီး ပွား ဘဏ္ဍာ အရာသုံး စွဲ ပေး ကမ်း ၍တုန်သည့်ဘဏ္ဍာအရာများ ကိုကိုယ်တိုင်သိ အောင်ပြု၊

၇၄။ ။ ကြီး ကြီး ငယ်ငယ်ပြုဘွယ်အမှုရှိလျှင်လည်း မည်သည့်သူ (ကြီး) စား အား

ထုပ်ပြုသည်၊ မည့်သသူမပြုသည်၊ စစ်ရေး စစ်မှုရှိလျှင်လည်း မည်သည့်သူကြံသမ်း ထမ်း ရွက်သည်၊ မည်သသူမထမ်း ရွက်သည်ကိုသိအောင်ပြု၊

၇၅၊ ၊ တိုက်စပ်နံရံတက် ဘောက်ခြင်း စသည်ကိုပြုသောနိုး သူလူဆိုး လူသွမ်း များသည်နှပ်အပ်သသူဖြစ်သည်၊ စစ်၍မှန်လျှင် ရွေး မင်း တို့ထား မြဲဒဏ်အတိုင်း အပြစ်နှင့် လျှော်စွာနှပ်၊

၇၆၊ ၊ သူကစစ်သည်ဗိုလ်ပါအစုအရုံး မပျက်သည်ကိုပျက် အောင်ပြုနိုင်သသူ၊ ကိုယ်ကဗိုလ်ပါပျက်ပြား သည်ကိုစည်း ရုံး နိုင်သသူ၊ မင်း အဖြစ်ကိုရ အောင်ပြုသသူ၊ ရပြီး သည်ကိုအမြဲတည် အောင်ပြုသသူ၊ အသက်ကို ပေး ဘူး သသူ များ သည်ချီး မြှောက်အပ်သောသူဖြစ်သည်၊ ချီး မြှောက်ခြင်း လည်း အသပြာတန် သောသူကိုအသပြာ ဝက်သာ ပေး လျှင်သူဥစ္စာသပြာ ဝက်ကိုဖျက်သည်မည်သည်၊ ကြီး ငယ်နိမ့်မြင့်ယုတ်မြတ်ကို ထောက်၍ထိုက် လျောက် အောင်ချီး မြှောက်၊

၇၇၊ ၊ အား ငါး ပါး တွင်ပညာအား သာမြတ်သည်၊ ပညာအား ရှိမှလည်း အကျိုး အပြစ်သိ၍အကျိုး ရှိရာပြုနိုင်သည်၊ ပညာရမည်အကြောင်း လည်း ပညာဋ္ဌ ခေါ် အသုသုတ်၊ နကောစိအမိဂန္တတိ၊ ဗဟုသုတ်အနာဂမ္မ၊ ဓမ္မဋ္ဌအဝိနိစ္ဆ္ဆ၊ ၊ ပညာဋ္ဌ ခေါ်၊ ပညာဟူသည်ကိုလည်း ၊ အသုသုတ်၊ ပညာရှိကိုမဆည်း မကပ်မမှတ်မနာဘဲ၊ ဓမ္မဋ္ဌ၊ တရား ၌တည် သော၊ ဗဟုသုတ်၊ အကြား အမြင်များ သောသူကို၊ အနာဂမ္မ၊ အစွဲအမှီမပြုမူ၍အဝိနိစ္ဆ္ဆ၊ အကျိုး ရှိသည်မရှိသည်အကြောင်း ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကိုမစူး မစမ်း ဘဲ၊ ကောစိ၊ တစုံတ ယောက် သောသူသည်၊ နအမိဂန္တတိ၊ မရ၊ (ဤသို့)ဆိုသည်ကိုနှလုံး ထား ၍ပညာရှိနှင့်ပေါင်း ဘက်ခြင်း ၊ ဆွေး နွေး မေး မြန်း မှတ်သား ခြင်း ၊ အကျိုး ရှိမရှိ၊ အကြောင်း ဟုတ်မဟုတ်ကိုနှိုင်း ရှည်စူး စမ်း ဆင်ခြင်ခြင်း အလေ့ပြု၊

၇၈၊ ၊ ယောစဓမ္မဝိဘင်ညု၊ ကာလညုဿယီအတန္တိ တော၊ အနုဋ္ဌဟတိကာ လေန၊ ကမ္မဖလံတဿိဇ္ဈတိ၊ ယော စ၊ အကြင်သူသည်လည်း ၊ ဓမ္မဝိဘင်ညု၊ ကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး ကိုခွဲခြမ်း ဝေဖန်ခြင်း ၌လိမ္မာ၏၊ ကာလညုဿယီ၊ အား ထုတ်သင့် သောကာလ၌၊ အနုဋ္ဌဟတိ၊ လျော်စွာအမှုကိုပြု၏၊ တဿ၊ ထိုသူအား ၊ ကမ္မဖလံ၊ ပြုသောအမှု၏အကျိုး သည်၊ ဣဇ္ဈတိ၊ ပြီး ပြည့်စုံ၏၊ (ဤသို့)ဆိုသည်ကိုနှလုံး စွဲမှတ်၍

သုလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး ကိုခွဲခြမ်း ဝေဘန်ခြင်း ၌လိမ္မာစေ၊ အား ထုတ်သင့် သောကာလ၌မပျင်း မရိအား ထုတ်၍ပြုအပ် သောအမှုတို့ပြု၊

၇၉၊ ၊ဘုရား အလောင်း အလျာပညာရှိတို့ဆုံး မလျှင်စေမ္မဥ္ဆရမဟာရာဇာ၊ မာတာပိတုသုခဇ္ဈိယအစရှိသည်ဖြင့်ဆုံး မကုန်သည်၊ ဆုမ္မတိုင်း လည်း နတ်ရွာ ရောက်မည့်အကြောင်း ရှေး မင်း ကောင်း တို့ကျင့်ကြကုန်သည်၊ ပညာရှိမင်း ကောင်း တို့ကျင့် ဆောင်အပ် သောရာဇဓမ္မစရိယဆယ် ဂါထာကိုလည်း မှတ်သား စွဲယူ၍ကျင့်၊

၈၀၊ ၊ ဒါန်သီလ်စာဂံစသည်ဖြင့်မဟာ (ဟံသ) ဇာတ်၌ဆိုသည်၊ မင်း ကျင့်တရား ဆယ်ပါး ကိုလည်း နှလုံး မူ၍တရား နှင့်ညီ အောင်ကျင့်၊

၈၁၊ ၊သည်မှတပါး မင်း တို့သင်္ဂြိုဟ်သုံး ပါး ၊ သင်္ဂဟ လေး ပါး ၊ အား ငါး ပါး ၊ သူကြီး တို့ဂုဏ် ခြောက်ပါး ၊ အပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါး ၊ ကျေး ဇူး ရှစ်ပါး ၊ နဝရတ်ကိုး ပါး ၊ စကြာဝဒေး မင်း တို့အကျင့်ဆယ်ပါး ၊ တဆယ့်နှစ်ပါး ၊ ဇာတ်နိပါတ် ဝတ္ထုသက် သေရာဇဝင် ရှေး သုံး ပုံပြင်ရှိသည်များ ကိုလည်း လေ့လာမှတ်သား နှလုံး ထား ၍ကျင့်၊

၈၂၊ ၊ မင်း မည်သည်စူး စမ်း ဆင်ခြင်း ခြင်း မရှိသတ်ကင်း လွတ်လျှင်မကောင်း၊ အမှား ဖြစ်၍အပြစ်ကြီး စွာရှိသည်၊ ကြီး ကြီး ငယ်ငယ်အမှုခပ်သိမ်း တို့၌မစူး မစမ်း မဆင်မခြင်မပြုနှင့်၊ စူး စမ်း ဆင်ခြင်၍ပြု၊ သတ်လွှတ်တင်း မေ့လျော့ခြင်း ကိုလည်း မဖြစ်စေနှင့်၊

၈၃၊ ၊ နိုင်ငံ တော်အတွင်း စော်ဘွား တို့လည်း ထီး တစင်း ဆောင်း ပဒေသရာဇ်ပင်ဖြစ်သည်၊ မင်း တို့ကျင့်အပ် သောတရား ဆယ်ပါး ကိုသိ အောင် လေ့လာ မှတ်သား နှလုံး ထား ၊ သိသည်အတိုင်း လည်း တရား နှင့် လျော် အောင်ကျင့်၊

၈၄၊ ၊ ငါ့သား တော်တို့မှာလည်း အသီး အသီး စား ကျေး မြို့ရွာ (ပေး တော် မူသည်) ၊ အဝေး မြို့ရွာမှာထား ၍ စိုး အုပ် စေသင့်သည်များ ကိုရွေး ချယ်၍ ပေး ဖွဲ့စိုး အုပ် စေသည်၊ တရား နှင့်မညီအကြူး အလွန် ဒဏ် ပေး ခြင်း အခွန်အတုတ်ခံ ခြင်း ဖြင့်မနှိပ်မစက်အ ကြောင်း မရှိဘဲမပင်မပမ်း စေမူ၍မြို့နေရွာသား တို့စီး ပွား ရှေ့ရှုလျက်သာယာစည်ပင်ဝပြောချမ်း ငြိမ်း အောင်ပြု၊ အခြံအရံ ကျေး ကျွန်သင်း ပင်း တို့ကိုလည်း မဆိုး မသွမ်း မနှိပ်မစက်ရ အောင်နှိပ်ကွပ်ဆုံး မ၊

၈၅။ ။ မှူး မတ်အမှုထမ်း သူရဲသူခက်တို့မှာလည်း ဘောဇဗောဇနီယမြင်း ။ သူ
ပတ္တကျိုး မင်း၏စစ်သူကြီး ဖြစ်သောသူမှုခကျိုး ။ အဗ္ဘန္တရသရက်သီး ကိုရ အောင်
ဆောင်ယူသော ကျေးတိရစ္ဆာန်တို့မှာအသက်ကိုစွန့်၍အရှင့်အမှုကိုထမ်း သည်။ အမိအဘ
အရှင်သုံး ယောက်တို့အမှုကိုလည်း အသက်ကိုမငဲ့ဆိုခဲ့ပြီး သောတိရစ္ဆာန်တို့ထုံး ကိုနှလုံး
ထား၍အမှုတော်ကိုကြိုး ပမ်း ထမ်း ရွက်။

၈၆။ ။ မင်း ခအရာထမ်း မှူး မတ်တို့မှာလည်း အကျင့်အာစာရနှင့်ပြည့်စုံစေ
ခြင်း ။ အသိအမြင်ပညာအား ရှိစေခြင်း ။ စင်ကြယ် အောင်ပြုခြင်း ။ တရား သုံး
ပါး ကိုလက်ဦး ထား၍ မှူး မတ်တို့ကျင့်အပ်သည်များ ကိုသိ အောင်ပြု၍ကျင့်။

၈၇။ ။ ပုဏ္ဏား တို့မှာလည်း တပေါသုတီ ယောနိဟူသော။ ပုဏ္ဏား တို့တရား နှင့်
ပြည့်စုံညီညွတ် အောင်ပြု၍ကျင့်။

၈၈။ ။ သူဌေး သူကြွယ်တုန်သည်စီး ပွား ရှာသူတို့မှာလည်း အနာကင်း ခြင်း ။
လူတို့ကျင့်ထုံး ကျင့်စဉ်အတိုင်း ကျင့်ခြင်း ။ သိမြင်လိမ္မာသသူဆရာမိဘတို့အဆုံး အမကို
နာခံခြင်း ။ သိအပ်ကြား အပ်သည်ကိုသိကြား အောင်ပြုခြင်း ။ တရား နှင့်အညီ
ကျင့်ခြင်း ။ စိတ်နှလုံး မဆုတ်မနစ်မတွန့်မတိုခြင်း ဟူ သောစီး ပွား ဖြစ်မည့်အ
ကြောင်း အဋ္ဌဒွါရတရား ခြောက်ပါး ကိုနှလုံး စွဲ၍ကျင့်။ သို့ကျင့်အပ်သည့်တရား
ရှိလျက်မသိမမြင်မကျင့်ကြ သောကြောင့်တရား ထုံး စံနှင့်အညီငါအဆုံး အမအမိန့်
တော်တမ်း ထား တော်မူသည်။ ရဟန်း တို့မှာလည်း နိဿယမုတ္တကနိဿယာစရိယ။
ဥပဇ္ဈာယာစရိယ။ ပါတိမောက်ညာ တောဝိဘင်း စသည်များ ကိုသင်ကြား လေ့ကျက်
ရွက် ဆောင်အပ်သည့်ကိုဘုရား ပညတ် တော်ထင်ရှား ရှိလျက် မေ့မေ့ လျော့လျော့
ပြုကြ သောကြောင့်ယိုယွင်း တိမ်မြုပ်သည်ကိုပညတ် တော်နှင့်အညီဖြစ် အောင်ငါအာ
ဏာစက်ထား တော်မူသည်။

၈၉။ ။ သို့ထား တော်မူသည့်အတိုင်း လူလည်း လူအလျောက်။ ရဟန်း လည်း ရဟန်း
အလျောက်။ သာသနာတော်အစီး အပွား ပြည်သူပြည်သား တို့အစီး အပွား ကိုယ်အ
စီး အပွား သူ့အစီး အပွား ဖြစ် အောင်ကျင့် ဆောင်ကြရမည်။ ထား တော်မူသည့်
အမိန့်တော်တမ်း ကိုရရမိမိခွဲမှတ်ကြ။ ဆုံး ဖြတ်စီရင်သင့်သည်အမှုရောက်လျှင်မည်
သည့်အမှုရပ်မည်သည့်စကား ရပ်များ မှာဝင်သည် လျော်သည်ကိုနှိုင်း ရှည်၍အမိန့်

တော်အညီဆုံး ဖြတ်စီရင်၊

28 January 1795

၉၀။ ။ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၆ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၉ ရက် ၄ ဂန္နနားခံ ကျော်စွာနော်ရထာတွင်ပြန်အရပ်ရပ်မြို့ရွာ စော်ဘွား မြို့ဝန်မြို့ကိုင်တို့ကိုပြန်၊

၉၁။ ။ အရပ်ရပ်မြို့ရွာများ မှာ မြေတိုင်ကြီး သာ၍ စေ၊ မြေတိုင်ကြီး ကိုသာ တံဆိပ်စာချွန်အပ်၊ မြေတိုင်ငယ်တို့ကိုတံဆိပ်ဆာချွန်မအပ်နှင့်၊ အပ်မိလျှင်သိမ်း ၊ မြေတိုင်ငယ်တို့မှာ ရိုးရာဖြစ်သည်၊ တရား တပေါင်မ တွေ့မဆိုနှင့်၊ မြေတိုင်ကြီး ခန့်ထား လိုသူသာတိုင် ဆော်စေ။

12 September 1856

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁၄ ရက် ၆ နေ့ နေ့ ၃ ချက်တီး ကျော် ၂ မောင်း ခန့်အချိန်တွင်အမိန့်တော်တမ်း ကို ရေး ကူး ၍ပြီး သည်။
(<u>အုပ်ချုပ်ပုံ</u> ၅၊ ၁၉၃၃၊ စာ ၂၄၃-၅၀)

ငွေဆိုး ငွေကြမ်း အဆန်း အပြား မမှတ်မလုပ်မသုံး စွဲစေနှင့်၊ ရွက်နီမှန်ကိုသာ မှတ်လုပ်သုံး စွဲစေ၊ အလေး စဉ်းလဲ တောင်း စဉ်းလဲ သပြား စဉ်းလဲ ပြုလုပ်ရောင်း ဝယ်ခြင်း လည်း ခိုး ခြင်း ၂၅ ပါး အဝင်ဖြစ်သည်၊ အလေး တောင်း တင်း မမှန် မကန်မသုံး မစွဲမရောင်း မဝယ် စေနှင့်၊ ကျမ်း ဂန်ထုံး စံနှင့်အညီငါသမုတ်ပိုင်း ခြား ထား တော်မူသည့်အတိုင်း သသုံး ဆောင်ရောင်း ဝယ်ကြစေ။

28 January 1795

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၆ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရ ထာပြန်။

(<u>အုပ်ချုပ်ပုံ</u>၊ စ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ်၄၆၀/က၊ ၈၀၇)

မြို့ကပင့်ခဲ့သည့်ရှင်ကုလကိုကျိုင်း ဒသည်မြို့ကလာလူစစ်ကဲနား ခံတို့နှင့်မြို့ရွာပြန် စေ၊ အောင်မြေစံလွှတ်၊ ကျော်အောင်စံထား၊ နိုနန်း ဆရာတို့ကိုလည်း ပြန် သွား စေ၊ ဆင်ကျော်တိုက်ဝန်ကြပ်မစီရင်ရှုံလုပ်သည့်ဇီဝတိုး ဘောင်၂စင်း မှာ တလုတ်မြို့စား ကိုတစင်း၊ မိတ္တီလာမင်း သမီး ကိုတစင်း သနား တော်မူသည်၊ တလုပ်မြို့စား အကြီး စာရေး၊ မိတ္တီလာမင်း သမီး ဝန်နေရှိုး ကျော်သူတို့ကိုအပ် ၍ထိန်း သိမ်း စေ၊ မိုး ကောင်း မြို့စစ်ကဲသီဂိရိ ခေါင်ကိုသင့်ရာခန့်ထား တော် မူမည်၊ ရွှေဘဝါး တော်အောက် ခေါ် စေ။

30 April 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရ ထာပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

တောင်ငူမင်း အတွင်း ဝန်ရာဇကျော်သူ၊ ရာဇကျော်ထင်တို့ ၂ ယောက်ကို ခေါ်၍ စစ်ကြောထွက်ဆိုချက်စကားကို ထောက်၍ ဝန်တို့က စာသွင်း ။

30. April 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ ဇေယနော်ရထာ တွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

အင်း တိုင်ရွာမှာတံဆိပ်စာချွန်ရသူကြီးငသါကိုကြီးဖိုး ဧယူကြီး စစ်တမ်း စာရင်း လည်း သွင်း ။ ထောဝသူကြီး စစ်တမ်း ရွှေတိုက်စာရင်း ကိုသိမ်း ၊ မာန်အောင် မြို့ဝန် ဟောင်း နတ်ထင်လှသူမှာ စစ်ကဲ ကိတ္တိရဲ လျှောက်ချက်အတိုင်း အမှုမမှန်ဖြစ် သည်၊ ချမ်း သာ စေ၊ အပြစ်ကိုပြန်၍ ကိတ္တိရဲကို စီရင်၊ စစ်ကိုင်း မင်း သား သတိုး မင်း လှ ရွှေ တောင် လှော်ကား ကို ညောင်ရမ်း မင်း သား လှော်ကား တည်မည့် အရပ်တွင် ရှည်၍ တည်လုပ် စေ၊ လှော်ကား ပုံကိုလည်း ညောင်ရမ်း မင်း သား လှော်ကား ပုံအတိုင်း လုပ် စေ။

3. May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ နာ ၁း ခဲ ဇေယ နေဘ်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

4 May 1795

မိုး ကောင်း မြို့ ကျေး ရွာ ဆင်း ရဲ သား တို့မှာ ပြုစုဆဲဖြစ်သည်တိုင်မင်း မှုမခန့် မထား နှင့်၊ ပြုစုသည့်အတွင်း လွတ်ငြိမ်း စေ၊ ဝန်စစ်ကဲအရာရှိတို့ကလည်း အမှု ယေး ကွဲ မခန့်မထား စေနှင့်၊ စည်ပင်ငြိမ်ဝပ် အောင်သာပြုစု စေ၊ ကြေး ရှင် ငွေ ရှပ်တို့ကလည်း ကြွေး မြီကိုလည်း မ တောင်း စေနှင့်၊ ဆား ခါး ဗိုလ်သီရိရဲ ခေါင် ကို စေ၊ အမိန့်တော်ပါသည်မှာ မိုး ကောင်း မြို့မှာ ခန့်ထား မြဲအတိုင်း နေ စေ၊ မိုး ကောင်း မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကအစီရင်ခံလာသူတို့ကိုသင့် အောင်မှာ၍အရင်ပြန် သွား စေ။

4 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော်ရထာ ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မသာမှုရှိလျှင် မှူးတော်မတ်တော်တို့မှာ ပုံတော်အတိုင်း ပေါင်းဖြူငွေပစ်ခြမ်း
ဆင်ဖွယ်ခြင်ဖွပ်နားတောင်း ဝတ်ဆင်စေ၊ ပေါင်းနားတောင်း ကိုသိရိ
ဂုဏ်မိတ်ကလုပ်စေ၊ ကျော်စည်တိုက်ဝန် နေမျိုးကာမဏိအုပ်စုလမိုင်းသား တို့ကို
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၆ ခုမင်းကွန်း အရွှေ့ဘက်လုပ်သည့် ပြောင်းခင်း ပဲခင်း ကိုင်း 1794
ယာနှင့်အရှေ့ကိုစပ်၍ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်တော် နကုတာသို့ မြောင်းဆိုက်အောင်တော
သစ်ပင်ရှိသမျှကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း လုပ်ဆောင်စေ၊ မင်းညီမင်းသား မှူး တော်
မတ် ~တော်တို့လူမှ စ၍ထင်း ဆယ်ယူမည့်သူလူ စုတို့ကိုမိုး ရေကျပြီးဖြစ်သည်၊ ထင်းဆယ်
ရန် လှေတက်ကိုပြင်ဆင်၍အသင့်ရှိစေ။

4 May 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့နား ခစ မြောင်းမှူး
ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

လက်ရွေးကြီး ထောင်ကဲဇလသူရနန္ဒ ကျော်သူကအုပ်စုငယ်သား ရေလက်ဝဲဝင်းမှူး ထံကပ်မှီပြီး လျှင် (ငါး ဘိုး) ငွေအ (စ) ရှိသည် စာထား ၍တရား တွေ့ဆိုရခဲ့သည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံချက်ကို ဝန်တို့က မျက်နှာညီတရား ဂိုး မှာဆိုစေ၊ စာဆက်သွင်း သည်မှာ မကပ်မနို စေနှင့်၊ တရား မှာသွင်း ချက်အတိုင်းသင့်ပြီ၊ ကလေး မြို့မှာ တလေး မြို့နှင့် ရှက်တင်သည့် နယ်နီး နယ်စပ်မြို့ ကျေး ရွာ
(သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း စာရင်း လက်ရှိစီရင်ရသည့်အတိုင်း ပိုဆက် 1783
သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခံစာမြောင်မှူး 5 May 1795
တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ရခိုင်မြို့နေကုလား မာမွတ်ဒလီက ရခိုင်မြို့တွင် ဆွေသား မျိုးသား ကြေးကျွန် ၂၅ အိမ်ထောင်ကိုအမှုသေး ဖွဲ့မခန့်မထား လွတ်ငြိမ်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အမှုသေး ဖွဲ့မခန့်မထား လွတ် စေ။

6 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခ ဇေယ နေ ၁ ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမှု)

ဝင်းသာသူကြီး ငသာနှင့်ကိုဝန်ဝန်စု ခေါက်စစ်တိုင်ယာ ရွှေခွန် တော်ဆက်အ
စုသားတို့စစ် ကြောထွက်ဆိုချက်ကို ထောက်၍ ငသာကို ခြေခြင်း နှင့်အပ် စေ ဝေါင်း
စေမည် ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း သည်၊ ငသာသည်အမိန့် တော်အာဏာ တော်ကိုမ
တည်မြင်း ရွှေက တောင်စီး ကြောင်း ကိုထွက်ဆိုသည်၊ အဘော်ပါသူတို့လည်း မြင်း
ရွှေက တောင်စီး ကြောင်း သေနတ်ခွဲကိုင် ကြောင်း ကိုစစ်ချက်ထွက်ချက်ထွင်ပါသည်၊
အာဏာ တော်ကိုဆန်လွန်သူများ ဖြစ်သည်၊ မြင်း ရွှေက တောင်စီး သူ သေနတ်ခွဲ
ကိုင်သူတို့ကို ငသာကေအပ် စေ၊ ငသာနှင့်မြင်း ရွှေက တောင်စီး သူတို့ကို ပေါင်
ရင်း ကိုယ် အောင်အရေကိုခွါ၊ သေနတ်ခွဲကိုင်သူကိုလက်တဘက်ကိုပယ်၊ ပင်း သာပင်း
ချိုင်နှင့် ခေါက်စစ်တိုင်ယာနယ် မြေမှမှာ ရွှေတိုက်စစ်တမ်း ကိုသီး သန့်ခြား နား
၍ဆက်သွင်း ထမ်း ရွက် စေမည် ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ ခေါက်
စစ်တိုင်ယာ ရွှေသား တို့က ရွှေတိုက်စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း သည့်နယ် မြေကို
နောင် တော်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက် ကျောက်တိုင် ကျောက်မှတ်စိုက်သည့်အတိုင်း ကျောက်
တိုင် ကျောက်မှတ်စိုက်၍ ပယ်သီး နယ်ခြား ထမ်း ရွက် စေ၊ ပင်း သာပင်း ချိုင်မြို့
များ က ခေါက်စစ်တိုင်ယာရွာ မြေကို (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု ၄၆ ခု စစ်တမ်း စာ 1783
ရင်း ပါလျှင်သိမ်း ၊ ပင်း သာပင်း ချိုင် ခေါက်စစ်တိုင်ယာနယ် မြေမှ ကြောင့်အ 1784
ထက် လျှောက်ထား ကြ၍ ၂ဝိသာတို့မှာထွက်ရှိသည့်အမိန့် တော်ထွက်စာချွန်အရပ်ရပ်
ကိုသိမ်း ၍သွင်း ၊ ကျိုင် သည်မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကတိုက်စုမြို့စု ကျေး ရွာတမ် စောင့်ခန့်
ထား သည့်လူ ၃၆၀ အနက် ၂၈၀ သာကျန်ရှိ၍ စောင့် နေထမ်း ရွက်ရသည်၊ ထမ်း ရွက်
သူတို့လည်း နှစ်လအဖြည့် စောင့် နေထမ်း ရွက်ရ၍ဆင်း ရဲနွမ်း ပါး ရှိသည်၊ ခန့်
ရင်း လက်နက်ကိုင် ၃၆၀ ကိုပြည့်မှီ အောင် ပေး ပါမည့်အ ကြောင်း စောင့် နေထမ်း
ရွက်သည့်လက်နက်ကိုင်လူတို့ကိုလည်း ခန့်ရင်း မြို့ရွာကအငယ်ပုဆိုးပေး ပါစေမည့်အ
ကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံ ချက်ကို ဝန်တို့ကလက်ကိုင်မ ပြေကျန်ကိုလည်း ခန့်ရင်း မြို့ရွာ
ကပြည့်မှီ အောင် ပေး စေမည်၊ ကျိုင်း သည်မြို့မှာ စောင့် နေထမ်း ရွက်ရသည့်
လက်နက်ကိုင်တို့ကိုလည်း စရိတ်ရိက္ခာ ရောက် အောင်ပို့ စေမည်စာဆက်သွင်း သည့်အ
တိုင်း သင့်ပြီ။

7 May 1795

7. May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရ
ထာတွင်ပြန်။
(မေမြို့ ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

7 May 1795

သူရဲဇာ နေခါက်အစုသား နှင့်ပွဲတိုင်း ကျော်အစုသား တို့လယ် မြေမှုကို စာဆက်သွင်း သည်မှာအမိန့်တော်ရှိသည် မဆိုစေနှင့် ရွှေတိုက်စာရင်း တော်ထွက်ရှိရာဖြစ်စေ။

7. May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့နားခံ ငဇေယ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြိုဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

လေးကျွန်း တံခါး တော်မှာအင်း ရေး မျက်နှာကြက်ယိုယွင်း သည်ကို ရေး မြဲ ရေး ရှဲကြက်လုပ်စေ၊ တိုင်ငွေ တော်မှာအထက်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း အသည်ဝန်အသည်စာ ရေး တိုက်အတွင်း တော်သို့သွင်း စေ၊ မင်း မှုရပ်အသုံး တော်မှာအသုံး စာ ရေး အသည်စာ ရေး တို့အစုံအညီဝယ်ချမ်း မှတ်သား ရှုံး စေ၊ အသုံး စာရင်း ကိုအတွင်း တော်သို့သွင်း ရှဲတိုင် ငွေ တော်ကိုအထက်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း အတွင်း ဝန်တို့ကထုတ် ပေး စေ၊ အသည်ဝန်မှာ ုံး သို့တက်ချိန်ကိုတက် စေ၊ အတွင်း သို့အိပ်လှည့်အိပ်ဘန်ဝင်ထွက်မြဲဝင်ထွက်မြဲစွဲ စေ၊ အသည်ငယ်သား တို့ကိုလည်း မစင် မလွင့်ရအောင်အသည်ဝန်ကမစသိမ်း ဆည်း စေ၊ သံတွဲမြို့မှာငမြတ်ကိုမြို့သူကြီး ခန့်သင့်ကြောင်း နှင့်ဝန်တို့ကစာဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ငမြတ်ကိုသံတွဲမြို့သူကြီး ခန့်၊ နတ်ကျွန်း အောင်မြေကင်း တပ်မှာ ကာမဏီ ကျော်သူအစား ရဲစက် ကျော်သူကိုကင်း တပ်မှူး ခန့်၊ ကာမဏီ ကျော်သူကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာ စေ။

7. May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုတဆုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့နံနက်ခ စ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

သာသနာရေး သာသနာမှုကိုသာသနာပြုဆရာတော်နှင့်ဆရာတော်တို့ပြုစု တော်မူကြသည်မှာ ပါတိမောက် ၂ စောင်ကိုပြန်၍အုပ်ထုပ် ဒေါက်ချာနှင့် ဝိသတာဂ အဖြစ်ကသဘာဂသို့ဝင်၍ကျင့်ဆောင်လိုသည့်ရဟန်းတို့မှာသာသနာပြုဆရာတော် နှင့်ဆရာတော်တစုညီညွတ်လျှင်အုပ်ထုတ် ဒေါက်ချာကိုပယ်၍ ဝိသဘာဂအဖြစ်မှသည် သဘာဂသို့ဝင်၍ကျင့်ဆောင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့ (7 May 1795) မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။

(တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေမူ၊ မြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

မိုင်ဆည်စုံတူကလက် ဆောင် တော်ဆက်ဗန်း မော် စော်ဘွား နှင့် ရွှေဘဝါး တော်
အောက်လာလုတို့ကိုတဲကန္နား တော်သင့် ကောင်း မှန် အောင် ဆောက်လုပ် နေထိုင်
ပေး ကမ်း ရွေး မွေး စေ။

8. May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ခ ကျော် ၅ ၁ နော်
ရထာတွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မိမင်း လုပ်နှင့်ငသာထွန်း အောင်၊ အဘငမြတ်စံ၊ မိလှပုံ၊ မိလှညိုတို့ကိုဆိုကြသည့် အာ လေ ာင်ကျွန်း ကိုင်း မြေရပ်စကား ကိုတရား သူကြီး လက်ဝဲဘီနန်သူ တောက် ယူစီရင်ချက်အတိုင်း အပြီး အပြတ်ခံ စေ၊ အထက်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်လွှတ် တော်ရုံး တော်တလက်ခံ၍တရား မတွေ့ မဆိုစေနှင့်။

8 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်၊ တရား ရုံး မှာစည်သူ ကျော် ခေါင်ဘွင်လည်း ပြန်။

(မြေဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရှဲ ခေါင်သီရိ ကျော်သူကိုမြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက် ၅၊ သံပုရာခွံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲသက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝါပိန်း၊ နှင်းနှင်း သိပ်အိမ် မြှောင်ဂုဏ်ပတ်ကွင်း ငွေဇာဝါ၊ကတောင် ရွှေ ရေး စာမရိုးရုပ်ပန်း ခတ်ကိုက်အနား သံငုံ ရွှေပိန်း ၊ မြင်း ကြိုး သက္ကလပ် ရွှေကြယ်တပ်၊စီး နှီး သက္ကဒါန်သက္ကလပ်၊တင်ရန်း စက်ရွှန်း ၃ဆင့်၊ မောက်တို ရွှေပိန်း ရွှေတုံး စိန် တောင်ရ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ်ငှက်မနား စိန်ပွင့် ၉၊ ပါး တာနား ကာ မောက်ရှုပါလည် ကွေး ငွေ့ကာ နောက်ကာကတ္တီပါနီဘဲကွပ် ပိုး စုံသတ်၊ မျည်း တိုကတ္တီပါနက်ဘဲကွပ်ပိုး စုံသတ်၊ မျည်း ရှည်ကတ္တီပါပြာဘဲကွတ်ပိုး စုံ သတ်၊ ကွမ်း ခွက်လက်ဘက်အိုး တ ကောင်း ဖိတ်အဝန်း ၊ ဓါး အ ဆောက်ကတ္တီပါနက် မွှမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မ ခွေး ငယ်ရတန့်၊ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါအိမ်ကတ္တီပါနက် မွှမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်ရတန့်၊ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ ထမ်း စင်သံလျှင်း တလဲ ၉ဝန်း၊ဘီနပ်ကုလား ပန်း၊အိမ် ညောင်ရွက်အတွင်း ကုလား ပန်း၊ ဘောင် ထိပ်ဘ ယောင်း ပွင့်၊ ဓါး ပန်း တမှတ်ကြာနုတမြုံခြုံး၊ ကမှတ်အတွင်း ပြင်မှတ်ခြမ်း၊ စက်ဘီလူး ခေါင်း အတွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ညောင်ရွက်တမြုံခြုံး၊ ကြက်ရင် ကုလား ပန်း၊အိမ် ညောင်ရွက်အတွင်း ကုလား ပန်း၊ တောင့် ကျေး စေတိုင်အ ဖြေ မြင်း နား၊ လျှောက် ၅ဝန်း ၊ ထုတ် ၃ဝန်း၊ထုပြောက်အနီသုတ်၊ဓါး ပန်း စက်မှာလက် ဝဲလက်ယာ ၃ဝန်း စီ၊ နောက်ထုတ် ၃ဝန်း၊ စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်၊စက်နား ညောင် ရွက်ဆင်စွယ်ကြက်ရင် ကုလား ပန်း၊အိမ်ဆင်စွယ် ၂တန့်လည်သီး ဆင်စွယ် မှော် သေး၊ ကျေး စေတိုင်ဆင်စွယ်ကယ် ၊ ဘောင်ထိပ်ဘ ယောင်း ပွင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊ထီး နီ ညောင်ရွက်တဆင့် ရွှေထွတ် ၁ ညောင်ရွက် ၄၊ကျိုင်း ဆင်စွယ် ၁၊ ပေါင်း ပန်း ၆၊ တမာရွက် ထောင် ၆၊ ဝတ်လုံကတ္တီပါ၊နား ထောင်းဆူး ၂ထပ်၊ စလွယ် ၉သွယ်သနား တော်မှုသည်၊ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ရှိသွင်း ၊ ကွမ်း ခွက်လက်ဘက်အိုး တ ကောင်း ဖိတ်ဓါး စလွယ် ပေါင်း နား ထောင်း ဝတ်လုံ များ ကိုတိုက် တော်တထုတ်၍ ပေး ။

9 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၇ရက် နေ့နား ခ [illegible] ရထာ တွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

စစ်ကိုင်း မင်းသား သတိုး မင်းလှ ရွှေ တောင်၊ ညောင်ရမ်း မင်းသား သတိုး မင်း ရဲ ရွှေ တောင်တို့ လှော်ကား လုပ်မည်မှာ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လ 3 June 1795 ပြည့်ကျော် ၂ ရက် ၂ နေ့၊ နေ့တဗဟို ကျော် ၆ နာရီ ရောက်လျှင်ရတနာ ၃ ပါး သာသနာ တော် စောင့်သမား ဒေဝနတ်တို့ကိုပူ ဇော်ပသ စေ၍အ နောက် မြောက် ထောင့်သို့ မျက်နှာ ရည်လျှက် ၁သား ဦး၊ ၅သား ဝမ်း လိုင်၊ ၄သား ပဲ့ နေ စေပြီး လျှင်တပြိုင်နက်စလုပ် စေရာသည်၊ ပရိတ်ပန်း အုန်း ဂန့်ဝေါ မြေဇာ ချရားသ ပြေညွန့်တို့ကို ဆောင်ရာသည်အခါ တော်ရ ကြောင်း နှင့်နာရီ မှူး ဘယနန္ဒမိတ်စည်သူ ရာဇာတို့ ၎ိနိုး သံ တော်ဦး တင်သည့်အတိုင်း တည်လုပ် စေ။

10 May 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၈ရက် နေ့နား ခံဝ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရွာထောင်ရွာနေ ငသာလှကို ငရွှေရင်သား သမက် ငရွှေရန်တို့ လိုက်နှက်၍ သေသည့်အမှုကို စစ်ကြောချက်ကိုသွင်း ။ တောင်ငူမြို့က စေ၍လာသည့်မြင်းစီး ငရွှေထွန်း ။ ငဝတို့ကို တောင်ငူမင်း ကသင့်အောင်မှာထား၍ တောင်ငူမြို့သို့ပြန်စေ ။

11. May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့နား ခ ကျော် ဗွာ နေဒ်ရ ထာတွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

13 May 1795

ရိက္ခာ တော်စား လုတို့မှာစပါး ကိုမပေး စေနှင့်၊ ကျွဲ တော်က ပြောင်း ကိုထုတ် ၍ပေး၊ ရုံး မြောက်တွင်ရှိသည့် လှေ လောင်း ကိုအသုံး တော်ရ အောင်ဝန် ထောက် နေမျိုး ဂ့ာဇ ကျော်ထင်ကလုပ် စေ။

13 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မှူးမမြို့ဝန်စစ်ကဲအရာရှိတို့ကယိုးဒယား ကသံတမုံ ပါသက်ကသံ ရောက်မည်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုးသံတော်ဦးတင် ရောက်သည့်စာအရကို ထောက်၍ယိုးဒယား ထမုံ၊ ပါသက်ကမှူးမသို့သံ ရောက်သည့်ကာလ ရောက်ကြောင်းကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်ရှိနိုးသံတော်ဦးတင် စေရမည့်အကြောင်း နှင့်ပြန်ဆိုမှာထား၍လာလုတို့ကိုပြန်သွားစေ၊ စုံတူကဆက်သရန် ရောက်သည့်လက်ဆောင်တော်များကိုဆက်သွင်းစေ။

13 May. 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅(၇) ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်နေ့နား ခစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ဖြူယိ ပေမူ)

အထက်မီး တော်စက် တော်နှက်လုပ်သည့်ကာလတဲကနား။မောင်း တုံး၊ မောင်း ဆုံ၊ မီး နှက်၊ ကျည် ပွေ့၊ ကျော်ကြိုး ၊ သ ရေကြိုး လုပ် ဆောင်သမျှကို ပွဲ တော်ပြီး လျှင်မည် သည်မှာသိမ်း ထား ၍ မည်သည့်မင်း မှုရပ်မှာသုံး ၍ ကုန်သည်၊ မည်မျှ မသုံး ကျန် သည်၊ မည်မျှ ရှိ ကြောင်း မှား ကိုသိ တော်မူသာ အောင်ယခု နေ့ဝန်ကြီး တို့က စာ ရင်း သွင်း စေ၊ င ရွှေရန်င လှေကြီး တို့၂ ယောက်ကိုသံမှိုကိုချွတ်၍ ထောင်မှာအ ကျည်း ထား မြဲထား ၊ ရတနာသိမ်းမြို့မှာပြည်စိုး တရိုး၊ မြေတိုင်တရိုး ၊ ၂ ရိုး မ ရှိစေနှင့်၊ ရွှေတိုက်စစ်ငါမ်း စာရင်း ဝင်သူ င တော်မှာအထက် ပေး အပ်သည် ကိုပြည်စိုး ထံဆိပ်စာချွန်ကိုလဲ၍ ရွှေတိုက်စစ်တမ်း စာရင်း တော်ထွက်သည့်အတိုင်း ပြည်စိုး မြေတိုင်ထံဆိပ်စာချွန်အပ်၊ အထက်အပ်ရင်း ထံဆိပ်စာချွန်ကိုလည်း သွင်း ။

14 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခ ကျော်ဗွာ နော် ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

15 May 1795

16 June 1795

ပြည်ကြီး မှန်ဘောင်တော်အဆောင်ပုံစလုပ်မည်မှာ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁ ရက်နေ့ နေတက် ၁ ဗဟိုအဝင်ရနာရီ ၂ ပတ်အချိန်သို့ ရောက်လျှင် ရတနာ ၃ ပါး သာသနာတော်စောင့်နတ်သမား ဒေဝနတ်မြတ်တို့ကို မြောက်အရပ်သို့ မျက်နှာရည်မျှော်ပူဇော်ပသ စေ၍ သစ်ရင်း ၁ သား၊ အလယ် ၅ သား၊ အဖျား ၄ သား တို့ကိုတပြိုင်နက်စလုပ် စေရာသည်၊ ပရိတ်ပန်း အုန်း ကန့်တော် မြေဇာ ရှရား သပြေညွန့် ဒါန်း ညွန့်တို့ကို ဆောင်စေရာသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်စေ။

26 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၉ ရက်နေ့ ခေါ်မြဲရက်သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇

15 May 1795

ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့နား ခံဇေယနော်ရထာ ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

ရာဇမတ္တန်ကျုံး တွင်မိဂသ်နက္ခတ်နစ်၍အတရနက္ခတ်သို့တ နွေဆိုက် ရောက်သည့်နေ့
18 May 1795
ကသည့်၃ရက်တိုင်တိုင် မိုး မကြဲရာဆိုသည့်အတိုင်း (သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၇ခုနယုန်လ
20 May 1795
ဆန်း ၁ရက် နေ့ကသည့်၃ရက် နေ့တိုင်၃ရက်အတွင်း လယ်ယာများ မှာဖျိုး ဖျိုး မ
20 May 1795
ထိုက်မကြဲ စေနှင့်၊ နယုန်လဆန်း ၃ရက် နေ့ကလွန်မှလယ်ယာများ မှာဖျိုး ဖျိုး ထိုက်
ကြဲ စေ၊ ဗဒုံမြို့ အောက်တိုက်စိုး မှာင ဖျော်၊ င ပေါ်တို့ကိုနှုတ်၊ တိုက်စိုး အရာကိုမြို့သူ
ကြီး နရ ဇေယဗိုလ်ကိုအပ်၊ င ဖျော်၊ င ပေါ်တို့ ရွှေတိုက်စစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း
သိမ်း ၊ တိုက်စိုး ရွှေတိုက်စစ်တန်း စာရင်း ကိုလည်း နရာ ဇေယဗိုလ်ကိုသွင်း စေ၊
င ဖျော်၊ င ပေါ်တို့တွင်တိုက်စိုး မှုး ကြောင့်ကုန်သည့်စရိတ် ကြေး ငွေကိုဗဒုံမြို့သူကြီး
နရာ ဇေယဗိုလ်ကဆပ် စေ၊ ဗဒုံမြို့အထက်တိုက်မှာဂုံး မဆောက် စေနှင့်၊ ဆောက်
လုပ်သည့်ဂုံး ရှိလျှင်သိမ်း စေ၊ ဗဒုံမြို့မှာသာဂုံး လည် ပေါ် ဆောက် စေ၊ ဗလရဲ
ထွက်ကို သေနတ်အုပ်အရာကနှုတ်။

16 May 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ရက် နေ့နား ခံစ ဖြောင်မှုး
တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

တောင်ငူသို့ စေသည့်မြင်း ရောက်ခဲ့သည်၊ ထပ်၍အလျင် စေခန့်စေ၊ ရွှေကျင်၏ ဂုရုး ငနက်ပေး ကိုအလျင် ခေါ်စေ၊ အမိန့်တော်နှင့် ခေါ်စေသည်ကို ရောက်ချိန် ရောက် ယောက်သင့်၍ မရောက်မလာဖြစ်သည်၊ ငအုကို ခေါ်၍ ယောင်မှာ အကျည်း ထား၊ ငနက်ပေး ရွှေဘဝါး တော်အောက် ရောက်မှ ငအုကိုအကျည်း က လွှတ်။

17 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နံနက် ခ ကျော်ရှ ၁ နေ ဝ် ရထာ တွင်ပြန်။

(ဒုမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

17 May 1795

ရခိုင်မြို့ ဆက်ဂုသာကျွန်း တောရ ရွှေတင်း ကုတ်ဂ္ဂိ မျက်လုံး ဖြူဆင် တော်ကို မကွရာ မင်း သား ကိုသနား တော်မူသည်။

17 May . 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့ညဆင် စချိပုချိ ဝေ သော် တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အရပ်ရပ်မြို့စုတိုက်စုအသည်အလာအစုအငန်း မှား မှာအိမ်ရှေ့မင်း ၊ မင်း မိ ဘုရား သား တော်သမီး တော်တို့ကိုတိုင်ပါသနား တော်မူသည်စား ဒေါး မြို့ရွာ နှင့် ပေး သွဲ့သနား တော်မူသည့်လူကိုစာရင်း တိုက်ဆိုင်၍ ပေး သွဲ့သနား တော်မူ သည့်စား ကျေး မြို့ရွာနှင့်စာရင်း ပါလူတို့ကိုတိုင် ကြေး ကိုင် ငွေမင်း မှုမင်း ငင်း အခန့်အထား ကိုနှုတ်နှိမ်၍ ခန့်ထား တောင်း ခံ စေ၊ အသည် ဝန်ကိုယ်တိုင်ရုံး သို့ တက်၍ စစ် ကြောစီရင် စေ၊ ကြည်ပ်မြို့မှာမြို့သူကြီး စစ်တမ်း စာရင်း တော်ဆက် သွင်း၍ တံဆိပ်စာချွန်နှင့်ကြီး စိုး သူငယ်ကိုကြီး စိုး စေ၊ စစ္စလင်ဗိုလ်ကအရိုး အ ရာဖြစ်သည်ကြီး စိုး ရ ကောင်း သည်ဆို၍ မနှောက်မရှက် စေနှင့်၊ မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်ရုံး တော်မှား ကလည်း လက်မခံ စေနှင့်၊ စစ္စလင်ဗိုလ် ကအမှုဆောင်သူငစိုး ငညိုတို့ကိုလည်း တွေ့မိ အောင်ဘမ်း၍မြို့သူကြီး ငဒီကိုအပ်။

18 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ခုနယုန်လဆန်း ၁ရက် နေ့နား ခံ ဇေယနေဗ်ရထာတွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရေကာအုပ်အရိုး ကသည် တောင်ကို လျှောက်၍ကန် ၃၄ ပိုင်ကန်သင်း အမြင့်ဖြို
မင်း ညီမင်း သား ဝန်ကြီး ဝန် ထောက်အတွင်း ဝန်မှူး တော်မတ် တော်တို့ကို
တာ ပေး ဝေ၍ဆည်တို့ စေ။

19 May 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၂ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင်
ပြန်။

(နေမျိုးဘုန်း ကြွယ် ပေမှူ)

ကိုးသင်း အောက်မား တော်များ နှင့် အောက်ငင်ခဲ့သည့် တောလင်း မြို့ကျေး အိုင်ကြီး တောရဆင် တော်အင် ထောက်သာ ကျေး ချောင်း စောက် တောရဆင် တော်နှစ်စီး ကိုလဏ္ဍကာ တော်ဘတ်ကြည့်ပြီး လျှင်ကျုံး တော်မှာသွင်း မြဲသွင်း စေ၊ ကောင်း မွန်ယဉ် ကျေး လွယ် အောင် မွေး ကျွေး ရွှအင် ထောက်သာ ကျေး ချောင်း စောက် တောရဆင်ကို မင်းကွန်း နန်း တော်သို့ ဆောင်ယူခဲ့ စေ၊ အောက်မား ဝန်ဆင်ဝန်တို့ကိုလည်း လိုက် စေ။

19 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မျှား တွင်ပြန်။
(မေမြိုဘုန်း ကြွယ် ငပေမှု)

တောင်ငူမြို့ ကျေးကျည်း တောင် တော်ကခုနစ်သင်းအောက်မား တော်နှင့် အောက်ငင်ခဲ့သည့်ဆင်ကိုကျုံး မှာသွင်း၍ ကြော့ဘမ်း မြဲကြော့ဘမ်း စေ၊ အောက်မား ဝန်ဆင်ဝန် ထောက်တို့ကိုလည်း လိုက်စေ။

21 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၄ ရက် နေ့ည နေနား ခ ဇေယ နန်ဒရ ထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ခြွယ်ပေမှု)

ရုနိုင်မြို့မှ သင်္ဘောသမန် ရောင်းကြီး ဝယ်ကြီး နှင့်သင်္ဘောသား ကုလား ကုန်
သည် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကမြန်မာကုန်သည်တို့ ရောက် ပေါက်သွား ထာ ဖေါက်
ကား ရောင်း ဝယ်သည့်သင်္ဘောဆိပ်မြို့ပြဖြစ်သည်။ အစဉ်ထား မြဲကြည်း ကင်း ရေ
ကင်း များ မှာ ပုလဲ စိန်မြ ကျောက်သံ ပတ္တမြား ရွှေ ငွေ။ ရွှေထည် ငွေထည်အုပ်မျိုး
ထည်မျိုး ဘဏ္ဍာ တော်အထိုက်အထန်နှင့် စဝ်သမ္ဘကိုအ ကောက်ဝန်ရာဇမဓမ္မရတ် ကျော်
ကလူဘက်ခန့်၍ စောင့် နေစစ် ကြော စေ။ မုံတိုင် လှေ တော်ပဲ့ချိပ်ငမြတ်ဖြူ၊ ငပန်း၊
ငတိုက် ကျော်၊ ငဇံ၊ ငမှတ်တို့နှင့်တက်စွဲတက်ကိုင်တစုရှိဒိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း ငစံသူကိုနှုတ်၍ ငထော်ဦး ကိုမုံတိုင် လှေ တော်ပဲ့နင်း ခန့်၊ မုံတိုင် လှေ တော်
ထမ်း လူတို့ကိုမတပ်မနိ စေနှင့်၊ နှုတ်၍အပ်၊ မုံတိုင် လှေ လှော်သား တို့ကို မော်မြို့
ကျေး နယ်တွင် တော်သင့်လွတ်လပ်သည့် မြေ မှာ နေ စေ။

22 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၄ ရက် နေ့ နား ခစ မြောင်မှူး တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

တောင်ငူမြင်း စီး ဒေဝကျော်စစ်ချက်ထွက်ချက်ကိုလွှတ်တော်သို့အပ်၊ တောင်ငူသို့ စေသည့်မြင်း ၆ စီး သား တို့ကိုလွှတ်တော်က ပေး အပ်သည် မှာစာ စာချွန်ကိုသွင်း စေ၊ စေရင်း မြင်း ၆ စီး က ရွှေဘဝါး တော် အောက် ရောက်သည့်မြင်း စီး နှစ်ယောက်ကို တောင်ငူမြို့ရုံး မှာအမိန့်တော် မည်သို့ပြန်သည်ဘတ်သည်ကိုလည်း စစ်၍စစ်ချက်ထွက်ချက်ကိုသွင်း ။

23 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံ ကျော ဇွာ နော်ရထာ တွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှ)

ကျော်အောင်စံထား ငကျော်ခင်ကြီး တို့တနှိုး ဆော်၍ ဝိသဘာဂတို့မှာ ရှင်ပြု ပဉ္စင်း ခံ၍ ကြောင်း များ ကို ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ ကျော်အောင် စံထား ကိုမဟာဒါန်ဝန်က မေး စေ၊ ငကျော်ခင်ကြီး ကိုလည်း ပုဂံမင်း ဝန်တို့ မှာ တောင်း ၍ မဟာဒါန်ဝန်ကိုအပ်။ မဟာဒါန်ဝန်က မှန်မမှန် မေး ၍ မေး ချက်ထွက်ချက်ကိုသွင်း စေ။

23 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၆ ရက် နေ့ မဟာဒါန်ဝန်ထွင်ပြန်။
(တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ ၊ မေမြို့ ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

လက်ရွေးကြီး မြည်လုံစေး လက်သစ် လှော်ကား တော်သုံး စင်း သား တို့ကိုအကဝ် အနီမင့် စေနှင့်၊ သိမ်း ဂုံး ရှိမြင်း ဝန်ကအုပ်ချုပ်ထိန်း သိမ်း စေ၊ အနောက်ဘက်တိုက် ကြောရွာ နေငဖြူမယား မိနှင်း တို့အဒရာင်း အဝယ်မင်း ကွန်း သို့လါ ရောက်၍သဲဖြူချောင်း တွင် နေထိုင်ရာညည့်အချိန်မိနှင်း ကိုသူခိုး လူဆိုး တို့ဓါး နှင့် ထိုး၍ သေဆုံး သည့်အမှုကို မစစ်မကြော ငွေမကုန်မကျ စေနှင့်ငြိမ်း စေ။

26 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၉ရက်နေ့နား ခ ကျော်ဇွာ နော်ဂုထာ ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

နော်ရထာ ကျော်ထင်ကို ချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ အကျည်း ကလွှတ်၍အတွင်းတော်သို့ ဝင်ထွက်မြဲ စွဲထမ်းရွက်မြဲ ဝင်ထွက်ထမ်းရွက် စေ။

27 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့န ၁း ခ ဇေယ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

28 May 1795

မိုင်း ညောင်မြို့သူကြီး လျှောက်ချက်အတိုင်း မှန်မည်မမှန်မည်ကို မိုင်း ညောင်မြို့ မော်ထုံး လေသာမြို့ရွာနယ် မြေ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု ငွေတိုက်စစ်တမ်း ခေါ ရင်း ကိုသွင်း ။ 1783

28 May 1785

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင် ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မြေး တော်စစ်ကိုင်း မင်းသား သတိုး မင်းလှရွှေ တောင်ကို ပေး ဘွဲ့သနား တော်မူသည့်သူ ကောင်း ဖြစ် သေနတ်စု မှာ စာရင်း ပိုသည့်လူတို့ကို သေနတ်တိုး ၍ထမ်းစေ၊ သေနတ်တိုး ၍ထမ်း သည့်လူတို့တိုင် စာရင်းကိုလည်းနှိမ်စေ၊ ရဲ့ခေါင်သီရိ ကျော်သူကို တောင်ဘက်မြင်းဝန်ခန့်၊ မြေး တော်စစ်ကိုင်းမင်းသား ကို ပေး ဘွဲ့သနား တော်မူသည့်သူ ကောင်း ဖြစ် သေနတ် ၅ စု သေနတ်ပဒိ သေနတ်စု များ ကိုရဲ ခေါင် သီရိ ကျော်သူ တအုပ်ချုပ် စေ။ ရဲ ခေါင်သီရိ ကျော်သူကိုရုံး သို့တက်၍ မြေး တော်ဝန် တို့နှင့်စီရင်စေ။

29 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ခံဇေယ နေဘုံရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

တောင်ငူမြို့သို့ စေသည့်မြင်း စီး မြင်းသည်တို့ ကျေး ငွေဝတ်ပန္နာစား ယူသည် များကို စေ့ငု အောင် တောင်း၍ တောင်ငူမင်းကိုအပ်၊ လက်ဝဲ ကျော် ခေါင်၊ ရာဇ ရွှေ တောင်၊ ငမြတ်ထွန်း အောင်တို့ထွင်ပါသည့် ငွေ ၁၁၅ ပိ ရွှေ ၃ ဖိုများ ကိုလည်း တောင်ငူမင်း ကသိမ်း စေ။

30 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နံ၊ ခစ မြောင်မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဓါဆို့ ဓါကင့်မှုမှာ မေတ္တာစာသွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ ဆရာတော်တို့ကိုလည်း ပြန်စေ။

30 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ မဟာဒါန်ဝန်ကိုအပ်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမှူ)

ငပေါလို့၊ ငခွက်ငပေါက် ကွဲတကောင်နိုင်တို့သည်ပြည်ဆူး ပြည်ချောင်ဖြစ်၍ကုလား တို့လက်ခံသိမ်းတား ရွာအမိန့်တော်နှင့် တောင်း၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်အ ပို့အဆက်လာသည်ကို ရာဇဝတ်ရေး ကိုမထောက်မကြောက် ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့ ထိမ်းသိမ်း ဆောင်ယူသော ကြောင့်ကွဲတကောင်နိုင်ထွက်လွတ်ရသည်ဖြစ်သည်၊ သင်းတို့ဆောင်ယူခဲ့သည့်အရာရှိသုံး ယောက်ကိုဆုံးရှုံး အောင်စီရင်။

30 May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး သီဟနော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

တောင်ဝင်း မှာစကြောအိမ်ကို တောင်သို့ ပြောင်း၍သင့်ရာတွင် ဆောက်လုပ်စေ။

30. May 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ညနား ခံစ မြောင်မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

3 June 1795

မင်းကျွန်း အနောက်တောင်ထိုး မှာကရမက်ပင်များ ကိုအဆောင်မြဲရွှေတောင်ပေါ်ကိုပြသ စေ၍ကရမက်ပင် တွေ့သမျှကိုလူသူမခုတ်မယူမဆွတ်မခူး စေနှင့်၊ လုံခြုံအောင်ရာဇာမှတ်ကာ၍ထား စေ၊ ရန်ကုန် ရေဝန်သီရိနန္ဒ ကျော်သူကို ရွှေဘဝါးတော် အောက်အလျှင်လာ စေ။

3 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နားခံ စမြှောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

နန္ဒာကန်တော်၊ ရွှေလေသင်း မြောင်းတော်၊ နံ့ကုတ်သို မြောင်းတော်မှစ၍ မဏ္ဍရာမြို့ဝန်စီရင်စုကန်တော်ဆည်တော်မြောင်းတော်များ မှာလမှိုင်းသိး မှုး တော်မတ်တော်ဆင်း ရဲသား လုပ်သားတို့ ရေဖေါက် ရေယူ ရေမြွှန် ရေမြောင်း များကိုလုပ်သားတို့အလိုရှိတိုင်း မဖေါက်မယူစေနှင့်၊ တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင် ကျောက်ဆည်တော်မှာ ရေမြွှန် ရေမြောင်း နည်းမဏ္ဍရာမြို့ဝန်ကစီရင်လုပ်ဆောင် စေ။

3 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့နား ခ ကျော် ၄ ခါ နေဉ်ရ ထားတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ကနီမြို့ကျေး ရွာသူကြီး ငယ်တို့နှင့်ငရန်တင်း တို့ကြေး ထွက်မှုစကား ကိုဆိုင်ရာ
အိမ်ရှေ့ရုံး မှာဆိုစေ။

5 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့တရားရုံး နား ခံစည်သူ
ကျော်ခေါင်တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမှု)

တောင်ငူမြို့ဟံခါး ရုံး ပတ်လည် သေနတ်ဓါး လှံခင်း ကျင်း စောင့်နေသည့်ကင်း အစောင့်အနေထား သည့်အမှုမှား မှစ၍ ငမြတ်သာတွင် မေး စစ်ရန်ရှိသမျှကို စေ့ငု အောင်ဝန်ကြီး တို့ကိုယ်စစ်၍သွင်း ။

5 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့ နားခံ ဇေယျနော်ရထာတွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ငမြွတ်သာသည်လူဆိုး လူသွမ်း ဖြစ်သည်၊ ၄ ပေါင်၄လက်ကို ဖျက်၍ စီရင်၊ ဘိုး ခေါင်ပဲ့နင်း ပုံချို ကျော် ခေါ်ထိ ငနိုး၊ ငပန်း ငတို့ကိုအလျင် ရောက် အောင် တောင်ငူမင်း ဝန်တို့က ခေါ် စေ၊ ငနတ် ပေး ကို တောင်း သည့် နေ့ရက် ရှည်ပြီ၊ မ ရောက်မအာဝိဖြစ်သည်၊ အိမ် ရှေ့ဝန်အိမ် ရှေ့စာ ရေး ကြီး တို့ကို ခြေချင်း ၅ဆင့်နှင့်အကျည်းထား၍ တောင်း ၊ ငမြွတ်သာ မှာဘိုး ခေါင်ပဲ့နင်း ငနိုး ၊ ငပန်းစတို့ ရောက်မှစီရင်၊ နတ်ကျွန်း အောင် မြေကဝို့ ရောက်သည့်ကသည်း သုံး အိမ် ထောင်ကိုနန္ဒဝန်ဥယဉ် တော်မှုး ဥ ဒိန် ရွှေ တောင်ကိုအပ်၍ ဥယဉ် တော်အစုမှာဖြည့်ဘွဲ့ထမ်း ရွက်စေ၊ နန္ဒဝန်ဥယဉ်ရှိကို တော်ကတန်စ်စာရိကွာ တော်စပါး ပေး စေ။

6. June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၅ရက် နေ့နာ ခစ မြောင်မှုး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

7 (June 1795)

ဝါဆို ဝါတပ်မှာ ပြက္ခဒိန်အတိုင်း ဝါကပ်လိုသည်၊ ဝိသဘာဂတို့ကို မဟာဒါန်ဝန်က မေး၍ ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်စေ။

7 (June 1795)

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်) ၆ ရက်နေ့ မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

8 June 1795

ဒိဿရှဝန်ကိုချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ အကျည်းကလွှတ်။

8 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်ရက် နေ့နား ခ ကျော်ဋ္ဌာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

အိမ်ရှေ့ဝန် နေမျိုး ကျော်ထင်သီဟသူကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်မင်း ထွန်းသို့ တလကို ၂ ခေါက်တန်သည် ၃ ခေါက်တန်သည်လာစေ။ မိဋ္ဌအမိ သေလွန်ရာမှာမြင်း ဝန်မှုက်နှာကို ထောက်၍ ပျည်အဘုံး ကမွတ် ရွှေထည့်သဂြိုဟ်စေ။ သိဂိုတိ လောက ဒေ ဝ် သေလွန်ရာမှာသိမ်ဂိုသူ ရတနာ ဒေဝီ သေလွန်ရာတွင်သဂြိုဟ်သည့်နည်း သဂြိုဟ်စေ။ ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုပြီး ပြေအောင်စီရင်။

9 . June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၇ ရက် နေ့နား ခစ မြောင်မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

အိမ်ရှေ့စာရေးကြီး သီရိရွှေတောင်၊ ငနတ်ပေး တို့ကို ချမ်းသာပေးတော် မူသည်၊ အကျည်းကလွှတ်။

11 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ၆ ကျော် ဗွာနော် ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

ငနက်ပေးကို အကျည်းကလွှတ်၍ ချမ်းသာပေး တော်မူသည့်အမိန့်တော်ပါသည် မှာအကျည်းကလွှတ်၍ ချုပ်ထားစေ၊ အိမ်ရှေ့စာရေးကြီး နှင့်သိဂိရွှေတောင် တို့ကိုသာအကျည်းကလွှတ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပြန်သွားစေ။

11 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နံနက်ခံ ဇေယနော်ရထာ ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

ငမြွတ်သာ စစ်ချက်တွင် ငမြွတ်သာနှင့် ရာဇ ကျော်ယင်တို့ဆိုက်ရန်ဖြစ်ပွါး ကြသည့်အမှုကိုသာ ပါသည်၊ ဘောင်ငှမင်း စကားကို နေ့လရက်အပိုင်း အခြား နှင့်မည်သို့ကြား သည် မည်သသူအစီရင်ခံ၍ သိရသည်များ ကိုမပါ၊ စစ်ရန်ရှိသမျှကိုစင် အောင်စစ်၍သွင်း။

12 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြိုဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

တောင်ငူအတွင်း ဝန်တို့ကို တောင်ငူမြို့မှာ ခေါ် စေသည့်မြင်း စီး ငညို၊ ငအိမ်၊ ငမှိုင်း၊ ငထွေး၊ ငကြို၊ တုရင်ပုံချီ၊ လက်ယာသီရိကျော်ခေါင်၊ ငဝ၊ ငနွဲ၊ ငမြတ်ကောင်း၊ ငဦး၊ ငသာထွန်းညို၊ ငလ၊ ငချင်လှော်၊ ငသာတို့သည် ကြေးငွေဝတ်ပန္နာမစား မယူတန်သည်ကို စား ယူသူများ ဖြစ်သည်၊ သင်းတို့ကိုအဆုံးစီရင်သင့်ပြီ၊ တကြိမ်တခါသာဖြစ်၍ အသက်ကိုချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ သင်းတို့တစုကိုကြား မြင်သမျှကြောက်ရွံ့အောင်မောင်း ကြော်ပြီး လျှင်နာကြင်အောင် ရိုက်၍လွှတ်။

13 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်နေ့နား ၆ ကျော်ဇွာနေဘ် ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

14 June 1795

မင်းကွန်းနန်း တော်တဝန် ဟောင်ဘဏ္ဍာ တော်များ ကိုနိုင်လုံသည့် လှေကြီး ၁၀ ကျော်နှင့်တင် ဆောင်၍ ရွှေမြို့တော် ရွှေနန်း တော်သို့ပို့စေ၊ ရွှေမြို့တော်မှာ သံတဲ ဆောက်လုပ်ရန် နေရပ်ကိုလည်း မည်သည့်အရပ်မှာ ဟော်သင့်သည်ကိုစာသွင်း ။

14 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာနော်ရထာတွင်ပြန် ။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ်ပေမှု)

ကောင်း မှုတော် စေတီတော်ကြီး အရှေ့ စောင်းတန်း ဦးခြ သည့်အလုပ်အဆောင် လုပ်လက်စကိုသိမ်း၍ မိုးတွင်း ကာလတမိုး ငံ့စေ၊ သံတို့ နေရန်တဲကနွား ဆောက် လုပ်ရန်မှာစာဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ နေရပ်မှာမိုင်း ဆွဲစုံတူကဆက်ရန် လက်ဆောင်တော်များ နှင့် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာ ရောက်သည့်တရုပ်သံ၊ ကလတ္တား မြို့က ရွှေဘဝါး တော် အောက် ရောက်သည့်ကုလား သံတို့သည်တိုင်းကြီး ပြည်ကြီး ကချည်း ဖြစ်သည်၊ သံနှစ်ဦး ကိုမကွဲမပြား တောင်သမန်အင်း တောင်ဘက် တွင်တဲနှစ်တဲမနီး မဝေး ဆောက်လုပ် နေထိုင်စေ။

14 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ခ ဇေယနော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ဩယ် ပေမူ)

မြို့စုတိုက်စု ကျေး ရွာအစုအငန်း ကက် ကျွေး ကန္နွား ခန့်ထား လုပ်ဆောင်စေသည့် လုတို့ကိုအလုပ်အင်နှင့်ချင့် ထောက်၍ တော်သင့်ရုံသာ ရှိစေ၊ ကျွန်လုတို့ကိုမြို့ရွာဖြစ် စေခန့်ရန်သည့်စာရင်း အ စောင့်အနေစာရင်း ကိုလည်း သွင်း၊ ကျောက်ရေ ကဲလုပ်သည့်လက်သမား တို့ကိုခြံ သည့် ၂ဘက်အကြား ရေတာလုပ်လက်စရှိသည်ကိုလုပ် ဆောင်ပြီး ပြေမှမြို့ရွာပြန်သွား စေမည်၊ မိုး ရေစဲ၍သတင်း ဝါလကျွတ်လျှင်လည်း 9 October 1794 ပြန်လည်လုပ် ဆောင်လာ စေရမည် ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း ချက်အကိုင်း သင့်ပြီ၊ တ ရုပ်လက်သမား ကျွန်လု ၃ ဖြတ်ကို (သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၆ ခုနှစ်ဆုံး ငွေသား သနား 11 April 1794 တော်မူသည့်အတိုင်း သနား တော်ခံ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး 15 June 1795 ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မိုင်း ကိုင်မြို့ ကျောပင်း သာ တောကပြည် လေး သင်း အောက်မား တော်များ နှင့် အောက်ငင်၍ ရောက်သည့်ဆင် ထော်သည်ဆင်မြတ်ဖြစ်သည်။ ရွှေနန်း တော်သို့ဝင် တော်မူမှပွဲသဘင်နှင့်ကြိုဆို ဆောင်ယူ စေရမည်။ ဆင် တော်ကို ကောင်း မွန်လုံခြုံ အောင် အောက်မား ဝန် အောက်မား စာ ရေး တို့နှင့်ဆင်ဝန် ထောက်ဆင် လက္ခဏာဘတ်ငဖြူတို့ကိုကြပ်မ ဆောင် နေ စေ။ လွှတ် တော်ကလည်း စာ ရေး ကြီး အ ရာရှိစု ရေး စုကိုင်သင့်ရာခန့်ထား ၍ စောင့် နေ စေ။ ရွှေမြို့ တော်ဆင်ကျုံး တော်မှာလည်း ထွက် မောင်း ဝင် မောင်း မှစ၍ကျုံး တွင်း ကျုံး ပြင်များ တွင် မရှင်း မလင်း ရှိသည်များ ကိုလှည်း ခါထုတ်သင်၍အ မွေး အထုံနှင့်ဖြန်း ပက် စေ။ ဆရာ တော်သင်္ဃာ တော်တို့ကိုလည်း ဆင်ကျုံး တော်သို့ပင့်၍ ပရိတ်ရွတ် စေ။ ရွှေမြို့ တော် စောင့်ဝန်ကြီး တို့ကမှာ။ ပြည်ကြီး မွန် ဘောင် တော်။ ကရဝိတ် ဘောင် တော်နှစ်စင်း ကိုလည်း အ ဆောင်မှစ၍လုပ် ဆောင်ရန်ရှိသမျှကိုပြီး ပြေ အောင် လုပ် ဆောင် စေ။ ရေပြည့်သည့်ကာလအ နောက်ဘက်သို့ကူး ၍အ ဆောင်ကိုတင် စေ။

15 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ခစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ပြည်မင်း စစ်ကိုင်းမင်းသား တောင်ငူမင်း တို့ကိုအုတ်သယ်ရန်အပ်သည့်ရဲ လှ တော်များ ကိုသိမ်း ၍ဆိုင်ရာ ပေး အပ်ထိန်းသိမ်း စေ။

16 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁ ရက် နေ့ နံ ၁း ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ပင်းသာ တောရဆင် တော်သည်ထူး မြတ်သည့်ဆင် တော်ဖြစ်သည်၊ ကျုံး သို့သွင်း
သည့်ကာလ ဝင် မောင်း ထွက် မောင်း အတွင်း ပြင်သစ်တပ်ကို မမြင်သာ အောင်
သစ်ခက်အပြည့်စိုက်ထား စေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁ ရက် နေ့မိုး မှု 16 June 1795
တွင်ဓါး ခွဲကိုင်လာ ရောက်ဘမ်း မိသူတို့ကိုသိသာ အောင်စစ်ဦး ၊ ဓါး မပါလာသူ
တို့မှာတုံး သာ ပေး တော်မူသည်၊ နောင်သည်ကဲ့သို့မလာမ ရောက် စေနှင့်၊ ချွန်း
လော ဝါး မီး သတ် ရေအိုး များ နှင့်သာလာ စေ၊ မင်း ကွန်း တွင်မိဘုရား မင်း
ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်မှစ၍ဆင်း ရဲသား ကျွန် တော်ချိုး တို့အိမ်ယာ
ဆောက်လုပ် နေထိုင်သည်များ မှာ မြောက်ကို တောင်း ငှမင်း အိမ်တအနောက်
ကိုတန်း တန်း ထား ၍ မြောက်ကိုသာအိမ်ယာ ဆောက်လုပ် နေထိုင် စေ၊ အနောက်
ကိုလည်း ဆည်ရိုး တောင် မြောက်ထန်း တန်း အနောက်ဘက်ကိုသာ နေထိုင် စေ၊
တောင်ကိုလည်း သဲဖြူချောင်း တောင်ကိုသာ နေထိုင် စေ၊ နယ်သတ်မှတ်ထား သည့်
အတွင်း အိမ်ယာ မဆောက်မလုပ်မနေ စေနှင့်၊ ကုန်စင် အောင်သိမ်း စေ၊ မင်း
ကွန်း နန်း တော်မှာ ဥယဉ် တော်မှူး ကျော်သူ ကျော်ကိုအပ်၍ ကျော်သူ ကျော်လူစု
နှင့်ထိန်း သိမ်း စောင့်နေ စေ၊ မင်း ကွန်း နန်း တော်တွင်ကပ်မိုး ကဲလား ကါ
ရှိသည်များ ကိုသိမ်း ၍သင့်ရာထား စေ။ လွှတ် တော်ရုံး တော်မှစ၍တိုက် စောင့်
မီး ရှုံမီး နှက်ရန်ထား ဆက်သွင်း သည့်စာရင်း အတိုင်း သင့်ပြီ၊ ညောင်ရမ်း
မင်း သား ကို ညောင်ရမ်း မြို့စကုမြို့မင်း သား မောင် နေထွန်း ကိုမင်း တုံး
မြို့၊ စက္ကပါမင်း သမီး ကိုစက္ကပါရွာ မ ကျေး မြို့မင်းရွှေလှုပ်ကိုတ ကောင်း မြို့ကို တိုင်
ပါသနား တော်မူသည်၊ မြ တောင်မင်း သမီး ၊ ကွပ်ရွာ မင်း သမီး ၊ ကြံညှပ်မင်း
သမီး တို့မှာလည်းမြ တောင်မြို့၊ တန်လင်း မြို့၊ ဟင်္ဂမော်မြို့၊ ကြံညှပ်မြို့၊ ကွပ် ရွာ
များ ကိုတိုင် ပါသနား တော်မူသည်၊ ရွှေကူမင်း သမီး ၊ မင်း ခင်း မင်သမီး၊
မိတ္ထီလာမင်း သမီး တို့ကိုလည်း ရွှေကူမြို့၊ မင်း ခင်း မြို့၊ မိတ္ထီလာမြို့များ ကိုတိုင်
ပါသနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ၊ သာစည်မဏိကိုအထက်သ
နား တော်မူရင်း သကြီး ရွာကိုစား မြဲစား စေ၊ စစ် တောင်း ၊ရွှေကျင်၊ ခဲ
ပေါင်မြို့များ ကိုအိမ် ရှေ့ကမစီရင် စေနှင့်၊ နှုတ်၊ တရုပ်ပြည်က ရောက်သည့်သံတို့
တွင်စုံရာလူကိုပြန် စေ၊ တရုပ်ပြည် စော်ဘွား တို့ကို ပေး အပ်ကိုး ထွယ် စေရန်

ကျောက်ဖြူဆင်း တုံပြည့်၃ဆူကိုပလ္လင်တွင်သက္ကရာဇ်ကမ္ဗည်း တံဆိပ်တော်ရေး သား ရှိထုလုပ်စေ၊ လက်ရွေးကြီး ၊ လက်သစ်၊ ပြည်လုံး အုံ့ထောင်ကဲစကြီး ငယ် သားတို့က ရွှေထီး ရွှေနန်း အဆက်ဆက်ဆိပ်တည်ပွဲကင်း ကူး တို့အခွန်အထုတ်များ ကိုလွတ်စေပေး အပ်သည့်စာ ဟောင်း လက်စွဲရှိသည့်အတိုင်း လွှတ်ပါရမည့်အကြောင်း ကိုရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်မှာဆိပ်တည်ပွဲကင်း ကူး တို့အခွန်အတုတ်များ ကိုလွတ် ရိုး ထုံး စံမရှိဖြစ်သည်၊ လွှတ်စေ အထက်ပေး အပ်သည့်စာများ ကိုသိမ်း ။

17 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလဆန်း ၂ ရက်နေ့နား ခံဇေယနေဘုံရထာတွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

ငပန်း ပင်၊ ငအောင်ပန်း ၊ ငငြိမ်း ၊ ငနို၊ ငသာ၊ ငလှ၊ ငသာညိုတို့အိပ်ဖန်သင့်ရာ စွဲကိုင်သည့်အမှုကို စစ်၍ ဝန်တို့ကသွင်း သည့်အမှုမှာ စစ်ချက်ထွက်ချက်သိသာ လေပြီး သည့်အုပ်စုဆိုင်ရာအပ်၍ ချမ်း သာ စေ၊ ရတနာကမုတ်အဋ္ဌနဂိရိဆင် တော်များ ကိုနိုင်လုံ ကောင်း မွန်သည့် ဘောင်နှင့်တင် ဆောင်ပြီး လျှင် ရွှေမြို့တော်သို့ လှေလှုလုံ လောက် အောင်ခန့်ထား ၍ ဆောင်ယူပို့ စေ။

17 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယနေဘုံရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ဝင်းဆင်ထမ်းဆင်များ ကိုတင်း ကုပ် တော်တွင်အလှည့်သင့်သွင်း ၍ ချည်ထား စေ၊ ဆင်စာမြက်ကိုလည်း သွင်း မြဲသွင်း စေ၊ ဆင်တော်တင်ကများ ကိုလည်း ဆင်နှင့် အသီး အသီး အလို တော်ရှိလျှင်ရ အောင်အသင့်ရှိ စေ။

18 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့ညနား ခံ ပြော့ကြီး မှူး တွင် ပြန်။

(ဓမြို့ဘုန်း ကြွယ် ဒေပမှု)

20 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့နှစ်စဉ်ပြန်မြဲအမိန့်တော်အတိုင်း ဝါဝင်အမိန့်တော်ကိုပြန်ဘတ်စေ။ ပြည်လေးသင်း အောက်မား တော်နှင့်ပင်းသာ တောက အောက်ငင်ခဲ့သည့်ဆင် တော်သည်ဆင်ထူး ဆင်မြတ်ဖြစ်သည်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်က တော် နေဒူး နေမှူး တော်မတ် တော်ဆင်ဝန်မြို့ဝန် ဝန်ထောက် စာရေးကြီး စုရေး စုကိုင်တို့ကိုခန့်ထား၍လမ်းတလျှောက်ပွဲသဘင်ခံ၍ ဆောင် ယူစေ။

19 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၄ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

19 June 1795

အနောက်ဝန် ဇေယရန္တမိတ်သမီး မိမိုး ၊ ဒေဝရွှေတောင်သမီး မိအုတို့ ၂ ယောက်ကို ချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ ဘွဲ့ကိုသွင်း စေ။

19 June 1795

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု) ဝါဆိုလဆန်း ၄ ရက် နေ့ အနောက်ဝန်စာရေး သာရနန္ဒကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

စလင်းမြို့သူကြီး မဟာသမန်း သား သမက်တို့နှင့် မြို့မှူးဆောင်သူကြီး ငယ်တို့ ကြေး
21 June 1795
စကား ကိုပြည်မင်း က ခေါ်၍ စစ်ကြောစီရင်စေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆို
လဆန်း ၆ ရက် နေ့နံနက်ဆင်ကျုံး တော်သို့ထွက်စံ တော်မူ မည်ဝင်း ခင်း နောက်
တော်လိုက် ရှေ့တပ် နောက်တပ် ခန့်ထား စီရင်ရန် ရှိသည်များ ကို ပြေကုန် အောင်
21 June 1795
စီရင်၊ အစောင့်အနေ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း၊ ဆင် တော်ကို (သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလဆန်း) ၆ ရက် နေ့နံနက်ဆင်ကျုံး တော်သို့ ရောက် အောင် အောက်ငင်ခဲ့စေ၊ ရနိုင်မြို့ဝန်ကဘမ်း ၍ ပို့ဆက်လာသည့်ငမြရည်ကိုလည်း နှာလှည်းတီး ဘုပ်၍ထား၊ သမီး တော်မကွေးမြို့စား မင်းသမီး ကိုမကွေးမြို့ကင်း ကိုသနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး မြဲရေး ၍သွင်း ။

20 June 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံစမြောင်မျိုး တွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

20 June 1795

ယိုး ဒယား မင်း သမီး အိစိ၊ အိကြုံ၊ အိဘန်၊ သိရိစန္ဒာခံမိမင်း သူ၊ ကသည်း မင်း သမီး စန္ဒာ ရောဇ် မောဇ်နီတို့ကို ချမ်း သာ ပေး တော်မူသည်။

20 June 1795

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက်) နေ့အာ·နေဘက်ဝန်စာ ရေး ငံ့ရင်း ကျော်ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေးမှု)

ပင်းသာ တောကပြည် လေး ဆင်း အောက်မား တော်နှင့် အောက်ငင်ခဲ့သည့်
ဆင်တော်ခွာသင့်ကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်ကြသည်မှာ ရှေး မင်းတို့
လက်ထက်ဆင် သေကိုညှပ်စက်နှင့်ထူ၍ ရွှေစက် တော်တင်ပြီး လျှင်ဆင်ဖြူရှင်ခံဘုံး သည့်
ထုံး စံမှား ရှိသည်ကို ထောက်၍ ဝန်ကြီး အတွင်း ဝန်မှူး တော်မတ် တော်တို့
ကိုယ်ကြည့်ရှုပြီး လျှင်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်စေဦး ။

20 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန် ။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဆင်ကျုံး တော်သို့ထွက် တော်မူ၍ ပင်း သာ တောရဆင် တော်ကို ကြော့ဖမ်း တော် မူမည်၊ ဝင်း ခင်း နောက် တော်လိုက်ခန့်ထား ရန်ရှိသည်ကိုအထက်အမိန့် တော် ရင်း အတိုင်း ယခုပြီး ပြေအောင်စီရင်။

21 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့ မှန်နန်း တော်ထွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဆင်တော်ထားသည့်တင်း ကုတ်တော်ကိုရိုင်ပတ်ပိုက်၍လူသူမမြင်သာအောင်ကာရံစေ။ ရိုင်ပြင်ကိုလည်း ရာဇမှတ်တထဝ်လက်ဝဲလက်ယာ ရွှေမျက်နှာတံခါး ဝိတ်နှင့်နိုင်ခန့်အောင်လုပ်စေ၊ ရာဇမှတ်ပြင်ကိုလည်း မြတံကျည်လျှို၊ တံခါး ၄ ပေါက်ထား၍တံခါး ဝိတ်ထံခါး စောင့်နှင့်ခန့်ထား လုပ်ဆောင်စောင့်နေစေ၊ ရိုင်တွင်း ရာဇမှတ်တွင်း မြင်ထာတွင်း မျှား ကိုလည်း သဲမွှေယာခင်း စေ၊ ဝန်ကြီးအတွင်းဝန်၊ မြို့ဝန်၊ ဝန်ထောက်၊ စာရေးကြီး တို့ကိုယ်လည်း အလှည့်သင့်ထွက်၍ကြည့်ရှုစေ။ ဆင်တော်ကိုမြက်ရေကောင်း မွန်အောင်ဆင်ဝန်၊ ဆင်ဝန်ထောက်တို့ကိုကြပ်မစောင့်နေကျွေး မွေးစေ၊ ခွာသင့်သည့်အရပ်များ ကိုလည်း ပျောက်လွယ်အောင်ကုမြဲခွာဆေး များ နှင့်ကုစေ။ ဆင်မှူး ဆင်ကဲ ောကီမား ဦးစီးအောက်မား စာရေးလူရှုရည်း မှူး ရွှေလွှန်သား တို့ကိုလည်း ထိုက်ရာဆုသနားတော်ခံစေ။

21 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက်နေ့ဆင်ကျုံး နန်းတော်မှာနားခံဇေယနေဘ်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဆင်ဖြူတော်ရတနာကမုတ်၊ အဉ္ဇနဂိရိ၊ ကလေးဆင်တော်၊ မကွေးဆင်တော်၊ ဥပေါ်ပြောင်မွန်၊ ရတနာပြောင်မွန်၊ သောက်ရှုရောင်ဆင်မတော်၊ စီးတော်ရွှေဇာင်မှစ၍ဆင်တော်များကိုခွာနွယ်ရှိသည့်ကိုင်းကျွန်းအရပ်များမှာ မကျောင်းမထားစေနှင့်၊ ခွာနွယ်လွတ်ရာကိုင်းကျွန်းမှာသာကျောင်းထား ကျွေးမွေးစေ၊ မကွရာမင်းသားဆင်ရွှေစ၊ ဦးစီးငဖြိုးညိုကိုဆင်တော်မှာခွာသင့်သည့်အနာများကိုဆင်ဝန်၊ ဆင်ဝန်ထောက်တို့နှင့်အတူကြပ်မကြည့်ရှုကု(သ)စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက်နေ့ဆင်ကျုံးနန်းတော်မှာနား 21 June 1795
ခံစမြောင်မှူးထွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

21 June 1795

23 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် နေ့ဆင်ကျုံး သို့ထွက် တော်မူမည်၊ ရှေ့တပ် နောက်တပ်ဝင်း ခင်း နောက် တော်လိုက်အ စောင့်အ နေခန့်မြို့ခန့်၊ ခန့်ထား သည့်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ ဆင်တင်း ကုတ်အ ရှေ့ တော်သင့်ရာအရပ်တွင်တဲနန်း တော် ဆောက်လုပ် စေ၊ ဆင်တင်း ကုတ်ပတ်လည်ကိုလည်း ကန္တား ဖြင်း လုပ် ဆောင် စေ၊ ဝန် ထောက် စာ ရေး ကြီး တို့ကိုယ်ကြပ်မ၍အလျှင်ပြီး ပြေ အောင်စီရင်။

21 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ငွေမြူထာ ၃နှင့်နှင်း ရည်ကိုဆင် တော်ဦး ကင်းက လျှောက်၍တကိုယ်လုံး ကိုသွန်း လောင်း စေ၊ ၄င်း နောက် ငွေမြူတာ ၃နှင့်နှင်း ရည်ကိုသွန်း စေ၊ ကျန် ငွေမြူတာ ၂ ငွေမြူတာ ၂နှင့်နှင်း ရည်မှာဆင်တင်း ကုတ်ဆင်ချည်တိုင်များ ကိုဖြန်း ပက် စေ၊ ရွှေဘ ယောင်း တိုင်၄၊ ငွေဘ ယောင်း တိုင်၄များ ကို လည်း ညည့်ကိုထွန်း ညှိ စေ။

21 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလဆန်း ၆ရက် နေ့နား ခံ ဇောယ နော်ရထာတွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ပွဲတော်အိမ်ကို မြောက်သို့ ပြောင်း၍ အလျှင်ပြီး ပြေအောင် ဆောက်လုပ်စေ။

22 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၇ ရက် နေ့နံ ၁း ခံ့စ မြောင်မှူး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

22 June 1795

(28) September 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနှစ် ဝါကျွတ်ကံ တော့ခံ တော်မူမည်မှာအစဉ်ကံ တော့ခံမြဲတိုင်း ကံ တော့ခံ တော်မူမည်၊ အိမ်ရှေ့မင်း မှစ၍ မင်း ညီမင်း သား နေရာ နေမှူး တော်မတ် တော်က တော်မယား စော်ဘွား မြို့စား ကလံတို့ကို စေ့နှံ့ အောင်နှိုး ဆော်ရှိတံ တော့မြဲလက် ဆောင် တော်များ နှင့်ကံ တော့ စေ။

22 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၇ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော်ရထာတွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှ)

ရွှေနန်း တော်အဆောင်တော်များ မှာအမိုး ချင်ပိတ်ရနယ်ပျည် ယောင်ကြမ်း မကောင်း ဟောင်း နွမ်း ယိုယွင်း သမ္ဘကိုက် ဆွေး လက်သမား သစ်ပျည်သံသွင်း ရှိ အကြီး အကြပ်နှင့် ကောင်း မွန် အောင်လုပ် ဆောင်စေ။

24 June 1795

သက္ကရာဇ်၁၁၅၇ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် နေ့ညနား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ငမြတ်သာ၊ ငပန်း စတို့စစ်ချက်မကုန်မစင်သေး ဖြစ်သည်၊ ထပ်၍စစ်၊ ငနိုး ကိုအကျည်း ကလွှတ်။

24 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက်နေ့ နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမှု)

နန်း မတော်ဆောင် နေဘွဲ့ဂူရာဝတီ ငယ်မည်ထိန်ကော်၊ ဘွဲ့နန္ဒာသီရိ ငယ်မည်မိရွှဲတို့ကို ချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ ဘွဲ့ကိုသိမ်း၍ သွင်း ။

26 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့အာနေ၁တက်ဝန်စာရေး သာရ နန္ဒာထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ကိုလမ်း ခရီး တွင်မရပ်မဆိုင်း သံတို့နှင့်လက်ဆောင်တော်များ ကိုကြပ်မဆောင်ယူ၍လာစေ၊ အကြိုအဆိုလည်း သင့်ရာမှူး မတ်တို့ကိုခန့်ထား၍ကြို ယူစေ၊ ဝါတွင်း ကာလဖြစ်သည်၊ ငမြတ်သာကိုမစီရင်နှင့်ဦး ၊ ငပန်းစစစ်ချက် ထွက်ချက်အတိုင်း ဖြောင့်၍အစစ်မခံသေး ဖြစ်သည်၊ ထပ်၍စစ်ဦး ။

• 26 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက်နေ့နား ခစ မြှောင်မှူး ထွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

နိဿယ စရိယအင်္ဂါ နိဿယ မုစ္စကအင်္ဂါ ဘုရား ဟော တော်မူသည့်ကျမ်း ဂန်ရှိသည်ကို ကျော် အောင်စံထား ဆရာတွက်ဆိုချက်အတိုင်း သိသာ အောင် ကျော်အောင်စံထား ဆရာကသွင်း စေ။

26 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့ မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

ဝိသဘာဂရဟန်း တို့ကို မဟာဒါန်ဝန်က စေ့ငု အောင်ပင့်ခေါ် စေပြီး လျှင် ကျောင်းအောင်စံထား ဆရာကသွင်း သည့်စာကိုပြသ၍ ကျောင်းအောင်စံထား ဆရာ သွင်းသည့်အတိုင်း သင့်မည်မသင့်မည်၊ ကျောင်းအောင်စံထား ဆရာအယူအတိုင်း လိုက်မည်မလိုက်မည်ကို မြေနန်း တော်တွင် ဝန်ကြီး အတွင်း ဝန်မှူး ဒေါ်မတ်တော် တို့အစုံအညီ မေး လျှောက်ကြစေ။

(26 June 1795)

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ ရက်) နေ့ မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမှု၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမှု)

အညွန့်ဂိရိဆင် တော်ကိုလွှတ်သား ကျောင်း စား စေ၊ ကူး ပို့ရန် လှေတက်ကျည်း လူဆောင်လူအကြီး အကြပ်သင့်ရာခန့်ထား၍ လုံခြုံအောင်ကူး ပို့စေ။

27 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ခံစ မြောဝ်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

(28 September 1795)

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနှစ် ဝါကျွတ်ကံတော့ခံ တော်မူမည်မှာ မုတ္တမ၊ ရေး၊ ဒဝယ်၊ မြိတ်၊ ရနိုင်၊ သံတွဲ၊ ယမ်းဗြဲ၊ မာန်အောင်၊ ကျွင်းသည်၊ မိုး ကောင်း မြို့ရွာ များ သည်တိုင်း စွန်ပြည်နား လက်နက်ကိုင်အ စောင့်အ နေနှင့်ထမ်းရွက်ရသည့်မြို့ ရွာဖြစ်သည်၊ မြို့ဝန်တို့ကို စောင့်နေမြဲ စောင့်နေ စေ၍လက် ဆောင် တော်များ ကိုသာ စစ်ကဲနား ခံသင့်ရာနှင့်ဆက်လာ စေရမည်၊ ကျန် စော်ဘွား မြို့ဝန်မြို့စား စစ်ကဲတို့မှာ ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာ စေမည်၊ ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း သည့်အ တိုင်း သင့်ပြီ။

27 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့ညနေ ခ ပြော့ကြီး မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမှု)

ဥပဇ္ဈယ်ဆရာကောင်း လျှင်ပဗ္ဗဇ္ဇာဥပသမ္ပဒ မဖြစ်ပေ၊ နိဿယမုတ္တ နိဿယာစရိယ အင်္ဂါနှင့်လည်း မပြည့်စုံပေ၊ ကျော်အောင်စံထား ထွက်ဆိုချက်အတိုင်း ကျော်အောင် စံထား နှင့်ဝိသဘာဂတို့သည်နိဿရည်း မဆောင်ဥပဇ္ဈယ်ဆရာ မဟုတ်သည်ကိုနိဿ ရည်း ဆောင်ဥပဇ္ဈယ်ဆရာကဲ့သို့သာသနာ တော်တွင်း ထွင်ရဟန်း အဖြစ်နှင့်မ နေထိုက်၊ မနေသင့်ဖြစ်သည်၊ ကျော်အောင်စံထား နှင့်ဝိသဘာဂရဟန်း မှန်သ မျှတို့ကိုကုန်စင် အောင်လူဝတ်လဲစေ။

28 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ညနေး ခံစမြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(ဟောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေမူ၊ မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

သင်္ဘောပြည် ဘင်္ဂလားမြို့က ဆက်ရန်လက်ဆောင်တော်များနှင့် ရွှေဘဝါး တော်အောက်လာသည့်သံတို့ကိုအကြို ပင်းရှိုင်မြို့စား နေမျိုး ရာဇာသင်္ကြန်၊ မြို့လပ်ဝန် နေမျိုး နန္ဒမိတ်၊ နေမျိုး (န)န္ဒကျော်သူ၊ ဝင်းကောင်ဟန်ဝန်နေမျိုး (သိ)ရိ နော်ရထာ၊ လက်တောစား နေမျိုး သူရ၊ ဝန်ထောက်နန္ဒမိတ်ကျော်စွာ၊ တရားသူကြီး သိရိရာဇာသင်္ခယာ၊ စာရေးကြီး နန္ဒကျော်သူတို့ကို ခန့်ထားမည်၊ ဝန်တို့က စာရင်း ရန်ထား ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ။

28 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက်နေ့ နားခံ ပြော့ကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မင်း ထွန်း စက်တော်နှက်ရုံထွင်လုပ် ဆောင်ရန် ကော်ဂါဝစ်သစ်ဝါး ကြိမ်ကျွဲ ရေကြိုး ကျစ်ရန် ရှော်နီများ ကိုလုံ လောက် အောင် ရွှေဓါး မှူး သီရိနန္ဒမိတ် ကျော်သူကို ပေး စေ။ မင်း ွန်း မှာလုပ်သည့်ဗဟိုစည်တော်၊ မင်္ဂလာစည်တော်၊ ခါတ်စည်တော်မှစ၍ စည်တော်စုံများ ကို ရွှေတဝါး တော်အောက် ဆောင်ယူ၍လုပ်စေ။

28 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ညောင်ရမ်းမင်းသား ၊ မြဲတောင်မင်းသမီး ၊ ကွပ်ရွာမင်းသမီး ၊ မင်းတုံးမင်းသား တို့ကြွေး ချငွေများ မှာ နေ့လစေ့လျှင် ဝန်ကျော်ထင်နန္ဒစည်သူက တောင်း၍သွင်းစေ၊ ညောင်ရမ်းမင်းသား အမိ ငွေရဝ ကျော်ရင်းပွါးကို ဝန်ကျော်ထင်နန္ဒစည်သူက အလျှင်ရအောင် တောင်း၍သွင်းစေ။

29 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့ နားခံ ပြောကြားမှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

29 June 1795

30 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နံနက် စောစော အောင်ပင်လယ် ကန်တော်ထို့ ရေကြည့်ထွက်တော်မူမည်၊ ဝင်း ခင်း ၊ နောက်တော်လိုက်၊ အစောင့် အနေခန့်မြဲခန့်၊ ခန့်ထားသည့်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

29 June 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နား ခံ ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန် ။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှူ)

1 July 1795

ငွေဒင်္ဂါး ၊ ကြေး ဒင်္ဂါး ပုံလုပ်ရန် မြေဒုံး သံတုံး အလေး တောင်း ချိန် ၁၀၀၊ မိုး သွေး တင်း တောင်း ၁၀၀်အလျှင်သွင်း စေ။

1 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့ နာ ၁း ခံ ပြေ ၁ ကြီး မျိုး တွင် ပြန်။

(မမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ရကိုင်း မြို့မှာဘမ်း မိသူ ငမြတ်ငြိမ်း ၊ ငကြွက်ကြီး ၊ ငမြတ်ကြာ ၊ ငရွှန်း ၊ ငရွှေမှုံ ၊ ငလှေ ၊ ငမြကွန် ၊ ငနီတို့သည်သူခိုး ထား ပြလုသိုး လူသွမ်း ဖြစ်သည် ၊ သင်း တို့ကိုစကိုင်း မြို့အစီရင်မြို့စာ ရေး တို့ကိုအပ်၍ကြား သိမြင်သမျှ ကြောက်ရွံ့ အောင်စကိုင်း မြို့မှာအဆုံး စီရင် စေ။

2 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မင်ပယ်၊ ပကတိပယ်များ ကိုတံတိုင်း လုပ်ဆောင်စေသည်မှာ ပကတိပယ်မှာအုတ်ရိုး သာပြီး ပြေသည်၊ မင်း ပယ်မှာအုတ်ရိုး မလုပ်မဆောင်ရှိသည်၊ ပကတိပယ်မင်း ပယ်လုပ်ဆောင်ရန်အုတ်ရိုး အင်္ဂတေများ ကိုအလျှင်ပြီး ပြေအောင်လုပ်ဆောင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။ (2 July 1795)

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှူ)

ရွှေပြည်တော်အတွင်း ပြင်ရပ်စုတွက်စုမှစ၍အရပ်ရပ်မြို့စုတိုက်စုဝန်စုရှင်မြို့စား အရပ်ခေါင်း အကြီး တို့ကသူခိုး ဓါးပြလုတိုက်ကိုဘမ်းဆီး၍ စစ်ချက် ကြောချက်များ နှင့်လွှတ်ရုံး ကိုအပ်သည့်သူခိုး ဓါးပြများ မှာ စစ်ကြောတွက်ဆိုချက်နှင့်ဆက်သွင်းစေ၊ အတွင်းတော်သို့မဆက်မသွင်း သည်ကိုအလျောက်မလွှတ်နှင့်၊ မင်းတုံးတိုင်တား မြို့ကဘမ်း (ဆီး) ခေါ် (ဆောင်ခဲ့)၍ ရောက်သည့်သူခိုး ငအုတ်သည်တိုင်တား မြို့များ မှာလျှပ် ပေါက်ပြန် ကြောင်း နှင့် ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ သူခိုး ငအုတ်ကိုလွှတ်ကအပ် စေ။

2 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့ညနား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(ဒေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ငအုတ်သည်လူဆိုး လူသွမ်း ဖြစ်၍တိုင်တား မြို့ကဘမ်း ခေါ်ပို့ဆက်သည်ကိုလုံခြုံအောင် ထောင်မှာ မထား၊ ကောင်းဟန်တန်း တွင်သာ ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့ထား၍ထွက် ပြေး လွတ်ရသည်၊ လူဆိုး လူသွမ်း ငအုတ်ကို တွေ့မိအောင်ခန့်ထား ဘမ်း ခေါ်စေ။

3 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

သက်ပန်း စား အိမ်ကို တောင်ဘက်မြင်း ဝန်ရဲ ခေါင်သီရိ ကျော်သူကိုသနား တော်မူသည်။

4 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

လိုင်မြို့မှာ င အောင်ထွန်း ကိုမြို့သူကြီး ခန့်၊ ငနို၊ င တော်စုတို့မှာ ရှိသည့်တံဆိပ် စာချွန်ကိုသိမ်း၊ ရွှေတိုက်စာရင်း များ ကိုလည်း လဲ၍သွင်း အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ရွှေတိုက်စာရင်း များ ကိုလည်း ပြောင်း ဆက်သွင်း သည့် င အောင်ထွန်း သေ၊ သား င မြတ်ဖြူစာရင်း တော်ထွက်ရှိသည်၊ င အောင်ထွန်း တံဆိပ်စာကို သား င မြတ်ဖြူသို့လဲလှယ် ပေး အပ်မည်ဆိုကစာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

5 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

5 July 1795

မြေရည်ကိုမျက်နှာမှာ (မင်)ထိုး ပြီး လျှင်လည်တွင်လှည်း ဘီး တပ်၍လွှတ်။

5 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့ နား ၆ ကျော်ဗွာ နေဝရ ထာ တွင်ပြန်။

(မြေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရနိုင်မြို့မှာမြို့ဝန်၊ စစ်ကဲအရာရှိမြို့သူကြီး တို့ခံယူသုံး စား သည့်အခွန်ကို ဝတက် ဆက်သွင်း စေ၊ မြို့ဝန်အရာရှိတို့ကလွတ် စေမှတ်ချက် ပေး၍ မခံရလွတ်လပ်ရှိနှင့် သည့်အခွန်များ ကိုလည်း စေ့ငုကုန်စင် အောင်အခွန်ဝန်နတ် ကျော် ဒေဝသူက တော် ခံ၍ဆက် စေ၊ ရနိုင်မြို့ငွေနှန် တော်မှစ၍အရပ်ရပ်အခွန် တော်နှင့်စပ်သည်ကို မြို့ဝန်အရာရှိစစ်ကဲနား ခံတို့ကမစစ်မကြော မ တောင်း မခံ စေနှင့်၊ အခွန် ဝန်နတ် ကျော် ဒေဝသူကသာတ ဝတည်း ထုံး စံအစဉ်ရှိသည်ကိုစစ် ကြော ကောက်ခံ ၍ဆက်သွင်း စေ၊ နတ်ကျော် ဒေဝသူကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချတ်အတိုင်း မှန်မ မှန်ရနိုင်မြို့ဝန်မြို့သူကြီး သား ငယက်နှံ၊ ငဝတို့ကို ခေါ်၍စစ်။

6 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ခံ စ မြောင်မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

8 July 1795

သမ္ဗန်တော်ထေး ကြောင်း ခလုံ၍ ရေယိုသည်ကိုနိုင်လုံ အောင်ထေး ဖါစေ။

8 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယနော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဘရုတ်သံတို့မှာကုလားသံကဲ့သို့မဟုတ်၊ ငါနှင့်တရုတ်ဥတည်မင်းသည်ရာဇမဟာမိတ်အဆွေခင်ပွန်းကြီးဖြစ်ကြသည်၊ တဲကန္တား အစား အသောက်အဆွေး အမွေး များကိုဝန်ကြီး အတွင်းဝန်မှူး မတ်တစုတို့ ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့နေကြရမည်မဟုတ်၊ မှူးကြီး မတ်ကြီး တစုတို့ကိုတိုင်ပင်၍တရုတ်သံတို့ကိုစိတ်နှလုံးရွှင်လန်းအောင်အစား အသောက်အဆွေး အမွေး များကိုမှူး တော်မတ်တော်တို့ကအကြပ်အမခန့်ထား၍ စောင့်နေဆွေး မွေး ပေးကမ်း စေ။

8. July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော် ဂရက် နေ့ညနေ ခစ မြောင်မှူးကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

အသည်ဝန် ရွှေတောင် ကျော်ထင်သီဟသူကို မဟာမင်းလှ ကျော်စွာ စီရင်သည့်
နည်း လွှတ်တော်သို့တက်၍ စစ်ကြော စီရင်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့ မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။ 9 July 1795

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေ မှု)

ငကောင်း စုံတို့ တောင်ဘက်အရပ်သို့ကုန်အရောင်း အဝယ်သွား၍ပြန်လာရာ တောင်ဘက်တိုက်အဝင် ဒွေး စောင်ရွာအကြား လမ်း ခရီး ထွင်လူ ပေါင်း ၁၀ ကျော် ၂၀ ခန့်ဝန်း ရုံလုယူပြီး လျှင် ငကောင်း စုံသား ငရွှေတိုင်ကို သေနတ်နှင့် ပစ်၍ သေဆုံး သည်ကိုအမှုး အကြီး ခန့်ထား၍ သေသူမှာ ဒဏ်ရာ ဒဏ်ချက်ကိုကြည့်ရှု မှတ်သား သကြိုဟ် စေမည်၊ သူခိုး ဓါး ပြတို့ကိုအနီး အပါး ဒွေး စောင်ရွာသူကြီး သက်ပန်း ရွာသူကြီး တို့က တွေ့မိအောင်ဘမ်း ဆီး ပို့အပ်စေမည့်အကြောင်း နှင့် ဝန်တို့ကစာဆက်သွင်း သည်မှာဆုံး သမ္မုဥစ္စာရပ်ကိုနှစ်ရွာသူကြီး တို့က ပေး စေ၊ သူခိုး မရလျှင်နှစ်ရွာသူကြီး တို့ကိုအပစ်နှင့် လျော်စွာစီရင်။

10 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့ညနား ခ ဇေယနော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

ဝန်ကြီး မင်းကြီး မဟာမင်း ခေါင်မှာသနား တော်မူသည့်အသည်ဝန် ဟောင်း မဟာ ဇေယသူရအိမ်ကိုသိမ်း ၍တိုက်အိမ်တည်ထား ဆောက်လုပ် နေထိုင် စေ။

11 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့ညနား ခ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မြေနန်း တော်လက်ဝဲလက်ယာအရိုဝ် နေပွဲတက် နေရာယိုယွင်း သည်မှာ ကောင်း မွန်နိုင်ခန့် အောင်အလျှင်အမြန်လုပ် စေ၊ မိမြ ပေါက်တုလွှတ်ဘုံစံ ကျောင်း တိုက်တွင် ကိုယ်စား တော် ဆောက်လုပ်သည့် ကျောင်း မှာ မုခ်မျက်နှာထည့်လုပ် စေ၊ မှန်ကင်း ကိုလုပ်၍အတွင်း တော်သို့သွင်း စေ။

11. July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခစ မြောင်မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဖိမြှ ပေါက်ကိုယည် စကြော ရွှေ ၂ စုအနီ ၁ စုသနား တော်မူသည်။

11 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့အာ နောက်ဝန်စာရေး ရဲကျော်ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

(11 July 1795)

မဟာသီရိဇေယသင်္ခယာ၊ မင်းလှစည်သူတို့ကိုအတွင်း တော်သို့ဝင်ထွက်မြဲခွဲစေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်နေ့) (11 July 1795) ညနာ၁း ၆ စ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

၎ ရွှေဦး သည်လူဆိုး လူသွမ်း မှန်သည်၊ ၎ ရွှေဦး နှင့်ဆိုး သွမ်း သည့်အ ဘော်အ ပေါင်း ဆိုး ဘော်သွမ်း ဘက်ရှိတန်သည်၊ ၎ ရွှေဦး ကိုအ ပေါင်း အ ဘော်တို့ကို ပေါ အောင်စစ်၊ ၎ အောင်မှာ အမှုအပြစ်မရှိဖြစ်သည်၊ ချမ်းသာ စေ။

12 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နံ ၁း ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

13 July 1795

ဝန်ကြီး သတိုး ထိဂိုမဟာဥဇနာ၊ မင်းကြီး မဟာမင်း ခေါင်တို့ကို စစ်သူကြီး ခန့်၊ နေရာကိုလည်း စစ်သူကြီး နေရာလက်ဝဲတော် နေရာမှာသတိုး သိဂိုမဟာဥဇနာကို နေစေ၊ လက်ယာ တော် နေရာက မင်းကြီး မဟာမင်း ခေါင်ကို နေစေ။

13 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နံနက် ၁ ချက်တီး ခဲ နေရာ ထဘာ ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ် ပေမူ)

13 July 1795

နန္ဒကျော်ကို ၅၀ တော် ကောမိရက္ခသူ သွေး ယောက်မှာ စာရင်း ဖြည့်သွင်း ရှိသွဲ့၊ ၄၀ တော် ၅၀ တော် သွေး ယောက်စုအမှုထမ်း တို့ကို တောတွင်း ကျေး ရွာများ တွင် မနေစေနှင့်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဝန်ကြီး မင်းကြီး မဟာမင်း ခေါင်ကကုန်စင် အောင်ခေါ်သိမ်း ပြောင်း နေစေ။

13 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၃ ရက် နေ့ညနေ ၁ း ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြိုဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အနောက်ဝန်ဝန်စုအသန့်တော်ဗညား ဒရုံထိန်း စုနွား တော်၁၄ဝကိုစား တော်ကဲ ဇေယသင်္ခယာကအုပ်ချုပ်၍အသန့်တော်နွား နို့ထောပတ်များ ကိုဆက်သွင်း စေ၊ တောင်ငူမင်း အနောက်ဝန်ငနွေး ကိုငမြှတ်သာအစား တောင်ငူမင်း အတွင်း ဝန်ခန့်။

14 July 1795

သက္ကရာဇ်၁၁၅၇ခုနှစ်ဝါဆိုလပြည့်ကျော်၁၄ရက်နေ့နား ခ ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့တုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရွှေတိုက်ဝန် ကျော်ထင်ရာဇသူ သေလွန်ရာမှာ တော် နေရာ နေတို့ သေလွန်လျှင် သင်္ဂြိုဟ်သည့်အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ် စေ။

15 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရွှေတိုက်ဝန် ကျော်ထင်ရာဇာသူ သေလွန်သည်မှာ ပျည်ကဇ္ဈိပါရွှေ မှော်ကြသင်္ဂြိုဟ်စေ။
15 July 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၅ ရက်နေ့ နှ ၁း ခစ မြေ၁င်မှုး
လွှင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ဒပမူ)

ကုလေး ဆင်တော်မထွေး ဆင်တော်ကို အောင်ပန်း လှေတက်နှင့်လုံခြုံ အောင်
ကျုး ရှိအတွင်း တော်သို့ယခု နေ့သွင်း စေ။

16 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက် နေ့ညနာ ၁း ခံစ မြွောင်မှုး ထွင်
ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

မြေနန်း တော် မြောက်ဆင်တင်း ကုပ်ကို ကောင်း မွန် အောင်ပြင်ဆင်လုပ် ဆောင် စေ၊ မြီး တူး လက်ရပ်လည်တက်တိုင် နောက်တိုင်နင်း ကြမ်းအမူးအထွက် များ ကိုဆင်ကျမ်း ဝေထွက်သည့်အတိုင်း လုပ် ဆောင် စေ၊ ဗဟိုစည် တော်တပ်စည် တော်မှစ၍ စည် တော်စုံ များ ကို ဝါကျွတ်က တော့ပွဲ တော်မှီ အောင်လုပ် ဆောင် စေ၊ မြောက် ရေကန် တော် မြောက်တွင် မြေကိုတူး ၍ မြေနန်း တော်မှာ မို့ စေ၊ မြေနိုင် ခန့် အောင်လည်း တင်နှက်သိပ် စေ၊ မြေ ဒူး မြို့ ကျေး သဲ စား ပန်း တောင်း စား ပြန် တောင်ရွာ နေ ငွေ ခွေး မိ မွေး တို့က ခွေး ကုံရွာ နေ ငမြတ်စံ၊ ငနီ၊ ငမွေး တို့လူ ၂၀ ကျော် ၃၀ ခန့်နှင့် ဝန်း ရံ ခေါ်သွား ချည် နှောင်၍ ငွေ တောင်း ကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံ ချက်ကို မျက်နှာညီ မေး မည် ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း သည်မှာအမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း ဆိုင်ရာ မြေး တော်စကိုင်း မင်း သား ရုံး မှာဆို စေဦး ။

16 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ပြင်စည်မြို့ကျေး ၄က် ပျော့အိုင်ရွာသူကြီး ငထွေး ကအစီရင်ခံချက်နှင့် (သက္ကရာဇ် ၁၁)၄၅ခု ရွှေတိုက်စာရင်း တော်ကိုထုတ်ကြည့်လျှင်ပြင်စည်မြို့ကျေး ၄က် ပျော့အိုင် 1783
ရွာသူကြီး ငမြတ်စံ မယား မိမည်သား ငဒွေး ၊ ညီငပေါ ထင်ထွက်သည်၊ အဘငမြတ်စံ သေ၊ ငမြတ်စံတံဆိပ်ကိုခွဲ၍သား ကြီး စာရင်း တော်ပါငထွေးကြီး စိုး သည်၊ ရွှေတိုက်စာရင်း တော်ဝင်ဆက်ခံကြီး စိုး ထိုက်သူသား ကြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း တံဆိပ်ကိုလဲလှယ်၍ဆက်ခံကြီး စိုး သင့်ကြောင်း ကိုဝန်တို့ကစာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ ၎န်ကုန်မြို့တိုက် တော်ကိုခမည်း တော်ဘုရား ရထနာဘုံသမုတ် တော်မူသည့်အတိုင်း ရတနာပုံသမုတ်၍ကမ္ပည်း တပ်စေ။

24 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၉ရက် နေ့နံနက်ခံ ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မင်းတုံးမြို့သူကြီး ခေါင်းအကြီးတို့က အစီရင်ခံချက်ကို ထောက်၍ မင်းတုံးမြို့ ကျေး
ရွာသည်ချင်း အငိုင်းတို့နှင့်နီးစပ်သည်၊ ရခိုင်သံတွဲယမ်းဖြူ မာန်အောင်များ
နှင့်နီးစပ်သည်၊ အမှုတော်ရှိလျှင်ရအောင် မင်းတုံးမြို့က စစ်ကြောသိမ်းရုံး၍
ရောက်သည့်သေနတ် ၉၀ အနက် ၄၀ ကိုတိုက်တော်သို့သွင်း၍ ၅၀ ကိုမြို့စောင့်ရွာ
စောင့်အပ်ထားသင့်ကြောင်း နှင့်ဝန်တို့က စာဆက်သွင်းသည့်အတိုင်း သင့်ပြီ၊
မင်းတုံးမြို့သူကြီး သူကြီး ငယ်တို့က (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု ရွှေတိုက်စစ်တမ်း စာ 1783
ရင်း ဆက်သွင်းသည်တွင် မင်းတုံးမြို့နယ်တွင် ကျေးရွာချင်း မြန်မာကျွန်တော်
မျိုးတို့ကိုသံတွဲဝန်စစ်ကဲတို့က ဆီးတား နှောက်ယှက်ခဲ့သည် အစီရင်ခံချက်နှင့် (သက္က
ရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု ရွှေတိုက်စစ်တမ်း စာရင်း ကိုထုတ်ကြည့်၍ စာရင်း တော်ပါဝင် 1783
ထွက်ရှိသည့်မင်းတုံးမြို့နယ်တွင်း ကျေးရွာများ ကိုသံတွဲမြို့စစ်ကဲတို့က မဆီး မတား
သာ၊ မင်းတုံးမြို့သူကြီးသူကြီး ငယ်တို့က စီရင်စေ၊ သံတွဲမြို့ဝန်စစ်ကဲတို့သို့ မှာမည် ဝန်
တို့က စာဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ။

24 July 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅ရ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၉ ရက် နေ့ နား ခံ ဇေယနော်ရထာ
တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဟံသာဝတီမြို့က ဆောင်ယူခဲ့သည့် ၌ ၂ မိကျောင်း ငယ်တကောင်ကိုတရုတ်သံမှူး တွင် ပေး ရန် ဆောင်ယူခဲ့ရင်း အတိုင်း ကျွေး မွေး ထား စေ၊ ၎င်း မိကျောင်း နှင့် မိကျောင်း ၂ ကောင်မှာ ရေကျိုကျုံး တော်တွင်း လွှတ်ထား စေ။

24 July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၉ ရက် နေ့ နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

7 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့ စာရေး တံအလျှုတော်မှာ

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၆ ခုနှစ်လျှုဒါန်း သည့်နည်း ဆွမ်း စမဲခဲဘွယ်အုန်း ကြံငှက်ပျော 1794

နှင့်လျှုဒါန်း ပေ၊ မင်း မိဘုရား မင်း ညီမင်း သား မြေး တော်မတ်တော်ရဝ်

စုတွက်စု များ မှာလည်း ဆွမ်း စမဲခဲဘွယ်အုန်း ကြံငှက်ပျောသ(ဆွမ်း) အား

(ရှိ)သမျှလျှုဒါန်း ပေ၊ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း၊ ဘိသိက်တော်ဆက်ပုဏ္ဏား မ

ဟာရာဇ်ဗိန္ဒုဓမ္မရာဇာဂုရုကဘိသိက်တော်ဆက်ပုဏ္ဏား တစုအမှုတော်ကိုထမ်း ကုန်

နိုင် အောင်အလုပ်အကျွေး ပုဏ္ဏား ဟောင်း ၄၀ သနား တော်မူသည့်လူတို့ ဆွေသား

မြေး သား အပေါင်း ငယ်သား တို့တရဝ်တ ကျေး ရှိ နေသည်ကိုသိမ်း ရုံး ပါရမည့်အ

ကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်သည့်အတိုင်း သိမ်း စေ။

25, July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၀၀ ရက်နေ့ နား ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

စန္ဒသီရိကို ၄၀ တော်မင်းကြီး မဟာမင်းခေါင်သွေး သောက်မှာစာရင်းဖြည့်သွင်းရှိသွဲ့၊ မြေနန်းတော် မြောက်တင်းကုတ်တော်မှာမကောင်း ဟောင်းနွမ်းသည်ကိုသာပြုပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်စေ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၆ ခုအမိန့်တော်ရင်း 1784 အတိုင်း ဆင်ကြန်ထွက်သစ်သားများ နှင့်မလုပ်မဆောင်မစီမရင်စေနှင့်၊ ထောင်ငှမင်း ဝန်တို့က တောင်ငူမြို့နယ်ပါ ညောင်လေးပင်၊ တုံခန်၊ ဆွဲတလွဲ၊ ရွှဲနွဲ့မြို့ ကျေးရွာများ မှာဥစ္စာများ ကိုဂင်္ဂါဝတီ ရွှေကျင်ကသိမ်း ရုံးရှိလူကို ခေါ်သွားပြီးလျှင် ခြေကျည်း ခပ်ငါး ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည့်အတိုင်း တောင်ငူမြို့နယ်ဝင် ကျေးရွာမှန်မည်မမှန်မည်ကိုစစ်၍သွင်း ၊ ဝါဝင်ဝါကျွတ်နှစ်သစ်ကန်တော့ပွဲတက် နေရာငါး သွယ်မှာ လေးသွယ် နေရာနည်း တော် နေရာကိုခင်း စေ။

26. July 1795

သက္ကရာဇ်၁၁၅၇ခုဝါခေါင်လဆန်း ၁၁ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

နေဘ်ရထာ ကျော်ထင်ဥစ္စာပစ္စည်း များကို ညောင်ပင်တိုင်သူကြီး သွေး သော်ကြီး အောင်မြတ်သူကသိမ်း ယူသည်မှန်လျှင်သိမ်း ယူသမျှဥစ္စာပစ္စည်း များကို နေဘ်ရယာ ကျော်ထင်သို့ပြန် ပေး စေ၊ မသိမ်း မယူသည်မှန်လျှင်လည်း နေဘ်ရထာ ကျော်ထင်ကစွဲရင်း ဥစ္စာပစ္စည်း အတိုင်း ပေး စေ။

26. July 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နံ: ခစ မြောင်မှူးကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြိုဘုန်းကြွယ် ပေမှ)

ဗိုင်း သတ်ဆင်မှူး သီဟနော်ရထာက ပေး အပ်ရင်း လက်နက်ကိုင် ၁၀၀ သာသာ နက်(၇၆)
သာရှိသည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည်တွင်သိန္နီ ခါး ၊ ကိုင်ခန်း ခါး ၊ မိုး နဲ ခါး ၊
အစောင့်အနေလူတို့ကိုခန့်မှ၍ကျန်လူကိုခန့်ထား ရင်း တိုင်း မြေလပ်စော်ဘွား
မြို့စားတို့က ပေး အင်စောင့်နေစေမည် ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်
ပြီ ၊ မိုး ကောင်း မြို့မှာမြို့ဝန်သီရိရာဇာသကြိန်ကိုက် တော့လက် ဆောင် တော်များ
နှင့် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာစေ ၊ မြို့ရွာမှာစစ်ကဲသီရိရဲ ခေါင်နန္ဒသိင်္ခ ကျော်
ထင်တို့ကိုရာဇဝတ် တော် ရေး မြဲမြန်လုံခြုံ အောင်စောင့်နေစေ ၊ သစ်တော ဝန်
ကအောက် တော်သစ်ဝါး ကြိမ်များ ကို ကောက်ရအသုံး ကျန်စာရင်း များ ကိုလည်
သွင်း စေ ။

3 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နံ ခစ မြောင်မှူး
ထွင်ပြန် ။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ဒေပမှု)

တောင်ဘက်မြင်း မြေခွန်ရွာသူကြီး ငသာဝကို ငမြတ်ဖြူထောင်း သတ်၍ သေဆုံးသည့်အမှုကိုအာ လျှောက်ပြီး ပြေကြောင်း နှင့် ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ မြင်း ဝန်ကြီး ကသိသာ အောင်စစ်။

3 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့မြင်း စာရေး ကြီး ငဝ လှသုထွင်ပြန်။

(မမြိုဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ယမ်းပြဲမြို့ငွေခွန်တော်ဆက်ကုလားမကျွန်း နေငမှန်၊ ငအောသူ၊ ကျောက်နီ မော်ကျွန်း နေငရှမှာငထွန်း ညီတို့ကအစီရင်ခံချက်ကို ထောက်၍ယမ်းပြဲမြို့ငွေ ခွန်တော်ကိုယမ်းပြဲမြို့အခွန်ဝန်ကတာဝတည်း သိမ်းရုံး၍ ရခိုင်မြို့အခွန်ဝန်နည်း ဆက်သွင်း စေသင့်ကြောင်း နှင့်စာဆက်သွင်းသည်မှာ ရခိုင်မြို့အခွန်ဝန်က ကောက် ဂိုး စား ဂိုး ရှိသမျှကိုထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း စာတမ်း စာမှတ်နှင့်ရှိခိုး သံတော် ဦး တင်သည်၊ ယမ်း ပြဲမြို့အခွန်ဝန်ကလည်း ရခိုင်မြို့အခွန်ဝန်နည်း ထုံး စံနှင့်သိ တော်မူသာ အောင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်စေ။

6 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၇ ရက် နေ့နား ခံကျော်စွာနော် ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

တောင်မြင့်တန်တားကြီး မြောက်ဇောင်း က လောကန် အောက်အင်း အတွင်း
7 August 1795
မိကျောင်း ပေါ်ရှိ ကြောင်းကို ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ ယခုနေ့
တန်တားကြီး ကယင်း နိုင်လုံ အောင်ဗိတ်ဆီး ၍ မိကျောင်းကို ရအောင် ကြော့
ဘမ်း ခဲ၊ ကျွံး တော်ရှိ မိကျောင်း ထွက်လွတ်သည်၊ ကျွံး တော်တွင်း ရှိသည်များ
ကိုလည်း အလျှင်အမြန်သိ တော်မူသာ အောင်စာသွင်း ။

6 August 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါခေါင်လပြည့် ကျော်၇ရက် နေ့နား ခါ ပြော့ကြီး မှူး
တွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ရေး မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့အစီရင်ခံချက်ကို ထောက်၍ မုတ္တမ ၃၂ မြို့ရှိ ဒဝယ်မြို့ရှိ ရေး နေရင်း လူတို့ကိုအထက်အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ရေး သို့ပြောင်း နေစေ၊ အမှုအကြီး ခန့်ထား ၍သိမ်း ရုံး ဒပေး အပ်မည်၊ ရေး မြို့စောင့်လက်နက်ကိုင်လူတို့မှာလည်း နှစ်လရှည်ကြာ၍အဝတ်ပုဆိုး နွမ်း ပါး သည်ကိုဆိုင်ရာမြို့ရွာသူကြီး တို့က ပုဆိုး အကျီဘိုး လူတကိုယ်လျှင် ငွေ ၁ ဒိစိ ပေး ပို့စေမည် ဝန်တို့က စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

6 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၇ ရက် နေ့ညနေ ၁း ခ ပြေ့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ဇေတဝန် ဆောင် တော်ထား ဘုရား ကျောင်း ပြဿဒ်မှာ ကြေး ပြဿဒ်လုပ်၍ ထား စေ၊ ဘုရား ကျောင်း ဟောင်း ပြဿဒ်ကိုသိမ်း၍ ဝေါ်တိုက် တော်တွင်ထား စေ၊ မင်း ကွန်း သို့ထွက်စံ တော် မူသည့်ကာလ ကောင်း မွန် အောင် ဆောင်ယူခဲ့ စေ၊ နောင် တော်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်သွဲ့သည့် ၄၀၊ ၅၀ ဈေး သောက် ဟောင်း လှူတို့ကိုသာ ၄၀၊ ၅၀အစုဖြစ် စေ၊ စာရင်း ဟောင်း ကိုကုန်စင် အောင်သိမ်း၊ ရွှေနန်း တော်အ ဆောင် တော် များ မှာအမိုး အင်္ဂ တော်ကိုထုံး ပွတ် စေ၊ မင်း ကွန်း စေတီ တော်အ ရှေ့မျက်နှာ ထောင့်ခြ သေ့ယိုယွင်း သည်ကို ကောင်း မွန် အောင် သိမ်း စေ၊ မိ ကျောင်း ကိုကုံး တော်သို့သွင်း ထား မြဲသွင်း ထား စေ။

8 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ခစ မြောင်မှူး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အမြင့်မြို့ကျေး မွန်ချို့ရွာမှာ (သက္ကရာဇ်၁၁) ၄၅ ခုနှစ်စာရင်း တော်ဝင်တ 1783
ဆိပ်ရသူကြီး ငအောင်သော၊ စာရင်း တော်ဝင်သား ငညိုကိုအဘ ငအောင်တံဆိပ်
ကိုလဲ၍ စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း သူကြီး မြေတိုင်တံဆိပ်စာ ပေး အပ်ကြီး စိုး စေမည်၊
ဝန်တို့တစာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

9 August 1795

သက္ကရာဇ်၁၁၅၇ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ နှ ၁း ခ ဇေယ နေ ၁ ရ ထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဟံသာဝတီ၊ ရန်ကုန်၊ မုတ္တမ၊ မြိတ်၊ ဒဝယ်မြို့မှစ၍အရပ်ရပ်မြို့ရွာမှာမြို့ဝန်အရာရှိတို့ကစစ်ကဲနား ခံမြို့စာရေး အရာအထူး ခန့်ထား ကြောင်း ကို ရွှေနားတော်ကြား တော်မူရသည်၊ အမိန့်တော်နှင့်အရာအထူး မခန့်မထား သည်ကိုအငေး မြို့ရွာများ မှာအရာအထူး မတက်မခန့်စေနှင့်၊ ရန်ကုန်မြို့တွင်တိုက်စားတွင်ဦး ရန်သည်များ မှာခမည်း တော်ဘုရား အမိန့်တော်အတိုင်း တိုက်စား ကို ၃စုစု၍အ ကေါက်ဝန် ၁စု၊ ရာပြတ် ၁စု၊ တိုက်စိုး တိုက်စာ ရေး ၁စုတွင်ငှ်ကို ၅စုစု၍အ ကောက်ဝန် ၂စု၊ ၃စုမှာရာပြတ်၊ တိုက်စိုး တိုက်စာ ရေး တို့အညီအမျှ ဝေစားကြစေ၊ ရဲခေါင်သူရိန်အစား ပုံ့ချိုသီရိကို ရန်ကုန်မြို့ရတနာဘုံတိုက်စာရေး ခန့်၊ ရဲခေါင်သူရိန်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာ စေ၊ အ(နောက်)ဘက်တိုက်အငင်ကန့် ကောရွာနှင့်မင်း ရွာနယ် မြေမှုမှာ(သက္ကရာဇ် ၁၁)၄၅ခု စစ်တမ်း စာ 1783
ထွက်သည့်အတိုင်း မြစ်သား အနောက်ဘက်ကိုမင်း ရွာနယ်ဖြစ်စေ၊ မြစ်သား အရှေ့ဘက်ကိုကန့် ကောနယ်ဖြစ်စေ၊ လူမှာလည်း ရွှေတိုက်စာရင်း ထွက်ရှိသည့်အတိုင်း ထမ်းရွက်စေ၊ မင်း ရွာနယ်တွင်း ဝင် နေကပ္ပား အပေါ်ဝန်အ ကောက်အစား အခွန်အတုတ် မြေမှုရေမှုကိုပယ်ရှင်နယ်ရှင်မင်း ရွာသူကြီး ကစီရင် စေ။

9 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ နား ခံကျော်စွာနော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မုတ္တမမြို့မှာ နေ မျိုး ရာဇသင်္ကြန်ကိုမြို့ဝန်ခန့်၊ သီရိနန္ဒမိတ် ကျော်ထင်အစား လက်ယာ ကျော်ထင်ကိုစစ်ကဲ၊ ရွှေ တောင်သီရိ ကျော်စွာအစား ရဲစက် ကျော် ခေါင်ကိုနား ခံ၊ သီရိ ဝေ ဃော်အစား ဇေယ ကျော်ထင်ကိုမြို့စာ ရေး ခန့်၊ င ရွှေဦး ကြီး ၊ င ရွှေဦး ငယ်၊ င မြတ်သာ၊ ငကန်တို့ကိုမြို့စာ ရေး အရာကနှုတ်၊ အထရုံမြို့မှာနတ်တင်လှသူကိုမြို့စား ၊ တင်လိုင်မြို့မှာ ရဲ ဖွား ရဲလှ ကျော်ကိုမြို့စား ၊ ဝါခရုမြို့မှာ ပုံ့ချိရဲ (လှ)ကျော်ကိုမြို့စား ၊ လမှိုင်း မြို့မှာ ရဲလှ ကျော် ခေါင်ကိုမြို့စား ၊ မော်လမြိုင်မြို့မှာသီယ ကျော်ကိုမြို့စား ၊ ဝင် ယော်မြို့မှာ ပုံ့ချိရဲ ခေါင် ကျော်ကိုမြို့စား ၊ ---မြို့မှာသူရိန် ဝေရ ကျော်ထင်ကိုမြို့စား ၊ ဇယာမြို့မှာတမန်သာရကိုမြို့စား ခန့်၊ မြို့စား ရှိသည့်မြို့ရွာ များ ကိုမြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကမစီရင်စေနှင့်၊ မြို့စား မရှိလွတ်လပ်သည့်မြို့ရွာ များ ကိုသာမြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကစီရင်စေ၊ မုတ္တမမြို့စောင့်တပ်မှူး နတ်ရန် အောင်အုပ်သည့်တပ်မှာ ငနုကိုတပ် မှူး ခန့်။

10 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါ ခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ခစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဟိုင်း ဘက်မြို့သူကြီး တွတ်ကိုလုလင်သောပုံ၊ ငရွှေလေး တို့ ဂေါ်ချသည်တွင် ငွေ ၁၅ဝ တရုပ်၊ ၁၅ဝတရုပ်၊ မြင်း ၂၊ ဒေါင် ၁ ပေး ရသည်များ သည်မြို့သူကြီး အစစ်ခံချက် အတိုင်း အဝတ်ပဏ္ဏာအင်စား ပေး သည်မှန်မည်လုလင်တို့အစစ်ခံချက်အတိုင်း မြင်း နွားတို့မှာ မြို့သူကြီး ခံယူသည့် ငွေအတွက်သွင်း ပေး သည်မှန်မည်မမှန်မည်ကို ၂ ဦး (ဒိုင်ခံ ၂ ချုပ်နှင့် ရေပြိုင်စေ။

10 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လဆုတ် ၁၁ ရက် နေ့နံ ခံစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။ (တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေမှု)

သင်္ဘောသူကြီး အာတာဝက်မှာအထက်အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ကုန်လှေ ၃ စင်းနှင့် မယား သား သမီး ကြေး ကျွန်တို့ကိုတင် ဆောင်၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်စုန်ဆန် သွား လာ ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ် စေ၊ မြစ်စဉ်တ လျှောက်ကင်း ရွာ များ ကင်း ကြေး ကင်း ငွေအ ဘောက်အစား စစ်ဝတ် ကြောဝတ်ပန္နာလက် ဆောင်မ တောက်မခံ စေနှင့်။

10 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ခံဇေယ နေဘွဲ့ရ ထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ပုဂံမြို့ပင်း တလဲမြို့မှာဘုရားကြီး ကံကျွေး ၊ တုံး သုတ်၊ သင်း ခုတ်မခန့်မထား စေနှင့်၊ ပြည်မြို့ တောင်ငူမြို့လည်း လွှတ်စေ၊ ရွှေမြို့တော် ရွှေကျုံး တော်မြှားကို ရေသွင်း ပြွန် ပြောင်း မကောင်း ယိုယွင်းသည်ကို ရေစီး ရေလာမှန်အောင် ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်စေ၊ ကုန်ဝင်ရန်စရိတ်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

11 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မြွေ့ခက်ဘက်တိုက်ဝန်ကိုချမ်းသာပေး တော်မူသည်၊ အကျည်းကလွတ်၍ ဝင်ထွက်မြဲ ဝင်ထွက်ထမ်းရွက်စေ။

11 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ညနား ခ ပြော့ကြီးမှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

11 August 1795

မြေနန်း တော် အောင် မြေနန်း တော် မြောက်ပုံထား သည့်အုပ်စုတွင် ၂ ပိုင်း ကျိုး ၃ ပိုင်း ကျိုး ကို ရွေး၍ ပွဲ တော်အိမ်ဝန်း ကျင်တန်း များ မှာလုပ် စေ။

11 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှူး တွင် ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ၄ ပ မှု)

ရတနာကမှတ်ဆင်ဖြူတော်တင်း ကုတ်မှာဆင်ဖြူတော်လည်ဘက်ရှည်တိုင် နောက်
တိုင်မနိုင်မလုံဖြစ်သည်၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၆ ခုနှစ်အမိန့်တော်ထွက်နှင့်လုပ် 1784
ဆောင်သည့်သစ်ကိုသွင်း၍ အလျှင်ပြီး ပြေ အောင်လုပ် ဆောင် စေ။

11 August 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနှစ်ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့ညနား ခံ ဇေယ နော်ရ
ထာတွင်ပြန်။

(မြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေ မူ)

လှိုင်း တက်မြို့သူကြီး ငတုတ်ကိုလုလင်ငသာပန်း ၊ ငရွှေလေး တို့ ခေါ်ချသည့်ဆင့် ငွေ ၁၅ ဝိတရုပ် ၅ ဝိတရုပ်ပြင် ၂ စေခင်၁၊ ပေး ရသည်များ သည်မြို့သူကြီး အစစ်ခံချက်အတိုင်း ဝတ်ပဏ္ဏာအင်စား ပေး သည် မည်သည့်လုလင်[illegible]စစ်ခံချက်အတိုင်း မြင်းစုသား တို့မှာမြို့သူကြီး ခံယူသည့် ငွေအထွက်သွင်း ပေး သည်မှန်မည်မမှန်မည်ကို ၂ ဦး အချုပ်နှင့် ရေပြိုင်စေ၊ အရပ်ရပ်အဝေး မြို့ရွာများ သို့ ခေါ်ရန်ချရန်ရှိလျှင် ဝန်ထောက်စာရေး ကြီး တို့က ဝန်တို့မှာအစီရင်မခံသည်ကိုအလျှောက်မခေါ်ချ စေနှင့်၊ ဝန်တို့ကိုအစီရင်ခံ၍ ခေါ်ချစေ၊ ဝန်တို့အသိ ခေါ်ချသည်ကိုမလိုက်မလာ နေလျှင်ငါးရွှေနား တော်မကြား စေနှင့်၊ မလိုက်မလာ နေသူတို့ကိုအဆုံး စီရင်၊ ထောင်တန်း အကျဉ်း ထား သင့်သည့်လူတို့မှာလည်း ဝန်တို့ကိုဝန်ထောက်စာရေး ကြီး တို့ကအစီရင်ခံမှာထား စေ၊ ဝန်တို့မသိထည်ကိုဝန်ထောက်စာရေး ကြီး တို့ အလျှောက်ထန်း ထောင်အကျဉ်း မထား စေနှင့်။

12 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့ [illegible] မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

အောင်ပင်လယ်လမိုင်း အစုသား တို့ကို နော်ရထာ ကျော် ခေါင်ကိုအပ်၍အုပ်ချုပ် ထိန်း သိမ်း စီရင် စေ၊ ကျော်စည် ဝန် နေမျိုး ကာမဏိကမအုပ်မချုပ်မစီရင် စေ နှင့်၊ အောင်ပင်လယ်နန်း တော်ဂု၊ နန်းတော်သင့်ရာအရပ်တွင် နော်ရထာ ကျော် ခေါင် ကိုအိမ် ဆောက်၍ နေ စေ၊ ရုံး ဆောက်၍လည်း စီရင် စေ။

14 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာ နော်ရထာ တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)၊

စစ်ကိုင်း မြို့အစီရင်မြို့သူကြီး တို့တဘမ်း မိသည့်သူခိုး လူဆိုး ငရွှေထွန်း ၊ ငပေတို့သည်အကြိမ်ကြိမ်ခိုး ယူသည့်လူဆိုး လူသွမ်း ပြည်ဆူး ပြည်ညှောင့်ဖြစ်သည်၊ စစ်ကိုင်း မြို့အုပ်မြို့အစီရင်တို့ကိုအပ်၍ စစ်ကိုင်း မြို့မှာ စီရင် စေ၊ သင်း တို့စစ်ချက်ထွက်ချက်ကိုလည်း လွှတ်မှာတင် စေ၊ ငရွှေထွန်း ၊ ငပေတို့ကအပေါင်း အဘော်ဖြစ် ကြောင်း နှင့်စစ်ချက် ဝင်သူတို့ကိုသက်ဆိုင်ရာတိုက်ဝန်တိုက်စာရေး မြို့စား ရွာစား တို့က တွေ့မိအောင်ဘမ်း စေ။

15 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့ နား ခံ ဇေယ နော်ရ ထာ ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

ဟံသာဝတီမြို့အခွန်ဝန်သီရိဇေတရဝ် ကျော်ကိုတကောင်း ပိတ်လက်ဘက်အိုး အဝန်း မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက် ၅၊ သံပုရာ ခွဲရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲဆက်ပါးကါ ရွှေဇာဝါ ပိန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်အိမ် မြွောင်ရင်ပတ်ကွင်း ၊ ရွှေဇာဝါက တောင် ရွှေ ရေး ၊ စာမရိုရပ်ပန်း ခက်ကိုက်အနား သံငှ ရွှေပိန်း ၊ ဦး ခက်ယိပ် ဆောင်း မြီးဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်သနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ၍သွင်း ။

15 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့နာ ခစ မြောင်မျှုး ကို ခေါ်၍ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ကလကတ္တား မြို့လက်ဆောင်တော်များ နှင့်အဆက်အသ ရောက်သည့်သံတို့ကိုသက္ကရာဇ်
30 August 1795
၁၁၅၇ ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့လက်ဆောင်တော်များ ကို မြနန်း
တော်သို့ထွက်စံ တော်မူ၍အဆက်အသခံ တော်မူမည်။ စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ
အောင်စီရင်။ ကုလားသံတို့ဆက်သည့် နေ့ကိုလည်း တရုပ်သံတို့ကိုဆက် စေ။
19 August 1795
သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခ ဇေယ နော်ရ
ထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

19 August 1795

နော်ရထာကျော်ခေါင်ကို ခြေခြင်း ၂ ရုံနှင့်အာဏာတော်ပေး အပ်၍ အောင်ပင်လယ်ရုံး မှာနေစေ၊ အောင်ပင်လယ်သို့ ပြောင်း နေစေအမိန့်တော်နှင့် ပြောင်း ရသည့်လမိုင်း ကျေးရွာအစုသားတို့ ကို နော်ရထာကျော်ခေါင်ကကုန်စင် အောင်သိမ်း စေ၊ ကျေးရွာမှာတအိမ်တ ယောက်မျှမကြွင်း မကျန်စေနှင့်။

19 August 1795

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၆ ရက်နေ့ နံ ၁း ခ ဇေယ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ထုန်း ကြွယ်ပေမှ)

ရွှေကျင်၊ ဖြူး လမ်း၊ စက်ထိပ်၊မည်ပိုင်၊ ဝင်ပြိုင်ကရင်ငါး ရပ်ရိုး ရာမှစစ်ချက် ထွက်ချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ ပုဏ္ဏသည်အကိုဖြစ်လျက်ညီပုဏ္ဏ ကျော်လက်သို့ ရောက်သည် မှာ မည်သည့်အကြောင်း(ကြောင့်) ရောက်သည်ကိုစိစစ်၍သွင်း၊ ပန်းတမ်း ခေါင်းငလှ နှင့်စိတ်တိပ် နော်၊ ဆော်ကာန်၊ စနွော်၊ ဂိုက်မာတို့ငါး ယောက်ကိုမြို့သစ်မင်းတွင် အင်း နှင့်လဲ၍ မြောက်ဘက်တိုက်အဝင် ပျော့ရွာ ညောင်ပင်ဝန်း နယ်တွင်သူကြီး ငအို မြို့တိုင်ငသာထွန်း ဦး တို့တိုင်နက်ထုံး အင်း အစွတ်အ ခြောက်၊ ပညာစန္ဒ ကျော် ခေါင်စုဂဂါဇရွှံ၊ ငစံ၊ ငတိန်ကွ၊ နတ်မူရို၊ ငသာရ၊ ငမြတ်ထွန်း ၊ ငညို၊ ငတော်ရာ၊ ငထွက်စရံ၊ ငဖြူ၊ ငခုံငယ်၊ ငဆင်အံ၊ ငကိုရိ၊ ငငံပ၊ ငကော် ရော်၊ ငလတ်နရာ၊ ဂဂါဇရွှံငယ်၊ ငကျော်ရတို့ကိုလူ ပေါင်း ၂၀ကို မြောက်ဘက်တိုက်အဝင် လှ တွေ့ရွာ နယ်တွင်သူကြီး ငကြာရိုး ၊ ငမြို့တိုင်၊ ငချက်ညိုတို့တိုင်နက်မင်း ကန်အင်း မုရင်း အင်း ၊ အင်း ကြီး အစွတ်အ ခြောက်ကိုသနား တော်မူသည်။

19 August 1795

သ(ဏ္ဍရာဇ်) ၁၁၅၇ခု တော်သလင်း လဆန်း ၆ရက် နေ့နာ: ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှ)

(19 August 1795)

ရွှေဝင်း ထမ်း သိန္နီဒိုင်း ရန်တပို ခေါင်း ဂိုး ခံ တော ခေါင်း ဂိုး မှုမှာအထက် (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၆ ခုနှစ်အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း မညီ၊ ခံ တော ခေါင်း ဂိုး (1784) ကျော်ထင်ဂါမဏိသား ငသာသို့ငကုလား ကလွှတ်မှာလွှဲအပ် ကြောင်း ကို ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်၊ ခံ တော တဂိုး ရန်တပိုတဂိုး ဖြစ်စေ။

(19 August 1795)

(သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံ ကျော်စွာ နော်ရထာ ထွင်ပြန်)

(မမြိုဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်ဆင်ဖြူများ ရှင်
လက်နက်စကြာ သခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်၊
ရှေး ရှေး သောကိုယ်အဖြစ်ဦးဖြည့်ကျင့်ဆည်း ပူး တော်မူ သောကုသိုလ်ကံ တော်
ကြောင့်ယခုဘဝမြတ် သော မင်း အဖြစ်သို့ ရောက် တော်မူလျှင် ဘေး လောင်း တော်
စကြာမဏ္ဍာတ်မင်း မြတ်မင်း တောင်း တို့ဘိသိက်ခံသည့်ထုံး စံသက် သေရှိသည်အတိုင်း
မုဒ္ဓါဘိသိက်ကိုငါး ကြိမ် မြောက်စင်ခံ တော်မူသည်၊ မင်း တို့ကျင့်အပ် သော ရာဇဓမ်
တရား အ ပေါင်း ကိုလည်း မ ဖောင်း မမှား စေရကျင့် ဆောင် တော်မူသည်၊
သဗ္ဗညုဘုရား ဟောကြား တော်မူအပ် သောတရား ဒေသနာများ ရွာယိုယွင်း
သဖြင့်ရဟန်း ရှင်လူပြည်သူပြည်သား တို့အကျင့်သီလတိမ်း စောင်း သမျှကိုလည်း အ
နာဂတသုဿ ဒေသနာ ဗျာဒိတ် တော်နှင့်အညီကိုယ် တော်၏ ပင်ပန်း ခြင်း ကိုမငဲ့
နှစ်ပေါင်း များ စွာ မှန်ကန်ရာဖြစ် စေ ကြောင်း ကို ရွေနှလုံး တော်ထား လျက်
တရား သဖြင့် ဆွေး နွေး ပြောဆို တော်မူသည်၊ တရား အ ပေါင်း ကြောင့် မင်း
ဆက်တကာရခဲ စွာ သော ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း ကိုရ တော်မူခြင်း ၊ လက်နက်စကြာရတ
နာအ ပေါင်း ရွှေစက် တော် အောက်များ စွာ ရောက်ခြင်း ၊ ဘုန်း တော်ကြီး
လျှက်သက် တော်ရှည်ခြင်း စ သော များ မြတ် သောအကျိုး အ ပေါင်း နှင့်ပြည့်စုံ တော်
မူသည်၊ တိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး ဆိုသမျှ ပြည်သူခိုး ဓါး ပြလှုပ်စား ပေါက်စား ပြုသူတို့နှင့်
မကင်း ရာ၊ ဘုရား လက်တက်ရာဇဂြိုဟ်သာ ဝတ္ထိအစရှိ သောတိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး တို့
နှိုက်လည်း ခိုး သူခိုး သား အများ ပေါ ရှိ ကြောင်း ကိုဇါတ်နိပါတ်ကျမ်း ဂန်တို့နှိုက်
လာသည်၊ ရွှေပြည် ဆော်မှ စ၍ နိုင်ငံ တော်မြို့ပြ ကျေး ရွာ များ မှာလည်း တိုင်း ကါး
ပြည်ရွာကြီး ကျယ်များ ပြား သည်ဖြစ်၍တ ယောက်ဥစ္စာကိုတ ယောက်လုယ် ပေါက်ခိုး
မှက်ခြင်း နိုင့်ယက်စီး ဂဲမ တော်မသင့်ကျင့်ခြင်း အမှု ပေါ်ထွက်သည်၊ ပေါ်ထွက်
သမျှကိုလည်း မှန်ကန်ရာ စင် ဆေး ၍ ကိုယ်ကိုတိုက်သူကို ဒဏ်နှင့် လျော်စွာ ရာဇဝတ်
ကြောင်း ထုံး စံအတိုင်း သတ်တန်သူကိုသတ်ရသည်၊ ဖြတ်တန်သူကိုဖြတ်ရသည်၊ ထိုသို့ငွပ်
ညှပ်စီရင် တော်မူရခြင်း သည်လည်း လောကဓမ္မ စရိယပြည်သူတို့အကျိုး စီး ပွါး ကို ထော
တော်မူ၍ကွပ်ညှပ်စီရင် တော်မူရခြင်း ဖြစ်သည်၊ ရာဇဝတ်ထုံး စံစီရင်ရန်ထိုက်
သော်လည်း ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်နှင့်ဝပ် သော ရွှေ ငွေရတနာဘဏ္ဍာ တော်

18 March 1796

များ ကိုခိုး ယူဖျက်ဆီး သည့်အမှု ပေါ်ထွက်လျှင် ဇီဝိတဒါနအသက်အလှူကို ထောက် တော်မူ၍ ရာဇဝတ် တော်ကို ချမ်း သာ ပေး တော်မူမည်၊ ပြည်သူပြည်သား တို့ဥစ္စာကို လုယက်ခိုး ယူသည့်အမှု တဦး ကိုတဦး နိုင့်ထက် စီး ကဲ့ပြုကျင့်သည့်အမှု များ မှာ မူကား ငါကိုယ် တော်နှင့်စပ်သည့်အမှုကဲ့သို့ မဟုတ် ဒဏ်ထိုက်သူကို ဒဏ်နှင့် လျော်စွာ စီရင်သည် နှင့်အညီ စီရင်ရမည်၊ ဘုန်း တော်ကြီး ၍သက် တော်ရှည်သမျှကာလတို့နိုက် ငါအသျှင် ကေရာဇ်မင်း မြတ်အား ပြစ်မှား ကျူး လွန်သူတစုံတရာ ပေါ်ထွက်သည်ကို ရာဇ ဝတ် တော်အ လျောက် စီရင်ရမည်အမိန့် တော်ရှိလျှင် ရာဇဝတ် တော်ကို ချမ်း သာ စေသုတ်ပြန် တော်မူသည့်အမိန့် တော်ရှိ ကြောင်း ကိုဝန်ကြီး အတွင်း ဝန်ဝန် ထောက် တို့ ရွှေနား တော်ကြား လျှောက်ထား ရမည်၊ မှူး မတ်ဆိုသည့်အရာသည် ငါအသျှင်ဧ ကရာဇ်မင်း မြတ်အကျိုး စီး ပွါး တိုင်း သူပြည်သား တို့အကျိုး စီး ပွါး များ မြတ်မည့် အကြောင်း ကိုနှလုံး သွင်း အပ်သည်နှင့်အညီ နေ့ညည့်နှလုံး ထား ၍ဆင့်ဆို စီရင် စေ။

18 . March 1796

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုတန်ခူး လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ခ ဇေယ နော်ရထာ

5 April 1568

ထွင်ပြန်။

(သက္ကရာဇ် ၉၃၀ ပြည့်ကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ နေမိဿရပြန်အမိန့် တော်နှင့်တူသည်

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ တ၊ ၁၉၇၀၊ ပိုဒ် ၃၅၂ / ခ၊ စာ ၆၀ – ၁၊ သုဓိယ၊ မတ် ၁၉၃၃၊ စာ ၆၇ – ၈)

ဘုန်း တော်အလွှန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သောသခင်ဖြူမျှား သခင်အသျှင်ဘာဝရှင်မင်း
တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်၊ လေး ကျွန်း လုံး ကိုအစိုး ရ သောစကြာ
(ဆင်ဖြူ)
မင်း ဝယ်ရအပ် သောရတနာခုနစ်ပါး တွင်/ရတနာတဲ့သို့မြတ် သောရတနာဆင်
ဖြူဖြစ်၍ ပုဏ္ဏရိတဟူ သော ကျောက်စီ ရွှေဘွဲ့တံဆိပ်နာမံကိုတပ် တော်မူ၍အ ရွှေအရံ
ရွှေလှံ ၂၀၊ ရွှေဒိုင်း ၂၀၊ သေနတ် ၃၀၊ ဆင်ခြေသုံး မိုး နံ ရွှေလှံ ၂၀၊ စည်နီ
၅၊ တလိုင်း နှဲ ၂၊ ငွေခရာ ၁၊ ခရုသင်း ၁၊ ဒေါင်း မြီး ယပ် ၂၊ ထန်း ငှက်ယပ်
ဝန်း ဝိုး ရှည် ၂၊ ယပ်မား ၂၊ ငွေအင်ကြီး ၁၊ ငွေအိုး ပြစ်သုံး စုံ ၁၊ ငွေကလပ်
၁၊ ငွေလက်ခတ် ၁၊ ရွှေဖျား အင် ၁၊ ရွှေကျည် ၁၊ ငွေတပင် ၁၊ ရွှေအင် ၁၊ အ
နား ပဏ္ဏမြား အလယ်နဝရတ်စီ ရွှေအတိပြီး သော မျက်နှာတပ်၊ ရွှေအတိပြီး သေါ်
စွယ်ရွေး ၊ ကတီပါအတိပြီး သောလည်ခွံကြိုး ၃မွှာ၊ ကတ္တီပါအတိပြီး သော ဝမ်း ပတ်
ကြိုး မွှာ၊ ကတ္တီပါအတိပြီး သောမြီး ပြမ်း ကြိုး ၃မွှာ၊ ရွှေသျှောင်ရွက်၊ ရွှေကွန်
ချာ၊ ရွှေဘောင်၊ ရွှေကြယ်တပ်ကြိုး က၊ ရွှေအတိပြီး သေါ်ကျောက်စီနား ဆွဲ ဘောင်၊
က တော့၊ တမုတ်ကြိုး ခက်၍ ရွှေစည် ဘောင်၊ ရွှေယက် ဘောက်၊ သန္တာတို့ဖြင့်ချယ်
လှယ်လုပ် ဆောင် သောကွန်ချာ၊ ဆင်ချေထိုက်တိုင် ၁၀၂ ဒိနှင့်တကွအဘိုး အတိုင်း မ
သိထိုက် သော ဆောင်ကြီး ရွက်ကြီး တန်ဆာသနား တော်မူ၍ ရွှေနန်း တော်အတွင်း
ဘုံသုံး ဆင့်ရှိ သော ရွှေအတိမွှမ်း မံချယ်လှယ် သော စုလစ်မွှန်း ချွန်ဖြင့်ပြီး သော ရွှေ
တန် ဆောင်း နှင့်သနား ပြုစု တော်မူသည်၊ သို့ပြုစု တော်မူ ကြောင်း လည်း ငါအသျှင်
ဧကရာဇ်မင်း မြတ်အကျိုး တော်သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အ
ညွန့်အနွန့်ရှည်စွာသာသနာ တော်စီး ပွါး ပြည်သူလူရဟန်း တို့ ဒီပွါး များ မည်အ
ကြောင်း ၊ မိုး လေ ဖြောင့်မှန်စွာရွာ၍ပြည်ထဲ လေး မျက်နှာ ဝ ပြောသာယာ
ငြိမ်း ချမ်း မည်အ ကြောင်း ကိုရည်မှတ် တော်မူ၍အထူး သဖြင့် ချီး မြှင့်ပြုစု တော်မူ
သည်၊ ကျေး ဇူး တော်ကို ထောက်၍ငါ့အမှု တော်ကိုကုန်တွင် အောင်ထမ်း ရမည်။

7 August 1797

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၉ ခုဝါခေါင်လဆန်း ၁၅ရက် နေ့နား ခ ဇေယ နေ ဘုံရ
ထာတွင်ပြန်။

(အမရပူရတင် မောင်ကြည်ပုရပိုက်မှ)

သကျင်သံ ရွာစား ကိုသနား တော်မူသည် ငဝင်း ၊ ငကြင် ၊ မိစံမြစ်တို့တိုင်နက် မြေနုကျွန်း ပေါ် မြေစွန် မြေရပ် ကြောင့်သကျင်သံ ရွာစား အကြီး စာရေး တို့ နှင့်ငမြာကြီး ရွာစား အကြီး စာ ရေး တို့ဆိုကြသည်တွင်ဖြတ်စာနှင့်အ သေအချာ ပြီး သည့်စကား ကိုအမှုသစ်ကဲ့သို့ ငန်တို့က စစ် ကြောပြန်သည်မှာအစစ်အ ကြော စင် ကြယ် ပေသည် ၊ နယ် မြေကိုပြီး ချက်ဖြတ်စာအတိုင်း သကျင်သံ ရွာစား က ရ စေ ၊ ပြီး သည်နယ် မြေအတွင်း ငမြာကြီး ရွာသူကြီး တို့က အခွန်အတုတ်ခံယူသည်မှန်သမျှ ငွေကို လည်း သကျင်သံ ရွာစား သို့ပြန် ပေး စေ ။

8 August 1797

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၉ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ခ ကျော်ရွာ နော်ရထာတွင်ပြန် ။

(အမရပူရတင် မောင်ကြည်ပုရပိုက်မှ)

ကောင်း မှုတော်ဆင်ဖြူတက်ဘုရား ထွင် ဘေး မဲ့ပေး တော်မူသည့်နယ်နိမိတ်အ
ပိုင်း အခြား အရှေ့တောင် တောင့်မြစ်ဆိပ်နွား လား ဥသဘ ခြေရာ၊ ယင်း
ကအနောက်ကိုကျွန်း ဘိုပင်၊ ယင်း ကအနောက်ကိုမင်း လမ်း ကုန်း ခင်တည်ပင်၊
ယင်း ကအနောက်ကို ချောင်း အရှေ့ဘက် တောင်ပလု၊ ယင်း ကအနောက်ကို
ချောင်း အရှေ့ဘက် တောင်စွန် တောင်ထိပ်၊ ယင်း ကအနောက်ကို တောင်ရိုး
တောင်ထိပ်သန်း ပင်၊ ယင်း က မြောက်ကို တောင်ရိုး ထိပ်ဒဟဝ်ပင်၊ ယင်း က
မြောက်ကို တောင်ထိပ်ကျွား မန်ကျည်း ပင် ကျောက်စု၊ ယင်း ကအ ရှေ့မြောက်ကို
သဲပုတ်လမ်း ခွ တောင်ထိပ်မန်ကျည်း ပင်၊ ယင်း ကအ ရှေ့ကိုဘုရား လေး ဆူတွင်
မြောက်စွန်ဘုရား ၊ ချင်း တောင်ဖျား ၊ ယင်း ကအ ရှေ့ကိုရွာအနောက်နား
ဘုရား ရှေ့တံတိုင်း ပြင်နား ၊ ယင်း က တောင်ကိုဖိုးသာ ကျောင်း ရွာဘုရား တံ
တိုင်း အရှေ့နား ၊ ယင်း က တောင်ကိုစည်း ခုံ ဘုရား စေတင်း တန်း ရှေ့ခြ သို့
ဦး ၊ ယင်း က တောင်ကိုရွာ တောင် ကျောင်း မြောက်လမ်း မြောက်နား ၊ ယင်း
ကအ ရှေ့ကို ညောင်ပင်ကြီး အရှေ့တောင် ခြေရင်း မြောက်၊ ယင်း ကအ ရှေ့ကိုမြစ်
ဘိဝ်ကမ်း ဆိုက်၊ ယင်း က တောင်ကို ကျောက်အိုမကြီး နတ်ကွန်း စင်ကိုလက်ထွင်းယား
၍ နွား လား ဥသဘ ခြေရာ နိမိတ်သစ်စည်း ဝါး စည်း ကျောက်စု ကျောက်ပုံ မှတ်
သား သည့်အတိုင်း ကျောက်တိုင် ကောင်း မွန်နိုင်ခန့် အောင်အကြီး အကြပ်ခန့်ထား
၍ စိုက် ဆောက် စေ၊ တွင်း သင်း ငနိမဟာ စည်သူဆက်သွင်း သည့်ဆင်ဖြူတက်ဘုရား
ကျောက်စာထိုး မှတ်ရန် ကျောက်ကိုလည်း ထု ပုတ် စေ ကောက်အတိုင်း အထွာကို ပေး ၍
ထုလုပ် ရေး သား ပြီး လျှင်ကူနှင့် ကောင်း မွန် အောင်ထား စေ။

10 August. 1797

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၉ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ညနေ ခ စ မြောင်
မှုး ထွင်ပြန်။

(အမရပူရတင်မောင်ကြည် ပုရပိုက်မှ)

သာသနာ တော် ေ'ုး တိုင်း ရေး ပြည် ရေး မှုကို ဝန်ကြီး အတွင်း ဝန်မှူး တော် မတ် တော်ဆရာ တော်သံဃာ တော်တို့နှင့် ဆွေး နွေး တိုင်ပင် တော်မူသည်တွင် ဝန်ကြီး တို့ကိုအထင်အယူရှိသည်အတိုင်း ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ရမည်အကြိမ်ကြိမ်အ မေး တော်ရှိသည်ကို ရှုနိုး သံ တော်ဦး မထင်မ လျှောက်ဖြစ်သည်၊ သတိုး ထိရိမ ဟာဥဇနာ၊ နေမျိုး သခ်ယာတို့ကိုလွှတ်သို့မတက်စေနှင့်။

11 August 1797

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၉ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နာ ၁း ခ ကျော်ခွာ နော်ရထာတွင်ပြန်။

(အမရပူရတင် မောင်ကြည်ပုရပိုက်မှ)

သတိုး သီရိမဟာဥဇနာ၊ နေမျိုး သင်္ယာတို့ကိုအိမ်မှာမနေစေနှင့်၊ အိမ်က ဆင်း စေ၊ ဖေါင်း ဆလွယ်မှစ၍သနား တော်မူသည့်အစီး အနင်း အဆောင် အဆွတ်ကိုသိမ်း၍တိုက် တော်သို့သွင်း ။

12 August 1797

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၉ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့နာ၁း ခ ဗေယ နေ၁ ရထာတွင်ပြန်။

(အမရပူရတင် မောင်ကြည်ပုရပိုက်မှ)

သား တော်ပခန်း မင်း သား သတိုး မင်း ရဲ ကျော် ခေါင်၊ သမီး တော် ရွှေ ကုမင်း သမီး တို့ကို ဒေဝဒဟ ကောလိယ ကပိလဝတ်ပြည်ကြီး နှိုက်သကျသာကီဝင် မင်း တို့ဝယ်တဝေး မပြား သကဲ့သို့ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၉ ခုတပို့တွဲလပြည့် နေ့လက်ထပ် (31 January 1798) မင်္ဂလာ ဆောင် တော်မူမည်၊ ပုဂံမင်း [illegible]င်း ရွှေနန်း တို့ကိုထိမ်း မြား မင်္ဂလာ ဆောင် တော်မူသည့်နည်း စီရင်ရန် ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ အောင် စီရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၉ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၅ရက် (23 January 1798) နေ့ ညနေ ခ ပြေ ဘကြီး မှူး ထွင် ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဘုရား ကျွန်တော် အောက်မား ငန် ရွှေဘဝါး တော်မြတ် အောက်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ။ တောင်ငူမြို့ ကျေး ဆင်ဖြူတောင် တောကရဲပတိုင် လေးသင်း အောက်မား တော်များ နှင့် အောက်ငင်ခဲ့သည့်ဆင် တော်အတိုင်း ၄ ဒိ ကျော်အစွယ်ပြင် ပေါ ၅ခန့်ဆင် တော် ရွှေဘဝါး တော်မြတ် အောက် ရောက်ပါကြောင်း ကိုရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ။ လက္ခဏာကြည့်မြဲကြည့်စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၁ ခုနယုန်လဆန်း ၇ ရက် နေ့ ရေကြည့်နန်း တော်တွင် ပြန် ။ 10 May 1799

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဇေယသင်္ကြန်တို့ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်သည်ဘုရား ၊ ဆင်ဖြူတောင် တော်ကရဲပတိုင် လေး သင်း အောက်မား တော်များ နှင့် အောက်ငင်ခဲ့သည့်ဆင် တော်အတိုင်း ၄ ကျော်အစွယ် ၂ ခန့် ၃ [illegible]၊ ဆင် တော်ဦး ကင်း ပန်းကုန်း ရေခမိုး နား ဖြင့် ၂ တက်ကုံး ကိုယ် ရောက်လယ်ပင်း မင်း နေမြီး တူး မြီးသတ်မြီး ဝိုး မြီး တံသရက် စေ့မြီး သံ ခြေသည်း လက်သည်း စုံသည်၊ အသက် ၁၂ နှစ်ခန့်ရွေး ရည်ဆင် တော်ရဲ မည်ထင်ပါကြောင်း ကို ရွှေဘဝါး တော်မြတ် အောက်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်ပါသည်ဘုရား ၊ ပေါင်း လောင်း မြစ်နား မှာ ကြော့ဘမ်း ၍ ချည်မြဲ ချည် စေ ။

10 May 1799

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၁ ခုနယုန်လဆန်း ၇ ရက် နေ့ ရေကြည့်နန်း တော်တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

9 July 1798

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၀ ပြည့်နှစ် ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်နေ့တွင် ပုဏ္ဏားတစုတို့ခေါင်း မဟာရာဇိန္ဒဓမ္မ ရာဇဂုရုနှင့်သိရိကမ္ဗနတို့ကိုအမှူး ပြုလုပ် လျှောက်ထားကြရာ ကြေး ငွေကုန်ကျ ပေး ဆုံကြ၍ ဝါချုပ်ဝင်တစုတို့လိုက်လံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်ပုဏ္ဏား ဦး ဒေရက၊ သိရိဂုရု၊ မဟာရာဇိန္ဒဂုရု၊ ရာမကုမာရ၊ မဟာဂရုရာဇဂုရု၊ ရာမဒေဝ၊ မဟာဓမ္မဂုရု၊ ရာဇကုမာရ၊ စကြာဝတီ၊ မဟာဒေဝရာဇဂုရု၊ ဒုမာရာမိ၊ ရူပကုမာရ၊ ရူပဒုမာရာမိ၊ ရူပိစန္ဒရ၊ လက္ခဏ၊ ရှုနာရာမိ၊ မတာသုက္ခ၊ မုနိရာမိ၊ ကာနုရာမိ၊ သိဿုရာမိ၊ သုဒေဝ၊ လက္ခဏငယ်၊ သောမြရာမိ၊ ပေါရဏငယ်၊ ဒေါ်နီရာမိ၊ ရာမဂုပါလ၊ ဌာကုစ်ငယ်၊ မော်ကာလာ၊ ဟရံစန္ဒရ၊ သုစန္ဒရ၊ ကမ္ဗနရာမိ၊ ပေါရဏကြီး ၊ ရာမနာရာယကာတို့တစုလာ ရောက်၍ စည်း ရုံး ပြောဆိုကြသည်၊ မလာမရောက်အိမ်မှာကျန်ရှိသူတို့ကိုလည်း အိမ်သို့ပြန်လည် ရောက်မှညီညွတ်၍အမည်နာမနှင့်တကွစာချုပ်ဝင် စေရမည်ဆို၍ စာချုပ်ဝင်ပုဏ္ဏား တို့တစုစာချုပ်ထား သည့်ကာလစာစီအမိန့်တော်ရမင်း ရာဇသိရိ၊ စာရေး နေမောင်တော။

ဘိသိက် တော်ဆက်ပုဏ္ဏား သိရိဖြဟ္မာ၊ မော်ကာလာ၊ ဆတ္တာသည်မဟာတုပ်၊ စကြာဝတီ၊ ရနိုင်ညိုတို့သည်ဆတ္တာသည်မမိမြှတ်ပုံနှင့်ဘိသိက် တော်ဆက်ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား ခေါင်း မဟာရာဇိန္ဒဓမ္မရာဇ ုရုမသင့်မနေသည်ကိုမဟုတ်မမှန်ရှိခိုး သံ တော် ဦး တင်သည်၊ မဟာမုနိဘုရား ရှင်ကျွန်ပုဏ္ဏား တို့နှင့် ပေါင်း သူများ ဖြစ်သည်၊ ဓညဝတီမြို့မှာ မဟာမုနိဘုရား ကျွန်ပုဏ္ဏား တို့နှင့် ပေါင်း သည့်ပုဏ္ဏား တို့ကိုစလွယ် မတင်စေနှင့်၊ ချည်စလွယ်တို့ကိုသိမ်း ၍ မဟာရာဇိန္ဒဓမ္မရာဇဂုရုကိုအပ်၊ သနား တော်မူသည့်ဗောင်း စလွယ်ဘွဲ့ခရုသင်း တို့ကိုတိုက် တော်သို့သွင်း စေ၊ ဘိသိက် တော် (ဆက်) စာရင်း (မ) ပါသူတို့ကိုလည်း ဘိသိက် တော်မဆက်စေနှင့်။

ဓညဝတီမြို့ပါရင်း ကျွန်သီး တော်ပုဏ္ဏား ဒုမာရာမိ၊ လက္ခဏ၊ သောမြဒုဂါ၊ ရာမဒေဝ (တို့နှင့်) ပေါင်း တက်သည့်ဘိသိက် တော်ဆက်သိရိဖြဟ္မာ၊ မဟာတုတ်၊ မော်ကာလာ၊ နန္ဒရာမိ၊ ရှက္ခာရာမိ၊ အိမ်ရှေ့ဘိသိက် တော်ဆက်ရာဇကုမာရ၊ ရူပိရာမိ၊ ဖြဟ္မာဏပုဏ္ဏား ရူပိန္ဒရာမိ၊ ရူပကုမာရ၊ ရှက္ခာရာမိ၊ ဒုမာရာမိ၊ ဆတ္တာသည်မဟာတုတ်၊ စကြာဝတီတို့ကိုမဟာမုနိဘုရား ကျွန်သီး တော်အကြီး ကိုအပ်၊

21 June 1799

မဟာမုနိဘုရား မှာ ပြောင်း၍ နေစေ၊ ဓညဝတီမြို့မှာ မဟာမုနိဘုရားကို ပန်းတင်လှူရသည့်အတိုင်း ပန်းတင်လှူစေ၊ ဘုံလဝွင်း လည်း တီး မှုတ်စေ၊ ရခိုင် ငညိုကိုဆင်စာရိတ်မှာဖြည့်။

21 June 1799

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၁ ခု ပထမ ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့ ရေကြည့် စံနန်း တော် တွင်နား ခံ တော် ကျော်စွာ နော်ရထာပြန်။

(အောင်ငြိမ်း စု)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေ မြေအရှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် လက်နက်စကြာသခင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး အမိန့်တော်ရှိသည်၊ ငါကေရာဇ်မင်းမြတ်သည် ရှေး ရှေးသော ဘုရားလောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်သိရိ ဓမ္မာသောကအစရှိသော ရှေး ရှေးသော သာသနာပြုမင်းတို့ကဲ့သို့ သဗ္ဗညုဘုရားရှင်သာသနာ တော်ကိုပူဇော်ချီး မြှောက်ထိုက်လှသော ကြောင့်မြန်မာတိုင်းကြီး၌မင်း ကေရာဇ်အဖြစ်သို့ ရောက် တော်မူသည်၊ သာသနာ တော်ဆိုသည့်အရာသည် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြား တော်မူသောတရား ကျမ်း ဂန် ဖြောင့်မှန်မှဖြည့်ကျင့် ဆောင်ရွက် သောရဟန်း ရှင်လူတို့အယူအကျင့်မှန်မှ နိဗ္ဗာန်မဂ်ဖိုလ်လမ်း ပွင့်မည်၊ တရား မမှန် ဖောက်ပြန်ဘိကသာသနာ တော်ကိုမှီကုန် သောရဟန်း ရှင်လူတို့အကျင့်ပျက်ယွင်း၍ဆင်း ရဲ ပင်ပန်း ကြရာသည်၊ သို့ဖြစ်၍ဘုရား ရှင်သာသနာ တော်၌ရှည်ကြာစွာ သောကာလအာစရိယဝံသ မပြတ်ပညတ်ဆုံး မလျက် ဂါမဝါသီလဇ္ဇီပေသလအဖြစ်ဖြင့်လာ ရောက်ကုန် သောသံဃာ တော်ဆရာ တော်တို့ကိုလည်း ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါမြတ်ကုန် သောအရှင်ဥပါလိတို့နှင့်မခြား မနား လေ့စား ယုံမှတ် တော်မူသည် တော နေရှင်ဗုဒ္ဓါသ သာရသည် ပါတိမောက္ခ သောသီလကြီး လေးပါး တရား ကိုဂရုပြု လေဟန်နှင့်ဝိဒ္ဓါဝါဒီပြု၍သဗ္ဗညုဘုရား ရှင်သာသနာ တော်ကိုပျက်ရ အောင်ကျမ်း ဂန်ထွက် မဟုတ်ဘဲကိုကျမ်း ဂန်ထွက်ရှိ သောပါဠိပါဠိကိုရုံး စုရောင် ဆောင်၍စာစောင်ဝယ်ပြုလုပ်ပြီး လျှင်ဒါယကာတို့အား ပြန်ကြား ၍ ဂါမဝါသီအရှင်တို့အား ယိပါးပြောဆိုစေသည်၊ အလှူပေး ၍အ လေး အမြတ်ဆည်း ကပ် သောဒါယကာတို့အား သဒ္ဓါပျက်ပြား အောင်ပြုသည်ဟုကြား သိ တော်မူသည်၊ ထိုသို့ပြုခြင်း သည်သာသနာ တော်၏အညစ်အကြေး ဘေး ရန်ဆူး ညှောင့်သဖွယ်ဖြစ်၍ နှစ်လိုစုံမက်စွာသာသနာ တော်သို့သင်း ဝင် လေပြီး သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ဖျက်ဆီး သည်၊ သင်း မဝင် သေး သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ဟန့်တား သည်၊ ဒါယကာတို့အား လည်း မှောက်မှား စေသည်၊ ထို့ကြောင့်၎င်း ဗုဒ္ဓါသသာရ ရေး ပြု သောဂရုခမ္မဂန္ထိရမှတ်စုစာကိုပြန့်နှံ့ လေရာ သိမ်း ဖိုက်ရာမီး တိုက် စေ၊ ၎င်း ပုဂ္ဂိုလ်မှီရာ စုလဂ္ဂစာကိုလည်း တွေ့ရှိရာအရပ်၌မီး တိုက် စေ၊ ဗုဒ္ဓါသာရကိုမူကား အဝတ်ဖြူလဲ၍ နေမြို့ဌာနမှနှင်ထုတ် စေ။

6 July 1799

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၁ ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့ပြန်။

(မန္တလေး တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက် ပေအမှတ် ၆၅၀၇)

6 February 1800

6 February 1800

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၁ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁၃ ရက် ၅ နေ့ည ၄ ချက်မတီး မီတွင် လူတို့မှတ်ရာမှတ်ကြောင်း ဖြစ်သော နိုင်ငံတော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာတို့၏ ပယ်နယ်နိမိတ်အပိုင်း အခြား ကိုဆိုသော သမိုင်း စာကို ရေး တူး ၍ငြီး သည်၊ ရေး ရသောအကျိုး ကို အဏ္ဏရာဇော မေကဋ္ဌ ဗုဒ္ဓရူပံ သမံသိယာ၊ တဿာဟိ ဝဏ္ဏိ တော ပေါ်သောလိုကျွယ်ပိဋကတယံ ဟု သော်ပါဋ္ဌ တော်လာသည့်အတိုင်း ပြည့်စုံပါလို၏။

(သုတေသီ စါစု)

တကောင်းပြည်အကြောင်း ကား ကက္ကုသံဘုရား လက်ထက်တော် သံသ
ဟုတွင်၏၊ ဂေါဏာဂုဏ်ဘုရား လက်ထက်တော် ရဋ္ဌ ဟုတွင်၏၊ ကဿပဘုရား လက်ထက်
တော် သင်္ကဿ ဟုတွင်၏၊ ဂေါတမဘုရား လက်ထက်တော် တကောင်း ဟုတွင်၏၊ 484 BC
ဘုရားသခင်ပရိနိဗ္ဗာန်လွန်တော်မူသည့်နောက်အနှစ်ခြောက်ဆယ်ကါး တကေါင်း
မြို့ကိုသတိုး ဇမ္ဗူဒီပဓဇမင်းတည်ထောင်ပြုစုတော်မူသည်။

သရေခေတ္တရာပြည်အကြောင်း ကား ကက္ကုသံဘုရား လက်ထက်တော်
ဝဏ္ဏနပတိ ဟုတွင်၏၊ ဂေါဏာဂုဏ်ဘုရား လက်ထက်တော် ပုဏ္ဏဝတီ ဟုတွင်၏၊
ကဿပဘုရား လက်ထက်တော် ပုဏ္ဏ ဟုတွင်၏၊ ဂေါတမဘုရား လက်ထက်တော် 484 BC
သရေခေတ္တရာ ဟုတွင်၏၊ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်လွန်တော်မူသည်အနှစ်၆၀တွင်
တကောင်း မင်းဂိုး သား မဟာသမ္ဘဝ စူဠသမ္ဘဝညီနောင်နှစ်ဦးတို့ရှင်ရ
သေ့တူမ ဘေဒါရီနှင့်မဟာသမ္ဘဝသင့်နေသည့်နောက်စူဠသမ္ဘဝနှင့်သင့်နေ
၍ ပျူတစုကံယံတစုမြမ္မာတစုလူသုံး ရပ်နှင့်သကြား အင်းတွင်နေ၍ပျူရွာကိုအုပ်ချုပ် 443 BC
လျက်မင်းပြုသည်နှင့်ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်လွန်တော်မူသည်နောက်၁၀၁တွင်မဟာ
သမ္ဘဝ၊ စူဠသမ္ဘဝသား ဒွတ္တပေါင်မင်းကြီး သည်သူတော်သူမြတ်၅ယောက်တို့နှင့်
တိုင်ပင်၍အချင်းတယူဇနာအဝန်း၊ တံခါးကြီး ၃၂၊ တံခါး ငယ်၃၂နှင့်တကွရွှေ
မြို့တော်ရွှေနန်း တော်ကျုံး တော်သုံး ဌာနစ၍တည်ထောင်ပြုစုတော်မူသည်။

အရိမဒ္ဒနပုဂံမြို့အကြောင်း ကား ကက္ကုသံဘုရား လက်ထက် ပဏ္ဍုပဿ
ဟုတွင်၏၊ ဂေါဏာဂုဏ်ဘုရား လက်ထက်တော် တမကိတ္တိ ဟုတွင်၏၊ ကဿပဘုရား
လက်ထက်တော် တမ္ဗဒေသ ဟုတွင်၏၊ ဂေါတမဘုရား လက်ထက်တော် တမ္ဗဒီပ
ဟုတွင်၏၊ ဘုရားသခင်ပရိနိဗ္ဗာန်လွန်တော်မူသည်နောက်၊ သာသနာတော် AD 208
၇၅၂တွင်သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းသည်၁၉ရွာအား နှင့်ယုန်လွှတ်ကျွန်း နေ၍တည်ထောင်
ပြုစုတော်မူသည်၊ နောက် လောကနန္ဒာအရှေ့တွင်သီရိပစ္စယာမြို့သမုတ်၍တည်သည်၊ AD 950
နောက်သက္ကရာဇ်တို၃၁၂ခုတွင်သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း မှရှိသည်နောက်ပျူမင်း ထီမင်း
ပြုသည်၊ အရိမဒ္ဒနသမုတ်၍မြို့ထာဝန်း ၁၀၀၆ကိုတည်ထောင်ပြုစုတော်မူသည်၊
နောက်ပျဉ်ပြား မင်း နန်း တက်၍၃နှစ်ရှိမှအရိမဒ္ဒနကိုပုဂံဟုသမုတ်တော်
မူ၍မြို့ကိုထပ်လုပ်တည်ထောင်ပြုစုတော်မူသည်၊ နောက်ကွမ်ထမ်း ရာဇာလက်ထက်

နန်းမြို့ကျဉ်းသော်ကြောင့်အရှေ့မြောက်ထောင့်အရှေ့တောင်ထောင့်သုံးပွတ်ခါးကိုပြောင်း၍
နန်းမြို့ကြီးလည်းချဲ့၍တည်ထောင်ပြုစုတော်မူသည်။

1302
သက္ကရာဇ် ၆၆၄ ခုတွင်မြင်စိုင်းကိုတရုပ်တို့ကျရောက်သည်၊ ၎င်းသက္က 1304
ရာဇ် ၆၆၆ ခုမြင်စိုင်းမှာရာဇာသင်္ကြန်နန်းတည်၍စံသည်၊ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန် 30 January 1313
လွန်တော်မူသည်နေ့ကသာသနာတော် ၁ဂ၄ ခုနှစ်ကောဇာသက္ကရာဇ် ၆ရ၄ ခု
တပေါင်းလဆန်း ၅ ရက် ၃ နေ့ ဝိဇယပူရဟူသောပင်းယမြို့ကိုတစီးရှင်သီဟသူ
မင်းသည်ကုန်း ၉ ကုန်း၊ ကျင်း ၉ ကျင်း၊ အင်း ၉ အင်း၊ ပင် ၅ ပင်နှင့်တကွနတ်ကြီး ၅
ပါးဇွမကြီးပြုမကြီးအံမငြိုးမြင်းဖြူရှင်အောင်စွာသမုတ်ပြီးမှာ်မြို့တော်၊ နန်း
တော်၊ ကျုံး၊ ရွှေစည်းခုံ၊ ကူသစ်၊ ထောက်ရှည်ကန်၊ ကန်လှ၊ ခုနစ်ဌာနကိုတနေ့
ချင်းစ၍ပြီးမှာ်မြို့တာဝန်း ၁၄၀၀ ကိုတစီးရှင်သီဟသူမင်းတရားတည်ထောင်
ပြုစုတော်မူသည်၊ ဘုရားသခင်ပရိနိဗ္ဗာန်ယူတော်မူသည့်နေ့ကသာသနာတော် 29 January 1316
၁ဂ၅၉ ခုနှစ်ကောဇာသက္ကရာဇ် ၆ရရ ခုမှာပေါင်းလဆန်း ၆ ရက် ၅ နေ့တွင်ငါးစီးရှင်ညီ
တော်သမ်ယါစေါယွန်းမင်းသည်စစ်ကိုင်းအရပ်ဇေယျပူရသမုတ်တော်မူ၍မြို့တာဝန်းဂ၃၃
တာတခါးကြီး ငယ်ရတံခါးကိုတည်ဆောင်ပြုစုတော်မူသည်။

1479
သက္ကရာဇ် ၆၄၁ ခုတွင်တောင်ငူမြို့ကိုသဝန်ကြီးသဝန်ငယ်မင်း၊ မင်း 8 October 1510
ဆက် ၂၉ ဆက်ရှိမှာ်သက္ကရာဇ် ဂရ၂ ခုတန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ရရက် ၃ နေ့တွင်မ
ဟာသီရိဇေယျသူရမင်းသည်အရှေ့အနောက်တာ ရ၀၀၊ တောင်မြောက်တာ ၅၀၀
တံခါး ၂၀ နှင့်တကွတောင်ငူမြို့ကိုမဟာသီရိဇေယျသူရမင်းတည်ထောင်ပြုစုတော်မူ
သည်။

ရတနာပူရအင်းဝအကြောင်းထားကမ္ဘာဦးကပဒုမ္မစန္ဒသူရိယ
မင်းလက်ထက် ဧရာဝတီရဋ္ဌတမ္ဗဏိ ဟုတွင်၍ဝရုဏ္ဏမင်းလက်ထက်ပုရိဒနဟုတွင်
၏၊ ကကုသံဘုရားလက်ထက်သုနာပရန္တဟုတွင်၏ ဂေါဏာဂုဏ်ဘုရားလက်ထက်ကာမ April 1364
ဝစရပ်ဟုတွင်၏၊ ကဿပဘုရားလက်ထက်ဥဿဘဟုတွင်၏၊ ဂေါတမဘုရားလက်ထက် May 1364
တမ္ဗဒီပဟုတွင်၏၊ သက္ကရာဇ် ရ၂၆ ခုကဆုန်လစစ်ကိုင်းပျက်သည်၊ ၎င်းနယုံလပင်း June 1364
ယ ပျက်သည်၊ ၎င်းဝါဆိုလဥဇနာပြောင်နန်းတက်သည်၊ ၎င်းတော်သလင်း July 1364
လဥဇနာပြောင်ကိုနန်းချ၍စစ်ကိုင်း၊ ပင်းယ၊ အင်းဝသုံးပြည်ထောင်ကို

(6 February 1800)

26 January 1365
သတိုးမင်းဖျားအုပ်ချုပ်သည်။ ၎င်းသက္ကရာဇ် ၇၂၆ ခု တပေါင်းလဆန်း ၆ ရက် ၁ နေ့
တွင် ဝက်ချည်အင်း၊ အင်းပုလု၊ ကျည်အင်း၊ အင်းရွှေ၊ ကြာအင်း၊ အင်းနက်၊ အင်း ၅ အင်း
ကိုဖို့၍မြို့တာဝန်း ၁၃၀၀ တံခါး ၉ ရပ်နှင့်တကွအင်းဝသမုတ် တော်မူ၍သတိုးမင်းဖျား
1526
တည် ထောင်ပြုစု တော်မူသည်။ နောက်သက္ကရာဇ် ၈၈၈ ခုတွင် ရှမ်းဖျက်၍ ပျက်သည်။ ပျက်
4 July 1597
သည့် နောက်သက္ကရာဇ် ၉၅၉ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၂ ရက် ၂ နေ့တွင် ညောင်ရမ်းမင်းတ
ရားသည်အင်းဝရတနာပူရသမုတ် တော်မူ၍ ဥဋ္ဌာနခွဲ တော်မူပြီးလျှင်မြို့ကိုထပ်၍တည်
11 March 1752
ထောင်ပြုစု တော်မူသည်ကိုသက္ကရာဇ် ၁၁၁၃ ခု နှောင်းတကူး လဆန်း ၈ ရက် ၄ နေ့
ဟံသာဝတီမွန်သို့ကျ ရောက် သော ကြောင့်မွန်ဖျက်၍ ပျက်ပြန် လေသည့် နောက်ရတနာ
သိယ်ကုန်း ဘောင်မြို့တည်သာသနာ့ဒါယကာ တော်အလောင်း မင်း တရား ကြီး သား
တော်ဆင်ဖြူရှင်မင်း တရား သည်ရတနာသိယ်ကုန်း ဘောင်ပြည်မှာခမည်း တော်
အရိုက်အရာ နောင် တော်အရိုက်အရာဖြစ် သော ရွှေထီး ရွှေနန်း ကိုသိမ်း မြန်း အပ်
20 March 1766
စိုး တော်မူ၍ ၃ နှစ် စေ့လျှင်သက္ကရာဇ် ၁၁၂၇ ခု နှောင်းတကူးလဆန်း ၁၁ ရက် ၅ နေ့
ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားသည်အင်းဝမြို့ တော်ကိုအ ရှေ့ တောင်အ နောက်သုံး မျက်နှာကိုချဲ့၍
တံခါးကြီး ၁၄ ရပ်နှင့်တကွ ၄ ရပ် ဝါဆို တော်မူ သော ကျောင်းတိုက် ၁၄ ရပ်မြို့တာဝန်း
၂၄၄၃ တာကိုတည် ထောင်ပြုစု တော်မူ၍ စံ တော်မူသည်။

21 June 1753
သက္ကရာဇ် ၁၁၁၅ ခု ပထမဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့တွင်သာသနာ့ဒါယကာ
အလောင်း မင်း တရား ကြီး သည်ရတနာသိယ်ကုန်း ဘောင် ရွှေမြို့ တော်ကျုံး တော်
နတ်ကွန်း၊ ဗဟိုစင်၊ ရေတန် တော်၊ ရွှေချက်သို၊ ရွှေနန်း တော်ခုနစ်ဌာနကို
တနာဂိုတည်း စ၍အရှေ့အနောက်တာ ၁၁၀၀၊ တောင် မြောက်တာ ၁၀၀၀၊ တံခါး
ကြီး ၄၀၊ တံခါး ငယ် ၄၀ နှင့်တကွကျုံး အနက် ၁၅၊ အကျယ် ၂၅ တာ၊ ပြတန် ဆောင်း ဘုံ
ငါး ဆင့်နှင့်တကွတည် ထောင်ပြုစု တော်မူသည်။

7 October 1067
သက္ကရာဇ် ၄၂၉ ခုတန် ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၂ ရက် ၁ နေ့တွင် ပုဂံမြို့ကိုသိဂိ
ရာဇ်မင်း သည်ဗိုလ် ၄၀ နှင့်အမတ်ကိုအပ်ပြီး လျှင် ရွှေမြို့သမုတ် တော်မူ၍တည် ထောင်
12 March 1552
ပြုစု တော်မူသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၁၂ ခု နှောင်းတကူးလဆန်း ၆ ရက် ၅ နေ့တွင်ဘုရား
နောင် တော် ကျော်ထင် နော်ရထာသည်သမိန် ထောရာမကိုလုပ်ကြံ တော်မူ၍အ ရေး
တော်ပြီးလျှင် ၎င်းနှစ်ဥဿာပဲကူးမြို့ကိုဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်းတည် ထောင်ပြုစု တော်မူသည်။ ထို

(6 February 1800)

နှစ်ပင်ထီး နန်း ဖိုက် ဆောက်၍ စမ္ဗာယ် တော်မူသည်။ 1552

414 BC

သက္ကရာဇ်သာသနာ တော်၁၃၀ပြည့်တွင် ဒွတ္တ ပေါင်မင်း ကြီး သည်အ 414 BC
မတ်သုနာဂကိုအပ် တော်မူ၍ ၎င်း သက္ကရာဇ်တ ပေါင်း လဆန်း ၁၅ ရက်ဘ နေ့သို့ အဝင်ညည့်၂ချက်တီး ကျောင်တွင် ဗိုလ်၃၀၀နှင့်တည် ထောင်ပြုစု တော်မူသည်၊ မြို့ရပ် ရုံ၊ ထုံ၊ မြေဝင်မြို့မြစ် ၅၊ မြို့တာဝန်း ၁၆၀၀၊ တံခါး ၅ ပေါက်၊ ကျုံး အနက်အ တောင် ၂၀၊ အကျယ် ၂တာ နှင့်တကွဟည် ထောင်ပြုစု တော်မူသည်။

(သုတေသီ၏စု)

(မညဝတီမြို့အမှုဆောင်တို့တင်ရှိသည့်မြေတို့ကိုတဖြည်းဖြည်းမှပေးဆပ်) နိုင်ပါမည့် အကြောင်းနှင့်ရှိနိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်း မညဝတီမြို့သူကြီး တောင်းငယ် တွေသားသက်နံ့ ဝေမြို့မှုဆောင်တို့ ရေးယူသည့် ကြွေးမြေရပ်များကို ကြွေးရှင်မြေ ရှင်ဘို့ကအာပုအပြင်း အပ်နှံ၍မတောင်း မထုတ်စေနှင့်မှုဆိုး မဝန်ကဲ့သို့တဖြည်း ဖြည်းပေးဆပ်စေ၊ မညဝတီမြို့ကအခွန်တော်သင့်လူငယ်ဆက်သည်မှာလည်း မြို့ဝန် အခွန်ဝန်စစ်ကဲအရာရှိတို့ရှိနိုးသံတော်ဦးတင်ချက်ကိုထောက်၍လူငယ် ၂၂၅ ဆက် ရောက်သည့်အတိုင်းထိန်နှင့်စေ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုအခွန်တော်ထွက်ဆက်သည် (1801) ကာလပြေအောင်ဆက်စေ။

7 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုတန်ဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်နေ့ဝန်ထောက်နေ မျိုးသီရိဉာဉ်သူစာရေး ငမြတ်သာအား ကိုအပ်၍ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။
(မေမြို့ ဘုန်းကြွယ် ပေမှု)

ပဉ္စင်းလောင်းတော် ရှင်လောင်းတော်တို့ကို ရှေးအစဉ်ပထမပြန်မြဲအတိုင်း ပြန်စေရမည်၊ မည်သည့်ဆရာတော်မှာတပည့်မည်မျှပထမပြန်မည်သူရမည်ကိုမဟာဒါန်ဝန်ကဆရာတော်တို့ကို စေ့နှံ့အောင် လျှောက်၍ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်စေ၊ မေး မြန်း ပြန်ဆိုသည်မှာလည်း ညောင်ရမ်း ဆယ်ဆက်မင်း တို့လက်ထက် မေးမြဲပြန်မြဲအစဉ်ရှိသည့်အတိုင်း သာ မေး စေပြန် စေ။

8 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုတဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူ စာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့ စေသည်၊ မဟာဒါန်ဝန်တွင်လည်း ပြန်။

(မေမြို့ ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မိုင်း သက်မြို့တွင်လူက မွေး သည်ဆိုသည့် မျောက် လေး ခုတို့ မိုင်းသက်မြို့သို့ စောမယ် ရောက်လျှင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက်လာ စေ။

8 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူ၏ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ပသမပဉ္စင်း လောင်း တော်ရှင်လောင်း တော်တို့ကို ရွေး အစဉ်စာပြန်မြဲပြန် ဆို စေရမည်ဖြစ်၍ဆရာ တော်တို့မှာ မဟာ ဒါန်ဝန်ကို လျှောက် မေး စေလျှင်ကုကြီး တိုက်ဆရာတပည့်သာမဏေ၂ပါး ပဉ္စင်း လောင်း တော်စာပြန်မည်သူ့ရ ကြောင်း နှင့်မဟာ ဒါန်ဝန်ရှိ နိုး ယံ တော်ဦး တင်သည်၊ သာမဏေ၂ပါး ကိုသူ မဓွာ စရိပ် တွင်ပြန်မြဲပြန် စေ၊ ဆရာ တော်တို့ကိုလည်း မေး မြဲ မေး စေ၊ ပွဲသဘင်လည်း ခံ မြဲခံ စေ၊ စာပြန်ပြီး လျှင် ညောင်ရမ်းဆယ်ဆက် မင်း တို့လက်ထက် ဝိနည်း မှိုရ်ဆ ရာထား မြဲအတိုင်း ဝိနည်း ကိုပြန်ဆို စေ၍ ဝိနည်း ဆိုခန့်။

10 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့ဝန် ထောက်စာ ရေး ငမြတ်သာ အား တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

10 May 1801

နေ့ခေါ်ရက် ခေါ်အမှတ်အသား အသုံး အဆောင်များ ကို ရွေး အစဉ် ခေါ် ဝေါ မှတ်သား မြို့နန်း ဆရာနှင့် ဗေဒင်သမား တစုအစစ်ခံ ချက်ရှိသည့်အတိုင်း ခေါ် ဝေါ မှတ်သား သုံး ဆောင်ကြ စေအမိန့် တော်ပါသည်မှာ ဝန်တို့ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပြန်သည်ဖြစ်သည်အမိန့် တော်ကိုသိမ်း ။

10 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့ မင်း ကွန်း အရှေ့ ဘက် ဘောင် တော်ဆိပ်ငန်း တော်မှာနား ခံစ မြောင်များ သွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ကျိုင်း ရုံ ယည်ဝိဘွား မဟာဝုံ သေလွန်သည်ကျိုင်း ရုံမြို့စစ်ကဲ နေမျိုး လကိယာ ကျော်ထင်တဆယ့်နှစ်ပန္နား မြို့စား ဒေါဘယာမျိုး မဂ်တစုအစိုးရင်ခံ ချက်ကို ထောက်၍ အထက် ယည်ဝိဘွား သား ကြီး စော အည် ယည် ယေ၊ စော အေည် ယည်သား စောစံကို ယည်ဝိဘွား အရာဆင်မြင်း အစီး အနင်း အဆောင်အငွက်သနား တော်ခံ စေသင့် ကြောင်း နှင့်ဝန်တို့ကသွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

10 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့ညမင်း ထွန်းအရှေ့ဘက် ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်မှာနား ခံစမြောဝ်မျိုး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမှု)

မကျွေး ဆင်အစီရင်ဆင်မှူး တို့က တောင်ငူမြို့ကျေး ဇလော တောတွင် ကြော့ဘမ်း၍ ရသည့်ဆင်မ တော်သည်ထူး မြတ်သည့်ဆင်ဖြစ် ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်၊ ဆင်မ တော်ကိုအိမ်ရှေ့မင်း က လှေလှူခန့်ထား၍ ဆောင်ယူဆက်ပို့စေ။

11 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၅ ရက် နေ့ မင်း ထွန်း အရှေ့ဘက် ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်ငန် ထောက် နေမျိုး သိရိစည်သူ စာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

မကွေး မြို့ဆင်မှူး တို့က တောင်ငူမြို့ ကျေး လေ တောတွင် ကြွ့ဘမ်း ရသည့်ဆင် မတော်ကိုအမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း အလျင်အမြန်အိမ်ရှေ့မင်း က လှော်လှခန့်ထား၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက် ဆောင်ယူပို့ဆက် စေ၊ မြစ်စဉ်တလျှောက်မြို့ ကျေး ရွာ မှူး ကလည်း ဆင် တော် တောင်ကိုအသီး သီး လှော်လှနှင့်ဆွဲငင်လိုက်ပို့ကြ စေ၊ မကွေး မင်း သမီး ဝန်နေမျိုး ကျော်ထင်ကလည်း လှော်လှခန့်ထား၍အလျင်အမြန် ရောက် အောင်ကြိုယူ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့တွင် ငန်ထောက် 11 May 1801 နေမျိုး သီရိစည်သူ စာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့ စေသည်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ၄ပ မူ)

သိန္နီမြို့မှာ တုရင်သီရိသာရ၊ ဥဒိန် ကျော်ထင်တို့ကို စစ်ကဲအရာက နှုတ်၊ ဂန္ဓပန္နည်း လက်ဝဲစန္ဒသူတို့ကို သိန္နီမြို့စစ်ကဲခန့်၊ တုရင်သီရိသာရ၊ ဥဒိန် ကျော်ထင်တို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာစေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁ရက် နေ့ (12 May 1801) ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိ စည်သူ စာရေး ငမြတ်သာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြိုယ် ပေမူ)

12 May 1801

အနောက်ဘက်တိုက်အဝင်ဆီး ချိုင့်ရွာ နေ ကြေး ပေး ငယ်သား တို့နှင့်သူကြီး ငကြွက် တို့ကြေး ထွက်မှုစကား လင်္ဂတောရွာ နေ ကြေး ပေး ငယ်သား တို့နှင့်သူကြီး ငပသိ တို့ကြေး ထွက်မှုစကား ကို နေ့လအရှည်မပြီး မပြတ်နိုင်ရှိ ကြောင်း နှင့် ကြေး ပေး ငယ်သား တို့ကသံ တော်ဦး တင် ပေသည်၊ ဆီး ချိုင့်ရွာလင်္ဂတောရွာ ကြေး ထွက်မှု စကား ကို ကောက်ချက်လဘက်စား ချက်ရှိသည့်အတိုင်း ပြီး ပြတ်လွယ် အောင် စီရင်၊ စီရင်၍ပြီး လျှင်လည်း ပြီး ကြောင်းကို ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်လာ စေ၊ ဆီး ချိုင့်ရွာ ကြေး ပေး ငယ်သား တို့ လျှောက်ချက်တွင်သူခိုး ဆို၍ ခေါ်သည်ဂုံး သို့မအပ် ကြေး ငွေ လျှပ်ဖြတ် တောင်း ယူ ပေး ရသည့်အမှုကိုလွှတ် တော်မှာအစီရင်ခံလျှပ်မစစ်မကြော နေ ကြောင်း နှင့်ပါသည်၊ လျှပ်ဖြတ်သည်မှန်မမှန်ကိုစစ်၊ လျှပ်ဖြတ်သည်မှန်လျှင်လျှပ် ဖြတ်သူကိုအဆုံး စီရင်၊ လျှောက်ချက်အတိုင်း မမှန်လျှပ်ဖြတ်သည်အမှုမဟုတ်လျှင်လည်း မလျှပ်မဖြတ် ကြောင်း ကိုရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်လာ စေ၊ အမိန့် တော်ကိုအိမ်ရှေ့ မင်း သို့ပြန်၊ ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သူတို့ကိုလည်း အတွင်း ဝန်ကအိမ်ရှေ့မင်း သို့ ပို့၊ လွှတ် တော်ရုံး တော်ပြင်အိမ်ဝန်အိမ်မှစ၍အရပ်ရပ်စစ် ကြောစီရင်သမျှတ ရား စကား အရှုက်အတင်အမှုများ မှာလည်း (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခု) နယုန်လ 12 May 1801 ဆန်း ၁ ရက် ရောက်ပြီ၊ မိုး တွင်း ကာလလုပ်ချိန် ဆောင်ခါကိုရပ်ရွာပြန်သွား လုပ် ဆောင် စေရမည်၊ တရား ထုံး စံမှန်ရာပြီး ပြတ်လွယ် အောင်စစ် ကြောစီ ရင်၍ရပ်ရွာပြန်သွား ကြ စေ။

12 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁ ရက် နေ့အ ဆောင် တော်မြဲ ရှေ့ တောင်သိမ်ကိုအပ်၍အိမ်ရှေ့ တော်သို့ပို့ စေသည်။

(မေမြို့သုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ပြည်မင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊ ပုခန်း မင်း တို့ကတနင်္သာရီမြို့စောင့်အိမ်ခြေ ၅၀လျှင် ၁ ယောက်သင့်လက်နက်ကိုင်ပြည်မြို့က ၁၃၄၊ ပုဂံ ပင်းတလဲမြို့က ၁၀၀၊ ပုခန်းကြီး မြို့က ၅၉၊ ပေး ရမည်ဆိုင်ရာ ဝန်စာရေးကြီး တို့ကို မဆင့်မဆိုပြည်၊ ပုဂံ၊ ပင်း တလဲ၊ ပုခန်း မြို့များ မှာ အမှုး အကြီး လုလင်ခန့်ထား သိမ်း ခေါ်တောင်း ခံ သည်၊ ပြည်၊ ပုဂံ၊ ပင်း တလဲ၊ ပုခန်း မြို့များ မှာအိမ်ခြေ ၅၀လျှင်လက်နက်ကိုင် တ ယောက်သင့်မကပိုသာ၍ထွက်စံတော်မူရာ အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရှိ နေပါသည် အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ခန့်ခြေကက်တိုး၍ နောက် တော်ထွင်ပါလေပြီး သည်၊ တနင်္သာရီမြို့စောင့်မခန့်စေနှင့်၊ လွတ်စေ၊ နောက် ကိုခန့်ထား ရန်ရှိလျှင်လည်း မြို့ရွာ မှာအ လျောက်အလျား မခန့်မထား စေနှင့်၊ ဆိုင်ရာ ဝန်စာ ရေးကြီး တို့ကိုဆင့်ကဲခန့်ထား စေ။

14 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၃ ရက် နေ့ဝန် ထောက် နေမျိုး သိရိ စည်သူ စာရေး ငမြတ်သာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

15 May 1801

အမျိုးတော်မိသားအဘွား ဒေသလွှန်ရာမှသံ တော်ဆင့်သီရိနန္ဒ ကျော်အမိနည်း သကြိုဟ်စေ၊ မိသားကိုလည်း သွား၍သကြိုဟ်စေ၊ ဓညဝတီအခွန်ဝန် ရွှေတောင် သိန္ဒီ ဒေသလွှန်ရာမှကုလားတို့အယူကိုပယ်၍သမ္မာအယူကိုယူသူဖြစ်သည်၊ ပျည်အဘုံး ကမွှတ် ရွှေထည့်နှင့်သကြိုဟ်စေ၊ မှူးတော်မတ်တော်တို့လည်း ကြည့်ရှုလိုက်လံသကြိုဟ်စေ။

15 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၄ ရက်နေ့အသုံး ၈၁ ရေး လက်ဝဲဇော ယသူကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရွှေမြို့တော်မှာ တောင်ငူမင်း နှင့်ဝန်ကြီး နှစ် စောင့်နေစေ၊ အိမ်ရှေ့မင်း နှင့်ဝန်ကြီး နှစ် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာ၍ နေ့ခေါ်ရက်ခေါ် အမှတ်အသား မှုများ ကို လျှောက်ထား စေ။

15 . May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၄ ရက် နေ့နား ခစ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှူ)

ယင်း တော်မြို့ကျေး ဝရုံသူကြီး ၊ ကန္ဒီသူကြီး ၊ ရှား စောင်တောသူကြီး ၊ ပင်း မြှင်သူကြီး ၊ ကြွယ်တန်သူကြီး ၊ ဝါး ရင်း တုတ်သူကြီး ၊ တောထွင်း သူကြီး ၊ ဆား တေါင် သူကြီး ၊ သူကြီး ငယ်တစုတို့က ယင်း တော်မြို့စီရင်စု ကျေး ရွာ များ မှာ ငွေ ၁၀၀၀ ကျော်အကြီး ငရွှဲ ခံယူ သော ကြောင့် သူကြီး ငယ်တို့နှင့် မြို့သူကြီး ငကျော်စံလှ တဘက် ၊ အကြီး ငရွှဲ တဘက် ပြောဆို ထွက်စစ်ကြလျှင် မင်း မှု တော်မှာ ဝင် အောင် မသုံး မကုန် နိုင်ပါသည်ကို မြို့သူကြီး ငကျော်စံလှ ယောက်ဖ ငရွှဲနှင့်ပူး ပေါင်း ပြန်၍ ငွေ ၂၀၀ ပေး စေ စီရင်ချက်ကို ငကျော်စံလှ လဘက်လှမ်း စား လျှင် သူကြီး ငယ်တစုလှမ်း ယူ ရပါသည် ၊ ပြီး ချက်ဝင် ငွေ ၂၀၀ ကို အကြီး ငရွှဲ ငကျော်စံလှတို့ ခွဲခန့်လျှင် ငွေ ၃၀၀ ကျော် ပေး ချိန် ဆောင်ရွက် ရှိပါသည်ကို မငြိမ်း ပါ ရ ပေး ရ မည် တောင်း ပြန်ခဲ့ သည် အကြောင်း နှင့် ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်သည် ၊ ယင်း တော်မြို့သူကြီး ငယ်တို့ ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင် ချက် ဝင် ကြေး စကား ကို ဝန်တို့က စစ်ကြော၍ ထိုက်ရာ စီရင် ။

15 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခု နယုန်လဆန်း ၄ ရက် နေ့ ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိ စည်သူ စာရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့ စေ-ည် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဂျိုနိုင်ငံတော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ရွာများ မှာလယ်ယာများ ကိုနှစ်တိုင်း ယက်တိုး ပွါးလုပ် ဆောင်ကြရမည့်အကြောင်း နှင့်မြို့ဝန်စစ်ကဲမြို့ရွာသူကြီး တို့ကိုပြန်ဆိုမှာထား၍ စေ့နှံ့အောင်လုပ် ဆောင်ကြစေ၊ တရား စကား အရှက်အတင်မှုများ မှာလည်း ယခုလုပ်ချိန် ဆောင်ခါရောက်ပြီး ဖြစ်သည်၊ မတွေ့မဆိုကြစေနှင့်၊ မြို့ရွာပြန်သွား ကြစေ၊ လုပ်ချိန် ဆောင်ခါလွန်မှထိုက်ရာ ပြောဆိုကြစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၅ရက် နေ့ဝန် ထောက် နေမျိုး သီဂိ16 May 1801
စည်သူစာ ရေး ငမြတ်သာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ထုံး မှုး ငညီကထုံး အစုသား မြန်မာ၊ ကသည်း လူတို့ကို ခမည်း ဘော်ဘုရား လက်
ထက် တော်က ရွှေလက်ထက် တော်တိုင်အဘ ဘယသုရ မှုး ကြီး ခေါင်း အုပ်ကမ်း ရွက်
1798
ပါသည်၊ အဘ ဘယသုရ သေလွန်လျှင် (သက္ကရာဇ်၁၁) ၆၀ပြည့်စာရင်း တော်ဆက်
သွင်း၍လွှတ် တော်က ပေး အပ်သည့်စာချွန်နှင့်မှုး ကြီး ခေါင်း အုပ်ထမ်း ရွက်ပါ
1798
သည်၊ (သက္ကရာဇ်၁၁) ၆၀ပြည့်စာရင်း တော်ဆက်သွင်း ပါဝင်သည့်အတိုင်း အတ
အရာကိုဆက်ခံ မှုး ကြီး ခေါင်း အုပ်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်
သည်၊ အမှု တော်ကို ပြေကုန် အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်လျှင်ထုံး အစုသား မြန်မာ၊ က
သည်း လူတို့ကိုဘယသုရသား ငညီက မှုး ကြီး ခေါင်း အုပ်ထမ်း ရွက် စေ၊ ထုံး အစုသား
မြန်မာ၊ ကသည်း လူတို့ကိုလည်း တောင်ရင်း ဩနယ်တွင်မင်း ကွန်း တောင်း မှု
တော်လုပ်ရန်ထုံး ဘုတ်သည့်အရပ်တွင်ဘုတ်လုပ် လောက် အောင် နေ မြေတိုင်း၍ ပေး ။
17 May 1801
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၆ရက် နေ့အသုံး စာ ရေး လက်ဝဲဇော
ယျှသူကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ပို့စေသည်။
(မေမြိုဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

17 May 1801

နေ့ခေါ်ရက် ခေါ်အမှတ်အသား များ မှာညီညွတ်မှန်ကန် အောင်မတတ်နိုင်ကြဖြစ်သည်၊ ရှေးအစဉ် ခေါ် ဝေါ် မှတ်သား မြဲပြုကျွဒိန်အတိုင်း ခေါ် ဝေါ် မှတ်သား ကြ စေ။

17 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံစ မြောင်မှုး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

ပြက္ခဒိန်တွင် ၃၆၅၊ ၃၆၆၊ တော်တုလဲ၊ မာတုလဲရှိ ကြောင်း နှင့် ဗောဒင်သမား တို့အစဉ် ခေါ် ဝေါ်သုံး ဆောင်ကြသည်ကို ရေတွက်ဆင်ခြင်လျှင် ၃၆၆ မက ၃၆၀ အာ ရေအတွက်ရသည်၊ ၃၆၅၊ ၃၆၆ ခေါ် ဝေါ်သုံး ဆောင်သည်မှာလည်း ရှေး ဘေား လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်တို့လက်ထက်ကပင် ခေါ် ဝေါ်သုံး ဆောင်၍ လာသည်၊ သာသနာ ရေး သာသနာ မှုလည်း ဖြစ်သည်၊ ၃၆၅၊ ၃၆၆ ပွန်မည်၊ ၃၆၀ မှန်မည်ကိုဘတ်မှတ်သည့်အ လျှောက်စကား ကုန်စင် အောင် ရှေ့တော်တွင် လျှောက်ထား ပြောဆိုကြရ စေမည်၊ ခိုနန်ဆရာ၊ တိုင်ပြင်၊ ငဖျော်၊ ဂန္ဓိ၊ ငဝင်၊ ကေတု၊ ရွှေမြို့တော်ရှိ ဗေဒင်သမား တစုတို့နှင့် မြောက်ဘက်တိုက်ဝန်ကို ရွှေဘဝ်း တော် အောက်လာ စေ၊ ဆရာ တော်တစုက ဗေဒင်ကိုတတ်ကျွမ်း သူတို့ကိုလည်း ပင့်ခဲ့ စေ၊ အနီး အဝေး မြို့ရွာ များ တွင် ဗေဒင်တတ်ရှိသူတို့ကိုလည်း ခေါ် စေ။

19 May 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၈ ရက် နေ့ ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည် သူငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ ထောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

မြို့လပ်ဝန် နေမျိုး နန္ဒမိတ်သမီး သေလွန်ရာ မှာ ခါသာ ရွှေ မှော်ကြီနှင့်မြို့လပ်
ဝန်ကိုသွား ၍သဂြိုဟ် စေ၊ ယင်း ထော်မင်း သမီး အကြီး ဟောင်း ငရွှဲ မယား
မိမြွတ်နှင့်ယင်း တော်မြို့သူကြီး သူကြီး ငယ်တို့ ကြေး စကား မှာပြီး ချက်ဖြတ်စာတွင်
ငရွှဲသို့ မေး စေပါ ကြောင်း နှင့်မိမြွတ်က ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ပြန်သည်၊ ဖြတ်စာ
အတိုင်း ငရွှဲသို့ ပေး ရသည်မှန် အောင်ဆိုနိုင်လျှင်ဆို စေ၊ မဆိုနိုင်လျှင်မြို့သူကြီး ကို
ပေး ရသည်ဆို၍ မလွှတ် စေနှင့်၊ ဖြတ်စာ ငင် ငွေကိုသူကြီး ငယ်တို့က ငရွှဲ မယား မိ
မြွတ်ကို ပေး စေ၊ မြို့သူကြီး သို့ ပေး ရသည်ဆိုသည့် ကြေး ကိုမြို့သူကြီး သူကြီး ငယ်တို့အခြား
ဆို စေ၊ မိမြွတ်နှင့်ယင်း တော်မြို့သူကြီး သူကြီး ငယ်တို့ ကြေး စကား ကိုအမိန့် တော်ရင်း
အတိုင်း လွှတ်မှာအစစ်ခံကြ စေ၊ ရေသမင် လျှော် တော်ပဲ့နင်း ငနတ် ပေး တက်ခွဲ
တက်ကိုင်တစုတို့ကသာ ရ ဝေနယ်အတွင်း မြေအတွင်း အ ရှေ့ကိုဂျင်အင်း ၊ ထောင်ကို
မိလခတ် ချောင်း ၊ အ နောက်ကိုဧရာဝတီ၊ မြောက်ကိုကျိုး သေသနပ်ဝအင်း ၊ နယ်
လေး ရပ်အတွင်း လယ်ယာအင်း သောင်ကိုင်း ကျွန်း မြေရပ်များ သည်ဘိုး ဘခုတ်
ထွင်တီကျင်း ပိုင်ဆိုင်သည်ဖြစ်၍ ဝေဒ တော်မှာထမ်း ရွက်ရသည့်ကာလလည်း နေထိုင်
လုပ်စား ထမ်း ရွက်ရပါသည်၊ လျှော် ဘော် ပေး အပ်ထမ်း ရွက်ရသည်တွင်လည်း နယ်
လေး ရပ်အတွင်း လယ်ယာအင်း သောင်ကိုင်း ကျွန်း မြေရပ်များ ကိုလက်မကွာ နေ
ထိုင်လုပ်စား ရပါသည်ကိုယခု မှာဟယ်တမြို့ဝန်ကသိမ်း နှုတ်၍အခြား သူတို့ကိုချ ပေး ခဲ့
သည်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်၊ ရေသမင် လျှော် တော်သား လက်မ
ကွာ နေထိုင်လုပ်စား မြဲ နေထိုင်လုပ်စား စေ၊ မြေကိုဟင်း သာတမြို့ဝန်သူကြီး တို့က
မသိမ်း မယူမချ မပေး စေနှင့်၊ ရေသမင် လျှော် တော်သား တို့ကို နေထိုင်လုပ်စား
မြဲ နေထိုင်လုပ်စား စေ။

19 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၈ ရက် နေ့ ဝန် ထောက် နေမျိုး သိရိ
စည်သူ စာ ရေး ငမြွတ်သာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ပို့ စေသည်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေးမှု)

မင်း လှရာဇာ သေလွန်ရာ မှာ ဖျည်ကတ္တီပါ ရွှေ မှော်ကြိုနှင့်သင်္ဂြိုဟ် စေ။

21 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနှစ်နယုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ ဝန် ထောက် နေမျိုး သိဂို စည်သူစာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့စေသည်။

(မေမြို့ကုန်း ကြွယ် ပေမူ)

တတိယ ပက္ခ စတုဒ္ဒသီကိုအစွဲပြု၍ တန်ခူး လကွယ်ကိုရက်မစုံဥပုသ်၊ သတ္တမ ပက္ခ စတုဒ္ဒသီကိုအစွဲပြု၍ နယုန်လကွယ်ကိုရက်မစုံဥပုသ်။ ပေါရာဏ ယောရာပနကျမ်းအတိုင်း ရှေးဆရာတို့ ခေါ် ဝေါ်သုံး စွဲခဲ့သည်ဖြစ်သည်၊ ယခုမှ မဖျက်သာ၊ ဆရာတော်တို့သွင်းသည့် မေတ္တာစာလည်း အဓိမာသ်နှင့်မညီ၊ မမှန်ဖြစ်သည်။

22 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့ မဟာဒါန် ဝန်တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

မင်းကြီး မဟာသက်တော်ရှည်ကိုအတွင်းဝန်အရာနှင့်စီရင်မြဲစီရင်စေ၊ ဒေါင်းပတ်လုံစလွယ်မှာလည်း သနား တော်မူရင်း အတိုင်း သနား တော်မူသည်၊ ရွှေတောင်သီဟကိုလက်ဝဲကြီး သေနတ်အုပ်၊ ရွှေတောင်သူကိုပင်း ယသေနတ်အုပ်၊ ပျံရှိ ရွှေတောင် ကျော်ကို မြေနန်း ငွေ့ဝန်း ကျင် သေနတ်ဝန်ခန့်။

22 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့ မင်းကွန်း အရှေ့ဘက်ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်ဝန် ထောက် နေမျိုး[illegible]ညီသူ စာရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

အနောက်ဘက်တိုက်မြင်သာရွာသူကြီး ငမင်း ယဉ် ယောက်ဘ ငတလုပ်၊ ကြေး ပေး ငအိ၊ ငကလေး ဘို့ရှိန်း သံတော်ဦး တင်ချက်နှင့်ဟစ်သူငတလုပ်ကို ရွှေမြို့တော်လွှတ်တော်သို့ပို့၊ လွှတ်တော်ကစီရင်ချက်မှား နှင့်သိတော်မူသော အောင်ရှိန်း သံတော်ဦး တင်လျှာစေ၊ လုပ်နိုင်ဆောင်ခါဖြစ်သည်၊ နေ့ရက်မရှည်မကြာ စေနှင့်။

22 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့ဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူ စာရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမှ)

မနော်ဝေသူကိုယ်တော်ဆင့်ခန့်

22 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့မင်း ထွန်း အရှေ့ဘက် ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်ပြိတိုက် တော်ထွင်သံ တော်ဆင့် ကျော်ထင်သီရိပြန်။ (မေမြိုဘုန်း ကြွယ်ပေမှု)

ကျွဲဝန်ဝန်စု ခေါက်စင်း ရွာသို့အမှုး အကြီး ခန့်ထား၍ဘမ်း ဆီး စေသည့်သူခိုး လူဆိုး တို့အမှုမှာ ခေါက်စင်း ရွာတွင်သူခိုး လူဆိုး ပေါ်ရှိလျှင်အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ဆိုင်ရာမြို့ရွာသူကြီး တို့ကသာ တွေ့မိအောင်ဘမ်း ဆီး ပို့ဆက် စေရမည် ဖြစ်လျက်အမှုး အကြီး မခန့်မထား တန်ခန့်ထား သောကြောင့် ရွှေခွန်တော် မျှား ဆုံး ပျောက်ရသည်၊ ရွှေခွန်တော်မှုး ကိုလည်း စစ်ကြောရန်ရှိသည်၊ သူခိုး လူဆိုး ဘမ်းမှုး ရွှေခွန်တော် မှုး တို့ ကိုဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူကသိတော် မူသာ အောင်စစ်ကြော၍ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်စေ။

23 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့မင်း ကွန်း အရှေ့ဘက် တောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူစာရေး ငမြတ် သာအား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

အနောက်ဘက်တိုက်ဆီး ချိုင့်ရွာငကြ ပေး ငယ်သား တို့နှင့်သူကြီး ငကြွက်တို့ ကြေး မှု
စကား ကို ကောက်ယူစီရင်၍ပြီး ပြေကြ ကြောင်း ကြေး ထွက်သူငယ်သား တို့ကိုသူကြီး
ငကြွက်၊ ငအော၊ ငကြောင်တို့ကသူခိုး လူဆိုး ဖြစ်သည်အစီရင်ခံ၍ ရွှေရုံး ကချ ခေါ်
သည့်အမှုမှာလည်း သူခိုး လူဆိုး မဟုတ်မမှန် သော ကြောင့်နှစ်ဦး ပြေငြိမ်း ကြ
ကြောင်း နှင့်အိမ်ရှေ့မင်း တရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်၊ ကြေး မှုမှာအိမ်ရှေ့
မင်း စီရင်ချက်အတိုင်း ပြေငြိမ်း စေ၊ သူခိုး မှုမှာသူခိုး လူဆိုး မဟုတ်သည်ကို လျှော်
ထား သည်ဖြစ်သည်၊ လျှောက်သူတို့ကိုအချက် ၁၀၀ စီရိုက်၊ သူခိုး လူဆိုး ဖြစ်သည်အစီရင်
ခံချက်နှင့် ခေါ်သူ ရွှေရုံး ကလုလင်၊ တိုက်ငန်တိုက်စာ ရေး လုလင်တို့မှာလည်း အ
ခေါ်အချခန့်ထား သည့်အတိုင်း သာ ခေါ်ရမည်ဖြစ်လျက်ရုံး သို့မခေါ် ကြေး ငွေ
စား ယူကြသည်ဖြစ်သည်၊ ခေါ်သူလုလင်တို့ကိုလည်း အချက် ၁၀၀ စီရိုက်၍လွှတ်။

23 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့မင်း ထွန်း အရှေ့ဘက်
ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်မှာအိမ်ရှေ့အတွင်း ဝန်လက်ဝဲနန္ဒ ကျော်သူသံ တော်
ဆင့်ငကတို့တွင်ပြန်။
(မေမြို့တုန်း ကြွယ်ပေမှု)

ဆရာတော်သင်္ဃာတော်တို့ ဝါဆိုဝါကပ် ဥပုသ်ပဝါရဏာမှုမှာ ပေါရာဏတ ထေရာ ပနကျွမ်း နှင့်အညီ ရှေးဆရာတို့အစဉ်အဆက်ကပ်ဆိုခဲ့လေပြီးသည်၊ ယခုမှအထူး မဆိုသာ၊ ရှေးဆရာတို့ဆက်တပ်ဆိုမြဲပြုကျ ဒိန်ထွက်အတိုင်း ဝါဆိုဝါကပ်ပြုကြစေ၊ မ ကပ်မဆိုမနေစေနှင့်၊ ဆရာတော်တို့ကိုမဟာဒါန်ဝန်က စေ့နှံ့အောင်ပြန်ဆိုစေ။

24 May 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ဝန်ထောက်နေမျိုး ကျော်ထင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ ထောင်ခွင်သာသနာပိုင် ငပေမူ)

လက်ဝဲစန္ဒသူကို ၄၀ တော် နေမျိုး လက်ယာသူရ သွေးသောက်မှာ စာရင်း သွင်း
၍ညွှဲ၊ အသက် နေ့နံသား မယား စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ သိန္နီမြို့စစ်ကဲ ဂန္ဓပစ္စည်း
လက်ဝဲစန္ဒသူတို့ကိုထွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တ ကောင်း ဖိတ်၊ အဝန်း ၊ ဓါး ။ အဆောက်
ကတ္တီပါစိမ်း မွှမ်း ၊ ရှင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ် ၅တန့်၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်
ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါစိမ်း မွှမ်း ၊ ဂုဝ်း ဖျား ခွေး မယ်ပတ် ၅ထန့်၊ ရွှေသား ကျောက်
အိမ်ပါ၊ ကျိုင်း ဆင်စွယ် ချက်အထွက်အနီသုတ်၊ ထမ်း စင်တလဲ ၃ဝန်း ၊ ဘိနပ်ကြာနှ
ဘောင်လက်ပင့်ဆီး ရွက်ကမ္ပတ် မှော်တမြို့ခြုး ကမ္ပတ်နား အတွင်း ပြင်ပွတ်ချမ်း
စက် ဇော့ထွင်း အတွင်း ကြယ်နား ကုလား ပန်း ညောင်ရွက်တမြို့ခြုး ကြက်ရင်ကု
လား ပန်း အိမ် ညောင်ရွက်အတွင်း ကုလား ပန်း တောင့် ကျေး စေတိုင်အ ဖြေ
မြင်း နား လျောက် ၅ဝန်း ထုပ် ၃ဝန်း ထု ပြောက်အနီသုတ် ခါး ပန်း စက်မှာလက်
ဝဲလက်ယာတဝန်း စီ၊ နောက်ထုပ်ထဝန်း စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ကြယ်စက်နား
ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်ကြက်ရင်ကုလား ပန်း အိမ်ဆင်စွယ် ၂တန့်လည်သီး ဆင်စွယ်
မှော် ကျေး ဒစတိုင်အဖျား ဆင်စွယ်ထိး နီဆင်စွယ်ထွတ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်
ရွက် ၅၊ သမ္ဘရာနှံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲဆက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝါဖိန်း ၊ နင်း နှင်း
သိပ်၊ အိမ် မြောင်ရင်ပတ်ထွင်း ငွေဇာဝါ၊ က တောင် ရွှေ ရေး ၊ စာ မရိုရှုပ်ပန်း
ခက်ကိုက်အနား သံငှ၊ ရွှေဖိန်း ဦး ခက်ထိပ် ဆောင်း မြီး ပြန်း ၊ ရင်ပတ်သက္ကလတ်
ကြိုး ရွှေကြယ်တပ်၊ စီး နှီး သက္ကဒါန်သက္ကလပ်တင်ရန်း စက်ရွှန်း ၃ဆင့်သနား တော်
မူသည်၊ ဗောင်း ဝတ်လုံစလွယ်မှာလည်း ဒူး နေရာ နေတို့နည်း ဝတ်ဆင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ရက် နေ့ မင်း ကွန်း အ ရှေ့ဘက်
ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူ စာ ရေး ငမြတ်
သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

သမီး တော်မင်း ခင်း မင်း သမီး သိရိမလ္လာနန္ဒာဝတီကိုမင်း ခင်း မြို့ညောင်
အုဝ်မြို့ကိုတိုင်နှင့်တကွသနား တော်မူသည်၊ ငါချွန် ရေး မြေ ရေး ၍သွင်း ၊ နန္ဒ
မိတ် ကျော်စွာက ကျော်စည်တိုက် မြောင်း ဦး ရွာတွင်အဘိုး ပေး ဝယ်သည့်မျိုး ဂဝ်
ကျလယ်ကို ခြေချင်း ကျွတ်လွတ်သိမ်း ယူ၍ မလုင်မစား ရဟိ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်
ဦး တင်သည်၊ နန္ဒမိတ် ကျော်စွာလယ်စုကိုနန္ဒမိတ် ကျော်စွာကလုပ်စား မြဲလုပ်စား
စေ၊ ခြေချင်း ကျွတ်လွတ်ကိုချပေး ရာပါလျှင်နှုတ်၊ ငသာစိတ ပြောင်း ပြာဆည်
ရေ သောက်ပွဲလုံး ကျော်ဒိုင်း စုမြစ်သား မြို့ကိုငဘ၊ ငချစ်ပုဘိုး ငကြာဦး ၊ ဘ
ငလွှမ်း မောင်တို့ ခေါင်း ကြီး စီရင်ရပါသည်၊ ဘေး ဘိုး ဘတို့မရှိလျှင် နောင် တော်
မင်း ထရား ကြီး လက်ထက် တော်ကသည် ရွှေလက်ထက် တော်တိုင် (သက္ကရာဇ်၁၁) 1783
၄၅ခုဖြဝပြည့်စစ်သမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ၍ ခေါင်း ကြီး စီရင်ပါသည်၊ (သက္က 1798
ရာဇ်) ၁၁၆၂ခုနှစ်သမီး တော် ကျောက် မော်မင်း သမီး ကိုမြစ်သား မြို့ပြောင်း 1800
မြာဆည် ရေ သောက်ပယ်နယ် ကျေး ရွာကိုမြို့စား သနား တော်မူလျှင်အဘိုးအခွန်ကို
ကောက်ခံဆက်သွင်း ရပါသည်၊ မြို့ရွာသူကြီး တို့နည်း မြို့သူကြီး အရာခန့် တော်မူ၍
ကြီး စိုး စီရင်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငသာစိ
ကိုမြို့သူကြီး ခန့်၍ကြီး စိုး စီရင် စေ၊ သိမ်တော သူကြီး ကို ငွေ တော် ပေး အပ်၍လုပ်
စေသည့်အတွက်ဖိုး ၆၂ကိုသိမ်တောသူကြီး ရွာသား တို့ကမကျိုး မပျက်စေရ၊ ကောင်း
မွန် အောင်ဖျက်သိမ်း ပြီး လျှင်သိဟ တောဘုရား အနောက်သင့်ရာကုန်း တွင်သယ်
ယူစုပုံ စေ၊ စုပုံသည့်အတွက်စာရင်း ကိုလည်း ဆက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ခုနယုန်လဆန်း ၁၄ရက် နေ့ဝန် ထောက် နေမျိုး သိရိ 25 May 1801
စည်သူစာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ပို့ စေသည်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေးမှု)

အထက်ယိုး ဒယား သို့ငစိန်ရှိရာသွား မည်ခံဝန်ရင်း သူ့ရှစ် ယောက်အနက် လေး ယောက် သေသည်၊ လေး ယောက်ကျန်သူတို့ဟံသာဝတီမှာရှိ ကြောင်း နှင့်ဥပါ ကောင်း ကရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်သည်၊ ခံဝန်သူ လေး ယောက်နှင့်အမတ်ဒိန် တပ်စာ ရေး သူ့ရဲ့အဌကိုဟံသာဝတီမြို့ဝန်သို့မှာထား၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက် အလျှင် ရောက် အောင် ခေါ် စေ။

26 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လဆန်း ၁၅ရက် နေ့ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိ စည်သူ စာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ငပိုလှရှိနိုး သံတော်ဦး တင်သည့်အတိုင်း မြိတ်မြို့စောင့်လက်နက်ကိုင်မှူး သေနတ်မှူး များ ကို ငပိုလှ ဆောင်ရွက်ရသည် မှန်မမှန် လွှတ်တော်က လက်နက်ကိုင်အသိမ်း အရုံး ခန့်ထား သွား စေသူ လွှတ်လုလင်လက်ရ သား တို့ကို ငကြာရိုး တို့က ချည်နှောင် ရိုက်နှက်သည် မှန်မမှန် ငကြာရိုး ကို မည်သည့်အကြောင်း နှင့် ကြိုး စိုး စေသည်များ ကို သိတော်မူသာ အောင် ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်။

27 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့တွင် မင်း ကွန်း အရှေ့ဘက် ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင် ဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိ စည်သူ စာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

ရွှေမြို့တော်ရှိဆရာတော်သင်္ဃာတော်တို့ကိုမင်းကွန်း သို့ပို့စေ၊ မကျွမ်း မမာ ရှိသူတို့ကိုသာ နေစေ။

27 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၁ရက် နေ့ညဝန် ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူ စာရေးက သောင်း ဖြောင့်တိုက် စာရေး ထွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

သိဂိုနန္ဒဝန်ဥယည်တော်မှူး မနေဘ်သီဟကိုအမိန့်တော်နှင့်လုပ်စေသည့်မြေအတွင်း တမှတ်ဆိုး မြကန်တောကိုကသည်း အတ္တပတ်မြင်း သား တို့ကိုလူရှိနှင့်တိုင်း၍ ချပေး လုပ်ဆောင်စေ။

28 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနှယုန်လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့ဝန်ထောက်နေမျိုးသီရိစည်သူစောရေး မြွတ်သာအေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမှု)

စာပြန်ပါမည်စာရင်း ချသူတူကြီး ဆရာတပည့်နှစ်မှာ မပြန်နိုင်ပါဝန်ချပြန်သည်၊ မပြန်နိုင်လျှင်နေစေ၊ နောင်ပြန်ဆိုနိုင်အောင်ကျိုးစား၍ လေ့ကျက်သင်ကြားကြစေ၊ ဆရာတော်တို့မိန့်ဆိုချက်အတိုင်း ရာဇမတ္တကွက်တွင် ဒွါရာသဋ္ဌပြသည့်အရာမည်သို့ဖြစ်သည်၊ နေမည်သို့သွားသည်၊ လမည်သို့သွားသည်၊ ပုံတော်နှင့် ရာဇမတ္တကွက်မည်သို့ညီသည်၊ ပြက္ခဒိန်နှင့်မည်သို့မညီသည်ကိုသိသာအောင်ဆရာတော်တို့ကပြစေဦး ။

28 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့ မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

ကုကြီး ဆရာတပည့်နှစ်ပထမစာပြန်ပါမည်စာရင်း ချသူတို့မပြန်နိုင်ပါဆိုပြန်ကြောင်း နှင့်မဟာဒါန်ဝန်က မေး ချက်ထွက်ချက်ကိုဆက်သွင်း ၍ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်၊ မပြန်နိုင်လျှင်နေစေ၊ နောင်ပြန်ဆိုနိုင် အောင်ကျိုး စား၍ လေ့ကျက်သင်ကြား ကြစေ၊ မဏ္ဍရာမင်း သား ကျောက်မော်မင်း သမီး တို့ယက်ကန်း ရက်လုတို့ကိုပန်း လက်ချိပ်ပုဆိုး တမိတဘက်ယက်စေ၊ အမြိတ်ဖျား မှာနှင်း ဆီပွင့်တပွင့်စီအမှတ်ထည့်စေ၊ သာယာဝတီဆင် တော်ကို ကြော့ဘမ်း စေသည်မတွေ့ကြောင်း နှင့်အောက်မား ဝန်ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်၊ သာယာဝတီဆင် တော်ကိုမတွေ့လျှင် အောက်မား များ ကိုပြန်ခဲ့စေ၍ ပုပ္ပါး မှာနတ်လုလင် ဆင်ကိုတိုက်ငင်ခဲ့စေ၊င ပေကိုငစပယ်နှင့်ဘက်၍ခ ညဝတီအ ကောက်ဝန်ခန့်။

29 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၃ရက် နေ့ဝန်ထောက် နေမျိုး သိင်္ဂီစည်သူစာရေး ငရကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

ဝါဆိုဝါကင် ဥပုသ်ပဝါရဏာ မှုမှာယခုမင်းကွန်းသို့ ရောက်လာသည့်ဆရာတော်စု ကိုမေး လျှင်ပုံတော်အရအကုန်အစင်မပြောမဆိုနိုင်ကြဖြစ်သည်၊ သာသနာပြုဆရာတော်နှင့် ပြောဆိုရမည်၊ သာသနာပြုဆရာတော်ကိုပင့်စေ၊ သာသနာပြု ဆရာတော်ကပုံတော်ကိုအကုန်အစင် ပြောဆိုနိုင်လျှင်ပုံတော်အတိုင်း ပင်ဝါကပ် စေရမည်၊ မပြောမဆိုနိုင်လျှင်အမိန့်တော်ရင်းအတိုင်း ရွေးအစဉ်ကပ်မြဲဝါ ကိုကပ်စေ။

29 May 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။

(တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ၊ မေမြို့ ဘုန်းကြွယ် ပေမူ)

သမီး တော်စကုမင်း သမီး မှာ စကုမြို့ကိုတိုင်နှင့်တကွသနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး ဖြ ရေး ၍သွင်း ။ ယည် ကျော်။ မင်း စံ၊ မုံတိုင်၊ ဂုန်လင်း ၊ ဂုန်ကင်း လှေ တော်ပဲ့နင်း ဦး နေတက် ငွဲတက်ကိုင်တစုတို့ကလုပ် မြေ နေ မြေ ပေး ချပါမည့် အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာယည် ကျော်၊ မင်း စံ၊ မုံတိုင်၊ ဂုန်လင်း ၊ ဂုန်ကင်း လှေ တော်အစုသား တို့လုပ် မြေ နေ မြေ ပေး ချဂုန်ကိုဆိုင် ဂုာမြို့ရွာသူကြီး တို့ကို မေး ၍ နေထိုင်လုပ်စား လောက် အောင် မြေတိုင်အမတ် နေ မျိုး သိဂိုစည်သူကတိုင်း တာ ချ ပေး ၍ နေထိုင်လုပ်စား စေ၊ ရွှေ ဝင်း တော် မှူး ဝင်း စနိုးသွဲ မနိုင် လှေထမ်း ရဲလွှမ်း ကျော် လှေ ထောင်ကဲစကြီး တို့က နေ ာင် တော်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်ဝမ်း ပဲအင်း မြစ်ငယ်နား တွင် နေ ေ[illegible]၍ ယခုတိုင်ထမ်း ရွက် နေထိုင်ပါသည်၊ လုပ် မြေ နေ မြေသနား တော်ခံသည်တွင် မြေတိုင်အမတ် နေ မျိုး သိဂိုစည်သူကချင်း နင်း ပေး အပ်မည်ရှိပါသည်ကိုအဝမြို့အုပ်စာ ရေး တို့ကဆီး တား ခဲ့သည်၊ နေရစ် ဝမ်း ပဲအင်း ပတ်လည်လုပ် မြေ နေ မြေသနား တော်ခံပါရမည့် အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သွဲမနိုင် လှေထမ်း ရဲလွှမ်း ကျော် အစုသား တို့ကိုလုပ် မြေ နေ မြေ မြေတိုင်အမတ် နေ မျိုး သိဂိုစည်သူကချ ပေး လုပ် ဆောင် စေ၊ အဝမြို့အုပ်မြို့စာ ရေး တို့ကမဆီး မတား စေနှင့်၊ ရွှေ ဝင်း ထမ်း ရဲမွန် ထောင် လှေ၊ ကျော် ခေါင် လှေ၊ ရွှေတငါ လှေအစုသား တို့ကိုတိုင်း တာ ချ ပေး သည့် နယ် မြေသည်ရဲမွန် ထောင် လှေ တော်အစုသား တို့ရွာအ ရှေ့မြစ်ငယ်အ နောက်ကမ်း ထိပ်၊ နတ်ရကာပြုမန်ကျည်း ပင်ကြီး ကသည် တောင်ကိုမြစ်ငယ် ကောက် ကောက်စင်း စင်း တဘက် ရွှေမြို့ တော်ပလိပ်နယ် မြေနှင့်စပ်၍လက်ပံပင်ကြီး အ နောက်တာ ၅၀ ကွာမြစ်ငယ်ကမ်း ထိပ်သရဲကွန်နယ် မြေထိ ၅ ာကြီး ၄င်း မြစ်ငယ်ကမ်း ထိပ်ကသည်အ ရှေ့ မြောက်ယွန်း ကုန်း တန်း ကန်ပင်တဘက် ရွှေမြို့ တော်နယ်ဘရဲကွန်း နယ် မြေနှင့် စပ်၍ချင်း ရွာ မြေဆုံး ကန်သင်း ထိ၊ ယင်း ကသည်အ ရှေ့ မြောက်ယွန်း ကန်သင်း တောက် ကောက်စင်း စင်း ချင်း ရွာ မြေနှင့်စပ်၍ထူး ချောင်း မြောင်း ပေါက် ထိ ၁၂ကြိုး ၊ ထူး ချောင်း မြောင်း ပေါက်ကသည် မြောက်ကိုလက် တောင် ရေ ဝင် မြောင်း ကောက် ကောက်စင်း စင်း တဘက်ချင်း ရွာ မြေနှင့်စပ်၍လက် တောင်း မြောက်ကို ချောင်း အ ရှေ့တက်လက်ပံပင်ကြီး အ နောက်တပ်ကြီး နယ် မြေအ ရှေ့ တေါင်

ထောင့်နိမိတ်ထိ ၁၃ကြိုး ၎င်း ကသည် မြေခက်ကိုလက် တောင်း ရေဝင်မြောင်း ကောက်ကောက်စင်း စင်း တပ်ကြိုး နယ်မြေနှင့်စပ်၍ အဝလာ ပေါက် ချောင်း ထိ ၁၀ ကြိုး လက်ကောင်း ရေဝင်မြောင်း ဝကသည်အ ရှေ့ကိုအဝလာ ပေါက် ချောင်း ကောက်ကောက်စင်း စင်း တဘက်တပ်ကြိုး မြေနှင့်စပ်၍ ရွှေကြူပေါက် ချောင်းသို ဂိုနန္ဒဝန်ဥယည် တော် မြေထိ ၁၂ကြိုး ။ အဝလာ ပေါက် ချောင်း ဝကသည်အ ရှေ့ တောင် ရွှေကြူပေါက် ချောင်းကောက် ကောက်စင်းစင်းတဘက်သိ ဂိုနန္ဒဝန်ဥယည် တော် မြေနှင့်စပ်၍မြစ်ငယ်ထိ ၆ကြိုး ရွှေကြူပေါက် ချောင်း ဝကသည်အ နေခက် တောင်မြစ်ငယ်အ နေခက်တပ်ကို လျှောက်၍ ရဲမွန် ထောင်ရွာအ ရှေ့နတ်ရကာပြု မန်ကျည်း ပင်ကြီး ပထမနိမိတ် ရေခက် ၂ကြိုး ။ ကြိုး ပေါင် ၁၀၆အတွင်း ထွက်ရပယ် ၅၈၅အနက်နန်းမတော်ဘုရား ဥယည် တော် မြေဂဲပြည်မင်း ဥယည် တော် မြေဂဲ ။ နန်း မတော်ဘုရား နံနှင်း တော်ဘိုး မြေဘဲ့သုံး စု ၂ ခဲကိုပယ်နှင့်နှုတ်၍ကျန် ၅၄ ခဲ မှာ နေမြေရွာကုန်ပယ် ၁၀၀လုပ် မြေ ၄၄ ခဲကို ရှေ့ဝင်း တော်ထမ်း ရဲမွန် ထောင် လှေ ၊ ကျော် ခေါင် လှေ ၊ ရွှေတငါ လှေ ထောင်ကဲစကြီး ထောင်ကဲငယ်သား တို့အစုံအ ညီချင်း နင်း ၍လုပ် မြေ နေ မြေနယ်နိမိတ်သစ်စည်း ဂေါတမ်း ကို မြေတိုင်အမတ် နေမျိုး သိရိစည်သူသွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ။

30 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့မင်း ကွန်း အ ရှေ့ဘက် ဘောင် တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်အသုံး စာ ရေး လက်ဝဲဇေယသူကိုအပ်၍ ရွှေမြို တော်သို့ပို့ စေသည် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ဆရာတော်သဃာတော်တို့မှာ ရှေး ဆရာစဉ်ဆက်ပြုကျွဒိန်ထွက်အတိုင်း ဥပုသ် ပဝါရဏာ ဝါဆို ဝါကပ်ပြုကြ စေ၊ မကပ်မဆိုမနေ စေနှင့်၊ ပြုကျွဒိန်အတိုင်း ဝါမကပ်သူတို့ကို မဟာဒါန်ဝန်က ကျောင်းကန် စေ၊ ရွှေမြို့တော်မှာ မနေ စေနှင့်၊ ပုံတော်အတိုင်း ဝါကပ်လိုလျှင်ထွက်စံတော်မူရာလာ၍ ပုံတော်ကိုပြုသလှာ စေ။

30 May 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့ မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

မုတ္တမ၊ ဒဝယ်၊ မြိတ်၊ တနင်္သာရီမြို့ဝန်တို့ကယိုး ဒယားသို့ပေး ရန်စာတို့ဝန်တို့ ကစီကုံး ရေးသား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

30 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခ ကျော်စွာနော် ရထာတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမူ)

31 May 1801

ရွှေမြို့တော်မှာ ဗေဒင်တွက်နိုင်သမျှဆရာ တော်သံဃာ ထေရ်တို့ကိုမဟာဒါန်ဝန်က မင်း ကျွန်း သို့ပို့စေ။

31 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့မဟာဒါန်ဝန်တွင်ပြန်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေးမှု)

31 May 1801

မင်းကွန်းက ရွှေမြို့တော်သို့ပြန်သွား စေသည့်မှူး တော်မတ်တော်တို့ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်လာ စေ၍ထမ်း ရွက်မြဲထမ်း ရွက်နေထိုင် စေ။

31 May 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့ ဝန်ထောက်နေမျိုး သီရိစည်သူစာရေး ငမြတ်သာအား ကိုအပ်၍ ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေမှု)

31 May 1801

20 June 1801

ဆရာတော် သင်္ချာတော် ဝါဆိုဝါကပ်မှာ ပုံတော်အတိုင်း ဖြစ်လျှင်သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁ အင်္ဂါ နေထွက်တိုင် ဝါဆိုဝါကပ်ရမည်၊ နေထွက်ကသည်ယခု ၁၂ အင်္ဂါဝင်သမ္မနာရှိသည်ပါဒိပဒကလွန်ပြီး ဖြစ်သည်ပုံတော်အတိုင်း မကပ်စေနှင့်၊ အမိန့်တော်ရင်း နှင့်အညီနိုင် အောင်ဆီး တား ရမည်။

31 May 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့ဘွား ဘက် ကျော်ငချစ်စံ ငမှုံတို့ကိုအပ်သည်၊ မဟာဒါန် ဝန်ထံပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

ယဉ်ကျော် လှေ တော်သား တစုကိုဆကျည်း ယား ။

1 June 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့အသုံး စာ ရေး လက်ဝဲ ဇေယသူကို ခေါ၍ပြန် ။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမှု)

ငဝေက လျှောက်သူငသာ လှေမှာငပေစစ်ချက်တွင်အပေါင်း အဘော်ပါသော် လည်း အရပ်အိမ်နီး ချင်တို့ကို စစ်လျှင်နိုး ယူဆိုး သွမ်း သည့်အရိပ်အခြည်မထင်မ သိမမြင်ကြောင်း ကိုထွက်ဆိုသည်၊ ငမှိုင်း မှာလည်း ငသာ လှေ လျှောက်ချက်အတိုင်း ဓါး နှင့်မထိုး ဓါခြမ်း နှင့်ထိုး သည့်အမှုကို စီရင်၍ပြီး ငြိမ်း ကြ ကြောင်း နှင့်အထိုး ခံရသူအစစ်ခံချက်ရှိသည်၊ ငသာ လှေငမှိုင်း တို့ကိုအကျည်း ကလွှတ်၊ ငစံ ပျော်ဝရိုး ငစကိုလည်း အကျည်း ကလွှတ်။

1 June 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၆ရက် နေ့ဝန်ထောက် နေမျိုးသီ ရိစည်သူ စာ ရေး တွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ်ပေမူ)

မြင်း ရုကြီး သား ငအေး ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်ကို ရွှေမြို့ တော်လွှတ် တော်သို့ ပို့၊ အလျှင်ပြီး လွှယ် အောင်စစ် ကြော စီရင်၍ ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်လှာ စေ။

1 June 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့ ဝန် ထောက် နေ မျိုး သီရိစည်သူ စာ ရေး ငရကိုအပ်၍ ရွှေမြို့ တော်သို့ ပို့ စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

1 June 1801

ရွှေမြို့တော်မှာအိမ်ရှေ့မင်း ရှိပြီး ဖြစ်သည်၊ တောင်ငူမင်းကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာစေ။

1 June 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့ ဝန်ထောက် နေမျိုး သီရိစည်သူ စာရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့စေသည်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ပြဗ္ဗဒိန် ဗေဒင်မှုကိုအမှန်အကန်သိတော်မူသော အောင်ဗေဒင်သမား တို့ကိုစုရုံး၍ ပြောဆိုစေရမည်ဖြစ်သည်၊ ရတနာသိင်္ခမြို့မှာ ညောင်ပင် ကျောင်း လူထွက်မှစ၍ ဗေဒင်ကိုတတ်ကျွမ်း သူသုံး ယောက်တန်သည် လေး ယောက်တန်သည်ရတနာသိင်္ခမြို့ဝန်က ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပို့လှာ စေ။

2 June 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၇ရက် နေ့ ဝန် ယောက် နေမျိုးသီရိစည်သူစာ ရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

ရွှေမြို့တော်သို့ပြန်သည့်ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်မြို့ဝန်တို့ကို ရွှေမြို့တော်မှာ နေစေ၊
အတွင်း သား အဆောင်မြဲမှူး တော်မတ်တော်တို့ကိုသာ ရွှေဘဝါး တော်အောက်
လာစေ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်ဂရက်နေ့ 3 June 1801 မင်း ထွန်း အရှေ့
ဘက်ဘောင်တော်ဆိပ်နန်း တော်တွင်အသုံး စာရေး လက်ဝဲဇေယသူကိုအပ်၍ ပို့
စေသည်၊ စား တော်ကဲ ဇေယသင်္ခယာကစံ တော်မူသည့်ကျွန်း ပတ်လည်ကူး ပို့သည့်
ကူး တို့မျှား ကိုအသီး အသီး ကူး ပို့၍ရှိခဲ့သည်အထက်အမိန့် တော်ရင်း နှင့်အညီစံ တော်
မူသည့်ကျွန်း ပတ်လည်ကူး တို့မျှား ကိုကူး ပို့၍ဘို့ တော်ခွန် တော်ကိုဆိုင်ရာဆက်သွင်း
ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံ ချက်ကိုမင်း ထွန်း အရှေ့ဘက်ကျွန်း မှာစံ တော်
မူသည့် ရွှေနန်း တော်ကျွန်း ဖြစ်သည်ကူး တို့မျှား ကိုအသွယ်သွယ်အဝဝမကူး မပို့စေ
နှင့်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း စား တော်ကဲကတဝတည်း ကူး ပို့စေမည်ဝန်ထော်
နေမျိုး သီရိစည်သူဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လ 3 June 1801
ပြည့်ကျော်ဂရက်နေ့) အသုံး စာရေး လက်ဝဲဇေယသူကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေ
သည်၊ ခေါက်စင်း ငှာ နေလုတို့စစ် ကြောထွက်ဆိုချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာကျို့ဝန်ဝန်
စု ရွှေခွန် တော်ဆက်လုတို့ကိုခံဝန်ချက်နှင့်အပ်၊ ငရွှေ အောင်ကို ရွှေဘဝါး တော်
အောက် ခေါ်စေ၊ ငရွှေ အောင် ရောက်မှစကား ကုန် အောင်တိုက်ဆိုင်စစ်ကြော
၍ထိုက်ရာစီရင်၊ ရွှေခွန် တော်ကိုသိမ်း သူကာဝတက်ဆက်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်ဂရက်နေ့ 3 June 1801 ဝန်ထောက်နေမျိုး သီရိ
စည်သူ စာရေး ငမြတ်သာ အေး ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။
(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ)

5 June 1801

ဆရာတော်သင်္ဃာတော်တို့မှာ ရှေး အစဉ်ကပ်မြဲ ဝါကိုကပ်ရမည်အမိန့်တော်ထုတ်ပြန်တော်မူသည်ကိုမတည်မကပ်ယခုဝါကပ်သည့်ဆရာသင်္ဃာတို့ကို ကျောင်း ကချ၍ ရွှေမြို့တော်တွင်မနေစေနှင့်၊ နေရင်းမြို့ရွာသို့သွား စေ၊ မြစ်ကိုကူး မိအောင်ပို့။

5 June 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ သုံး စာရေး လက်ဝဲဇေယသူတွင်ပြန်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ် ပေမူ၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

5 June 1801

အမိန့်တော်ကိုမတည်ဝါကဝ်သည့်ရဟန်းတို့ကို ကျောင်းမှာမနေစေနှင့်၊ ထုံးစံရှိသည့်အတိုင်း သစ်တောသို့ပို့။

5 June 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့အသုံး စာရေး လက်ဝဲဇေယသူကိုအဝ်။

(မေမြို့ဘုန်းကြွယ်ပေးမှု၊ တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ပေးမှု)

ဝါကပ်မိသည့်ရဟန်း တို့ကို မင်း ကွန်း သို့ဝင်၍ ၁၀ ရက် ၉ ရက် နေ စေ၊ သစ်တော ပို့ကို ချမ်း သာ စေ။

6 June 1801

သက္ကရာဇ် ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့အသုံး စာရေး လက်ဝဲ ဇေယသူကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေမူ၊ ကောင်ခွင်သာသနာပိုင် ပေမူ)

6 June 1801

ကနောင်မြို့သူကြီး ငိုး စကား မှာ ငဘိုး လှနှင့် ရွှေမြို့တော်မှာ ရှိသည့်သူကြီး ငယ် အိမ် ရွှေ့ထမ်း ရွှေပန်း စာရေး ဟောင်း တို့ကို စစ်တော်မူမည်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေါ် စေ။

6 June 1801

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၆၃ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့ဝင် ထောက် နေ[illegible] စည်သူစာရေး ငမြတ်သာ အား ကိုအပ်၍ ရွှေမြို့တော်သို့ ပို့စေသည်။

(မေမြို့ဘုန်း ကြွယ် ပေးမှု)